

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ראה

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 236

פנינים לפרשת ראה

רבינו איננו מרבה לשוחח בציבור מול הרבים. ההופעה הכמעט נדירה שלו בדרשה, היא פעמיים בשנה, כשהיה מוסר דבר תורה קצר ביום היא"צ של אביו, מרן ה'קהילות יעקב' זי"ע ורבו מרן ה'חזון איש' זי"ע. וכך היה מוסר את השיעור, כשבהיכל בית הכנסת היה משתרר שקט מוחלט. באחת הפעמים באמצע השיעור, קם אחד השומעים והחל לשאול שאלה ועוד שאלה...

"ותלמדם חוקי חיים" - הנהגות בקודש של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר פְּעִינִי ד'" (דברים י"ב, כ"ח)

היציאה מהבית אל הרחוב, המפגשים בין האדם הפרטי לציבור, יוצרים פעמים רבות לחץ ומתח גדול ותקלות לא צפויות. כך למשל, לא פעם עומד הבן יקר למפגש אקראי או מכוון, בפני רב גדול בתורה או אישיות דגולה, ולא תמיד עונה כמצופה, והאב אינו יודע היכן להניח את פניו מלאות הבושה... בהרבה מקרים הוא נלחץ ומתחיל לגעור בצעיר.

גם באירועים שמחים: בר מצווה, ועוד שמחות משפחתיות, יקרינו הילד עובר שוב ושוב 'מבחנים' מאנשים שונים, ולא תמיד הוא מצליח לעמוד בהגדרות של 'מצוין'.

קורה הרבה כי מרוב צער האבא שופך את זעמו על הילד, על שלא ענה והגיב כראוי, ובעצם ביזה את כבודו של האבא. איכפת לו על כבודו שנפגם...

הבה נביט לראש צורים, כיצד נהג רבינו:

כידוע, בשלושים שנה האחרונות, מסובב כל הסיבות סובב שרבינו שליט"א מלבד מה שזכה להיות שר התורה, שבקי בה יותר ממה שבקי בתוך ביתו, הוא נהפך לאיש מפורסם וידוע, מכל העדות והחוגים נוהרים לפתחו בכל ימות השנה.

גם בחוגים עם ניגודים חריפים, מקהילות בעלי דעות שונות ואחרות, לא מדלגים על ביקור בביתו. בכלל, ניתן להצביע על שני

מועדים בהם הדבר בולט: סמוך לראש השנה, שאז מבקשים את ברכתו ומשכימים לפתחו מכל גווני הקשת, גם כאלה שכלפי חוץ הולכים ברוח אחרת. והדברים מדברים בעד עצמם. ויש עוד זמן, בו ניכר שקבוצות ועוד קבוצות מגיעות מכל החוגים, בעיקר בסוף עונת זמן החורף, אז באים קבוצות ילדים מכל סוגי תלמודי התורה בארץ להיבחן על תלמודם. מתוך כלל הבאים, היו לא אחת תגובות מרתקות מפי רבינו, אך הצד השווה שבהן שכולן היו רק בניחותא. במסגרת זו אנו מביאים רק מה שיביא תועלת לכלל הציבור ולא מעשיות בעלמא, לכן נעתיק מעט על קצה המזלג:

המשך בעמוד 29

רבי אליעזר יודל חיבב והוקיר בני תורה, ובכל פעם שנכנסתי לביתו היה קם מלוא קומתו. הדבר ציער אותי, לראות אדם גדול בענקים קם לפני אברך צעיר. פעם אחת אמרתי לו: "אם כבוד ראש הישיבה עומד על דעתו, להמשיך במנהגו לקום בפני, אני שוקל להפסיק לבוא". הרבנית הצדקנית ששמעה את תוכן השיחה, התערבה ואמרה...

הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל בשיחה על גדולי ישראל

"וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֶיךָ בּו" (דברים י"ד, כ"ה)

אחת הוא התנתק כולו מאיתנו, הניע את ידיו בתנועות משונות... פחד ורעדה אחזתנו, שקט ודממה שררו בחדר. לאחר דקות ארוכות התעורר הרב, כאילו חזר מעולם אחר, ואמר לאבי: 'אני אומר לכם שדחו את ההזמנה להתייצבותו ליום רביעי! ובזה אני מבקש מכם אם יש אפשרות לארגן שוב מניין לאמירת תהלים...' "עמדנו קפואים על מקומותינו, לא מאמינים למראה עינינו ולמשמע אוזנינו. הרב יושב בביתו בעיר העתיקה בירושלים, ועיניו הטהורות והזכות צופות אל מעבר לים, לתוך עומק רוסיה..." "אבי לא עצר בעדו, ושאל את הרב: 'מהי כל החרדה הזאת, האם הבחור קרוב משפחתו של הרב, או בן לאחד מידידי הרב?' "השיב לו הרב מבריסק: 'לא מיניה ולא מקצתיה, אינני מכירו כלל וכלל. אבל כשיהודי פונה בבקשה מעומק הלב לעזור לו במצוקתו, מצווה גדולה להושיט לו יד ועזרה.' "לאחר תקופה קצרה הראה הרב מבריסק לאבי, רבי זבולון ז"ל, מכתב שהגיע מהבחור. ובמכתב הוא כותב שכשהגיע ביום שבת להתייצב, הודיעו לו על ביטול ההתייצבות, והוא הוזמן שוב לקראת יום רביעי, ובחסדי השי"ת פטרוהו לשלום. והוא מסיים במכתבו שבוודאי קרה לו הנס, בזכות התפילות של הרב. אמר הרב מבריסק לאבי: 'עיקר ההצלחה הייתה בזכות התפילה שאתם ארגנתם עבורו!'

שמעתי סיפור מהגאון הנודע רבי יעקב משה חרל"פ זצ"ל, שבדידיה הוא עובדא: פעם אחת שלח ה'שרף מבריסק', הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זי"ע, לקרוא לאביו הגאון רבי זבולון חרל"פ זצ"ל, שהיה תלמיד מובהק ומקורב מאד להרב מבריסק.

רבי יהושע לייב הראה לו מכתב שקיבל מבחור, הגר באחת העיירות הנדחות ברוסיה. הבחור כתב שהיות והוא עומד להתייצב בשבת הבאה לפני שלטונות הצבא, הוא מבקש מהרב מבריסק שיתפלל בעדו כדי שיזכה להיפטר משרות הצבא.

הרב מבריסק, שידע שמנהגו של אביו הרב זבולון חרל"פ להתפלל בשבתות תפילות ותיקין על יד הכותל המערבי, ביקש ממנו שיואיל לארגן מניין לאמירת ספר תהילים להצלחתו של הבחור. ואכן בשבת בבוקר התקיים מניין לאמירת התהילים, וכך מספר מספר הרב חרל"פ בלשונו: "הצטרפתי למניין, ואמרנו את כל ספר תהלים. "כשאבי חזר מהכותל, אמר, שמן הראוי היה להיכנס למעונו של הרב, ולהודיע לו על קיום שליחותו. התקרבנו לדלת ביתו של הרב, ושמענו אותו קורא קריאת שמע. אבי שהכיר במקצת את אורחות חייו של הרב מבריסק, אמר: 'אפשר ויש שתי סיבות למה הרב קורא כעת קריאת שמע. יתכן שכבר סיים את התפילה, אלא שמפאת הקפדתו ודקדוקו, הוא חושש שמא לא קרא כתיקונו בשעת התפלה, על כן הוא חוזר שוב.

'או אפשר, שהרב לא הלך היום לבית הכנסת, ואוחז כעת לפי סדר התפילה בקריאת שמע'. ובסיבת הדבר סיפר לי אבי דבר נפלא: מובא בזוה"ק שבשעה שפותחין את ארון הקודש, ואומרים 'ברוך שמיא', נפתחים שערי רחמים והוא עת רצון. וכבר היו כמה פעמים שהרב מבריסק הגיע אל סף התעלפות בעת פתיחת הארון, והרבנית שחששה לבריאותו הייתה לפעמים מונעת בעדו ללכת לבית הכנסת. לכן הציע אבי שנמתין מספר דקות ונראה אם הרב ממשיך בתפילה. ואכן לאחר מספר דקות סיים הרב קריאת שמע, ולא המשיך בתפילה.

"נכנסנו לחדרו, ואבי הודיע לרב שקיים את שליחותו, והנה תוך כדי דיבור השתנו פניו של השרף מבריסק והוא נעשה חיוור כסיד. בבת

מובא בזוה"ק שבשעה שפותחין את ארון הקודש, ואומרים 'ברוך שמיא', נפתחים שערי רחמים והוא עת רצון. וכבר היו כמה פעמים שהרב מבריסק הגיע אל סף התעלפות בעת פתיחת הארון, והרבנית שחששה לבריאותו הייתה לפעמים מונעת בעדו ללכת לבית הכנסת

מספר שבועות מסר ראש הישיבה שיעור בפני התלמידים בישיבתו. שיעור שהפליא את כל שומעי לקחו, שיעור שהיה בנוי 'כבנין פאר ומלאכת מחשבת'. ואילו השיעור הזה לא הגיע כלל למעלתו של אותו שיעור, מדוע, אפוא, לא מסרתם אותו שיעור?"

ענה לו רבי ברוך בער: "אמת ונכון הדבר. השיעור שאתה מתכוון אליו באמת היה שיעור מיוחד, ונתחדשו שם חידושים עמוקים. אמנם האמת לאמיתה היא, שבהכנת השיעור הזה היתה לי סיעתא דשמיא מיוחדת. אינו דומה שיעור זה לכלל השיעורים שהרציתי עד הלום. וכפי שהנני מכיר את ערכי ועצמי, אין בכוחי להכין שיעורים כאלו תמידין כסדרן. על כן לא רציתי למסור את השיעור הזה כ'שיעור המבחן', כדי לא לעבור על איסור 'אל תונו איש את אחיו'. והעדפתי למסור שיעור 'בינוני', שבסיעתא דשמיא יש לי את היכולת להכין..."

(מתוך הספר 'לב ישראל')

הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, מראשי ישיבת מיר, היה מעודד את הלומדים הצעירים לחדש חידושי תורה, ונהג להעניק מילגה חודשית לאברכים שבאו אליו, והרצו בפניו חידושי תורה. גם אני השתדלתי לומר בפניו חבורות. רבי אליעזר יודל חיבב והוקיר בני תורה, ובכל פעם שנכנסתי לביתו היה קם מלוא קומתו. הדבר ציער אותי, לראות אדם גדול בענקים, משרידי דור דעה, קם לפני אברך צעיר. פעם אחת אמרתי לו: "אם כבוד ראש הישיבה עומד על דעתו להמשיך במנהגו לקום בפני, אני שוקל להפסיק לבוא".

הרבנית הצדקנית ששמעה את תוכן השיחה, התערבה ואמרה: "אני נזכרת במעשה שהיה אצל חותני, אביו של רבי אליעזר יודל, הסבא מסלבודקא, הגה"צ רבי נתן פינקל זצ"ל. פעם אחת הגיע ראש ישיבה חשוב ומפורסם לבקר את הסבא מסלבודקא. הסבא ליווה את האורח הדגול, ונכנס אתו יחד להיכל הישיבה, שהיה מלא במאות תלמידים שישבו ולמדו בהתמדה רבה. לפני שנפרד הסבא מהאורח הדגול, הביע האורח בפני הסבא כאב וצער על שהטריח את התלמידים לקום בפניו, והתבטא שזה 'כאב לו כדקירת מחטים בלב'. הפטיר הסבא מסלבודקא ואמר: 'ע... יע... אבל אם לא היו קמים - זה היה דוקר יותר'..."

שנינו במסכת בבא מציעא (ס.): "אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים", כלומר: אסור לקשט את העבד או הבהמה כדי שיראו צעירים מגילם, וימכרו בכסף רב יותר, וכדומה. מקור האיסור הוא משום "אל תונו איש את אחיו".

מסופר על הגה"צ רבי ברוך בער זצ"ל בעל ה'ברכת שמואל', שהציעו לו לכהן כראש ישיבה, באחת הישיבות המפורסמות ברחבי ליטא. לצורך זה היה עליו למסור שיעור כללי בפני תלמידי הישיבה בנוכחות רבני הישיבה, כדי לראות אם ימצא חן בעיניהם.

רבי ברוך בער הגיע לישיבה ומסר את השיעור. לאחר מסירת השיעור, פנה אליו אחד ממקורביו ושאלו בתמיהה: "הלוא לפני

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

כשהתהלכתי לתומי באחד הרחובות הראשיים של רבת עמון, נפל שטר אחד מידיי, והרוח החזקה העיפה אותו למרחק מטרים ספורים. רדפתי אחרי השטר, וכשהגעתי אליו הנחתי עליו את רגלי כדי שלא 'יברח' הלאה, והתכופפתי להרימו. באותו רגע קפצו עלי שני שוטרים: "דרכת על תמונתו של המלך!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על כבוד שמים

"אל המקום אשר יבחר ד' אלקינו" (דברים י"ד, כ"ה)

...כבוד בית הכנסת ומוראו, כולל כמובן גם את השיחה בדברים בטלים, והאיסור המוחלט להגיב לשיחות הנכנסות למכשירים הניידים. בדיוק כפי שלא היינו מעיזים לעשות את הדברים הללו בהימצאנו בארמון המלך, כך אסור לנו לעשותם בהיכל השם. פגם שמים יש בכך, והוא כולל את כל המקרים שבהם אדם אינו מכבד דיו את השם יתברך, וגורם לזלזול בכבוד שמים. הבה נשמע מעשה מופלא הקשור לכך.

הגר"י יוספי סיפר בשם מנהל מפעל מסוים, שיום אחד ניגש ערבי בגיל מבוגר למדי, ומציג את עצמו כאביו של אחד הפועלים הערביים. הוא סיפר שזה עתה הוא חוזר מביקור בממלכה הירדנית השכנה, "ואתה חייב לשמוע מה קרה לי שם", הוא אומר למנהל המפעל.

"כשהגעתי לירדן, פרטתי את שטרות הכסף שהיו בידי מארץ ישראל לשטרות ירדניים, שעליהם מודפסת, כידוע, דמותו של המלך הירדני, עבדאללה. והנה, כשהתהלכתי לתומי באחד הרחובות הראשיים של רבת עמון, נפל שטר אחד מידיי, והרוח החזקה העיפה אותו למרחק מטרים ספורים. בתנועה ספונטנית רדפתי אחרי השטר, וכשהגעתי אליו הנחתי עליו את רגלי כדי שלא 'יברח' הלאה, והתכופפתי להרימו.

"באותו רגע קפצו עלי שני שוטרים ודרשו ממני, בפנים חמורי-סבר, את תעודת הזהות שלי. 'מה עשית?' - שאלתי אותם בערבית. והם השיבו: 'וכי אינך יודע מה עשית? הרי דרכת על תמונתו של המלך!'. "לא עזרו לי כל ההסברים שלא התכוונתי, או ש'אני מגיע מארץ ישראל, ושם לא קיים חוק כזה, ולא ידעתי כלל על קיומו של החוק בירדן. השוטרים קנסו אותי בקנס כספי גבוה מאוד. וכל זה למה? - מפני שדרכת על תמונתו של המלך".

את הסיפור הזה סיפר מנהל המפעל להגר"י יוספי.

לא הסתפקו בקנס כספי

הגר"י יוספי המשיך לספר לנו, שכאשר נשא דברים בפני בעלי תשובה, וסיפר את הסיפור הנ"ל - בנותנו מכך קל-וחומר על העונש

המגיע למי שפוגם בכבודו של השם יתברך - קם אחד המשתתפים, ואמר שיש לו דבר-מה להוסיף.

"גם לי", סיפר האיש, "אירע כמקרה הזה. אבל לא בירדן, אלא בתאילנד, בה שוטטתי לצערי יחד עם כמה בני-גילי, לפני שחזרתי בתשובה. גם בארץ זו מודפסת תמונתו של המלך התאילנדי על שטרות הכסף, וגם עליי קפצו כמה שוטרים, ולא עזרו לי שום תירוצים והסברים שעשיתי זאת ללא כוונה וכו'.

"אבל בתאילנד, בניגוד לירדן" - מספר בעל-התשובה - "לא הסתפקו המחוקקים בקנס כספי, אלא השיתו עליי מאסר ממושך".

ושוב, כל זה למה? מדוע נכלא האיש מאחורי סורג ובריח? - מפני שדרך שלא-בכוונה על תמונת המלך. זה הכל! אף אחד לא האשים אותו שעשה זאת בכוונה, אבל גם מי שדורך על המלך שלא בכוונה, צריך לשבת במאסר.

גם אנחנו מתרצים תירוצים...

ועכשיו נתבונן, אומר הגר"י יוספי, האם השיחות במכשירים הסלולאריים, שצלצוליהם נשמעים באמצע שמונה-עשרה, אין בהם משום פגם בכבוד-שמים? האם בשיחות-הרעים שאנחנו מנהלים בבתי הכנסות, אין אנחנו מוכיחים שמקום-מושביו של מלך מלכי המלכים, אינו חשוב כל-כך בעינינו, ואין בו כדי לתת מוראו או לבנו' כלשון 'החינוך'?

לאחר עשר דקות מגיע האדם ההוא, שעדיין היה לבוש במכנסיים הקצרים, ועל ראשו הונחה כיפה מקומטת... הוא ניגש אל הרב, ושאל: "האם אפשר להתפלל לפני העמוד?" והגרצ"פ השיב: "בבקשה"

היה לבוש במכנסיים הקצרים, ועל ראשו הונחה כיפה מקומטת...
הוא ניגש אל הרב, ושאל: "האם אפשר להתפלל לפני העמוד?"
והגרצ"פ השיב: "בבקשה".

הרב - ניצחת אותי!

האדם ההוא לבש טלית, ניגש אל העמוד, והתפלל מנחה, ולאחר מכן
גם מעריב, וכמובן אמר קדיש. בתום התפילה שאל מתי מתפללים
שחרית, ולאחר שהרב השיב לו שהזמן הוא בשעה 7, הלך האיש בלי
לומר מילה.

כמה מאנשי המניין שאלו את הגרצ"פ כיצד זה שהניח לאדם ההוא
להתפלל לפני העמוד, והרב השיב שמי שאינו מרוצה יכול להתפלל
במקום אחר... במניין היו כמה ת"ח, ומאחר שהם שאלו את הרב
בדרך-ארץ, בנוסח ילמדנו רבנו, ו'תורה היא וללמוד אנו צריכים',
השיב הגרצ"פ ואמר, שהחליט לתת לו להתפלל לפני העמוד "כי אם
אני לא הייתי נותן לו, אך אחד לא היה נותן לו"...

עכשיו קרה משהו: למחרת הגיע שוב האדם ההוא, אבל היה כבר
לבוש במכנסיים ארוכים, וחבש לראשו כיפה יפה.. הניח תפילין
והתפלל תפילת שחרית לפני העמוד, ולאחר התפילה עזב מיד את
המקום בלי שתהיה אפשרות לשאול אותו מי הוא. כך נמשך הדבר
כשבועיים. הוא הגיע לתפילה פעמיים בכל יום, ומיד בגמר התפילה
הלך לדרכו.

יום אחד הוא נשאר כמה דקות לאחר התפילה, והרב רמז לו לגשת
אליו. הוא ניגש והרב שואל אותו לזהותו, והוא - במקום להשיב
אומר: "הרב, ניצחת אותי!!!".

הגרצ"פ היה מופתע, ושאל הרי לא דיברתי איתך מעולם יותר
משתי מילים? ואז השיב האדם ההוא ואמר:

הרב בוודאי זוכר את אותו יום, שבאתי לכאן בפעם הראשונה

ובמילים אחרות: וכי בכך אין אנחנו 'דורכים' רח"ל על תמונת-המלך,
שציווה אותנו להתנהג בבית-מקדש-המעט בחיל וברעדה?
והרי גם אנחנו מתרצים לעצמנו, ש'אין אנחנו מתכוונים לפגום
בכבוד שמים, אבל מה לעשות אם הפלאפון מצלצל... וכי אפשר
שלא לענות?'...

גם אם נניח שאין אנחנו מתכוונים כלל לפגום בכבוד שמים, אבל
ראו נא גם ראו, אלו עונשים מגיעים למי שעושה זאת שלא בכוונה...

ומה הדין כשדף גמרא התעופף לנו ברחוב?

הגר"י זילברשטיין דן בנושא הנ"ל (בספר 'אחת שאלתי', חלק שני)
ושאל מה יהיה הדין אם אחד מדפי הגמרא יתעופף לנו בלכתנו
ברחוב; האם יהיה מותר לדרוך עליו כדי שלא 'יברח', או שמה נדמה
את זה לשטר הירדני, שאסור לעשות זאת?
והנה, יש כאן שני חילוקים ברורים: הראשון, שבעניין שטר-הכסף
הירדני, עשה זאת האיש לטובת עצמו, ואילו כשדף-גמרא עף
ברחוב - הרי מי שדורך עליו עושה זאת לכבוד השם.
והשני, ככל שמדובר בכבודו של השם יתברך, הרי כשקיים חשש של
פגיעה בגלל גניבה וכו', מותר גם לשבת על ספר תורה, או לכורכו
סביב הגוף, ואם כן יתכן שמותר גם לדרוך על הדף.

מרן הגרי"ג אדלשטיין הסביר לי, מדוע

אפשר הגרצ"פ פרנק לאדם שלבש

מכנסיים קצרים להיות שליח ציבור?

צריך לדעת שלפעמים מותר להכניס לבית הכנסת אדם שאינו
לבוש כיאות, ואף לאפשר לו לשמש כשליח ציבור, אבל הדבר צריך
להיות מעוגן בהחלטתם של גדולי התורה. זאת נראה בקטע הבא.
ממקורות נאמנים שמעתי סיפור מדהים, שהתרחש בבית מדרשו
של מרן הגרצ"פ פרנק זצ"ל, רבה של ירושלים, ומאחר שהתעוררה
לי קושיה עליו, הצגתי בפני מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, ראש
ישיבת פוניבז', והשיבני בתשובה מופלאה.

הסיפור מוסב כאמור על מרן הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל שהיה
רבה של ירושלים, ומאחר שהתעוררה לי קושיה עליו, הצגתי בפני
מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', והשיבני
בתשובה מופלאה.

הסיפור מוסב כאמור על מרן הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, שהיה
רבה של ירושלים, מחבר הספרים 'הר צבי' ו'מקראי קודש', ומגדולי
הפוסקים. הגרצ"פ התגורר ברחוב מלאכי 28 בירושלים, בדירה חד-
קומתית. בכניסה לביתו היה פרוזדור קטן שבו היו מתפללים מדי
יום שחרית, מנחה וערבית.

יום אחד, כאשר הגרצ"פ ישב ושוחח עם האנשים, נפתחה הדלת
בטריקה, והנה נכנס אדם עם רעמת-שער גדולה, ללא כיפה, ולבוש
במכנסיים קצרים, כפי שהיו לבושים באותו זמן.

"מתי מתפללים מנחה?" - שאל האיש את הרב, והגרצ"פ השיב:
"בעוד עשר דקות". לאחר עשר דקות מגיע האדם ההוא, שעדיין

לאחר שפרש הרב לורנץ מכל ענייני הציבור, נכנס ללמוד בכולל, למד יומם ולילה, וכתב ספרים כאברך מן המניין. הוא גר בשכונת מטרסדורף. נפשו איוותה להתפלל תפילות ישיבתיות, ומשום כך קבע את מקום תפילותיו בישיבת 'תורה אור'. הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל הזמינו לשבת בכותל המזרח, סמוך למקום מושבם של הרבנים והמשגיחים. כעבור זמן מה ניגש אליו אברך...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על דבקות במידותיו של הקב"ה

"אחרי ה' אלקיכם תלכו... ובו תדבקון" (דברים י"ג, ה')

הגמרא דורשת על פסוק זה: "וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה, והלא כבר נאמר: 'כי ה' אלוקיך אש אכלה הוא! אלא, להלך אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא...

על ידי שגומלים חסד עם הבריות - הולכים אחרי ה' ודבקים בו. "כי אמרתי עולם חסד יבנה" (תהלים פט, ג). הקב"ה ברא את העולם כדי שנעשה חסדים עם הזולת, ובכך נדבק במידותיו. אל לנו לחפש לראות כיצד אחרים מיטיבים עמנו, ורק אז להיטיב עימם. תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, ושומה עלינו ללמוד מדרכי הקב"ה להיטיב בכל מקרה, וללא כל תנאי.

הרב שלמה לורנץ ז"ל היה חבר כנסת. הוא היה מקרב מאד ל"חזון איש" זצ"ל, לרב שך זצ"ל ולשאר גדולי ישראל. לא בכדי דבק בו החינוי "שלוחא דרבנן". גם לאחר שסיים את פעילותו הציבורית העניפה, פעל גדולות ונצורות בתחום החינוך, בהקמת מוסדות רבים לבנים ולבנות, ובתחום העזרה והסעד למשפחות נצרכות.

לאחר שפרש מכל ענייני הציבור נכנס ללמוד ב'כולל', למד יומם ולילה, וכתב ספרים כאברך מן המניין. הוא גר בירושלים בשכונת מטרסדורף. נפשו איוותה להתפלל תפילות ישיבתיות, ומשום כך קבע את מקום תפילותיו בישיבת 'תורה אור' שבראשות הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל.

הרב שיינברג הכיר את הרב לורנץ, והזמינו לשבת בכותל המזרח, סמוך למקום מושבם של הרבנים והמשגיחים. "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה", והרב לורנץ התיישב במקום שהראה לו ראש הישיבה.

באחת השבתות הוא הגיע לישיבה בשעה מוקדמת והתיישב במקומו בכותל המזרח. כעבור זמן מה ניגש אליו אברך מבוגר, שהכירו רק בתור חבר כנסת, ולא ידע שראש הישיבה קבע את מקומו שם, והחל לגעור בו בקול רם, כשרבים שומעים אותו: "מקומות אלו שמורים לרבנים, תלמידי חכמים, צוות הישיבה, ולא לעסקנים. זהו חוסר דרך ארץ להתיישב במקומם. חפש לך מקום

אחר בתוך הקהל".

ללא אמר ודברים, ולמרות הבושה הגדולה, קם הרב לורנץ ממקומו, והתיישב באחד המקומות הפנויים, בין תלמידי הישיבה והאברכים. לאחר התפילה שב הרב לורנץ לביתו, ובניו, שהתגוררו באזור, התארחו אצלו בסעודה. וכך מספר בנו:

"בסעודה פנה אלינו אבא ואמר: 'הקשיבו למה שקרה לי בתפילה בישיבה'. ושח לפנינו את כל המאורע. ואז הוסיף ואמר: 'אני מבקש מכם לחפש את האדם הזה, הוא לא אדם רע, ולא עשה את מה שעשה מתוך רוע לב. הוא בסך הכל מסכן, ככל הנראה יש לו בבית איזושהי צרה, אם בשלום בית, או בתחום הפרנסה. הוא ביקש מקום לפרוק מלבו את הצרה, ומצא אותי. אני מבקש מכם לבדוק ולברר מה חסר לו, ולדאוג להשלים לו את מחסורו. אם צריך עזרה כספית - הכסף נתון לכם, ובלבד שהעניין יסודר על הצד הטוב ביותר".

זוהי דגמא להטבה עם הזולת, גם אם חלילה פגע בנו!

הסיפור ברוסיה

ברוסיה שלפני חמישים שנה, היו מתגוררות מספר משפחות בבית אחד. כל משפחה גרה בחדר אחד, כאשר המטבח היה משותף לכולן. לפעמים, התגוררו יהודים וגויים יחד.

בבית של ארבעה חדרים התגוררה משפחה קשת יום של גוים. האמא והאבא עבדו קשה למחייתם, אך הכסף שהרוויחו לא הספיק, ובנם - שהיה בגיל שמונה - היה הולך לפעמים לבית הספר בלי אוכל...

בחדר הסמוך התגוררה משפחה יהודית. האב היה ירא שמים, מורה בבית ספר, ומצבו של הילד השכן נגע ללבו. הוא היה מזמין אותו לחדרו, נותן לו לאכול, ועוזר לו להכין את שיעורי הבית. בלילות שבת, כשהוריו של אותו ילד עדיין היו בעבודה, היה מזמין אותו לסעודת השבת, והילד היה מחכה כל השבוע בכיליון עיניים ליום הזה.

היחס החם שקיבל מהמשפחה היהודית, יחד עם העזרה הלימודית שקיבל מראש המשפחה, נסכו בילד כוחות, והוא עשה חיל בלימודיו. לימים, כשהילד גדל והפך לאיש, הוא הגיש מועמדות למועצת העיר, בבחירות שהתקיימו בעיר סן פטרבורג, וזכה למקום גבוה במיוחד. כתוצאה מכך התמנה לתפקיד סגן ראש העיר.

הוא לא שכח את החסד שגמלה עמו המשפחה היהודית, אשר בלעדיה ללא ספק לא היה מגיע להיכן שהגיע, וכאשר רצו להקים בית ספר יהודי בעיר, וחברי מועצת העיר התנגדו לרעיון - דאג להשגת כל האישורים הנדרשים, ולהקמתו של בית הספר.

לימים התעלה במעמדו והפך להיות נשיא רוסיה - ולדימיר פוטין! ובאותה רוסיה שלימוד התורה נאסר בה, ומי שנתפס בקלקלתו נזרק לסיביר, ומי שרצה בכל זאת ללמוד או להתפלל, היה צריך להתחבא ולעשות זאת בתוך מקלטים - התמנה נשיא שקשוב לצרכי היהודים...

פעם כשביקשו היהודים לבנות בית כנסת, לא זו בלבד שהוא נתן את האישור לבניה, אלא אף ביקש להשתתף בחנוכת הבית. כשבא לשם, אמר ברוסית שתורגמה לעברית: "אני חייב להשיב טובה לעם הזה! לעולם לא אשכח את החלה, היין והגפילטע פיש של היהודים! לעולם לא אשכח את העזרה שעזר לי המורה היהודי!".

כל זה הגיע מדבר אחד: מהחמלה, מהחסד ומהרחמים של אותה משפחה יהודית. ישראל רחמנים בני רחמנים, משתדלים להדבק במידותיו של הקב"ה, וכך זוכים - מידה כנגד מידה - למה שאמרו חז"ל (שבת קנא ע"ב): "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים".

לרומם את הזולת

בספרו של הרב טולדנו - 'האמנתי כי אומרה' מובא ספור מרגש: ביום הראשון לתחילת שנת הלימודים בבתי הספר היסודיים, נכנסה מורה ללמד בכיתה החדשה. ילדה אחת מתלמידות הכיתה הגיעה מאוחר, והתיישבה בשולחן האחרון בכיתה. ניכר היה עליה שהיא מאוד מסכנה. בגדיה היו מרופטים, ובמשך השיעור בהתה בחלל האוויר. לא קשה היה להתרשם, שהיא הגיעה לבית הספר בעל כורחה.

בהפסקה הראשונה החלה המורה לברר אודות הילדה, ואט אט התבררה לה התמונה: הוריה קשיי יום, עובדים קשה משעת בוקר

מוקדמת עד שעת לילה מאוחרת, ובקושי מצליחים לפרנס את המשפחה. במשפחה אחת-עשרה נפשות, והם גרים בדירת חדר אחד. הילדים גדלים כיתומים בחיי אביהם ואמם, בתת תנאים וללא תשומת לב, ולא פלא שהילדה נראית כפי שנראית, ואינה מתפקדת בלימודיה.

המסקנה שהמורה הסיקה מתוך הבירורים הייתה: זה המצב. זו הסחורה. אין מה לעשות.

אולם המורה הזאת החליטה: אני בע"ה מרימה את הילדה הזאת! מיד בשיעור הבא קראה לה, ובקשה ממנה לגשת למשרד ולצלם לה מספר דפים. הילדה הייתה מופתעת: זוהי הפעם הראשונה שמורה מטילה עליה איזושהי מטלה לביצוע...

למחרת נתנה לה המורה סכום כסף, וביקשה ממנה לקנות מדבקות כדי לקשט את קיר הכיתה. "אני סומכת על בחירתך!", הוסיפה. הילדה קרנה מאושר.

המטלות הפכו לתכופות יותר ויותר. הילדה השתדלה בכל מאודה לבצען בשלימות, והמורה שיבחה אותה מאוד. לאט לאט קבלה הילדה ביטחון עצמי, והמורה הרגישה כי זהו הזמן המתאים לעניין אותה גם בלימודים. ואכן לראשונה בחייה, התחילה הילדה ללמוד וגם להצליח.

יום אחד הוריה מקבלים פתק מהמורה: "להורים היקרים שלום! רציתי לשבח את בתכם שמתקדמת יפה מאוד בלימודים ובהליכות, ונמנית בין התלמידות המצטיינות בכיתה".

לא נתן לתאר במלים את מה שהמכתב הזה עשה להורים, ובעקף לילדה, ששאבה ממנו משנה מרץ והתגלתה כתלמידה בעלת כישרון, מעודנת במידות טובות.

יום אחד הילדה לא הגיעה לכיתה. עבר יום ועוד יום, והיא איננה... המורה התקשרה להורים, ואביה סיפר שהוא התייעץ עם הרב שלו, והוא הורה לו להעביר את הילדה לפנימיה. ב"ה הילדה שמחה ומרוצה ומצליחה בלימודים. הוא הודה למורה על כל החיות שהעניקה לילדה, שבזכותה הגיעה עד הלום.

עברו חמש-עשרה שנה.

המורה עברה ללמד במקום אחר, בעיר אחרת, וחפשה מעון לילדיה הקטנים. המליצו לה על מטפלת חרדית ומסורה למופת, והיא רשמה אותם אצלה. בימים הראשונים בנותיה הגדולות לקחו את הקטנים מהבית למעון בבוקר, וממנו הביתה בצהריים, והאמא, המורה, לא ראתה את המטפלת.

יום אחד באה האמא לקחת את הילדים, ומשראתה את המטפלת, הודתה לה מאוד על הטיפול המסור והנאמן. המטפלת הודתה לה על התשבחות, ובקשה ממנה להיכנס, שכן ברצונה לדבר איתה כמה מלים...

"אמנם אינך זוכרת אותי. אבל אני לא אשכח אותך לעולם! את המורה שהצלת את חיי!".

המורה, שנזכרה בילדה, כמעט התעלפה. היא נזכרה בילדה המסכנה שקבלה לידיה, וכיום היא מנהלת מעון לתפארת...

"בבקשה ממך, המורה, חכי כאן כמה רגעים, ומיד אני שבה..."

פעם הבחנתי שהוא שוקד על תלמודו בשעת לילה מאוחרת מאד. לשאלתי, מה זאת? השיבני: "עדיין לא השלמתי את חוק לימודי, ואיך אוכל ללכת לישון?!". אמרתי לו: "הרי תוכל להשלים את שיעוריך מחר!". שתק אבא, המשיך בשלו. ואילו אני פניתי לסעוד את ארוחת הערב. והנה, באמצע אכילתי נכנס אבא ואומר: "אינך חייב לאכול עכשיו, הרי גם אם לא תאכל כעת, תוכל להשלים מחר"...

אהבתו הגדולה את בוראו ואת תורתו הקדושה, של הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

"את הברכה אשר תשמעו" (דברים י"א, כ"ז)

"המרגיש בטעם התורה תשיחהו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב לנותן לו מתנה גדולה מופלאת, ואין צריך לומר שאין צריך לתבוע שכר עליה"...

מה מים חיים לעולם, כך התורה חיים לישראל. הגמרא הקדושה, פרקי המשניות ושאר הספרים הקדושים, הם אשר היו מקור חיים לר' זלמן. מהם לא מש מעולם, אף לא לרגע קט. בשבתו, בלכתו, בשכבו ובקומו, תמיד היה דבוק באהבתם של כל דברי התורה הזאת. מעולם לא ראהו אדם יושב דומם. אף לא לרגע קל. כל שעות היממה נוצלו על ידו עד תום, בעסק התורה ומצוותיה באושר וחדוות אין סוף.

מעולם, עד שנותיו האחרונות ממש, לא ראו את ר' זלמן בביהמ"ד כשהוא מתנמנם על תלמודו, וזאת למרות גילו המופלג וגודל יגיעתו בתורה ובעבודה בכל יום.

יומו המלא והגדוש בתורת ה', התחיל כבר באישון לילה בהשכמתו לעורר את השחר. 'סדר ראשון' זה נמשך שעות ארוכות עד התפילה, כאשר במהלך שעות אלו, הספיק להשביע נפשו במלחמתה של

"המרגיש בטעם התורה תשיחהו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב לנותן לו מתנה גדולה מופלאת, ואין צריך לומר שאין צריך לתבוע שכר עליה"... (האור החיים הקדוש)

שעת אחר צהריים מוקדמת בשכונת 'בית ישראל' הירושלמית. השמש יוקדת במלא עוזה והבריות ממעטות להימצא ברחוב בשעה כזו. בסימטא הקטנה של רח' חסידי קארלין, בסמוך לבית המדרש 'בית ישראל' של חסידי פינסק קרלין - נצפה יהודי זקן בא בימים, אשר מחיש את צעדיו לבית המדרש. מטפס הוא, הישיש, במעלה המדרגות, מתנשף עמוקות. אין המאמץ תואם את גילו ואת כוחותיו, אך פניו הזורחות משמחה ואושר מכסים על הכל.

זה האיש, רבי זלמן בריזל שמו, אשר באהבתו הגדולה את בוראו ואת תורתו הקדושה, משכים הוא לבוא אל ביהמ"ד, ולהיות מעשרה ראשונים גם בחלקו השני של היום! עם היכנסו ממחר הוא אל הארון ושולף משם את ספריו האהובים - את החוק לישראל, את הגמרא הקדושה, משניות ושאר מטעמים, ממחר אל עבר מקומו הקבוע, ועד מהרה שוקע הוא באותיות המאירות.

היכל ביהמ"ד ריק ושומם הוא בשעה זו. האוויר החם מעיק, אך רבי זלמן אינו מנסה לחפש לעצמו נוחיות כל שהיא, להפעיל מאוורר, או לחילופין להפעיל את ההסקה בימות החורף הקרים. אין לו כעת כי אם ד' אמות של הלכה בלבד.

מתנועע הוא חרישית מעל גבי השורות הקדושות, ובדחילו ורחימו מרחש את תיבות הגמרא. בשקיקה שאין דומה לה מרווה הוא את צמאונו, ממימיהם המתוקים של מעיינות התורה.

וככה יעשה ר' זלמן כל אחר הצהריים עד לתפילת המנחה, בתורתו יהגה ללא כל הפוגה.

בתוך כך יבוא גם האברך, החברותא שלו, ויחדיו יגמעו עוד ועוד דפי גמרא בשקיקה, פרק אחר פרק, מסכת אחר מסכת... ויפות הן שעות אלו לר' זלמן יותר מכל חיי העולם הזה והעולם הבא גם יחד. על כגון דא כתב ה'אור החיים' הקדוש (פר' ראה יא כז):

"כשעבדתי במאפייה, חושב הנך שסתם כך עבדנו? כל הזמן חזרנו על פרקי משניות! - ווען איך האב געקנאטן, נדמה לך שלשנו בצק סתם? אה, וויפל משניות מיר האבן אריינגעקנאטן!"

לחטוף עוד דף גמרא ועוד דף גמרא...

"כשאנו היינו נערים, ניצלנו את כל הזמן שהיה לנו כדי ללמוד תורה יומם ולילה. בין אם זה היה בערב שבת אחרי הצהריים, ובין בימי חול המועד. בזמנינו, גם בחול המועד התקיים חיידר לפני הצהריים, כך שאת כל הזמן ניצלנו ללימוד תורה בשקידה וביגיעה.

"בזכות זה גם הצלחנו ביותר בלימודנו. כשהייתי נער צעיר בגיל י"ג וחצי נבחנתי על פה את שלוש המסכתות: בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, ועוד 60 דף במסכת חולין!"

שום דבר שבעולם לא עיכב את ר' זלמן, מלנצל את הזמן באופן הטוב ביותר. לא הזמן, לא המקום ולא תנאי הסביבה האחרים, הפריעו לו מלהגות בתורתו ללא שום הפסק. לא היה בעיניו שום הבדל, אם יושב הוא עתה על ספסלו בבית המדרש המרווח, או אם שרוי הוא בתוך המולת המאפייה שברשותו. תמיד - לא פסיק פומיה מגירסיה!

בתקופות שנאלץ לשהות במאפייה, וליטול חלק בעבודות השונות, הרי שגם אז, כל הפוגה קטנה שנזדמנה, ולו בין קונה אחד למשנהו, נוצלו על ידו כליל לעסק התורה, ואפילו כשידיו עוסקות במלאכה ממש, בעסקי הבצק והאפייה, גם אז לא הפסיק מלשנן בעל פה פרקי משניות לרוב, בחיות ובנעימות.

וכפי ששח פעם לנכדיו:

"כשעבדתי במאפייה, חושב הנך שסתם כך עבדנו? כל הזמן חזרנו על פרקי משניות! - ווען איך האב געקנאטן, נדמה לך שלשנו בצק סתם? אה, וויפל משניות מיר האבן אריינגעקנאטן!" [-כמה משניות לשנו בתוך הבצק!]

כשהיה רואה ר' זלמן את בני הנעורים מבטלים את זמנם בדברי סרק, היה ניגש ומבקש בנעימות:

"קיינדרלאך פארקויפט מיר די צייט! [-בני, מכרו לי את הזמן] אני כבר איש זקן ואיני יודע כמה זמן נשאר לי לחיות, ומשתדל אני,

תורה על כל מקצועותיה. הייתה זו, אפוא, רק הקדמה ופתיחה ליום שכולו תורה.

על עבודת השכמה מופלאה זו ראו בהרחבה בפרק ה' 'תפילה לא-ל-חי' ובפרק ז' - 'בכל דרכיך דעהו'.

במתק לשונו היה ר' זלמן מספר תמיד, להלהיב את לבות הצעירים ללימוד התורה ואהבתה:

מעשה באב ובנו שנסעו ליריד הגדול, לעשות חיל במסחרם. כאשר הגיעו השניים למחוז חפצם, ביקש הבן תיכף ומיד לצאת לשוק הגדול, ולפתוח בקשרי המסחר כמתבקש, אולם האב לא נחפז כל כך.

תחילה הועיד פעמיו לבית המדרש המקומי, ובניחותא פתח גמרא והתחיל ללמוד. עברה שעה אחת, ואחריה עוד שעה, והאב עדיין שקוד על תלמודו בחשק ובהתמדה גדולה, אשר רק גוברת והולכת. התפלא הבן למעשהו של אביו, אך התאזר בסבלנות והמתין. עברו יום ויומים והאב עדיין מתממה בבית המדרש על גבי ספריו. או אז פקעה סבלנותו של הבן, והוא פנה לאביו בתמייה:

"אבי היקר, הלא באנו לכאן כדי להרוויח כסף למחייתנו, ואפשר אף להתעשר בעושר רב, ומדוע זה לא תצא עמי לשוק?"

"הצדק עמך, בני", ענהו האב, "אך הבה ואאלפך חכמה:

"אכן, טרחנו רבות לבוא עד הנה כדי לקנות בזול, ולאחר מכן למכור ביוקר, ולהרוויח ממון רב, אך כל מטרנתנו אחת היא, כדי שאחרי ככלות הכל יהיה לנו טוב! אך מעשה אעשה, בני", המשיך האב, "שכאשר נכנסתי לביהמ"ד ופתחתי בלימוד הגמרא הקדושה, מיד נעשה לי על לבי כל כך טוב! חשתי בכל איברי את טעמה המתוק של התורה. מצאתי את עצמי שרוי בטובה אמיתית ונפלאה מאין כמוה! ועתה בני, מדוע זה אעשה את השטות הזאת, לצאת מבית המדרש, לישא וליתן בסחורה, כדי שבעתיד יהיה לי טוב, והלא כבר עכשיו טוב לי כל כך..."

היה ר' זלמן מתמוגג בנעימות שוב ושוב:

"למה לי לחפש טוב בעתיד? ס'איז מיר דאך שוין יעצט אזוי גיט!" [-אם כבר עתה טוב לי כל כך!...]

אומן מומחה לניצול הזמן היה רבי זלמן. כל דקה ודקה הייתה שווה בעיניו כאבנים טובות ומרגליות ממש, ומי זה פתי אשר יפסיד יהלומים יקרי ערך, בעבור דברים של מה בכך?

בשיחה אשר נשא לפני תלמידי הישיבה הצעירים, עמד ר' זלמן הישיש במשך שעה ארוכה, ועורר את לבבם לאהבת התורה ושקידתה, כשהוא מגלה טפח מהתמדתו בתורה בשנות נעוריו:

"עוד אומר לכם, בניי אהובי, להיזהר שלא תהיה בכם מידת העצלות, ביטער ביטער ווער עס האט 'עצלות' אין די יונגע יארן. מקען דאך אריין חאפן נאך א בלאט גמרא און נאך א בלאט גמרא..."

[-זה מר מאד למי שיש בו 'עצלות' בימי נעוריו, הרי זה זמן שאפשר

אפוא, לנצל כל רגע. אך אתם, אם יש לכם רגעים מיותרים, תמכרו לי אותם, זה שווה הרבה..."

שנת תש"ח בארץ ישראל. שונאי ישראל משחזים את חרבותיהם לפתוח במלחמת חרמה נגד היישוב היהודי. החרדה שולטת בכל, ואיש אינו יודע מה ילד יום. נתונים הם בני ירושלים בעמק הבכא, וטרודים בדאגתם לשלום עולליהם ומשפחותיהם.

אך האברך, ר' זלמן בריזל, מתהלך באותם ימים כשעל לבו רובצת דאגה אחרת לגמרי. עצם המלחמה אינה מטרידתו כלל. הן סמוך ובטוח הוא על ה' אלוהיו, שיאזין לשוועת בניו, וישמרם ויצילם מכל רע. אולם דאגה אחרת, דאגה מוצדקת היא: "אם נאלץ להסתתר במקלט, או לברוח ממקום למקום, לא תהיה לי אפשרות להגות בתורה הקדושה!", היתה טרדתו של ר' זלמן באותם ימים טרופים. מה יעשה ר' זלמן, וינצל מסכנת הבטלה? עצה מצא לו. ר' זלמן פנה לשנן בזריזות עוד כמה וכמה מסכתות משניות, עד שהיו אלו שגורים על לשונו בעל פה. "את המשניות הללו איש לא יוכל לקחת ממני!", אמר.

וכך, בתוך כל הבהלה והחרדה ערב המלחמה, יושב לו ר' זלמן ושוקד על המשניות. גורס הוא משנה אחר משנה, משנן פרק אחר פרק, ומכין צידה לקראת ימי המחסור.

ואכן, בימים הקשים שבאו על היישוב לאחר מכן, בשבתם במקלטים ובקומות המרתף האטומות בשקי חול, כאשר בחוץ רעמו ההפצצות והתותחים, התגבר קולו של ר' זלמן בתורה יותר ויותר! מזון לגוף לא היה שם די הצורך, אולם מזונה של הנשמה לא חסר כלל וכלל.

לא פעם שח ר' זלמן לפי תומו, כי בלכתו לביהמ"ד לפנות בוקר, יודע הוא את השעה המדויקת בו הוא נמצא, גם בלא שיביט בשעונו כי שעון אחר יש לו, שעון המשניות!

סדר היה לו, לשנן י"ח פרקי משניות בעל פה בדרכו לבית המדרש שחרית. תשעה פרקים ממסכת ברכות, שמונה פרקים ממסכת פאה, ופרק אחד מדמאי. וכיון שכבר התרגל בתכנית זו שנים רבות, ידע לכוון על פי זה את השעה המדויקת.

הן בשעה זו הוא כבר נמצא בפאה, ואילו חמש דקות לאחר מכן, כשמגיע לרחוב פלוני הרי אוחז הוא כבר בפרק ז' שם...

כאשר היה ר' זלמן יושב בשולחן הטהור, וממתין לכניסתו של האדמו"ר, גם אז לא היה משתהה לרגע, אלא מוציא מחיקו כרך משניות קטן, ובולע בשקיקה משנה אחר משנה, כשאינו שת ליבו כלל לכל ההמולה מסביב.

כשהיה ר' זלמן משתתף בשמחות נישואין משפחתיות לעת זקנותו, פעמים חששו בני המשפחה לעיכובו הממושך מחמת גילו

ותשישותו הרבה. אולם הוא, אשר כל העת היה יושב על מקומו ומשנן פרקי משניות בעל פה, לא ראה בכך כל בעיה: "כל ההמולה מסביב אינה מפריעה לי במאומה", אמר ברוגע.

כך גם בשבתו בבית המדרש. מקומו הקבוע היה בצד מזרח, כשפניו מוסבות כלפי הקהל, וכל זאת לא הפריע לו לשקוע בלימודו בריכוז מפליא. מול עיניו ניצבו ועמדו רק הקב"ה, תורתו ומצוותיו, אשר אלו היוו בעבורו את כל מציאות העולם. כל השאר נחשבו בעיניו כאין...

היה זה בצעירותו, כשהוצרך לצאת לחו"ל בשליחות גדולי ישראל, לצורך עסקי הציבור בחיזוק חומות היהדות. אך ר' זלמן אינו רגוע מחשבותיו מנקרות בלבו. תורה מה תהא עליה? מי יודע כמה זמן יתבזבז שם ביני לביני?

ר' זלמן, שלא היה איש של מחשבות בעלמא, קם ועשה מעשה. עלה למעונו של הגאון האדיר רבי ראובן בענגיס זצ"ל, וביקש להתחייב בפניו, שבשובו מהנסיעה יבחן אצלו על סך נכבד של דפי גמרא בעל פה!

רק לאחר שסוכם הדבר, עלה על המטוס בלב רגוע...

גם בימים בהם היה נאלץ להקדיש נתחים הגונים מזמנו היקר, עבור עסקנות או גיוס תרומות עבור מוסדות התורה וכדו', לא ויתר על חוק לימודיו שהיה קבוע ואיתן. בלא להתפשר ולוותר לעצמו כל, היה מתיישב בלילה להשלים את כל לימודיו שהחסיר במהלך היום, ולא אבה לקבל שום תירוץ שבעולם, שימנע ממנו את פריעת חובו. את שיעוריו הקבועים למד תמידין כסדרן, גם בשבתות ובימים טובים, ואפילו ביום הכיפורים לא החסיר את חוק לימודיו.

בנו, הרה"ח ר' נטע שיחי, מספר:

"פעם, כאשר שהה אבא ז"ל בביתי מספר ימים, הבחנתי באחד מן הלילות שהוא עדיין יושב ושוקד על תלמודו בשעת לילה מאוחרת מאד, שלא כהרגלו. לשאלתי, מה זאת? השיבני אבא: 'עדיין לא השלמתי את חוק לימודי, ואיך אוכל ללכת לישון?!'. אמרתי לו: 'הרי תוכל להשלים את שיעוריך מחר, ומהי הדחיפות להשלים דווקא כעת?'.

"שתק אבא ולא ענה מאומה, המשיך בשלו - להגות בספריו הקדושים. ואילו אני פניתי למטבח לסעוד את ארוחת הערב. והנה, באמצע אכילתי נכנס אבא ומפטיר לעברי: 'אינך חייב לאכול עכשיו, הרי גם אם לא תאכל כעת, תוכל להשלים מחר או בפעם אחרת!'...

כך לימדנו אבא ז"ל בינה, שלימוד התורה צריך להיות אצל האדם חשוב, לכל הפחות כמו ארוחת לחמו. והיה הוא הדוגמא המוחשית ביותר לכך, בלימודו השקדני והבלתי נרפה כל ימיו לעולם.

(מתוך הספר 'ר' זלמן')

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2 3 4

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2 6

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הר' **אברהם פוקס** הי"ו
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

חדש!

שיעורים בפרק 'כיצד מברכין'
במסגרת תוכנית 'בזכות התורה'

שלוחה 27

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ו
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

באותו יום, התחבאו כמה משגיחים בתוך המפעל וכשראו כי אין איש יצא המשגיחים ממערתם והחלו במלאכתם, בנשימה אחת עטו כולם על אותו חדר המסתורין הוציאו כל העגלות ורוקנו כל תכולת החדר עד שמצאו בתחתית אחד הקירות- דלת סתרים קטנה שהובילה לצדו החיצוני של המפעל

גאב"ד חרדים הרה"צ ר' אשר אנשיל כ"ץ שליט"א במשנת חובת הכשרות

"לא תאכל כל תועבה" (דברים י"ד, ג')

ראשי לפיקוח ניהול עצה והדרכה, רק בכך מצדיקים המה את חותמת הכשרות הנצמדת אליה. וכי תימא שבזה יצאו המשגיחים ידי חובתם, טעות חמורה בידיכם - אין זה כי אם תחילת עבודתם, מעתה ילכו המה בחיל ולא תמיד בכח בכל מבואות המפעל היכליו חדריו ומחסניו, פינותיו ומכונותיו ישגיחו יפקחו וירוצו ממשמרת למשמרת לוודא כי הכל כשורה, ועד אשר ייצאו אחרוני המשלוחים ארוזים וסגורים גם הם בחותם הכשרות לא ינוחו ולא ישקטו. מקיימים הם ודרשת וחקרת הדק היטב - היטב הדק, למען יהיה הדבר בשלימות הכשרות ובתכלית ההידור. עד כאן הקדמה.

מספר גאב"ד חרדים שליט"א: מתוקף תפקידי כרב המכשיר של הייצור המיוחד בהמפעל בסין, קיבלתי באחד הימים טלפון בהול מהמשגיח הראשי אשר בתוך המפעל כשהוא נסער כולו. במה דברים אמורים, זה להם ימים אחדים שרואים המה שהמפעל איננו מתנהל כשורה, אך עדיין לא עלו על עקבותיו, הכל התחיל בעת שהמשגיח האחראי על קווי האריזה גילה לחדרתו שכמויות הסוכריות האריזות אינם תואמות את כמויות הייצור, דהיינו שמרובים המה פי כמה מכמות הייצור עצמו ואינם תואמים את הרשימות של משגיחי הכשרות הצמודים לקווי הייצור השונים. פירוש הדבר כי אי שם בין הייצור לבין האריזה מוחדרים פנימה בדרך כל-שהיא כמויות אדירות של מיני מתיקה ממקום אחר חלילה, שוד ושבר. אך אויה, הכל נראה על פניו בסדר וכמה שבדקו

באולם הייצור הראשי של אחד ממפעלי הממתקים הגדולים בסין, פלגי זיעה ואדי מים עולים מתוך סירי קיטור מבעבעים, עליהם מאות פועלים עמלים, מערבבים ומבשלים ומגלגלים, עד לקבלת עיסת ממתקים, משם מועבר העיסה למכונות ומערבלים בהם מוסיפים תמציות טעם וריח, מתוך שלל ניחוחי פירות האילן ותותי השדה. משם מועברים ומוכנסים תחת עול המחרשה של מכונות ה'פרעס' לקבלת תואר של צורה מתוך שלל צורות שונות ומשונות שלא שיערום אבותינו מעולם, משם הם עוברים עוד אי אלו גלגולים עד שנהפכים לסוכריות גולמיות.

באולם סמוך עוד פועלים רצים מאובקים מכף רגל עד ראש, עמלים בהכנת תערובת אבקה חמוצה המועבר אחר כבוד לכבשני-אש. משם יוצאת האבקה לאולם שלישי היישר למכונות תופים מיוחדים, בתוכם מערבבים את הסוכריות הקשות עם האבקה החמוצה ובכך יקרא שמו בישראל 'חמוץ מתוק', משם מועברים לחדרי ייבוש, ומשם למחלקת האריזה, בה הם נעטפים ונסגרים עם חותמת הכשרות המתנוסס עליהם בכדי שיכירו וידעו כל באי עולם כי על טהרת הקודש נעשו ללא שום חשש ופקפוק כלל, ובכך ראויים המה לעלותם על שולחנם של צרבי דרבנן ב'אבות ובנים' ובחברות המשניות לקיים דבש וחלב תחת לשונך, ולענג בהם את ילדי החמד בתענוגי השבת שתהא חיתם ממתקים ומחמדים. אחר העמל הרב תהא ברכת 'שהכל נהיה בדברו' נאמרת בכוונה יתירה מפיות עמך בית ישראל.

על הכל נוסיף את ניצוח מלאכת הקודש של משגיחי הכשרות העומדים על משמרתם שתהא כולו על הצד המהודר ביותר, וכאן המקום להוקירם ולהעריכם. ישובים המה על אדמת ניכר ימים לילות ושבעות במסירות אין קץ לוודא שחלילה לא ייצא שום מכשול מתחת ידם. עבודתם מתחלת מבראשית - בבדיקת כל המרכיבים והסממנים, ניקיון ובדיקת המחסנים עד אחרוני החדרים, לאחמ"כ מתחיל תהליך ההכשרה - מסכת שלמה בפני עצמה הכולל הגעלה הכשרה וליבון עם לשונות עש ותימרות עשן, ואחרי ככלות הכל, מתחילים מיד במסכת חדשה של הייצור עצמו הכולל השגחה צמודה ופיקוח, בה נוטלים המשגיחים חלק בראש זה בכה וזה בכה איש על מחנהו ואיש על תפקידו, מעליהם עומד משגיח

ויגענו למצוא את הפירצה לא מצאו.

ולא זו בלבד אלא שבמקביל גם המשגיח אשר במחלקת התנורים וחדרי הייבוש החל להתלונן כי העובדים אשר תחת פיקוחו החלו להתנהג בפתאומיות באופן מחשיד, אשר בכל פעם שהוא נכנס להשגיח בתוך חדר הייבוש מזרזים אותו תמיד לצאת ולבל ישהה בתוכה פנימה יותר מרגעים ספורים, ומאידך בכל פעם שהם נכנסים לאותו חדר מקיימים המה בהידור את 'והדלת סגרו אחריו' מבתוכה פנימה ואין ביכולתו להיכנס, דבר הנוגד בתכלית את דרישת הכשרות לתת כניסה למשגיחים בכל עת ועונה בכל מקום שהוא בכל שטחי המפעל כולו ללא יוצא מן הכלל. זאת ועוד, שהעובדים לא נותנים לו להדליק אור בחדר בטענת הבל כי בתנור ההוא יש חשש 'גרמא' של פיצוץ ושריפה, אולם ראה זה פלא כי בכל עת אשר הם שוהים מיד ויהי אור ככל אוות נפשם ללא שום שריפה, והדבר אומר דרשני. וגרוע מכך והחמור מכולם הוא שהכלל 'כבולעו כך פולטו' (פסחים ל: ועוד) אינו תקף בחדר זה - אלא כל כמות שנכנסת לכאן לייבוש יוצאת כפולה ומכופלת, והוא פלא. תעלומה ואין קורא לה. אשר על כן הגיעו למסקנא פשוטה אשר ללא צל של ספק רמאות יש כאן, ויש לפסול את הייצור כולו.

ועתה נפשם בשאלתם, מה יעשו בעושי המלאכה, האם להמשיך לעקוב אחר הרמאות ולגלות את הפרצה, או להפסיק פעולתם לאלתר ולהחרים את תכולת המפעל כולו כדת וכדין. ברור שהוריתי להם לפסול תיכף ללא שהות את כל הייצור ולהפסיק תיכף את פעולתם, כאשר במקביל נתתי מהלכים בידם כדת מה לעשות, לפי אישורי הסמכות אשר בידי ביני לבין הנהלת המפעל.

בסוף אותו יום העבודה, התחבאו כמה משגיחים בתוך המפעל וכשראו כי אין איש יצאו המשגיחים ממערתם והחלו במלאכתם, בנשימה אחת עטו כולם על אותו חדר המסתורין הוציאו כל העגלות ורוקנו כל תכולת החדר ופתחו באמצע ימות החמה בבדיקת חמץ נרחבת בכל פינה ופינה, עד שמצאו בתחתית אחד הקירות כמין טלאי מהודק היטב ולא נראה לעין, תיכף קרועה ומתחתיה גילו את הפירצה הקוראת לגנב - דלת סתרים קטנה שהוביל לצדו החיצוני של המפעל, משגיח צנום השתחל פנימה וחשכו עיניו מלראות... הוא מצא את עצמו בתוך מחסן ששכן מחוץ למפעל שם שכנו מסודרים רבבות סוכריות גולמיות דומות להפליא לאלו שבפס הייצור אך הבדל קטן-אדיר ביניהם הם היו טריפה למהדרין! בהם חששות של איסורי אוריינא! חלקם עם חשש ציפוי מן החי, חלקם עם חשש של סתם יינם, ה"י. במקום 'לא תאכל כל תועבה', רצו הגויים להכשילנו בממתקי תועבה! מתברר - שאחרי ההכשרה פרצו הגויים מבחוץ באין רואים חור בדופן, סתמוה עם דלת סתרים וטלאי לא נראה לעין, דרכה העבירו והשחילו סוכריות לא כשרות לתוך אותו חדר סודי, סידרום נאה על גבי מגשים מותאמים והעבירו אותם הלאה יחד עם הסוכריות הכשרות להמשך תהליך האריזה ובכך הכפילו את הכמויות פי כמה וכמה. בזה סברו להרוויח בכפליים ראשית להוריד מהם את עול משגיחי הכשרות, ובנוסף להיפטר מכמויות הסוכריות הישנות.

**עם קבלת תוצאות החקירה
קיימו המשגיחים גם הם את
הפסוק והדלת סתרים סגרו
אחריהם, החזירו את כל העגלות
על מקומן סגרו את האור שלא
התפוצץ, לקחו את כל חותמיהם
וחפציהם ומבחר אביזריהם,
והלכו מבלי לשוב לעולם...**

עם קבלת תוצאות החקירה קיימו המשגיחים גם הם את הפסוק והדלת סתרים סגרו אחריהם, החזירו את כל העגלות על מקומן סגרו את האור שלא התפוצץ, לקחו את כל חותמיהם וחפציהם ומבחר אביזריהם, והלכו מבלי לשוב לעולם... בכך פסלנו לצמיתות את המפעל כולו, וכל הייצור הכשר - לא כשר ירד לטמיון. כך הוא דרכה של כשרות, ודרשת וחקרת הדק היטב, אם אכן נעשה הדבר כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו!

ואכלת ושבעת וברכת

איתא בגמרא (פסחים כב:): שמעון העמסוני היה דורש כל את"ם שבתורה כיוון שהגיע ל'את' ה' אלקיך תירא פירש ותו לא דרש, עד שבא רבי עקיבא ודרש 'את' לרבות תלמידי חכמים. והקשו הרוקח (בהקדמה להלכות ברכות), והאבודרהם (בברכת הלחם והזימון) מה נדרש בפסוק (דברים ח') 'ואכלת ושבעת וברכתך א"ת ה' אלקיך', הלוא בה לא נוכל לדרוש א"ת לרבות שהרי חייבים אנו להודות רק למי שהמזון שלו שהוא ה' אחד היוצר הזן והמפרנס לכל, ולא לבשר ודם. ותירצו שם שבא לרבות את בעל הבית ומטעם זה אנו מוסיפים בברכת המזון הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה. ויראתי בפצותי, שאלולי דמסתפינא הייתי מתרץ ואומר שבא לרבות את כל העוסקים בתורת כשרות המאכלים הלא המה השוחטים, הבודקים, משגיחי הכשרות, מורי ההוראה ויושבי על מדין שבלעדיהם יאסר המזון בתכלית האיסור, ובלעדיהם לא שייך שתהא מזון מתוקן לסעודה. אי לכן מדין הכרת הטוב נרבה גם אותם בברכת המזון כמידה נגד מידה על שמכשירים המה בעבורנו את המזון, והלוא בוודאי לא פחותים המה מברכת בעל הבית שבקעו לו ברכת הרחמן בפני עצמו, וא"כשפיר נדרוש ואכלת ושבעת וברכתך א"ת ה' ואת שליחיו המכשירים.

בתקופה בה מסרתי שעורים קבועים בישיבה, נולדה לבתי שלישיית בנים. הברית של כל אחד נערכה בתאריך אחר, לפי מצבו וקצב גדילתו. כמובן שהסב חפץ עד מאד להשתתף בבריתות של נכדיו, אבל השתתפתי רק באחת מהבריתות. שאלתי את עצמי: מה חשוב יותר - למסור את השיעור הקבוע או להשתתף בברית של נכד?

הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א, מרא דאתרא כרמיאל, על הדברים החשובים

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ד'" (דברים י"ב, כ"ח)

כאשר היה רבי אלחנן וסרמן הי"ד אברך צעיר, למד בישיבתו של ה'חפץ חיים' בראדין. יום אחד הגיע אליו מברק המבשר שנולד לו בן. ניגש רבי אלחנן לחפץ חיים ליטול רשות לנסוע לעירו ולביתו, להשתתף בברית המילה של בנו.

אמר לו ה'חפץ חיים': "אם אתה עצמך תהיה המוהל, ראוי שתיסע. מצווה בו יותר מבשלוחו. אבל אם אינך המוהל, עדיף שתמנה שליח, תישאר בישיבה ותמשיך לעסוק בתורה. הנסיעה וההשתתפות בברית יגזלו ממך זמן רב, ויגרמו לביטול תורה. אין הצד שווה בנזק המלך. אמנם נהוג שהאב נמצא בברית, מברך את הברכות, שמח עם אשתו, קרוביו וידידיו. הלא שמחה גדולה היא זו, הכנסת הבן בבריתו של אברהם אבינו. אבל, השתתפות האב אין זו מצווה וחובה. ההתמדה בלימוד התורה חשובה לאין ערוך".

לנו הסיפור קשה להבנת. אנו מסתכלים על התורה כפסטורלית, ידידותית, משפחתית, שמחה ונחמדה. כל זה נכון, אמת ויציב. אבל צריך למדוד במידה הנכונה. לדעת מה עיקר ומה טפל.

בתקופה בה מסרתי שיעורים קבועים בישיבה, נולדה לבתי שלישיית בנים, בלי עין הרע. מצבם הבריאותי לא איפשר לערוך את הברית בעיתה ובזמנה. הברית של כל אחד נערכה בתאריך אחר, לפי מצבו וקצב גדילתו. משל תיאמו ביניהם לערוך שלוש חגיגות...

כמובן שהסב חפץ עד מאד להשתתף בבריתות של נכדיו, בפרט כאשר מדובר בשלישייה. אבל, למעשה השתתפתי רק באחת מהבריתות. שאלתי את עצמי: מה חשוב יותר, למסור את השיעור הקבוע או להשתתף בברית של נכד? ההכרעה הייתה חד משמעית. אין ספק שמסירת השיעור חשובה לאין ערוך. אמנם, אפשר למצוא ממלא מקום. אבל כל אחד יודע שאז איכות השיעור שונה לחלוטין. גם אם לא יהיה ביטול תורה בכמות, שהרי השיעור יתקיים, עדיין יהיה ביטול תורה באיכות. ואין זה דבר של מה בכך.

פעמים רבות באים יהודים יקרים ומכבדים אותי בסנדקאות. הדבר הראשון שאני בודק הוא, האם האירוע אינו מתנגש בשיעור. האם לא יבוא על חשבון לימוד תורה. אמנם, סנדקאות הינה דבר חשוב מאוד. כתוב בספרים שזו סגולה לעשירות. אבל, צריך לדעת את

הפרופורציות. חשוב, אבל יש דברים חשובים יותר. ואין חשוב יותר מלימוד תורה.

נחזור לסיפור שפתחנו בו. הבה נבחן את העניין במבחן התוצאות. תוצאת ההתמדה הבלתי נתפסת היא - רבי אלחנן וסרמן. גאון הגאונים, ראש ישיבת ברנוביץ, מחבר ספרי יסוד הנלמדים בשקיקה בכל עולם הישיבות.

רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל היה ראש ישיבת 'קול תורה' בירושלים. ערב אחד נערכה חתונה לאחד מתלמידי הישיבה. כמובן שכל התלמידים נסעו לחתונה, שמחו ושימחו. רקדו עד כלות הכוחות, עד שעה מאוחרת בלילה. למחרת חלק מהתלמידים קמו מאוחר, לא התפללו בישיבה בשעה הקבועה. שאלם ראש הישיבה: "מה קרה? מדוע לא הגעתם לתפילה בהיכל הישיבה?". אמרו לו: "הלא היתה חתונה! רקדנו, התאמצנו, התעייפנו ולא יכולנו לקום בשעה הקבועה..."

אמר להם רבי שלמה זלמן: "גם אני השתתפתי בחתונה, ולי הספיק דקות מועטות. החתן ומשפחתו שמחו מאוד בנוכחותי, הגם שנמשכה דקות ספורות!". אמרו לו: "מה הדמיון? הרב הוא גדול הדור! עצם הנוכחות של הרב למשך כמה דקות, משמחת יותר מריקוד בן כמה שעות שלנו!". אמר להם: "היא הנותנת! יודעים אתם מדוע הנוכחות הקצרה שלי משמחת? משום שכאשר הייתי בן ישיבה צעיר, לא שהיתי שעות ארוכות בחתונות..."

"ראו רבותי! השתתפות בסעודת הברית הנה דבר חשוב מאוד. אבל מה? אתם אנשים עובדים, יכולים לקחת חופש מהעבודה. אנחנו בני הכולל, לומדים תורה. מלימוד תורה אין חופש!"

בעיר מרוחקת. אמרתי לו: "ערוך חשבון בעצמך: כדי להגיע לשם בזמן, עליך לצאת מהשיבה בשעות הצהריים המוקדמות. כשאירוע יסתיים כבר לא תהיה תחבורה לכרמיאל. כלומר, תיאלץ לבטל יום שלם מלימוד תורה. אמור אתה, האם זה כדאי? הזו המתנה שאתה מביא לחברך? ברור שעל פי כל פרמטר שלא יהיה, עדיף להישאר בשיבה!". לפני כל פעולה עלינו לחשב חשבוננו של עולם. להסיר את הנגיעות האישיות, להציב אותן בצד, ולחשוב מה באמת הקב"ה היה רוצה שאעשה בעת הזאת.

אנחנו צריכים 'לעשות סוויץ' במוח. אלו הנורמות ההגיוניות ביותר. לא לעזוב את בית המדרש ואת לימוד התורה, אלא לצרכים ההכרחיים ביותר. הנורמות המקובלות, לפיהן כל משב רוח קל מוציא את האדם מלימודו, הן אלו שאינן הגיוניות בעליל.

(לקט מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

פעם הגיע הרב אלישיב זצ"ל לחתונה בלוויית משמשו. שאלו המשמש: "כמה זמן הרב מתכוון להתעכב כאן?". אמר לו: "כדי תמונה"... כלומר, משך הזמן הנחוץ כדי שבני המשפחה יצטלמו במחיצתו. הלא זה העיקר, בעלי השמחה מתכבדים בנוכחותו של גדול הדור. יוכלו להצביע על התמונה ולספר בגאווה: 'אתם יודעים מי היה אצלנו בחתונה? הרב אלישיב'!

למרות שנראה שמדובר בהנהגות ייחודיות של גדולי עולם, למעשה אלו סדרי העדיפויות האמתיים. החריגים הם אנחנו. שנינו את הסדר הנכון והראוי. נותנים עדיפות לדברים שוליים על חשבון דברים העומדים ברומו של עולם.

לפני שנים השתתפתי בברית מילה שנערכה בבני ברק. התינוק היה בנו של גיסי. אברך מן המניין בכולל של הרב יצחק זילברשטיין שליט"א בחולון. אברכי הכולל ובראשם הרב הגיעו לברית. לאחר עריכת הברית, ביקש הרב לשאת דברים. עמד ואמר לנוכחים: "ראו רבותי! השתתפות בסעודת הברית הנה דבר חשוב מאוד. אבל מה? אתם אנשים עובדים, יכולים לקחת חופש מהעבודה. אנחנו בני הכולל, לומדים תורה. מלימוד תורה אין חופש! סעודת הברית אינה דוחה לימוד תורה!". אמר כמה דברי ברכה, דבר תורה נאה, ומיד יצאו כולם וחזרו לחולון, לבית מדרשם.

הדבר עשה רושם עצום על כולם. האברכים ורבים באו להשתתף במצווה, כיבדו את חברם, אבל ויתרו על הסעודה כדי לחזור ללימודיהם. יש סדרי עדיפויות.

מסופר, שפעם אירע בשיבתו של רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שמספר תלמידים נעדרו מלימודי הבוקר. שאלם מה קרה? אמרו לו: "בבית כנסת הסמוך נערכה ברית מילה. הלכנו להשתתף במצווה, לשמוע את הברכות". אמר להם: "אם בברכות חפצה נפשכם, כאן מעבר לרחוב יש בית מטבחים, שם אומרים ברכות כאוות נפשכם. מדוע אינכם הולכים לשם? אין זאת אלא שהיצר הרע הצליח להטעות אתכם. התלבש בדמות צדיק, חובב ברכות, אבל מה שבאמת משך אתכם זה האירוע המסקרן והכיבוד הטעים..."

פעם ניגש אלי בחור בשיבה וביקש רשות להשתתף בשמחת בר מצווה של חברו. התעניינתי במה מדובר, התברר שהאירוע יתקיים

- * חדש - שיעורים בפרק כיצד מברכין במסגרת תוכנית בזכות התורה (שלוחה 27)
- * שיעורים מקוצרים על הדף היומי * דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום
- * ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

אחרי האוכל שאל הדוד: "אבא, איך עושים דבר כזה? הוא משוגע ממש, מטורף. הוא אוכל כאן כל שבת וממש מכבדים אותו, ועכשיו הוא לא קיבל מספיק בשר אז הוא זורק אותו! איך אתה יכול להתאפק?", אמר לו הסבא, מי שאין לו סבלנות לא יכול להיות מכניס אורחים

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על מדת הסבלנות ונגיעות אישיות

"להיות לו לעם סגולה" (דברים י"ד, ב')

המשל של רב האי גאון

ברב האי גאון (תשובת הגאונים - שערי תשובה סי' יג), מובא מעשה באריה שבא לטרופ שועל. אמר השועל לאריה: "הרי כולי רק עור ועצמות ואין בי כמעט בשר, אי לכך אם תטרופ אותי בוודאי לא תשבע, בוא ואראה לך אדם שמן, אשר באכלך אותו תשבע ותותיר". הלך והביאו אל מקום שבו ישב אדם, ולפניו היה בור מכוסה רעוע. אמר האריה לשועל: "רא אני מתפילתו, שלא יכשיל אותי בהתנפלי עליו". אמר לו השועל: "אל דאגה! תפילתו לא תזיק לך ואף לא לבנך. אולי תזיק לבן בנך, אבל עוד חזון למועד, בינתיים תאכל ותשבור את רעבונך!".

נתפנה האריה ובעודו רץ להתנפל על האיש, דרך על מכסה הבור ונפל לתוכו. בא השועל והציץ עליו משפת הבור. אמר לו האריה: "מה עשית לי? הרי הבטחת לי שאין הפורענות באה אלא על בן בני... אמר לו השועל: "כפי הנראה רובץ עליך עוון אבי אביך, ובגינו נתפסת". השיב לו האריה בתמיהה: "אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה?", מדוע עלי לסבול את עוון אבותי?", אמר לו השועל: "מדוע לא חשבת על בן בנך?"

ומסיים שם: "וכמה וכמה מיני מוסר יש במשל הזה".

למדנו כאן על כוחה של נגיעה. כל זמן שהאריה היה רעב - לא היה אכפת לו חוסר היושר וההגינות במה שנכדיו יענשו בגללו, הנגיעה שלו הייתה ההשתקקות לטרופ את האדם, וממילא נסתתמו כל מעיינות חכמתו, והוא לא ראה כאן חוסר צדק ויושר. אבל אחרי שסרה נגיעתו - אז ראה את חוסר ההגינות שבדבר.

אדם קטן

בספר 'פאר הדור' הובא, שפעם אחת היה מרן בעל ה'חזון איש' זצ"ל מטייל עם הגר"א פלצינסקי, שסיפר באוזניו על משגיח מסויים בישיבה, אדם גדול, שהוא בעל רעיונות נשגבים ושיחותיו עמוקות מאוד, אבל בעניין שיש לו נגיעה כלשהי - יאבד עשתונותיו מיד.

לשמע דבריו האחרונים נתחייך ה'חזון איש', נעצר מהילוכו ואמר: "אילו ספרת על אדם דגול שנתפס בעבירה חמורה, עדיין אין בזה סתירה לגדלותו, אבל ביחס לנגיעה אישית - הלא עשרים וארבע

שעות ביממה הנגיעה קיימת, ואין אדם זה אלא קטן שבקטנים!".

ההבדל בין 'נגיעה' ל'שוחד'

מרן החזו"א מאריך לחלק בין 'נגיעה' ל'שוחד' - ותוכן דבריו ש'נגיעה' היא אחת ממידות הרעות. בכוחה של נגיעה לעוות ולסלף את דעת האדם, כי השכל איננו השליט על האדם במקום בו יש מידות, ואף יותר מכך, ממקום בו המידות שולטות הן משתמשות בשכל ככלי למידות הרעות, ומעוותות אותו בהתאם לנגיעות בהן נגוע האדם, עד שפוסק דינים ומחדש דברים שלא היו ולא נבראו, והכל כדי להצדיק את דעתו המסולפת. אולם אין זו דרכם של תלמידי חכמים. תלמידי חכמים צריכים מידי יום ביומו להילחם בנגיעות, וכך כל ימי חייהם נלחמים הם בקנאה ועצלנות, גאווה וכבוד, כעס ותאוות וכל היוצא בזה. ובמלחמתם החזקה אין הם נותנים מקום למידות רעות ונגיעות להטות את דעתם.

ואם כן, היה נראה לומר שאף שוחד לא יוכל לעוות את טוהר לבבו ושכלו של התלמיד חכם, ולכן אמר ה'חזון איש' שבשוחד אין הדבר כן, כי יש בשוחד כוח סגולי להטות לב ישר ולעוות שכלו של תלמיד חכם, וזהו מן החוקים ולא מן המשפטים.

סבלנות

הגר"ח מוולאז'ין כתב (באגרתו, כתבי ר' זונדל עמוד קטז): "ועל ידי מידת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר, מעל ידי כל תקיפות שבעולם".

מרן הגר"ח מבריסק על מידת הסבלנות

אחד מגאוני זמנו התאונן לפני מרן הגר"ח מבריסק, על עגמת נפשו מבעלי דינים שבאו להתדיין לפניו. הרגיעו ר' חיים לבלי יקח הדבר אל לבו ואמר לו: "זה מכבר היה תמוה לי: מפני מה הביאו חז"ל 'כל דברי העם על משה שלא כהוגן'? וכי נאה הדבר שיהיו דברים כאלה נשארים למזכרת? אלא שרצו חז"ל שיהיה בזה לימוד לעולם, איך שמשה רבינו היה סבלן כנגדם עם כל מה שדברו בו, וכך צריך כל רב ודיין בישראל להיות סבלן כנגד צאן מרעיתו".

מידת סבלנותו של רבי שמחה זליג

רבי שמחה זליג מבריסק פעם פסע לאיטו מבית המדרש אל ביתו. בדרכו ליווה אותו בחור מבני המקום, ונראה ששוחח איתו בדברי תורה. לפתע בא לקראתם צעיר שניצב בדרכו של רבי שמחה זליג ופנה אליו: "רבי, האם אזכר להינשא לבת ישראל?", שאל הצעיר. "כן, כן!", ענה הנשאל רכות, "תזכר בעז"ה להינשא לבת ישראל כשרה!". הבחור המלווה לא הבין בדיוק את השאלה והתשובה שבעקבותיה. נדמה היה לו מתוך התשובה הבוטחת, כי רבי זליג יודע במה המדובר, ולדידו היתה השאלה ברורה. עברו רגעים מספר ושוב ניצב הנ"ל לפני רבי שמחה זליג, ראש מורה ההוראה דאתרא: "רבי, האזכר להנשא לבת ישראל?", ורבי שמחה זליג, כאילו לא נשאל לפני רגע את אותה שאלה, עונה בלבביות: "כן, כן, בוודאי תנשא לבת ישראל!". רבי שמחה זליג ומלווהו צעדו עוד כמה צעדים, ושוב חזר המחזה על עצמו פעם ופעמיים, כשרבי שמחה זליג עונה בסבלנות ובלבביות, משל אין לו בעולמו אלא את תפקיד מתן התשובה לשאלה זו. רבי שמחה זליג נכנס לביתו וה'מלווה' הנוסף איתו. כשאך רצה רבי שמחה זליג להוריד ראשו על הכר ולנוח, ושוב פנה האיש אל רבי שמחה זליג ואמר: "רבי, האם אתחתן אם בת ישראל?... והרב, כאילו שמע בפעם הראשונה על נישואיו של אותו טרדן עם בת ישראל... קרובי המשפחה שאליהם פנה הבחור שליווהו, והפנה את תשומת לבם לאדם חסר דעת שנלווה לרבי שמחה זליג, לא השתוממו. "זה מכבר", ספרו, "מציק הצעיר לרבינו". "האמנם?", פנה הבחור לרבי שמחה זליג, "כיצד אפשר לסבול אדם לא שפוי זמן רב כל כך?". "אינני מבין מה אתה רוצה!" ענה רבי שמחה זליג, "והלא זו גמרא מפורשת: 'לעולם יהא אדם רק כקנה'..." לקיים את דברי חז"ל, כפשוטם וכמשמעותם, זה גם כשלא כל כך נח. לא כל כך נעים. או אפילו קצת מעצבן!

האב פקעה סבלנותו

מסופר על מרן ה'חזון איש', שאחד המתפללים הקבועים במניין האישי שלו, הביא פעם את בנו הקטן לתפילה, והבן השתולל מאוד והפריע למתפללים. בתחילה העיר לו אביו בנחת שירסן את עצמו, אולם הבן לא שמע והמשיך להפריע. משראה אביו שבנו לא שומע לו, איבד את סבלנותו ועשתונותו והתנפל עליו בחמת זעם וכעס. לאחר התפילה ניגש החזון איש לאבא ואמר לו: "בנך היום למד שני דברים:

שאסור להפריע בתפילה

שמותר לאבד את הרסן ולהשתולל ולהתנפל בחמת זעם. "אולם היה עדיף לוותר על שתי השפעות חינוך מעין אלו".

סבלנותו של סבי הרב הרמן

הוא היה אחד ממכניסי אורחים הגדולים בעולם. היו אצלו כל שבת מעשרים וחמשה עד שלושים וחמשה אורחים... פחות מעשרים וחמשה אף פעם לא היה לו...

בנו, ר' נחום דוד, הביא להסבא 'חלאט טיש', חלאט משי יפה מאוד, דבר יקר מאוד שילבש אותו בשעת האכילה בשבתות וחגים. והוא לבש את זה. הסבתא היתה מכינה את המנות במטבח, והסבא עצמו היה מחלק את המנות בפני כל האורחים.

זה היה באותה שבת שהדוד היה אצלו. הוא הביא את המנות של הטשולנט, והביא לאחד האורחים מנה. אותו יהודי הרים את המנה וזרק אותה על הפנים של הסבא ועל החלאט טיש שלו, ויצר לכלוך נורא.

הדוד ראה את זה, הוא קם ורצה לקיים פסק באיש, אך הסבא ראה שהוא קם ואמר לו: "נחום דוד! שב ואל תגיד מילה, וקיים מצוות כיבוד אבי".

סבא נכנס למטבח, רחץ את פניו, הוריד את החלאט טיש החדש, לבש את הישן ויצא חזרה. הוא פנה ליהודי ואמר לו בקול נמוך: "תגיד לי מה עשיתי לא טוב?". אמר היהודי: "רציתי מנה כפולה של בשר!". אמר לו סבא: "אתה תקבל את זה!". נכנס למטבח, ונתן לו מנה משולשת של בשר. ולא אמר מילה נוספת בנושא.

אחרי האוכל שאל הדוד: "אבא, איך עושים דבר כזה? הוא משוגע ממש, מטורף! הוא אוכל כאן כל שבת וממש מכבדים אותו, ועכשיו הוא לא קיבל מספיק בשר, אז הוא זורק אותו! איך אתה יכול להתאפק?" אמר לו הסבא: "תשמע נחום דוד! מי שאין לו סבלנות, לא יכול להיות מכניס אורחים! צריכים לסבול את כל השיגעונות... זה מה שאמר האדמו"ר ר' יצחק מוורקה 'וירא מנוחה כי טוב' אתה אוהב מנוחה? - 'ויט שכמו לסבול' - צריך שתהא לך סבלנות. אם יש לאדם סבלנות, הוא יכול שיהא במצב של מנוחה. אחרת האדם מתרגז".

מתרגז ב'המן' האחרון

אבי זצ"ל סיפר עובדא מאלפת, על תושב השכונה שהיה איש מבוגר, אך עצבני מאוד, ומה יעשה בזמן מגילת אסתר, שהילדים דופקים את המן? - אין ברירה! וכי יפסיק באמצע? אבל סבלנותו לא עמדה לו. כל הזמן התאפק בשלשלות של ברזל, אך פתאום פקעה סבלנותו, ובשצף קצף התפרץ על הילדים והוציאם מבית הכנסת, לאחר שהפסיק בדיבור באמצע הקריאה. אך פתאום הרגיש מה עשה, הרי היה זה ב'המן' האחרון ממש! אילו התאפק עוד קצת, הרי לא היה מפסיד את הקריאה. ולא היה ללעג ולקלס בין המתפללים. זוהי תוצאה של אחד שאינו סבלן.

[מתוך 'מידות והנהגות טובות']

לפתע הצביע ראש הישיבה על אחד הסבים, ואמר: "זכורני, כי לפני למעלה משישים שנה, הייתי יחד עימו לכמה ימי מנוחה בבית 'ועד הישיבות' בנתניה"... הנכד הנרגש התעניין - באיזו שנה מדובר? ומרן רבי גרשון אדלשטיין שליט"א התחיל לחשבן: זה היה בזמן של 'כתובות' או של 'במות'??.. ולפתע התנער: "אה! זה היה בשנה של 'כתובות', אם כך זה היה בשנת תשי"ז"...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"את הברכה אשר תשמעו" (דברים י"א, כ"ז)

ה'אור החיים' הקדוש כותב: "להעיר, כי מלבד הברכה המושגת מדרך השם, עוד לו עימה יעוד הטוב, והוא 'אשר תשמעו'. כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש, כאומרו 'שמעו ותחי נפשכם'. והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו - כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאה, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה".

כלומר, במילים 'אשר תשמעו' - מרמזת התורה כי עצם הזכות לשמוע אל דבר השם, ולהטות אוזניים לתורתו - היא היא גוף הברכה! "השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש". כאשר אדם מכיר בערך התורה, יודע מה הוא משיג על ידה, ומבין אל איזו פסגת אושר מובילות אותו מצוות השם בקיומן - הוא כבר מרגיש כי עצם השמיעה - היא הברכה הגדולה שבכל הברכות היכולות להימצא, ושוב אינו דורש שכר בעד לימודו וצייתנותו לדבר השם. עצם לימוד התורה וקיום המצוות - מהווים מבחינתו שכר טוב מאין כמותו.

כדי להמחיש את גודל התענוג, שחשים אלו שזכו לכתרה של תורה, נספר סיפור נפלא שהיה חביב על מרן הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, והזכיר אותו בדרשתו הקבועה בהיכל הישיבה קודם תפילת נעילה.

כידוע, הרבי הגאון הקדוש רבי יהודה אריה מגור זצ"ל, בעל ה'שפת אמת', התייתם בילדותו מאביו רבי אברהם מרדכי אלתר זצ"ל, ובשל כך גדל בביתו של סבו, הגאון הקדוש בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל - מייסד שושלת הקודש גור - וסבתו הרבנית הצדקנית מרת פייגא ע"ה, והתחנך על ברכם.

הרבי החכים את נכדו האהוב בתורה, הדריכו ככל יכולתו בעבודת השם, והאציל עליו מהודו מלוא חופניים. הרבנית שימשה לו כאם מסורה, גידלה וטיפחה אותו במיטב יכולתה.

מתמיד ושקדן עצום היה הנער יהודה אריה, בוצין בוצין מקטפיה ידיע. אהבתו לתורה היתה לשם דבר, ולילות כימים שם בעמלה של תורה.

בלילה חורפי אחד, קר וגשום, התעוררה הרבנית משנתה באמצע הלילה למשמע רוחות עזות שהשתוללו בחוץ. בדאגה אוהבת קמה ממשכבה וניגשה למיטת נכדה, בכדי להיטיב את תנוחתו, לוודא שהוא מכוסה היטב בשמיכה עבה, וכי התנור בחדר מחמם דיו. אך לתדהמתה, המיטה היתה ריקה. הילד איננו.

היא נבהלה מאוד והחלה לחפש אותו בחדרי הבית, אך לשווא. לבסוף, נכנסה לחדר לימודו של בעלה הגדול ה'חידושי הרי"ם' - שמיעט לעלות על יצועו - כדי להשיח בפניו את דאגתה. לפליאתה, מצאה שם את נכדה הרך בשנים שקוע עמוקות בתלמודו.

"לייבל'ה! מדוע אינך ישן?", שאלה בתוכחה, והילד השיב בתחינה: "באָפֿע, אני רוצה ללמוד! חשקה נפשי בתורה!".

היא הבינה מיד כי בסיטואציה כזו לא תצליח להשפיע עליו לשוב למיטתו, וביקשה מה'חידושי הרי"ם' לצוות על נכדו ללכת לישון.

נענה ה'חידושי הרי"ם' לבקשה ופנה אל הילד: "לייבל'ה, תפנה מיד למיטתך לישון! כדי שיהיה לך כח ועירנות ללמוד, מוכרח אתה לשמור על בריאותך ולהקפיד על שעות שינה מספקות".

חשב הילד לרגע, ואז השיב לסבו ביראת כבוד: "במה אני שונה ממך, זיידע? הלוא גם אתה הוגה בתורה בלילות, ומדוע שגם אני לא אעשה כמוך?"

שקע רבי חיים במהלך כל הדרך בלימוד התורה בעומק העיון. שם, על סיפון האוניה, חידש שלושים ושתיים מערכות בספר 'שב שמעתתא', אותן אסף לחיבור מיוחד בשם 'תורת הספינה'

מי שזוכה ומרגיש את עריבות התורה והתענוג בקיומה, שוב אינו יכול לפרוש ממנה. לכן היצר הרע משקיע כוחות עצומים ותחבולות גדולות, כדי למנוע מאיתנו הרגשת אהבה וחיבור אמיתי לתורה. בספר 'איילת אהבים', מובאת פנינה נפלאה באחד מהמאמרים הבודדים, פרי עטו של הגאון הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט זצ"ל. במאמר מאריך רבי זונדל לבאר את עניין עמלה של תורה, והוא כותב בתוך הדברים על הפסוק "נפש עמל עמלה לו" את המשפט הבא: "כי עיקר מה שנדרש מאתנו הוא העמל, כי על ידי העמל ניכר וגלוי אהבתו ותשוקתו של האדם לחכמה".

כלומר, הסיבה שקניין התורה כרוך בעמל ויגיעה - משום שכאשר הלומד עמל ויגיע בתורה, הוא מגלה את אהבתו הגדולה כלפיה, ורק מי שאוהב את התורה בכל לבו - התורה נקנית לו. כי אהבת התורה - היא הדרך והמבוא לזכות להבנת התורה.

הגאון רבי ירוחם אולשין שליט"א, ראש ישיבת ליקווד, המחיש זאת במעשה מופלא ששמע מהגאון רבי לייב באקשט זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת מרדכי' בדטרויט, מגדולי מרביצי התורה והמוסר באמריקה.

היה לו לרבי לייב קרוב משפחה, שזכה ללמוד חברותא כמה חודשים בשנה עם גאון ישראל, מרן רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל, בעל ה'אור שמח'. אותו קרוב סיפר לרבי לייב, כי פעם באמצע לימודם התקשו בהבנת דברי התוספות, ולא הצליחו לרדת לעומק כוונתם.

אמר לו רבי מאיר שמחה: "מכיון שאיננו מבינים את לימודנו אף לאחר עמל כה גדול, הרי צריכים אנו להתפלל לקדוש ברוך הוא שיעזור לנו. אבל אומר לך באיזה נוסח יש להתפלל: תתפלל לקדוש ברוך הוא שיתן בליבנו אהבת תורה".

וכך הווה. עמדו ה'אור שמח' והחברותא והתפללו מעומק הלב להשם יתברך, שיציף את ליבם באהבת תורה, ואחר כך שבו ללימודם. והנה, לא עברו דקות בודדות וכל דברי התוספות הובנו על בוריים והתיישבו כמין חומר.

בסיום הלימוד, פנה החברותא אל רבי מאיר שמחה ושאל: "מה

חייך החידושי הרי"ם, והסביר לנכדו בנועם את החילוק: "אתה, בשונה ממני, עדיין ילד צעיר, וזקוק לשעות שינה בריאות ויציבות, כדי לאגור כוחות לחיים. אני כבר יהודי מבוגר, ובגילי איני זקוק לישון כל כך הרבה".

שמע הילד את ההסבר בהכנעה, וקיבל על עצמו מעתה ואילך להקפיד יותר על שעות השינה בלילות.

אך למחרת, שוב קמה הסבתא באמצע הלילה, וכשפנתה למיטת נכדה הבחינה פעם נוספת כי היא ריקה. הפעם היא שמה את פעמיה מיד אל חדר לימודו של בעלה הגדול, שם שוב מצאה את הנכד באותה תנוחה כמו אתמול, שקוע במחשבת התורה, עמל ויגע בלימודו.

"לייבלה! מה מעשיך כאן?", שאלה בנימה מוכיחה. "הלא אתמול הבטחת לנו מפורשות שתקפיד לישון בלילות כראוי!".

"אמת שכך הבטחתי אמש", השיב הנכד בקול מצטדק, "אבל מה אעשה? כיצד שייך להיפרד מתורה כה מתוקה וערבה?"...

למשמע משפט כה טהור וזך לא הצליחה הסבתא להישאר אדישה. היא ניגשה אל הנכד, נרגשת, חיבקה אותו בכל ליבה ונשקה בחום על ראשו.

היא הבינה, כי למרות שנכדה אמנם רק נער צעיר עול ימים, הינו בעל השגות גבוהות, שחש את עוצם התענוג המופלא ומחיה הנפש שבתורה, ומשיג בשכלו כי אין הנאה גדולה וטובה יותר מזיו החכמה העליונה, ואין דרך להפסיקו מרדיפה אחר התענוג הבלתי נגמר הזה.

סיפור מופלא מעין מעשה זה, שמעתי מאבי מורי שליט"א:

בפני מרן ה'חזון איש' זצ"ל הועלתה פעם שאלה קשה, שנגעה לתלמיד ישיבה שנסחף - לא עלינו - אחר הרוחות הזרות, שנשבו בעוז בארץ ישראל באותה תקופה. כשהחל להשפיע לרעה על אחרים, החליטה הנהלת הישיבה בה למד הבחור לסלקו משורותיה, בכפוף להסכמת ה'חזון איש'.

שמע ה'חזון איש' את פרטי המקרה, והורה שלא לסלקו בינתיים. במקביל, ביקש לזמן את הבחור לביתו לשיחה.

הבחור הגיע לביתו של ה'חזון איש', והתקבל על ידו בחביבות ובמאור פנים. ה'חזון איש' הזמינו להיכנס לחדרו הפרטי, סגר את הדלת, והם ישבו ושוחחו ביחידות במשך כחצי שעה. לבסוף יצא הבחור מן החדר, כשניכר שהוא מחוייך ומסופק.

עברה תקופה קצרה, והנה מהפך מופלא התחולל בהתנהגותו של הבחור ובהשקפת עולמו. הוא עזב את כל תוכניותיו ושאיפותיו הקודמות, הקדיש את כל עיתותיו לעמלה של תורה, ובמשך הזמן צמח לתלמיד חכם חשוב.

כשנשאל ה'חזון איש' כיצד הצליח באמצעות שיחה קצרה לחולל מהפך כה משמעותי מקצה לקצה בתודעתו של הבחור, השיב תשובה מדהימה: "לא שוחחתי עמו כלל בענין מצבו! רק למדתי עמו סוגיא בגמרא... בחצי שעה הזו הוא טעם את מתיקות התורה, וכיון שטעם - שוב לא פסק!"...

זהו כח התורה - "תענוג נפלא מחיה הנפש".

"אנו מתקשים בהבנת התוספות, כי חסרה לנו אהבת תורה"

שהרב הורה להתפלל על הבנת התורה - מובן לי היטב. הן חז"ל
אומרים (נדה ע, ב): 'מה יעשה אדם ויחכם - יבקש רחמים ממי
שהחכמה שלו'. אולם מהיכן לקח רבינו את נוסח התפילה? לכאורה,
אם חסר לנו בהבנת התורה, היינו צריכים לבקש מהבורא הבנה,
ולהתפלל תפילות של 'אתה חונן לאדם דעת' או 'אבינו אב הרחמן'.
אבל הרב אמר שנתפלל כי נזכה לאהבת תורה. לכאורה, מה שייכת
תפילה זו להבנת התורה?"

"אענה לך במשל", השיב ה'אור שמח'. למה הדבר דומה? לאמא
שהייתה צריכה לעזוב את ביתה לכמה שעות, והביאה את תינוקה
הקטן לשכנתה, כדי שתשמור עליו. כששבה לביתה ונכנסה אל
השכנה, מצאה את התינוק בוכה ומיילל, ומיד נטלה אותו וטיפלה
בו עד שבכיו פסק.

"איך מיד הבנת מה הוא צריך?", תמחה השכנה בטון משתומם.
"הלא ניסיתי להרגיע אותו בכל דרך שיכלתי, ולא הצלחתי..."

מה באמת ההבדל בין השכנה לאם התינוק? הרי השכנה היא גם כן
ברת דעת, וייתכן שאף מטופלת בילדים משל עצמה. מדוע, אם כן,
האם הבינה מיד מדוע התינוק בוכה, ואילו השכנה לא הבינה?

בהכרח הטעם הוא, כי לאם יש אהבה עזה לתינוק, כאילו התינוק
הוא עצם מעצמותיה, וממילא היא מרגישה מה הוא צריך - כשם
שהיא מרגישה מה היא צריכה. אבל השכנה, אף על פי שהיא בעלת
שכל, אין לה שייכות לתינוק.

המשיך רבי מאיר שמחה ואמר: "התורה הקדושה עמוקה מאד,
ולפעמים קשה לעמוד על דבריה ולהבין עד תומם. אבל כל זה
הוא מפני שאנו 'זרים' לתורה... אנו עומדים מבחוץ, וכך קשה מאד
להבין אותה. אבל האמת היא שהתורה והיהודי בעצם חד הם, כמו
שאמרו חז"ל (זוהר ח"ג ע"ג א): 'ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא
חד הוא'; ואם מתרחקים אנו מהתורה - זה אינו המצב הטבעי. כך
יוצא שעיקר העבודה הוא להתקשר ולהתדבק לתורה הקדושה, ועל
ידי אהבת התורה מתקרבים ומתדבקים בה עד שנעשים עימה כגוף
אחד. או אז, ניתן להבין את כל סודותיה ומצפניה.

"עכשיו תבין", סיים רבי מאיר שמחה, "מדוע כאשר רואים שלא
מבינים משהו בלימוד התורה, צריכים להתפלל לקדוש ברוך הוא
שיתן בלבנו אהבת התורה במדה גדולה יותר!"...

באיזו שנה נסע רבי גרשון אדלשטיין לנוח בנתניה?
מסופר על מרן הגאון רבי **חיים שמואלביץ זצ"ל**, ראש ישיבת מיר,
שכאשר שב מגלות שנחא"י בדרכו לארץ ישראל, נסע עם אוניה עד
צרפת, ומשם תכנן להגיע ארצה. למרות שהנסיעה היתה ארוכה
ומתישה, שקע רבי חיים במהלך כל הדרך בלימוד התורה בעומק
העיון. שם, על סיפון האוניה, חידש שלושים ושתיים מערכות בספר
'שב שמעתתא', אותן אסף לחיבור מיוחד בשם 'תורת הספינה'.

לקראת סוף הנסיעה, לאחר טלטולי דרך קשים ומייגעים, נשמע
לפתע בחלל האוויר קולו של ילד קטן ששואל את אימו בעצבנות:
"אמא, מתי כבר מגיעים? אמא, היכן אנו נמצאים?", וכך, שוב ושוב.
רבי חיים, שהיה שקוע בעיונו הנמרץ, התנער לפתע כמי שקם
מתרדמת עמוקה, ואמר באופן אינסטיקטיבי: "אנחנו נמצאים

בשמעתתא ג', פרק פלוני..."

בתנאים הקשים הללו, ינק רבי חיים את חיות הנפש שלו מעיונה של
תורה. שם היה, ושם היה מקומו - שמעתתא ג'...

ואכן, כך היה הנוסח המודד אצל גדולי התורה. שמעתי על הגאון
רבי **אליהו מיישקובסקי זצ"ל**, ראש ישיבת 'כנסת חזקיהו' ורבה של
'כפר חסידים', שכאשר היו צריכים להזכיר לו על תאריך של אירוע
וכדומה, הזכירו לו זאת באמצעות מסכת שלמד באותו הזמן, כך
מיד היה נזכר במה המדובר.

סיפר לי אברך יקר, בוגר ישיבת פוניבז' שכיום מתגורר בשכונתנו, כי
לפני נישואיו עלה להזמין את מרן ראש הישיבה הגרי"ג **אדלשטיין**
שליט"א לשמחתו. הוא הגיש לרבי גרשון את ההזמנה, ורבי גרשון
פתח אותה והביט בין היתר על שמות הסבים שהופיעו בה.

לפתע הצביע ראש הישיבה על אחד הסבים, שנודע כתלמיד חכם
ומרביץ תורה בירושלים, ואמר: "זכורני, כי לפני למעלה משישים
שנה, הייתי יחד עימו לכמה ימי מנוחה בבית 'ועד הישיבות'
בנתניה..."

הנכד הנרגש התעניין - באיזו שנה מדובר? ורבי גרשון התחיל לחשב
במלמול לעצמו: "זה היה בזמן של 'כתובות' או של 'יבמות'...?",
ולפתע התנער: "אה! זה היה בשנה של 'כתובות', אם כך זה היה
בשנת תשי"ז..."

כך נמדד הזמן אצל אדם גדול, שהתורה היא חלק מנפשו, וכל
תהלוכותיו וצירי חייו מושתתים על תורה. גם כשהוא הולך לפוש,
לאכול או לישון, תמיד מחשבתו נתונה על תורה. השנה והזמן
מאוחסנים בזכרונו של רבי גרשון לפי המסכת שלמד... גם כשהיה
בנתניה היה זה זמן של 'כתובות' או 'יבמות', כי כשלמד את המסכת
- כל הווייתו היתה בפנים.

בדומה לזה שמעתי מאחד מבני ביתו של רבי גרשון, כי לפני שנה
או שנתיים הגיע מאמריקה הגאון רבי **אליהו ברודנא** שליט"א,
ראש ישיבת מיר בארצות-הברית, ועלה להתברך במעונו. הציגו
אותו בפני ראש הישיבה כבנו, ממלא מקומו של הגאון רבי **שמואל**
ברודנא זצ"ל, בראשות ישיבת מיר בארצות-הברית, ושהינו נמנה בין
גדולי מרביצי התורה באמריקה.

רבי גרשון ניסה לאמץ את מוחו להיזכר מי היה אביו. אך לאחר רגע
של מחשבה התעשת ואמר: "הא, אני נזכר כי לפני ארבעים שנה
ראיתי באיזה קובץ מסוים 'חבורה' שכתב יהודי בשם רבי שמואל
ברודנא, בה יישב קושיא חזקה על תוספות פלוני במסכת פלונית...
הזהו אביכם?"

רבי אליהו שהכיר חידוש זה מאביו, אישר לראש הישיבה כי אכן
אביו עסק ביישוב קושיא זו, והעלה ליישב כך וכך...

הדבר הדהים את כל הנוכחים בחדר - כיצד זכרונו של רבי גרשון
כרוך בקושיות ותירוצים ששמע, ולפי הסוגיות שעסקו בשעתו.

אך נדמה כי אין רבותא בכך, כי כאשר יודעים להעריך נכונה את
התורה, וציר החיים מסתובב סביב התורה - ניתן להגיע לדרגות
כאלו, בהן התורה נהפכת לחלק בלתי נפרד מהחיים!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

תוך כדי העבודה, שאל אותי הבעלים של המלון, למה הוא אף פעם לא שמע על עירוב. "אני אמנם ערבי", הוא אומר לי, אבל עבדתי לא מעט עם יהודים שבאו למלון והיו כאן שבתות כל שנה. בחיים לא שמעתי על המושג הזה שנקרא 'עירוב'

הרב אברהם רינת, מומחה בעל שם בתחום כשרות העירוב, מסביר מדוע לימוד מסכת עירובין אינו 'בשמים' בשביל אף אחד, ומדריך כיצד נלמד את המסכת בהצלחה בעזרת ה'

יעקב א. לוסטיגמן

כשלמדתי בישיבת 'חברון' ידעתי שאחרי החתונה אפנה ללימודי הלכה. אני אוהב את ההיגיון שיש בהלכה, את הישירות, את העובדה שבהלכה חייבים להיצמד לקרקע המציאות, וכל סברה שלא תגיד, חייבת להיות מתורגמת להלכה פסוקה, זה שומר על קו המחשבה הישר והברור, את ההיגיון הצרוף שבכל הלכה והלכה.

"בשנים הראשונות לאחר נישואי גרתי במושב 'בית מאיר', ובאותה תקופה למדתי בטלז' סטון בכולל הוראה של הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א, מגיד השיעור המפורסם של 'הדף היומי בהלכה' ב'דרשו', ואז עסקו בהלכות עירובין שנלמדו ביסודיות ובעיון רב הלכה למעשה.

"כמובן שכשלוומדים תחום הלכתי, יוצאים לבדוק מה קורה בשטח. הסתובבתי ביישוב שלנו וגיליתי שהעירוב אינו כשר. נחרדתי ומיד התחלתי לפעול בעניין, עשינו תיקונים מעין 'עזרה ראשונה', ובמקביל החלטתי שאני מקיף את היישוב כולו בעירוב שיהיה מהודר בעזרת ה'. אבל מלימוד הלכה יסודי ככל שיהיה אי אפשר להתחיל לפסוק בשטח. חיפשתי מומחה גדול בתחום, וזכיתי לעשות 'שימוש', אצל הג"ר מנחם מושקוביץ, שהוא ממש אחד המומחים הגדולים ביותר בארץ בתחום. זה לא היה קל, אבל התעקשתי מאוד ונצמדתי אליו במשך מספר שנים ואפילו עשיתי יחד אתו כמה וכמה עירובין בבתי חולים שונים ובמקומות אחרים.

לרגל תחילת לימוד מסכת עירובין, על ידי רבבות לומדי 'הדף היומי' ברחבי העולם היהודי כולו, החלטנו להפנות זרקור לפעילות בתחום. לאחר בדיקה קצרה, צץ ועלה שמו של הרב אברהם רינת, לשעבר רבו של המושב 'בית מאיר', כמי שעוסק רבות בתחום. שוחחנו עם הרב רינת, והבאנו לפניכם את עיקרי השיחה המרתקת, המקיפה את התחום המסתורי והלא מוכר, מכל כך הרבה זוויות.

"כולנו יודעים שנושא העירובין שייך בעיקר ליושבי ארץ הקודש", אומר הרב רינת במהלך השיחה שאנו מקיימים עמו. "נכון, בחוץ לארץ לא מצוי שמקיפים יישובים בעירוב, בגלל סיבות שונות ומגוונות. אבל בארץ, אין כמעט יישוב יהודי שאינו מוקף עירוב. בוודאי כשמדובר ביישוב שיש בו קהילה של יהודים שומרי מצוות, ולא משנה אם מדובר באשכנזים או בספרדים, בחרדים או בדתיים שאינם חרדים. אם מתגוררים במקום שומרי שבת, כמובן שגם דואגים לעירוב שיקיף את היישוב.

"אבל האמת היא - שברבים מהיישובים בארץ, העירוב אינו כשר למרבה הצער", אומר הרב רינת.

"אני לא מדבר על הידורי הלכה או חומרות", הוא מדגיש, "אני מדבר על תנאים בסיסיים בשולחן ערוך שלא מתקיימים ביישובים בארץ, וממילא העירוב המקיף אותם פסול, לפעמים הוא פסול מעיקרו ומעולם לא היה כשר, ובמקרים אחרים דווקא כן עשו עירוב ברמה סבירה, אבל לא תחזקו אותו כראוי והוא נפסל עד מהרה".

"מטבע הדברים ביישובים עם אוכלוסיה חזקה מאוד, יש יותר תשומת לב בעניין. יש פה ושם כמה אנשים שמבינים בהלכות עירוב ואם יש בעיות מספיק אחד כזה שיידע על כך ויעורר את חבריו עד שלבסוף הבעיה תבוא על פתרונה ההלכתי.

"אבל ביישובים רבים מאוד זה לא המצב, והעירוב עומד בעלבונן שנים ארוכות בלי שמישהו שמבין בתחום טורח לבדוק אותו בצורה יסודית ולתקן את הטעון תיקון".

ביקשנו מהרב רינת שיספר לנו איך הגיע בכלל לעסוק בתחום: "האמת שאני מטבעי מאוד אוהב את ההלכה המעשית. כבר

"מי שלא יודע את ההלכות, בטוח שבבתי מלון אין שום בעיה זה הכל רשות אחת. אבל זאת טעות חמורה כמובן"

השכונות בבני ברק, ולקחנו איש מקצוע בעל שם בתחומן, אבל חסר כל ניסיון בתחום העירובין. נתנו לו מפה מפורטת עם מפרט טכני מאוד ברור והוראות מדויקות כל דבר איך לעשות, ובכל זאת היינו צריכים לבצע עשרות ואולי אפילו מאות תיקונים.

"מאז למדתי שחייבים לעבוד עם אנשי מקצוע שיש להם ידע וניסיון בתחום, שמכירים את הדרישות ויודעים בדיוק איך לעשות זאת". הרב רינת מוסיף כי בתקופה האחרונה החל לאסוף מפות של יישובים שונים בארץ, עם שרטוט ברור של תוואי העירוב בכל עיר ויישוב. "היעד שלנו הוא שתהיה מפה כזאת על כל יישוב בארץ ובעולם שיש בו עירוב, וכל מי שרוצה יוכל לבדוק בדיוק איפה עובר העירוב, ומי הוא הבודק הממונה באותה עיר כדי שהוא יוכל לדבר אתו. כבר עכשיו יש לנו כמה עשרות יישובים שמעודכנים, והעבודה נמשכת לאט לאט בסייעתא דשמיא.

"לסיום", מסכם הרב רינת, אני רוצה לצטט את דבריו של מורי ורבי הרב מושקוביץ שליט"א: "עירוב שהוא 99 אחוז כשר, הרי הוא 100 אחוז פסול.

"כי בעירוב כל פסול אחד קטן בקצה הכי מרוחק של העיר או היישוב, פוסל את העירוב של העיר כולה. ולכן ההלכות הללו הן חמורות שבחמורות. אני יודע שרבים נמנעים מלטלטל בשבת, אפילו במקום שיש בו עירוב, כי הם מחמירים על עצמם, אבל אני רוצה לומר שמי שיודע ובקי בהלכה ובפרקטיקה של העירובין, יודע שזאת בכלל לא חומרה, ובהרבה מאוד מקומות זה איסור גמור לטלטל בשבת, למרות שהם מוקפים עירוב.

"ואחרי כל הפעולות והדיבורים, לא נותר לנו אלא להתפלל לקב"ה שיסיר שטן מלפנינו ומאחרינו, ויגן עלינו מכל שמץ של איסור מדאורייתא ומדרבנן, ואני תקווה שהעיסוק במסכת עירובין שמתרבה בימים אלו כשרבבות לומדי 'הדף היומי' מתחילים את המסכת, יחולל מהפכה בתחום, והלכות אלו יזכו לכבוד הראוי להן, כחלק מרכזי ומשמעותי בהלכות השבת".

כמובן שבאותה תקופה גם עשיתי את העירוב בבית מאיר וב"ה העמדנו שם עירוב כשר ומהודר".

"הלכות עירובין נתפסות כמקצוע בפני עצמו. משהו שרב רגיל מהשורה לא כל כך מבין בו. לך לרב בית כנסת ותבקש ממנו שייתן כשרות על משחטת עופות. הוא יוכל לעשות זאת? כמובן שלא. כשרות עופות זה מקצוע. ללמוד את ההלכה זה לא מספיק. צריך ללמוד את הפרקטיקה, איך בודקים, מתי בודקים, עם אלו כלים צריך להשתמש, איך מוודאים שלא יתערבו טריפות בעופות כשרים חלילה ועוד ועוד. זה עניין של ניסיון ולפעמים גם של ידע טכני.

"אם בכשרות העופות כך, אז גם בעירובין. ההלכות עצמן נתפסות כמורכבות ורבנים רבים בכלל לא עוסקים בהן, וגם מי שכן מכיר את ההלכות אין לו שום היכרות עם השטח עצמו. הוא יכול להעמיד עירוב כשר, אבל בצורה כזאת שלא תאפשר לו להישאר כשר לאורך זמן.

"לא זו אף זו, עירוב זה דבר יקר. מדובר בעבודה של ימים ואפילו שבועות להקיף ישוב בעירוב. כל עמוד עלול לעורר ויכוח עם תושבים וחקלאים שלא רוצים כאן עמוד או שם, הצידוד עצמו יקר, העבודה צריכה להתבצע על ידי מומחים בתחום אם רוצים שהעירוב יהיה כשר, ואחרי שהשקעת כסף רב, צריך להשקיע גם בתחזוקה, שזאת הוצאה לא קטנה. כשאין ביקוש מספיק מצד הציבור, כמובן שהמועצות והעיריות לא מתלהבות להשקיע כסף בעניין הזה".

"אספר לך סיפור מזעזע: יום אחד נקראתי לבית מלון בעיר ערבית שיש בה בית מלון כשר. הרב שנותן את הכשרות למלון, דרש גם שיקפו אותו בעירוב בכשר למהדרין, ואני הוזמנתי לבצע את המלאכה.

"תוך כדי העבודה, שאל אותי הבעלים של המלון, למה הוא אף פעם לא שמע על עירוב. "אני אמנם ערבי", הוא אומר לי, "אבל עבדתי לא מעט עם יהודים שבאו למלון והיו כאן שבתות כל שנה. בחיים לא שמעתי על המושג הזה שנקרא 'עירוב'". הוא סיפר לי על ארגונים ידועים ומופורסמים שעשו בתחומם שבתות התאחדות וכדו', ולא ידעו בכלל שהם צריכים לשאול אם יש במקום עירוב.

"מי שלא יודע את ההלכות, בטוח שבבתי מלון אין שום בעיה זה הכל רשות אחת. אבל זאת טעות חמורה כמובן. כל אחד יש לו 'רשות היחיד' בחדר שלו במלון. המסדרונות הם כבר לא רשות היחיד, ובוודאי שלא חדר האוכל או החצר של המלון. אפילו אם המלון כולו מוקף וסגור כמבנה אחד, זה עדיין לא כולל אותו לרשות אחת לעניין רשויות השבת, אם לא עירבו על פת כדת וכדין.

"אנשים פשוט עברו על איסורי שבת שנה אחרי שנה בלי שידעו בכלל. ביניהם היו גם רבנים של הארגון שבאו לשבות איתם ולשאת בפניהם דרשות וכו'.

"בהקשר זה אספר שעשינו פעם עירוב מהודר מאוד לאחת

קבל את גליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

לאחרונה פתחתי עסק ענק, של מכירת מכוניות פאר יקרות וחדישות מחוץ לארץ. המכס שגובים על העברת כל מכונית שרד שכזו הוא גבוה עד מאוד. לפיכך המצאתי תחבולה זו, כדי 'להבריח' את הרכב עצמו במעבר הגבול...

פקח עיניך וראה, בכמה חסדים וטובות גדולות מוקף אתה מכל עבר

הרב יהושע לייבוזון

"למען ייטב לך ולבניך" (דברים י"ב, כ"ח)

הבאתי לפניכם סיפור מיוחד, המלמד אותנו שלפעמים עומד האדם מול מתנות יקרות ערך, משמים מעניקים לו חיים מלאים כל טוב, אך הוא - במקום להודות ולשבח לפניו יתברך, על עצם המתנה הגדולה, מתנת החיים, שקיבל בחינם מן השמיים, לבו מתמרמר ומתלונן על זוטות...

השוטרים הרוסים המנומנמים למחצה, שישבו באותו לילה קר ואפל בתוך 'בודקה' קטנה וקפואה, אי שם במעבר הגבול הרוסי, לגמו לעצמם כוסית ועוד כוסית...

גם כדי לחמם מעט את עצמותיהם בכפור הנורא, וגם כדי להתעורר מעט... לבל יירדמו כאן בתורנות השמירה.

לפתע שפשפו את עיניהם בתימהון: מכונית פאר יוקרתית, חדשה ונוצצת, מתקרבת לאיטה אל מעבר הגבול.

"זהו בוודאי עשיר גדול!" - אמר אחד השומרים, "מנה הגונה תהיה כאן הערב! הוא בוודאי נושא עמו סחורה יקרה ומפוארת, כדרכם של עשירים. ה'מכס' שישולם לנו כאן, על הסחורה שבמכונית זו בלבד, יעלה על כל הגבייה של כל השבוע גם יחד!"

מכונית השרד התקרבה לאיטה, פנסיה האירו באור חזק את חשכת הלילה, והיא נעצרה לצידם של השוטרים חמורי הסבר, שיצאו עטופים במעילי פרווה כבדים, כדי 'לבדוק' היטב את אשר לפניהם. "תעודות בבקשה!"

היהודי הנכבד ורם המעלה, שישב בתוככי הרכב, לבוש בגדי עשירים וגבירים, הושיט לידו של מפקד הפלוגה את תעודותיו, תעודת זהות, תעודת רישיון, ודרכון רוסי תקין. לאחר בדיקה מדוקדקת של התעודות - נמצאו כולן תקינות, לא נראה בהן שום זיוף או סילוף, גם התאריך של הפספורט היה בתוקף. הבדיקה הראשונית עברה ב"ה בהצלחה!

"ועתה!" - פקד המפקד חמור הסבר, "לבדיקת התכולה!"

מיד הקיפו השוטרים את המכונית מכל צדדיה. מתחילה פתחו לרווחה את כל הדלתות, הן מימין והן משמאל. בעזרת הפנסים החזקים שבידיהם, האירו אל תוככי הרכב בכל הפינות, אך לא מצאו שם ולא כלום!

ברם, משניגשו אל 'תא המטען' האחורי ופתחוהו לרווחה, הופתעו

לגלות בו 'שקי חול' מלאים וגדושים...

"ומה זאת?", שאל/חקר המפקד.

"זה חול טוב ואיכותי!", הסביר הגביר. "בונה אני כעת בית חדש, גדול ורחב ידיים, ולכן אני זקוק לכמויות חול גדולות."

"וכי חסר לנו חול כאן ברוסיה?", הקשה המפקד, "בשביל מה להוביל ולסחוב חול פשוט מחוץ לארץ?"

"אה!", חייך האיש, "כיצד אפשר לדמות חול טוב ואיכותי שכזה, לחול הפשוט שבאדמה הרוסית? חול זה שהנני מייבא כאן מחו"ל, הוא מומלץ מאוד על ידי הקבלנים המומחים, ונחפר מתוככי חבל ארץ קסום שעל חוף הים הרחוק!"

המפקד המנוסה הסתפק מאוד בנכונות דברי האיש, הוא קיווה וייחל למצוא כאן סחורה טובה ויקרה... על ייבוא חול פשוט הרי אין גוברים שום 'מכס'... ועל אתר ניתנה הפקודה, לרוקן את תכולת השקים ולסנן היטב את כל החול, כדי 'לגלות' מה מחביא שם האיש, ואלו אבנים טובות ומרגליות מסתתרות להן שם בין גרגרי החול...

הבדיקה הקשה ארכה זמן רב, שומרי הגבול עשו את מלאכתם נאמנה, שק אחר שק הועלה על השולחן הגדול, תכולתו נשפכה והתפזרה לכל עבר, והשוטרים שלא מיהרו לשום מקום, סיננו וחיפשו בדק היטב, כל הזמן שבעולם עמד לפנייהם, והם רצו מאוד 'לתפוס' כאן משהו יקר יותר, שיתחייבו בתשלומי מכס גבוהים... אך לאזובתם הגדולה נמצאו כל השקים 'נקיים', רק חול וחול ועוד חול, שום דבר לא הסתתר ולא התחבא בתוך השקים.

ליתר ביטחון הקיפו שוב בבדיקה יסודית את כל המכונית כולה,

אם טורח העשיר כל כך בשביל לייבא חול מחו"ל, כנראה הוא אכן חול טוב יותר...

אחד משכני וחבריו הטובים של היהודי העשיר, התפלא ותמה על החול הרב שמייבא חברו זה כמה שבועות מחוץ לארץ - הסיפור על חול טוב ואיכותי לא נראה לו כל כך, הוא מעולם לא שמע על חול מיובא...

בוקר אחד, לאחר תפילת שחרית שבבית הכנסת המקומי, התלווה אל חברו מיודענו העשיר, ובשיחה לבבית שהתפתחה ביניהם שאלו לאמור: "הגד נא האמת, מה הסיפור עם החול הרב הזה שהינך מייבא זה כמה שבועות? כלום חסרי חול אנחנו כאן ברוסיה? הרי לפניך חול רב כעפר הארץ!"...
היטה היהודי את פיו אל אזנו של חברו, ולאחר שבדק שאין בסביבה 'אוזן קשבת'... גילה בפניו את הסוד הגדול:

"וכי נדמה בעיניך שאני סוחר כאן סתם חול, עפר ואפר? אין זה אלא 'סיפור כיסוי' וזריית חול בעיניים! - לאחרונה פתחתי עסק ענק, של מכירת מכונות פאר יקרות וחדישות מחוץ לארץ. המכס שגובים על העברת כל מכונת שרד שכזו הוא גבוה עד מאוד. לפיכך המצאתי תחבולה זו כדי 'להבריח' את הרכב עצמו במעבר הגבול..."
"בכל נסיעה שהעברתי בגבול, הגעתי עם רכב חדש אחר. שוטרי המכס שהיו עסוקים מאוד כדי לגלות את המטמון של הסחורה היקרה המתחבאת בתוך הרכב, לא העלו על דעתם שהרכב הגדול והיקר עצמו, שעומד אל מול פניהם בכל פארו והדרו, הוא הסחורה המוברחת בעצמה! במקום לסנן גרגיר אחר גרגיר בחיפוש מדוקדק, לא הבינו בטיפשותם שהאוצר הגדול עובר כך מתחת ידם, עם 'סיפור' של ייבוא חול איכותי..."

טיב המוסר השכל שניתן להוציא מסיפור מדהים זה, במה שנוגע לענייננו, הוא שלפעמים עומד האדם מול מתנות יקרות ערך, כדוגמת אותו רכב יקר ומפואר, משמים מעניקים לו חיים מלאים כל טוב, משפחה ופרנסה, בריאות, נחת וכו', אך הוא במקום להודות ולשבח לפניו יתברך, על עצם המתנה הגדולה, מתנת החיים, שקיבל בחינם מן השמיים, הרי הוא כאותם רוסים נבערים - מוצא בעצמו 'תא מטען' מלא בחול פשוט... ולבו מתמרמר ומתלונן על זוטות שכאלו... מדוע אין לי בחיים רק שקים מלאים בחול...

פקח עיניך וראה, בכמה חסדים וטובות גדולות מוקף אתה מכל עבר! עלינו לראות ולהתבונן היטב בסדר הכרת חסדי הבורא!

(מתוך 'טיב הקהילה' הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א)

**"הגד נא האמת, מה הסיפור עם החול הרב הזה שהינך מייבא זה כמה שבועות? כלום חסרי חול אנחנו כאן ברוסיה? הרי לפניך חול רב כעפר הארץ!"...
היטה היהודי את פיו אל אזנו של חברו, ולאחר שבדק שאין בסביבה 'אוזן קשבת'... גילה בפניו את הסוד הגדול**

ולאחר שלא מצאו בה כלום חוץ מחול... הוכרחו לחתום על תעודת המעבר באכזבה מרה, והיהודי העשיר דגן המשיך בדרכו.

חלפו כמה ימים, ושוב מופיע היהודי העשיר כשהוא נוהג ברכב חדש, נוצץ ויוקרתי, בדרכו אל מעבר הגבול. שוב יצאו הז'נדרמים האימתניים לקראתו, ובסבר פנים חמורות, כדרכם, ניגשו אל כל המלאכה מתחילתה ועד סופה: בדיקת תעודות, הדרכון והרישיון, ובדיקה מדוקדקת של תכולת הרכב ומרכולתו.

כמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, הרכב מבפנים נמצא ריק מכל, נקי ונוצץ מכל רבב, אפילו הניילונים העוטפים את המושבים עדיין היו בשלמותם, כראוי וכיאות לרכב חדש ומחודש! ורק בבגאז' האחורי נמצאו מונחים בקפידה אחר כבוד, כמה שקי חול ארוזים וסגורים היטב, לבל ילכלכו את הרכב החדש.

גם בפעם הזו כמו בפעם הקודמת, הבדיקה הארוכה העלתה חרס, והסינון של כל שקי החול לא גילה מאומה, מעבר לחול פשוט שאינו חייב בתשלומי המכס. האיש שחזר על סיפור בניית הבית עם חול מיוחד המיובא ממרחקים, נמצא אמין, ושוחרר לדרכו לשלום!

חמישה שבועות תמימים עברו כך, כשמידי יומיים שלושה מגיע האיש עם הרכב החדש והיפה, נקי ומצוחצח בקפידה, כשהוא 'מעמיס' עוד ועוד שקי חול רבים... הרוסים כבר התרגלו לחול המיוחד והאיכותי הזה... על אף שלא ראו בו שום סימן מיוחד, ולא ניכר בו שום הבדל בינו ובין החול הרוסי הרגיל... אך הבינו שכנראה,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

פתאום שמעתי שהסטנדרים נופלים. הבחנתי בריצה מבוהלת של בני הישיבה, נבהלתי... לבי נפל בקרבי: 'האם זו שוב רעידת אדמה...?', התגנב החשש ללבי, מהר מאוד הבחנתי בטעותי...

ב'טיש' יש שולחן ארוך, בצדדיו יושבים יהודים רבים, בראשו יושב זקן אחד, הוא שותק וכולם מקשיבים...

הרב ישראל ליוש

"את הברכה אשר תשמענו אל מצות ה' אלקיכם..." (דברים י"א, כ"ז)

כשהגעתי לגיל מצוות, אבי לקח אותי להתברך אצל כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א, אך הוא כדרכו סירב לברך: "איך בין נישט קין רב'ה...!" [אני לא רב'ה...!] אמר בענווה רבה. אחר כמה דקות הרהור, אמר: "אבער... ד'גרעסטע ברכה איז 'אשר תשמעון...' זאלסט עהרן..." [אבל... הברכה הגדולה ביותר היא 'אשר תשמעון', שתשמע...]. ושוב שקע בהרהוריו, אחוז בשרעפי קודש... ואז ננער באחת ואמר: "אתה עומד לקבל על עצמך עול תורה ומצוות, כדאי ללמוד 'ספר החינוך' כדי שתכיר את המצוות שאתה עומד לקבל..." דברי האדמו"ר משתלבים נאה עם דברי ה'אור החיים' על פסוק זה: "את הברכה אשר...", אמרו 'את' להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד טוב, והוא 'אשר תשמעו' כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש, כאמרו 'שמעו ותחי נפשכם...', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה".

"היה זה מחזה מופלא שחזר ונשנה פעמיים בכל שבוע. המתח בישיבה לקראת השיעור, גבר בכל פעם מחדש, כמו לרגלי איזה מאורע נדיר שמתרחש רק אחת לשמיטה. עוד שעה שלימה לפני המועד, נעמדו בחורים שונים במבואות חצר בית המדרש שהישיבה שכנה בו, כשהם ממתנים בקוצר רוח לביאתו של רבי שמעון, ובאותו רגע שקלטו אזניהם את קול שקשוק אופני הכרכרה, שהסיעה אותו לכאן ישר ממעונו אשר ב'פערשטאט' המרוחקת, נחפזו והתפרצו אל תוך הישיבה כרוח סערה באין צורך לפצות פה.

"כהרף עין נשמע באולם קול המולה מחריש אזניים, מסיטים הצידה ספסלים וסטנדרים, מאות בחורים אצים לעבר הבימה וכל אחד משתדל לתפוס מקום עמידה קרוב אל דוכן הרב. אחרים מטפסים בזריזות על גבי טור שולחנות וספסלים שהועמסו אלו על גבי אלו, גבוה מעל גבוה, על מנת שייטיבו לשמוע ולראות את 'בעל השמועה' עומד לפניו. והנה הושלך הס, רבי שמעון נכנס פנימה, מפלסים לו דרך אל הבימה אצל ארון הקודש, הוא פוסע לאיטו וחיוך של טוב לב מנהיר את זיו איקונין שלו בזהרורי ארגמן. הקהל נעמד על קצה בהונות רגליו. במאות זוגות עיניים ניצת ומשתלה כרגע מבט מתוח. הריכוז הנפשי עצום וכל איש ואיש מאמץ את שרירי המוח ומשים אזנו כאפרכסת, לבל יאבד, חלילה אפילו הגה קל... "פעמיים בכל שבוע, שנה אחרי שנה, במשך עשרים שנה רצופות, חזר ונשנה אותו מעמד שגיא הוד - מעמד של 'קבלת התורה'".

מעלת השמיעה וההקשבה אינה מותנית בדברים המושמעים. אדרבה, קניין הוא לתלמיד השואף לגדול, להקשיב ל-כ-ל מה שרבו יאמרו...

האדמו"ר מרוז'ין זי"ע רגיל היה לשבת ב'טיש' שערך, בשקט ובדממה. פעם שאלו את הגוי שהיה מנקה את בית המדרש, מה חוות דעתו על ה'טיש'...

"בטיש" - ענה הגוי - "יש שולחן ארוך, בצדדיו יושבים יהודים רבים, בראשו יושב זקן אחד, הוא שותק וכולם מקשיבים..."

תיאורו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, כפי שמסופר בספר 'רבי שמעון ותורתו', על המתח האדיר ששרר לפני כל שיעור של מורו ורבו הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, תלמד אותנו מעט על מידת השמיעה שניחנו בה תלמידיו, והיא אשר הצמיחה ושגשה אותם לפסגות הנעלות, בסולם השאיפות של 'בן ישיבה'.

ביום מן הימים נחשף לשעון זהב יוקרתי העומד למכירה. הוא בירר על השעון, עמד על טיבו, נדירותו, ייחודיותו ואיכותו, וכששמע שמחירו עומד על 200,000 ש"ח - הבין כי מדובר במחיר מציאה עבור שעון שכזה, וביקש לרוכשו. החברה המוכרת התחייבה כי השעון יסופק תוך 3 חודשים...

השעון שהציל 2 בתים משריפה, והתאונה שנמנעה ברגע האחרון • 'צדקה תציל ממוות'

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"בגלל הדבר הזה יברכה" (דברים ט"ו, י')

כל יהודי שמתבונן לרגע אל עומק לבו, בוחן את מצבו ברגע של כנות אמיתית וטהורה, עלול להיכנס ללחץ. רק הוא יודע כמה אינו מושלם, כמה פעמים המידות שלו אינן כה נאות, כמה פעמים יראת השמים שלו אינה מספקת, כמה פעמים נכשל. כל אחד מאיתנו מצטער כשזה קורה, אבל בגילוי לב ניאלץ להודות שזה קורה, וכשמבינים ש'על כל אלה יביאך אלוקים למשפט', ושם למעלה התמונה ברורה ובהירה - זה לא נעים...

לכן, יהודים כה רבים מחפשים עצות ורעיונות, סגולות וכלים, כדי לשפר את דרכיהם בכל עת, לשוב בתשובה שלימה, להתעלות לרמה רוחנית נעלה יותר. לא תמיד זה קל, אבל תמיד אנחנו ממשיכים לנסות, מוסיפים לחתור לכיוון הנכון. אנו יודעים שהתמונה בה אנו נראים לבני האדם שסביבנו בדרך כלל - לא באמת מייצגת את מי שאנחנו, וברגע של אמת אנו מתכנסים לתוך עצמנו, ומחפשים מה נוכל לעשות כדי להשתפר ולשפר את המבט השמימי עלינו.

ולצד כל הפעולות הנחוצות הללו, מדהים לדעת שיש כלי נוסף, ייחודי במיוחד, מפתיע בכוחו, שובר שיאים בעוצמתו, שיש לו יכולת להשפיע בשמים, לשנות את המבט עלינו, להכריע את גורלנו, להרעיק עלינו שפע ולהוריק עלינו ברכה, בלי קשר למעשי ידינו. יש משהו שהוא ממש 'שוחד' - כלפי שמיא, כסף שמשחד את בית דין של מעלה, משנה את גורלנו לטובה...

הסכיתו ושמעו סיפור מדהים שמספרת הגמרא במסכת ברכות דף כ"ח: כאשר חלה רבן יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו, וראו אותו בוכה. 'מדוע הרב בוכה?' התעניינו התלמידים בחשש, והרי רבם הוא כה צדיק, כה גאון, מושלם בתורה, במידות ביראת שמים. מה יש לו לבכות כשהוא מבין שתיכף יסתלק מהעולם? ממה הוא חושש בעלייתו לעולם שכולו טוב?!

השיב להם רבן יוחנן בן זכאי והבהיר שסיבת בכיו היא העובדה שהוא עומד לעלות לבית דין של מעלה, ושם זה עולם אחר - עולם האמת, עולם בלי חכמות. בעולם ההוא אין קיצורי דרך, אין אפשרות לשחד את השופט, אין כלים להגיע לפסק דין טוב אלא אם מגיע. משמע,

כי בעולם הזה אותו הוא עומד לעזוב - יכול אדם לשחד את בוראו במזון, וזה מייטיב את גזר דינו, זה עשוי לשנות את גורלו מן הקצה אל הקצה, זה יכול להציל אותו - ממש כך, לשוחד הזה יש כח עצום! ומהו אותו שוחד? כיצד יכול אדם לשלוח השמימה העברה בנקאית, ולשפר את גזר דינו? כיצד יכול אדם לרשום שיק, לגהץ כרטיס אשראי, ולשחד בכך את בית דין של מעלה? ובכן, מגלה המהרש"א שם, שכוונת רבן יוחנן היא לכת הצדקה. כשאדם בעולם הזה, שהוא עולם שיש בו חשיבות לכסף, נוטל מכספו שלו ונותן לעני, מעניק מכספו ליהודי נזקק - באותו רגע הוא 'משחד' כלפי שמיא, הוא

שולח 'שוחד' לשמים, מייטיב את גזר דינו באמצעות תשלום כסף! כלומר, כשיהודי נזקק פונה אלינו, כשעני מבקש את עזרתנו, כשגבאי צדקה בא לקראתנו, ואנו נזעקים לעזרת אח הנתון בצרה, מסייעים ליהודי עני ומך - לא רק לאותו עני אנו מסייעים, לא רק לו אנו מעניקים מעט רווחה. פי כמה וכמה מזה אנו תורמים לעצמנו - כי אז אנו משמנים את המאזניים השמימיים ומטים אותם לטובתנו, אנו מבצעים פעולה גורלית מאוד לעתידנו, אנו יוצרים מציאות חדשה בשמים למעננו, אנו מפעילים צוות פרקליטים שמימי שמתחיל באותו רגע לעבוד בשירותנו!

כאשר יהודי נותן צדקה מתחוללת דרמה שמימית, מעטפה תפוחה

עושה את דרכה לבית דין של מעלה, צונחת על שולחן הדיונים, וזועקת למעננו, מבקשת בשבילנו, פועלת עבורנו, פותחת לנו שערים, 'משחדת' את בורא עולם - כן, ממש כך, אלו דברים שלולא אמרם התנא רבן יוחנן מי יכול לאומרם, אך כך הוא אומר וגם קובע: הצדקה שלנו משנה את גורלנו, היא מכריעה ממש!

יהודים יקרים, הבה נזכור זאת בפעם הבאה שיהודי יפנה אלינו, כשמישהו יתקשר, כשעני ינקוש בדלת, כשמכתב יגיע לתיבת הדואר. אין כאן בקשות צדקה, יש כאן מעטפות תגוביינא שמובלות היישר לבית דין של מעלה, לסדר שם את המערכות באופן שיועיל לנו, לפתוח שם דיונים כשאנחנו בצד הנכון, להפעיל צוות עורכי דין בשבילנו. ברגע הזה, הבה נזכור לזהות את ההזדמנות, להבין כי לפנינו דרך שמימית נפלאה להכריע את גורלנו לטובה.

וככל שנאמץ את העני, את הצדקה, את הנתינה בחפץ לב, את התשוקה והרצון לקחת חלק בצדקה, וניתן בכל הלב וכמה שיותר - כך נזכה לראות עין בעין כי הצדקה פתחה לנו שערים, הטיבה עימנו, שלחה לנו שיקים חוזרים פי כמה וכמה מלמעלה, העניקה לנו חיים מאושרים. הבה ניתן צדקה מכל הלב, בשמחה ובטוב לבב, כי - כך נקבע בפרשת השבוע - בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוהיך, זה המפתח לברכת שמים!

שעון שהציל בית...

שעוני יוקרה מאוספים נדירים, הוא תחום תחביבי למדי, ולמרות זאת - הוא מגלגל מיליונים רבים. למי מבינינו שאינו מכיר, נציין כי ברחבי תבל ישנה קבוצה לא מבוטלת של אנשים, שהתחביב שלהם הוא איסוף - ולפעמים גם סחר בשעוני זהב או מותג יוקרתיים, בעיקר נדירים והיסטוריים. למותר לציין כי אלה העוסקים בתחום זה חייבים להיות אנשים אמידים במיוחד, שכן מחירים של שעונים כאלה נע מעשרות אלפי שקלים ועד מיליונים...

אחד מנגידי משפחת הלפרין המפורסמת, נמנה על חובבי שעוני הזהב היוקרתיים. ביום מן הימים נחשף לשעון זהב יוקרתי העומד למכירה. הוא בירר על השעון, עמד על טיבו, נדירותו, ייחודיותו ואיכותו, וכששמע שמחירו עומד על 200,000 ש"ח - הבין כי מדובר במחיר מציאה עבור שעון שכזה, וביקש לרוכשו. החברה המוכרת התחייבה כי השעון יסופק תוך 3 חודשים, ולו לא נותר אלא להמתין לבואו...

התקופה חלפה, וביום בו יצא לקחת את השעון, קיבל הנגיד שיחת טלפון מידידו, שסיפר לו על טרגדיה נוראית שפקדה משפחה קשת יום, כאשר קצר חשמלי הוביל לשריפת ענק, מאכולות האש אכלו את הבית, ארונותיו, הבגדים, הריהוט, הציוד - הכל נשרף. 'שזמו שמים!' - ביכה הידיד - 'משפחה נזקקת מאז ומקדם, ועתה כל ביתם עלה בלהבות. בחסדי שמים אין נפגעים בנפש, אולם הנזק הכלכלי אדיר, מוערך בכ- 400,000 ש"ח. מנין תביא משפחה נזקקת סכום כזה?'

הנגיד שמע, ושקע בהרהורים. למעשה יש לו ברגע זה 200,000 שקל ביד, הסכום המיועד לרכישת השעון היוקרתי, שהוא מצפה לו כבר

שלושה חודשים. קשה לומר שהוא מחוייב לוותר על חלומו לרכוש את השעון, ומנגד - איך יערב לו לרכוש שעון בסכום כזה, אשר יכול לכסות חמישים אחוז מהנזק של המשפחה האומללה שכל ביתה עלה בלהבות?!

דקות ארוכות התלבט. צד אחד בלבו גער בו כל הזמן: 'את השעון הזמנת, והוא שלך. תרכוש אותו כמתוכנן, ואחר כך תיתן תרומה יפה, אפילו הגונה, כמה אלפי שקלים. מה קרה? האם כל עולה של המשפחה המסכנה הזו מוטל עליך?' - ואילו הצד השני לא ויתר, ושב והעלה בעיני רוחו את דמעת המשפחה על ילדיה, נטולי בית, זרוקים ברחוב ללא כל צרכים בסיסיים. 'הסכום שבידיך יכול להציל אותם, להציל. איך בעד שעון מיותר אתה על הצלת משפחה?'

לא קלה היתה המלחמה הזו, הקרב התוך-לבבי הזה. בסופו, הכריע באומץ ובגבורה: כן. המשפחה הנזקקת שביתה עלה בלהבות, יקרה בעיניו יותר מכל שעון יוקרתי. הוא וידא שהוא יכול לבטל את עיסקת הרכישה, ובחר לבטלה ולהציל את המשפחה, להעביר לה את 200,000 השקלים שבידיו. וכדי להשלים את המשימה, בבחינת 'מצוה גוררת מצוה', גייס הנגיד גם את אחיו, שיתן גם הוא 200,000 ש"ח נוספים, ובכך הושלם הסכום שאיפשר את הצלת המשפחה ושיקום ביתה!

אם נראה שהסיפור מסתכם בזאת, הרי שיש לו המשך מפתיע: שלוש שנים אחר כך, בתחילת שנת תשע"ז, פרצה שריפת ענק במבואות ירושלים. היא התלקחה ביערות שסביב המושב 'בית מאיר', ועד מהרה פרצה אל המושב פנימה, והחלה אוכלת מכל הבא ליד. מכוניות היו למאכולת אש, גינות נאות עלו בלהבות, בתים נשרפו כליל. בניסי ניסים הצליחו כוחות ההצלה לחלץ את בני האדם מהיישוב, אולם הנזק היה אדיר, עשרות בתים הפכו לעיי חרבות שרופים עד היסוד...

בין הבתים הניצבים ביישוב, נמצא גם ביתו של אותו נגיד. הוא לא היה ביישוב באותו יום, אולם בני ביתו שהו בבית, חולצו אף הם יחד שאר תושבי היישוב, והותירו מאחור בית נאה ומטופח, יפה ומהודר. רגע לפני שעזבו העיפו מבט לעבר הבית וסביבותיו, כשליבם מבין שכנראה זו הפעם האחרונה שהם רואים אותו עומד על תילו, שכן האש משתוללת ושורפת הכל...

יום וחצי היה היישוב סגור ומסוגר, תושביו הוברחו ורק כוחות הכיבוי וההצלה פעלו בו. לאחר מכן ניתנה הרשות לתושבים לשוב ולהיכנס אל היישוב, ואז ראו הכל את היקף האסון - עשרות בתים שעלו באש, נזק עצום ובלתי נתפס. רק בית אחד שרד: בית משפחת הלפרין!

הבית מימין שרוף כולו, גם הבית משמאל, גם הבתים ממול. האזור כולו שרוף לחלוטין, הבתים כמו נעלמו אל תוך חור שחור ומפויח. רק ביתה של משפחת הלפרין ניצב בגאון, לא ניזוק אף לא בשריטה קלה. האש הגיעה אל הגדר המקיפה את החצר, ופשוט דילגה באלגנטיות אל הבית הבא. ביתם היה להם לשלל, הבית היחיד שניצל כולו!

לא מעט אנשים באו למקום, בוהים במחזה הפלאי. בית אחד, שעמד

בטבורה של הדליקה, בעיצומה של השריפה, אולם מאכולות האש דילגו מעליו והוא נותר שלם ויפה כשהיה. ואין זאת אלא שבית זה הוא עדות דוממת אולם מרעידת לב, עד כמה כח הצדקה שניתן למשפחה שביתה נשרף - היה כתעודת ביטוח לביתו של מי שהתמסר כל כך למענה, כיצד עמד והגן על ביתו של מי שנענה לזעקתה של המשפחה ניצולת האש, לבלתי יקרב אליו ניצוץ או גחל.

סיפור מופלא זה, שפורסם בספר 'האמנות' ואספרה', ממחיש כמה גדול כח הצדקה, עד היכן הוא מגיע. הנה כי כן, בידיכם להיכנס למושב 'בית מאיר' ולראות בעיניים, שכח הצדקה הוא הפרקליט החזק ביותר בשמים, יש בו עוצמה אדירה, יש לו כח עצום, ובית שניצב על תילו כשכל הבתים מסביב שרופים - הוא עדות לכך.

הבה נבין גם אנו, כי כשפונה אלינו עני ומבקש עזרה, כשניתנת לנו הזדמנות לתת צדקה, בידינו הדבר לרכוש עכשיו פרקליט רב כח, 'לשחד' את בית דין של מעלה ולהיטיב את מצבינו. וככל שניתן, ברוחב לב, בשמחה, בהתלהבות ובהתרגשות - כך נזכה לראות את ברכת ה' עין בעין ולחוש את עוצמת ברכת הצדקה בכל מעשי ידינו!

ביטוח מתאונה קטלנית...

בית הכנסת 'סודאי' בחולון, שעת בוקר מוקדמת יחסית. אינג' אליהו זרבי - מהנדס מיזוג מוכר, סיים להתפלל ופנה אל הגבאי: 'עשיתי את חישוב מעשר הכספים שלי, אני חייב לצדקה 1036 שקל. הנה לך הכסף, העבר אותו לצדקה בבקשה', ביקש אליהו, שלשל את הכסף לידי הגבאי, ויצא לעבודה. הוא כלל לא חש שעשה משהו מיוחד, בוודאי לא פעולה שעתידיה להציל את חייו...

הוא יצא לכמה תחנות במהלך יום העבודה, כאשר בעיצומו של היום - נסע על הציר מבית לחם לאריאל שבשומרון, בכביש צר ומתפתל בשם 'כביש אלון'. זהו כביש שאינו נוח לנסיעה: הוא צר מאוד, מצידו האחד הר תלול וסלעי, ומצידו השני פעורה תהום. הוא יוצא אל הכביש ומתחיל בנסיעה...

באחד מעיקולי הדרך, הוא רואה ג'פ צבאי גדול, הנוסע לכיוונו. בשבריר שניה הבחין כי הג'פ נוסע בנתיב הנגדי שלו, כלומר - בנתיב שלו. עוד שבריר שניה, והוא מבין היטב כי זה עניין של שניות עד להתנגשות חזיתית בג'פ הכבד... הוא צופר, מסנוור, פותח את החלון ומנופף בעצבנות, אולם הנהג בג'פ הצבאי כנראה לא מבחין בו, אין לדעת למה. מה שבטוח - שהוא ממשיך לנסוע בקו ישיר לכיוונו, שברירי שניה עד להתנגשות...

שלוש אופציות בפניו, אחת גרועה מהשניה, שלושתן מובילות למוות בטוח. לסטות ימינה - זה ליפול לתהום, זה ברור. לסטות שמאלה - זה להתנגש בהר. להישאר בנתיב - זה לתקוע את חרטום רכבו היישר בחרטום הרכב הצבאי המשוריין, מה שיהפוך את רכבו ואותו לפירורים קטנים. ריבונו של עולם, מה עושים עכשיו?!

זהו רגע של חרדה, אימה ופחד שאין לתאר. התחושה היא שזה אבוד, כל אחד רוצה להילחם על חייו - אבל במקרה הזה - זה פשוט לא יכול לקרות. נקודה. שלוש האפשרויות העומדות בפניו - מובילות היישר לגן עדן. אין אופציה רביעית. לפניו חלקיקי שניה,

מה הוא יכול לעשות?!

כלום! הוא מבין זאת היטב, ולכן בוחר לרדת אל השול השמאלי ככל יכולתו, תוך הישארות על הכביש. נכון, הרכב הצבאי בא ממש ממול, הסיכויים שלא יתנגש בו אפסיים. הוא צופר בכל הכח, וזועק 'שמע ישראל' מעומק לבו, מסרב להביט נכחו, לראות את הג'פ נכנס ברכבו בעוצמה...

לפתע חש הדף עצום, לבו נותר בתוכו. הג'פ חלף על פניו, וברגע שאחרי האחרון - הנהג כנראה הבחין בו, והיטה את ההגה בחדות. רכבו נשרט, רעד קלות, אבל המשיך בנסיעה. וכן, הוא גם המשיך לחיות, עובדה שסיפר את הסיפור הזה...

אבל בכך לא תם הסיפור. בסופו של היום הוא שב הביתה, ולפתע מתקשרת אליו אמו, המתגוררת בלוס אנג'לס. זה עתה התעוררה מהשינה, ובנשימה טרופה היא שואלת: 'אליהו, מה קרה? אמור לי מה קרה? מה היה היום?'

אליהו נבהל. מנין לאמו המידע על מה שקרה אותו? מהיכן היא יודעת על התאונה שכמעט קיפח בה את חייו? מי כבר הספיק להעביר לה את הסיפור הפלאי עד לוס אנג'לס הרחוקה? ואז אמו מבהירה את שאלותיה החפוזות, ומספרת: לפני כמה שעות, בעיצומו של ליל כאן בלוס אנג'לס, ישנתי שינה רגועה ושליווה, ולפתע הופיע בעלי זכרונו לברכה, אביך היקר, בחלומי. נבהלתי כהוגן, הייתי מבולבלת ונסערת, אולם הוא פנה אליי בפנים מאירות וסיפר לי:

'רק שתדעי, שאליהו ניצל היום ממוות, בזכות אלף ומשהו שקל שנתן לצדקה!' - כך אמר לי בעלי-אביך ז"ל בחלומי, ונעלם אל האופק. התעוררתי נסערת, מכוסה כולי בזיעה קרה. פתאום הוא בא אליי בחלום ומספר לי סיפור כזה, בעצם הוא 'מדליף' מן השמים שהיית נתון בסכנת חיים מיידית, והצדקה הצילה אותך. ספר לי מה קרה...'

ביקשה האם, ואליהו ניאות לספר לה את הסיפור כולו... 'לא באתי לחדש שצדקה תציל ממוות' - מסיים אליהו את סיפורו האישי, שסופר בגיליון 'איש לרעהו', 'הרי זה ברור וידוע. אבל מה שמדהים בסיפור שלי - שבבית דין של מעלה יש דיונים של ממש, כנראה נשמת אבי היתה מעורבת בהם. אין לדעת למה נגזר עלי למות, אבל אבי ז"ל גילה שהצדקה הצילה אותי לחיים!'

וללמדנו בא: יהודים יקרים, כשעני ניצב בפנינו - ניתנת לנו הזדמנות, פותחים לנו שער שמימי. בידינו הדבר לנצל את עת הרצון, להשתמש בכסף גשמי, מגושם, חסר חשיבות ערכית אמיתית - כדי להציל את חיינו, כדי לפעול עבורנו בשמים, כדי להרעיף עלינו שפע טובה וברכה. הבה נעשה זאת, ניתן צדקה מכל הלב, כמה שיותר, נעניק לעני ככל שנוכל ויותר - ובכך נזכה להתברך בכח הצדקה העילאי, ולפתוח לעצמנו שערי שפע ורחמים!

הסיבה לתמיכה הגונה...

אל כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע נכנס יהודי, הכרת פניו ענתה בו כי הוא נזקק. היה זה מחזה שגרת' בבית הרבי, בכל עת מצוא פנו אליו יהודים עניים ונזקקים, והוא היה מעניק להם צדקה ברוחב לב. מה שהפתיע הוא הסכום: הרבי העניק לאותו עני לא פחות מ-1000

דולר, טבין ותקילין, סכום גבוה במיוחד!

אחד מהמקורבים נזעק: 'הרבי, זה בסדר, אני בעד לתת צדקה, לא שאני נגד חלילה... אבל אלף דולר? וכי 100 לא מספיק? 180? - לתת לעני אחד, שאינו חריג במיוחד, 1000 דולר במזומן? והרי אנחנו מכירים אותו, הוא באמת בוחר את הכתובות בפניצטה... מעכשיו הרבי יהפוך לכתובת קבועה שלו, כי הוא יודע שכאן הוא מקבל סכום הגון...'.

'הא גופא העניין' - השיב הרבי בחיוך, 'גם אני מכיר אותו, הוא באמת לא מוכן ללכת לכל כתובת, רק למי שיתן לו סכום הגון. רציתי לוודא שהוא באמת ישוב ויבקש ממני צדקה, שבכל עת שיעבור פה - יסור

לכאן לבקש נדבתו. כדי להבטיח שתהיה לי תמיד הזכות לתת לו צדקה - נתתי לו סכום הגון, שישתלם לו לבוא אליי!'
מדהים. איזה מבט זך וטהור, כמה צלולה ההסתכלות הזאת על צדקה. אם יש מי שאינו בא אלא עבור סכום הגון - זו לא סיבה לא לתת לו אותו בגלל שיבוא עוד פעם, כי אם ההיפך - זו בדיוק הסיבה לתת לו את הסכום ההגון, להבטיח שיבוא שנית. כי הצדקה היא זכות כבירה, מתנה ממעל, כח נפלא, אי אפשר לוותר עליו!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

המשך מעמוד 1 | מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

לא צריך לשמוע כל דבר

באחד הימים הגיעה קבוצת ילדים להיבחן על משנתם ולהתברך. הילדים המרוגשים התכוננו כראוי לשאלות ושינו היטב את תלמודם. בדרך כלל הנוהל הוא שהילדים נכנסים, המחנך/המנהל שמגיע איתם מציג לרבינו את שם המוסד בו לומדים ומה הם לומדים, רבינו שואל אותם שאלות ספורות ולאחר מכן מברך אותם והם יוצאים.

בסיפורנו, כשנכנסו לחדר שאל אותם רבינו שאלה לא קשה. אחד הילדים שעמד קרוב מאוד לרבינו השיב תשובה, אבל התשובה שהשיב היתה לא נכונה ואפילו 'טיפשית'. המחנך הנבון ניסה להשתיק אותו, אבל הילד שהיה בטוח בעצמו 'הסביר' לרבינו את התשובה כדי שיבין...

הילדים החלו לקרוץ זה לזה שהילד אינו יודע כלום, אבל הילד לא ויתר. הוא הוסיף להסביר בהתלהבות... לא היה חסר הרבה, והילד היה נותר לבושה וכלימה, על שהוציא חרפת כל הכיתה בפני רבינו... הן סך הכל החברים לכאורה צודקים, הוא בייש את עצמו...

אבל רבינו הבין מיד. הוא העיף מבט מהיר על פני הילדים, ואמר: "אני לא כל כך שומע היטב את התשובה אבל נראה שיודעים פה יפה, את ההמשך הרבי'ה כבר יבחן אתכם בכיתה. שיהיה לכם ברכה והצלחה!" - - -

בעוד המחנך מופתע ומשתאה לראות איך יוצאים בלי מבוכה, הוא שומע כמו מתוך חלום את הגבאי עומד הכן וקורא לילדים "בבקשה להזדרז, אנשים רבים מחכים בחוץ, לעבור בלי להתעכב"... כך, חכמת התורה מלמדת ישוב הדעת, לא להילחץ ולא להלחץ, לא להיבהל גם ממצבים לא מוכרים, הן בסופו של דבר כולנו בני אדם, ולכל אחד יכולות לקרות טעויות.

תבוא אחרי הבר מצוה

בשנים המוקדמות יותר, עת היה בכוחו, היה רבינו מבקש בכל שמחה שהוא משתתף לשמוע את הדבר תורה. בשמחת בר המצוה היה מבקש מהחתן להשמיע בפניו דבר תורה. גם בשמחת חתונה

היה מבקש מהחתן לשמוע 'שטיקל תורה', אפילו בשמחת שבע ברכות הוא לא ויתר, וביקש לשמוע 'שטיקל חדש'.

לפעמים, חתן בר המצוה או החתונה היה נבהל מהבקשה ומתחיל לגמגם... או אז רבינו היה מניח ידו על כתיפו ואומר בחביבות: "אני רואה שקשה לך לדבר כאן בקול... תבוא אלי אחרי זה ותאמר לי את הדרשה..."

השואל שהטריד רבים

בטבעו, רבינו איננו מרבה לשוחח בציבור מול הרבים. ההופעה הכמעט נדירה שלו בדרשה היא פעמיים בשנה, כשהיה מוסר דבר תורה קצר ביום היא"צ של אביו מרן ה'קהילות יעקב' ז"ע, ורבו מרן ה'חזון איש' ז"ע.

גם באותן דקות בהם היה מוסר את שיעורו, הוא חש שלא בנוח למסור את השיעור לכלל המתפללים, לכן בשעה שהיה מוסר את השיעור, היה מסתכל על תלמיד חכם שהיה עומד מולו, הוא תלמידו הוותיק הגאון רבי בצלאל כהן שליט"א, וכך היה מוסר את השיעור, כשבהיכל בית הכנסת היה משתרר שקט מוחלט, והקהל היה שותה בצמא את דבריו.

אירע, ובאחת הפעמים באמצע השיעור קם אחד השומעים, והחל לשאול שאלה ועוד שאלה. הדבר הפריע לרצף של השיעור, וגם זה היה שלא במקומו כלל. אחדים מן השומעים סימנו לו שזה לא העת - אבל דבר לא הועיל.

רבינו שליט"א עצמו, ששמע היטב את שאלותיו, לא התייחס (מסיבות פשוטות) והמשיך הלאה, וכך סיים את השיעור ואמר את הקדיש שאחרי השיעור.

כשהסתיים השיעור לא מיהר רבינו ללכת, אלא נשאר על עמדו והביט אנה ואנה, וכשראה את השואל סימן לו להתקרב, ואז שאל אותו בסבלנות: "האם יש לך איזו שאלה?"

האיש ענה שהשאלה היתה מקודם רק בזמן השיעור, כעת הוא כבר מבין את הכל... רבינו שמח ואמר לו: "אם יש לך עוד שאלות תאמר לי".

(מתוך 'דברי שיח' פרשת אמור תש"פ)

והדברים אמורים לא רק ביחס למחנכים בתלמודי תורה ובתי ספר, אלא גם - ואף ביתר שאת - ביחס לילדים שיש לכל אחד בביתו. יש לרומם אותם, לשבח אותם, עוד ועוד: "קראת כל כך יפה", "למדת כל כך יפה", "נהייתי ממך כל כך", "אתה ממש גאון! עוד יצא ממך משהו - משהו", "אל תדאג, יש לך כישרונות נהדרים..." כשילד שומע דיבורים כאלו כל הזמן - הם מעצימים אותו וגורמים לו להשתדל להצדיק את הציפיות הגדולות שתולים בו. וחלילה, גם להיפך: אם משדרים לילד - "לא יצא ממך כלום" - באמת לא יצא ממנו כלום...

כל זה בכלל ההשתדלות להיות אנשי חסד, לרומם את בית ישראל לתורה וליראת שמים.

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

כעבור מספר דקות שבה ובידה שקית ניילון מלאה בפתקים, כולם ישנים נושנים, ושאלה: "האם תכירי את כתב היד הזה?" היו אלו כל הפתקים שהמורה כתבה להורי הילדה, בהם ספרה להם על התקדמותה. את הכול שמרה הילדה מכל משמר.

"דעי לך, מורת! את היית הראשונה בעולם שהיית חסה אלי, בזכותך התחלתי להרגיש שאני שווה משהו, הפחת בי תקווה לחיים! פתקים אלו נסכו בי הרבה עוז ותעצומות, והמשיכו ללוות אותי במשך כל השנים. ב"ה נישאתי לאברך ששוקד על תלמודו, ויש לנו שלושה בנים בתלמוד תורה. אנו חיים באהבה ובאחוה, בשלום וברעות, וכל זה בזכותך! אינני יכולה לדמיין לעצמי היכן יכולתי להיות היום בלעדיך".

מי יודע כמה נפשות טהורות מעם ישראל אפשר להציל עם כמה מלים טובות, עם כמה מילות עידוד, עם חיוך ומתן תשומת לב.

זהירות בכשרות

דבר בעתו מה טוב, בתקופה זו של ימי בין הזמנים עלינו לעיין ולהתעמק במעשה הכשרות שאינה מן הקלות בקודש, להזהיר לדעת טרם היציאה למקומות מחליפי-כח למיניהם בתי הארחה ובתי מלון אשר שם רבו המכשלות, שם עלינו לקיים בעצמינו את ה'ודרשת וחקרת הדק היטב' ולא לזלזל בכגון דא שאיסוריהם חמורים ביותר, שלא ייצא שכרם בהפסדם.

חומר באדם מבחמור...

שנינו במשנה (מכות כב): כיצד מלקין, משכיבין אותו ושתי רצועות של חמור עולות ויורדות בו. תנא (שם כג.) ברצועות של חמור למה - כדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא דכתיב (ישעיה א ג) ידע שור קונוהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו' - אמר הקדוש ברוך הוא: יבא החמור שמכיר באבוס בעליו, ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו. בדברי חז"ל הללו ניתן לומר רמז חד ונוקב בעניין זהירות בכשרות המאכלים לאמר: ר' יוד, לפחות אל תהיה גרוע מהחמור! הנה החמור מכיר את אבוס בעליו וממנה אינה זע, ואינו אוכל ממי שאינו מכירו, וכמסופר בגמרא (חולין ז.) על חמורו של ר' פינחס בן יאיר, ואילו אתה המעולה בדרגה מן החמור, לא יתכן שלא תכיר את אבוס בעליו ותאכל מחוץ לאבוס ככל אוות נפשך, לכן יבוא החמור שמכיר ויפרע ממי שאינו מכיר. לך אל חמור ראה דרכיה וחכם.

דרשו חז"ל (יומא לט.) עה"פ (ויקרא יא מג) ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, אל תיקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. שהאוכל מאכלות אסורות מטמטם את ליבו. ולכן הרואה שקשה עליו לימודו יפשפש במעשיו אם נכשל חלילה במאכלות טמטומי לב. ומרומז הדבר

בפרשתן דכתיב (יד כג) וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וגו' לְמַעַן תִּלְמַד וגו' היינו אם תאכל כדבעי לפני ה' אז תלמד, תזכה ללמוד את התורה. ובזה יש לפרש מה שאמרו חז"ל (אבות ג יז) אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח. והנה לכאורה בשלמא אם אין קמח אין תורה - ניחא, שהרי רעב וחלוש הוא ואין דעתו מיושבת עליו בהבנת התורה כראוי, אך למה מי שאין לו תורה אין לו קמח, אלא שמה הכי קאמר אם אין תורה - על כרחך שאין הקמח כתיקונה, ובוודאי תקלה אסורה הייתה בה, ולכן אותה הקמח שהכניס לפיו טמטמו אותו לבל ישיג את התורה, ואשר על כן אם אין תורה סימן שאין הקמח כתיקונה. ועד שאתה מתפלל שיכנסו ד"ת לתוך פיך תתפלל שלא יכנסו מעדנים אסורים למעוך.

ואליבא דאמת, לא רק בכשרות הקמח בלבד הדברים אמורים, אלא בכל עניין סביב הקמח קאמרין, דהיינו בברכה שלפניה ואחריה או בברכת המזון ובהלכות נט"י ואכילה וכו'. שהנהר בענייני הקמח הללו יזכה לתורה.

וזה פירוש הכתוב בפרשתן (יד ב) 'כִּי עִם קָדוֹשׁ אֲתָה לֵה' אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה. לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה. זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ וגו'. וצריך ביאור סמיכות הכתובים זה לזה, אלא לומר וללמדנו שהא בהא תליא מילתא, הדרך להיות עם קדוש לה' הוא רק אם לא תאכל כל תועבה, וכדמפרש ואזיל 'זאת הבהמה אשר תאכלו' אז תהיו ראויים להיות לי לעם סגולה מכל העמים. (ובאופן אחר ראה עוד כעין זה באבן עזרא).

יהר"צ שנכה לקיים לשמור ולעשות להיותנו עם קדוש לה'.

(קטעים מובחרים מתוך שיחת גאב"ד חרדים)

כל עסקי, ועכשיו אני יהודי ירא ושלם!" - אמר.

איך אפשר לוותר על דינים שהם מעיקר הדין?

והנה, התקשיתי בסיפור זה, מאחר שבצורה שבה היה לבוש האדם ההוא, הרי אסור להתפלל לפני העמוד! ומקובלנו ממון הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שגם אם רוצים לקרב יהודי ולגרום לו לחזור בתשובה, אפשר אולי לוותר על דינים שהם בבחינת 'חומרות', או לפנים משורת הדין, אבל לא בדברים שהם מעיקר הדין, ולכאורה האדם ההוא היה לבוש בצורה שאסור לשמש כשליח ציבור, מה גם שבמניין התפללו תלמידי חכמים!

"על מה הסתמך הגרצ"פ פרנק, כשנתן לאדם הזה להתפלל לפני התיבה?", שאלתי את מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א. והשיבני מרן ראש הישיבה: "הרי יש דין שאם יודעים על בת ישראל שיוצאת לשמך, מותר לחלל שבת, ולרדוף אחריה כדי להשיגה ולהצילה מן השמך. ואם כן, במקרה שלנו, היה הגרצ"פ בבחינת 'חכם עדיף מנביא', ועוד לפני שהאיש אמר לו שהתכוון לעשות דברי התפלות (אם בבית הכנסת הראשון לא יתנו לו לומר קדיש), 'הריח' רבי צבי-פסח שאלו הם פני הדברים, ולכן ברור שהיה צריך לתת לו להתפלל, כדי שלא יתפקר..."

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

להתפלל. זה היה היום שבו נפטרה אמי שהיתה בת 96, ואני אהבתי אותה מאוד. אני עצמי מתגורר בקיבוץ 'קליה', סמוך לים המלח, ואינני דתי.

'אני לא זכיתי לכיבוד-אם כזה'

הוא ממשיך ומספר, שאמו קראה לו, וביקשה ממנו שיבטיח לה שיאמר עליה קדיש. "נתתי לה תקיעת כף, אבל עשיתי לי סימן: אני נכנס לבית הכנסת הראשון שייקלע בדרכי, והיה, אם יתנו לי להתפלל לפני העמוד כמו שאני, עם המכנסיים הקצרים, אמשיך להתפלל ולומר קדיש, ואם לא - הייתי נקי משבועתי, ולא אומר קדיש..."

"בזה שאפשרת לי להתפלל, כבוד הרב, ניצחת אותי!!!". הגרצ"פ חיבק אותה, ואמר: "אוי!!! אני לא זכיתי לכיבוד-אם שכזה!!!". האדם התחיל לבכות בקול, ובדמעות שליש עזב את הבית, ושוב לא הגיע במשך כמה שבועות. הגרצ"פ החל כבר להצטער וחשב, אולי לא היה צריך לומר אף מילה... אבל לאחר כמה שבועות הגיע היהודי, ועכשיו היה כבר לבוש בחליפה ובמגבעת, ומסופר כהלכה, כיחודי חרדי ממש.

"לאחר שהרב חיבק אותי ואמר את מה שאמר, קיבלתי זעזוע, והחלטתי לחזור בתשובה שלימה. נסעתי לקיבוץ, חיסלתי שם את

המשך מעמוד 25 | הרב ישראל ליוש

היתה ריצתם של הבחורים כדי להתקרב לבמה. כל אחד רצה להשיג מקום קרוב יותר, סטנדרים הועמדו על גבי ספסלים, ספסלים הוגבהו כמעט עד התקרה, קומה על גבי קומה...

"מישהו הבחין שהסבא יורד להגיד 'שמועס' בישיבה, והתכונה הבהולה החלה. דיבורו היה שקט, כמעט בלחש, משום כך כולם רצו להתמקם כמה שיותר קרוב..."

"כזה היה הצמא לשמוע את דבריו של הסבא מסלובודקה, שלא להחמיץ אף מילה, להקשיב לבל הברה ולהפנים..."

"באמצע השיחה מידי פעם נשמעו סטנדרים נופלים, מגדל הרהיטים על יושביו קרס, זה לא מנע מהבחורים לחזור על הפעולה הזו בשיחה הבאה, כל כך זה היה חשוב... הם כל כך רצו להקשיב..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

אל התיאור המרומם הזה, מצטרף תיאורו של הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל, המובא בספר 'משל האבות', על הצימאון הגדול לשמוע את דבריו של ה'סבא מסלובודקה' זי"ע, בישיבת סלבודקה בחברון...

בתקופה המתוארת, זמן לימודו של ר' שמחה זיסל בישיבת חברון, פקדה רעידת אדמה קשה את ארץ ישראל. בתים קרסו עד היסוד, ואלו שלא קרסו הפכו להיות מסוכנים למגורים. החרדה היה רבה, וכל רעד ותזוזה, הקפיצה את כולם, מחשש הזעזועים הקטנים הבאים אחר הרעד הגדול...

"בדיוק בתקופה ההיא" - מתאר ר' שמחה זיסל - "למדתי בישיבת חברון. מקומי הקבוע דאז היה בפינה ליד ארון הספרים. פתאום שמעתי שהסטנדרים נופלים, הבחנתי בריצה מבוהלת של בני הישיבה, נבהלתי... לבי נפל בקרבי, 'האם זו שוב רעידת אדמה...?' - התגנב החשש ללבי, מהר מאוד הבחנתי בטעותי. הריצה המבוהלת

קבל את גליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

מה הם האיסורים הכרוכים בהדלקת נורת חשמל ביום טוב?

פנס דולק - האם הוא 'מוקצה' ביום טוב?

האם מותר לפתוח ברז של דוד שמש ביום טוב?

שמלאכתו להיתר. ואף פחמים ונפט, יתכן שנחשבים ככלי שמלאכתו להיתר.

מהלכות מלאכת 'אוכל נפש' ביום טוב

• בעשיית מלאכת 'אוכל נפש' ביום טוב, מותר - בתנאים מסוימים - להוסיף על הבישול הנעשה לצורך יום טוב, גם עבור שבת או יום טוב שני' החלים לאחריו, ואף עבור ימי החול.

• בזמן 'בין השמשות' של מוצאי יום טוב - אסור לעשות את המלאכות המותרות ביום טוב, כאשר ההנאה מהן אינה מיידית.

• עשיית מלאכת אוכל נפש ביום טוב ראשון של פסח עבור שביעי של פסח, וכדומה - מדברי המשנה ברורה נראה, כי לדעת השולחן ערוך היא מותרת, ולדעת הרמ"א היא אסורה. • בעת פתיחת ברז מים המחובר לדוד שמש, נכנסים אל הדוד מים צוננים ומתבשלים בחום המים שבדוד. ונחלקו הפוסקים אם מותר לפותחו ביום טוב, במקרה שבו אין צורך בחימום המים הנכנסים עבור יום טוב.

• לדעת הרמ"א, אסור לבשל בכלי חרס בפעם הראשונה ביום טוב. וכתבו האחרונים, שאף לדעתו מותר לבשל בפעם הראשונה בכלי חרס המצופים זכוכית, כגון כלי חרסיה.

מהלכות מלאכת 'הטוחן' בשבת וביום טוב

• במלאכת 'הטוחן', ישנו כלל: 'אין טוחן אחר טוחן'. ולכן, לדוגמה, מותר לטחון - בכלי שאינו מיועד לכך - מצה ל'קמח מצה', כיון שהחיטה שממנה עשויה המצה, כבר היתה טחונה קודם לכן.

• הטחינה בצורה שהדרך לטחון בה בבת אחת לצורך תקופה ארוכה, או בצורה שהיא 'עובדין דחול', אסורה ביום טוב אף לצורך 'אוכל נפש', ואף במקרה שלא היה ניתן לעשותה בערב יום טוב.

מהלכות הדלקת אש ביום טוב

• מותר להדליק אש ביום טוב מאש קיימת בלבד, אך לא ליצור אש 'חדשה'. יש אומרים שהאיסור הוא מן התורה, ויש אומרים שהאיסור הוא מדרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים. וגם הדלקת נורת חשמל אסורה, משום שפעולת ההדלקה היא 'הולדת' אש. וזאת, בנוסף על איסור 'בונה' בסגירת מעגל חשמלי.

• כשחל ליל יום טוב במוצאי שבת - יש אומרים שמותר לקרב שני נרות זה לזה בהבדלה, ויש להקפיד שהפתילות לא תגענה זו בזו, ואם נגעו, מותר להפרידן; ויש אומרים שאסור להפרידן. ויש אומרים שאסור לקרב נרות שעווה - או חומר נוטף אחר - זה לזה.

• פתילות שבהדלקתן בפעם הראשונה נעשית ההדלקה הבאה נוחה יותר, אם דלקו בשבת או ביום טוב - ראוי שלא לשוב ולהדליקן ביום טוב שחל למחרתם.

מהלכות 'מוקצה' ביום טוב

• 'נולד' - יש אומרים שהוא 'מוקצה' בין בשבת ובין ביום טוב, ויש אומרים שאינו מוקצה כלל. ויש אומרים שהוא מוקצה רק ביום טוב, ולא בשבת. וכן הלכה. ולכן, קליפות, גלעינים וגרעינים, שהופרדו מפירות וירקות ביום טוב, כאשר בכניסת יום טוב היו חלק מהפרי ונחשבו למאכל אדם - וכעת אינם ראויים למאכל אדם - אסורים בטלטול, אף באופן שבשבת היו מותרים בטלטול.

• מנורה חשמלית, או תנור חשמלי, הפועלים ביום טוב, מותר לטלטלם. ומעיקר הדין, מותר לטלטל גם פנס דולק, אך יתכן שיש לאסור את טלטולו מחשש שמא מתוך הטלטול יטעו ויכבהו.

• גפרורים אינם 'מוקצה' ביום טוב, ומותר לטלטלם כדין כלי

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה (יא, כו)

הדברים.

הדברים, כמדומני, מופיעים גם בכלי יקר, ראיתי את זה גם באזנים לתורה, כולם מביאים את דברי הגמרא (מסכת קידושין מ, א-ב) - ת"ר לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר (קהלת ט-יח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחיד שחטא אובד ממנו טובות הרבה ...

ממילא, באה התורה ואומרת לאדם ראה אתה האדם היחיד מעם ישראל אנכי נתן לפניכם לפני כל ישראל ברכה וקללה וביד כל אחד ואחד מעם ישראל, יש את היכולת, להכריע את הגורל שלו ואת הגורל של כל עם ישראל, הן לחובה והן לזכות, ממילא, הקב"ה בא ואומר ראה אנכי נתן לפניכם היום דע לך, מה מונח בכף הידיים שלך. לא רק הדברים שקשורים אליך, אלא, גם מה שקשור לכלל ישראל ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה.

אז אתה, במעשה הטוב שלך, במצוה שאתה מוסיף, אתה את כל עם ישראל, מרומם ברוחניות. כך מבארים רבותינו, את הפסוק הראשון בפרשה.

(ברוך שאמר)

'את הברכה אשר תשמעון ואת הקללה אשר לא תשמעון'

פי' הרה"ק רבי משה לייב סאסובער, שזהו חלק מתוכחתו של משה לבני ישראל, הנה אני מתהלך עמכם זה ארבעים שנה, ועדיין לא הבנתם שעיקר הברכה הוא רק 'אשר תשמעון', ועיקר הקללה הוא רק 'אם לא תשמעון' ח"ו. מה צריך יותר מזה.

(הגרמ"י רייזמן, תשע"ט)

לא תאמץ את לבבך (טו, ז)

יש לפעמים אדם הרואה את חברו וידידו במצוקה כספית, וליבו נכמר עליו מתוך רחמים. ועלול להיות מצב שאינו יכול לשאת בליבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בליבו מחמת מצבו הקשה של חברו, הרי הוא מגיש לו סיוע.

יתירה מזו, ישנם אנשים שמתאכזרים על זולתם, ובראותם את מצוקתם, מתעורר בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו.

על זה ועל זה מזהירה התורה: לא תאמץ את לבבך, מלשון "לא תתן ללבך חוזק ואומץ" שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבלבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו.

(עפ"י ש"ך על התורה)

בעניין הזה מסופר (מובא ב"אוצרות התורה"): פעם ישב הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק בתורה נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני שמח העני על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרך.

והנה כאשר הלך אותו עני חשב רבי מנחם מנדל לעצמו, הרי מה שנתתי לו את הדינר היה מתוך שנכמרו רחמי עליו ולא לשם מצות הצדקה כפי ציוונו השי"ת שלח מיד לקרוא לעני כאשר שמע העני כי האדמו"ר ביקש להחזירו נבהל ונחרד שמא התחרט האדמו"ר על מה שנתן שמא טעות היתה בידו והתכוון ליתן רק דינר של כסף.

כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני לשם מצות צדקה כמובן שמח העני מאד הוא אזור עוז ושאל את הרבי אם כך

כתב בבעל הטורים: "ראה אנכי שבעשרת הדברות וכו'", ויש לבאר, דהנה לכאורה קשה שהרי כלל ידוע הוא ש"שכר מצוות בהאי עלמא ליכא" וא"כ הא"ך ראה אנכי פירש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי

ויש לבאר דהנה לכאורה קשה כיצד מבטיחה התורה ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה, "היום" דייקא, הא קי"ל (קידושין לט) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא?

עוד מקשים המפרשים על עצם הכלל הזה שש"מ בהאי עלמא ליכא, כיצד עובר הקב"ה לכאורה על הלאו של "לא תלין פעולת שכיר" שהרי שכירי יום אנו, ומדוע אינו מקיים בנו "וביומו נתן שכרו"?

מתרץ החיד"א בספרו 'חומת אנך', עפ"י דברי הגמ' שם וכן נפסק להלכה (שו"ע חו"מ של"ט, ז) שהשולח שליח לשכור לו פועלים, שניהם אינם עוברים על בל תלין, המשלח - בעה"ב אינו עובר לפי שלא שכרם והשליח אינו עובר כיון שלא עבד עמהם.

ובזה מתרצים דהנה הקב"ה נתן לנו את התורה ע"י משה רבנו שהיה שלוחו, ולכן אין הקב"ה כביכול עובר על 'בל תלין'. אך כל זה נכון לגבי כל התורה כולה אבל "אנוכי" מפי הגבורה שמענו וא"כ על זה חייב הקב"ה לשלם לנו שכר בעוה"ז.

וא"כ י"ל שזה שאמר הכתוב 'ראה אנוכי' כפירוש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי, שהרי אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, ולא ע"י שליח, שבזכות זה נתן הקב"ה לפניכם ברכה היום דהיינו בעוה"ז.

בספר 'חוות יאיר' ביאר בזה את הפסוק (קהלת ד, ט) "טובים השניים מן האחד" שטובים השניים - שני הדברות, ששמענו מן האחד - מן הקב"ה, כיוון שעל ידם מקבלים שכר אף בעולם הזה.

בספר 'ישמח משה' ביאר עם יסוד זה את המדרש "אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה", שעל אמונה הרי מקבלים שכר בהאי עלמא כיוון שזה כלול ב'אנוכי' ולא יהיה לך. ומוסיף עוד, שזהו כוונת הפסוק "צדיק באמונתו יחיה" בכח האמונה וכו"ל.

והרבי רבי העשיל פירש (בחנוכת התורה) עפ"י את הפסוק בתהילים "אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי וגו' ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". עפ"י הגמ' הוריות שהכוונה על שני דברות הראשונות שנאמרו בדבור אחד, וזהו אומרו "אחת דבר אלוקים" שהקב"ה אמר בדבור אחד "שתים זו שמעתי" את אנכי ולא יהיה לך, "ולך ד' החסד" שעל שתי דברות אלו עושה הקב"ה עמנו את החסד "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" שכמו שעשה את המצוה בעולם הזה כך יקבל גמולו בעולם הזה.

(טעם הצבי)

ראה אנכי נתן לפניכם היום (יא, כו)

כל המפרשים דנים כאן על הפסוק הראשון - התורה פותחת ביחיד **ראה אנכי**, ולאחר מכן, ממשיכה התורה ואומרת **נתן לפניכם היום**.

שואלים המפרשים כולם - או שהתורה תכתוב **ראו אנכי נתן לפניכם היום**, או שהתורה תכתוב **ראה אנכי נתן לפניך**

או שתפתח ביחיד ותמשיך ביחיד, או שתפתח ברבים ותמשיך ברבים.

הרבה תשובות בדבר. בעל-הטורים לבד, יש לו כמה תירוצים בענין הזה, אנחנו רק נזכיר את זה, זה לא הנושא שנעסוק בו. רק נאזכר את

כסלו תש"ז. מיד לאחר קבלת ההחלטה באו"ם על חלוקת ארץ ישראל בין ישראל לערבים - החל הגבול הניצב בין תל-אביב היהודית ויפו הערבית להתלקח. הערבים החלו לתקוף את תל אביב בכל כלי הנשק שברשותם. יום יום נשמעו קולות היריות שהומטרו לעבר השכונות היהודיות. כוחות מגן שניצבו בעמדות ההגנה שהוקמו בחפזן עסקו כל הזמן בהשבת אש, יום יום נפגעו אנשים ומספר האבידות היה בעליה. בתי החולים התמלאו בפצועים, אזרחים שלווים, שנפגעו תוך כדי הליכה ברחוב או אפילו ביושבם בביתם.

רבים מתושבי נוה צדק וכרם התימנים נעלו את בתיהם, נטלו מעט ממטלטליהם ונדדו פנימה אל תוככי תל אביב. כך הפכו בין לילה מאות משפחות מסודרות ומבוססות - לפליטים, הזקוקים לרחמים, לבית, לארוחה ולפינת מנוחה. לא היתה אז מערכת מסודרת של קליטת הפליטים, ודאי שלא היה ממון לכלכלתם ולתמיכה בהם, אך מאחר ומדובר בפליטים מן השכונות הסמוכות, אנשים שתל אביב לא מנוכרת להם, הם החלו להתארגן בכוחות עצמם. הם שוכנו בבתי הספר שבעיר, במוסדות ציבור, ובכל מבנה פנוי. משפחות ברי מזל שלהם קרובים וידידים בעיר או בסביבתה - מצאו את עצמם מתארחים אצל קרובים אלה, שפתחו בפניהם את דלתות ביתם, ויחד עם זאת - את סגור ליבם. האחוזה וטוב הלב שבאו לידי גילוי בימי מצוקה אלה הוכיחו כי אכן בני ישראל רחמנים בני רחמנים.

והנה משפחה אחת מן הנמלטות הללו, אם, וארבעה ילדים, בחרה לה כמקלט את המרתף של בית רבינו (-) הרה"ק רבי ישראל מהוסיטאן זי"ע) שבתל אביב, באישון לילה הם פלשו אליו והביאו עמם מעט ממטלטליהם. במרתף זה, שדלתו פונה לגינת הבית המטופחת מאוחסנים ספסלים ושולחנות אחדים - עודפים מריהוט בית המדרש, חלקם שבורים וחלקם שלמים. מאחר והדלת לא היתה נעולה, יכלו בני המשפחה לפלוש פנימה על נקלה, ללא כל עיכוב וללא כל צורך במאמץ.

היתה זו משפחה מ"נוה צדק", שנמלטה מביתה לאחר חצות הלילה, תחת אש צולבת של האויב. הם חלפו דרך כרם התימנים, שאף היא היתה חשופה לאש, הגיעו לרחוב אלנבי, והתקדמו אל תוך רחוב ביאליק.

כאן שוטטו בחצרות הבתים לחפש לעצמם מחסה, עד שהגיעו אל בית רבינו וגילו את המרתף שכאמור היה פתוח. בדממה נכנסו פנימה, ובחשות החשיכה סידרו לעצמם מושבים ומשכבים משולחנות ומספסלים. בבוקר, כשבאו המתפללים הראשונים אל בית המדרש, מצאו ארבעה ילדים משוטטים בחצר הבית ובגינה, או אז התברר מעשה הפלישה.

המתפללים נסערו: לפלוש לבית רבינו? עוד הם עומדים ומשוחחים והנה הגיעו הגבאים והמקורבים, והחל דיון קולני - מה לעשות? אך מאחר והגיעה שעת התפילה, ורבינו עמד להיכנס - הוחלט לדחות את המשך הדיון עד לאחר התפילה.

מובן, כי התפילה עברה על חלק מן המתפללים במתח. מחשבות שונות התרוצצו במוחם על דבר פתרון לבעיה שנוצרה. עם תום התפילה התכנסו המתפללים, אלה שזמנם בידם, וביקשו לשמוע מה בפי הגבאים. הצעות שונות הוצעו, וכל אחד מן המתגוררים מצא לנכון להשמיע את דעתו. המשותף לכל ההצעות היה אחד: לסלק את הפולשים! "היתכן" - כך אמר אחד - "לפלוש לבית רבינו?" "האפשר" - כך אמר שני - "שכאן תסתובב משפחה שלימה ותפריע את שלוות רבינו?" "הכיצד" - כך אמר שלישי - "נוכל להשלים עם העובדה שמשפחה חילונית שאינה שומרת מצוות, וילדיה גלויי ראש, ימצאו חסות בצילו של בית המדרש?" "ומה יהיה בשבת" - הוסיף רביעי. כך נשמעו הדעות התמיהות והטרוניות. "אין ספק" - כך סיכם הגבאי - "שצריך למצוא את הדרך לסלקם!"

"לסלק?" - נשמע פתאום קולו של ר' ליפא, שישב מן הצד ולא נטל חלק בויכוח הסוער. הוא עסק באמירת מעמדות, ועתה, כשסיים, התפנה לדחוס את שני זוגות התפילין ואת הטלית אל תוך שקית בד נושנה, שהיתה קטנה מהכיל את אלה. "לסלק" אתם אומרים? לאן? שמא לרחוב? לגשם? לקור? אימרו נא לאן? וכי לא למדנו מהי רחמנות? מהו חסד? וכי אין אנו מכירים את הפסוק 'וחי אחיך עמך'? למה שלא תאמרו: 'לזרוק', או 'להשליך', האין אלו מילים תואמות יותר?

הקבוצה נדהמה. לא מן הדברים של ר' ליפא, אלא מר' ליפא עצמו. הוא יהודי סמכותי, מרומם, מכובד, ומקובל כידען וכאיש המלכד יחיד

היה ברצונו לתת שני דינרי זהב מדוע לא נתנם מתחילה וגרם לו ל"בהלת שווא"? השיב האדמו"ר למדתי מהפסוק בפרשת ראה שכך עלי לעשות "נתון נתן לו" מדוע כפלה התורה לשון נתינתו אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצוה לתת באופן "שלא ירע לבבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה.

ורעה עינך באחיק האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ד' והיה בך חטא: נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו, ט-י)

הגמרא במסכת בבא קמא מביאה על מה שהנביא ירמיה קללם לאנשי ענתות (ירמיה יח, כג) יהיו מוכשלים לפניך וגו' אמר ירמיה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שעושים צדקה הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים (ב"ק טז, ב) והנה יש להבין למה יכשלו בעת נדבת לבם לעזור איש את אחיו בעניים שאינם מהוגנים? וכי היה חפץ באבדן שנאוי?

בספר מנורת הזהב מביא בשם הרה"ק ר"ר זושא זי"ע"א את ביאור הכוונה בזה, שאדרבה, בזה כוון לברכם, שכידוע הנהגת הקב"ה היא "מדה כנגד מדה", ועי"ז שלא יבחינו מי הוא המקבל, ויתנו צדקה אפילו לעניים שאינם מהוגנים, בזכות זה גם הקב"ה יתנם לחסד ולרחמים אע"פ שאינם זכאים וראויים לכך.

בזה מפרש בספר צמח דוד את הפסוק "ולא תקפוץ את ידך מאחיק האביון" - הכוונה שאפי' שהוא אביון במצוות, וזה כוונת המשך הכתוב "ורעה עינך באחיק האביון ולא תתן לו" היינו מחמת שתחשיבהו ל'רעה' דהיינו לעני רע ומתחזה, ויעלה בדעתך שלא לתת לו עד כי יזדמן לפניך עני הגון, "וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא" היינו כי יפשפשו ג"כ אחר מעשיך אם ראוי אתה לפי מעשיך להשפיע לך די מחסורך, אולי ימצא גם בך חטא ותגרום לך לקלקל ח"ו השפעה.

בספר "דברי נפתלי" מביא סיפור מעניין זה, איזה חסיד היה רגיל לנסוע אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע וגם נהג לתומכו, וכששמע פעם אותו חסיד שרבי אלימלך נוסע בעצמו אל רבו המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע"א גמר בלבו מה לי לנסוע אל התלמיד אם אוכל לנסוע לרבו, וקם ונסע למעזריטש.

ומה שקרה, שלפתע חלה הרעה במצבו הכלכלי והוא התחיל לרדת מנכסיו. כיון שכך, שב וחזר לרבו הרבי רבי אלימלך מליזענסק ותינה לפניו את צערו. הסביר לו הרבי ר' אלימלך זי"ע שהעניין הוא כך "כל זמן שתמכת בי בלי חשבונות אם אני ראוי והגון לכך, אז גם מן השמים לא בדקו אחריך, והשפיעו לך כל טוב ברכה והצלחה, ומשבדקת אחרי ומצאת כי ישנם גדולים וטובים ממני אז גם מן השמים מדה כנגד מדה בדקו אם הנך ראוי באמת לעשירות".

(טעם הצבי)

נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו, י)

הגמ' אומרת במסכת גיטין דף (ז, א) שבאם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים שיעשה יותר צדקה ועי"ז יתרבו נכסיו, וכל שכן כשנכסיו מרובין שמחוייב לעסוק הרבה בצדקה.

אבל האדם אומר: עכשיו המצב קשה אני לא נותן כעת, וכשיהיה לי אני יתן הרבה בעז"ה

מספרים שפעם היה כפרי שאירס את בתו לבחור בן תורה. שמע הכפרי על מנהג שנותנים ש"ס לחתן, בירר היכן ניתן לקנות, וירד העירה, לקנות את הש"ס ולשלחו אל החתן, ואכן קנה ש"ס עוז והדר של 'מתיבתא' עבה מאוד, כשרצה לשלוח את הש"ס, נכנס לבית הדואר בעיר, ניגש אל הפקיד וקנה 'בול' בשקל אחד! לקח את הבול והדביק על הקופסא, רשם לכבוד החתן היקר ברו' זה וזה, ו...נותן לפקיד "תשלח לי את זה" ורוצה ללכת. אומר הפקיד, רק רגע, שם את זה על המשקל ואומר לו אדוני צריך להוסיף בולים, שואל הכפרי, למה, אומר הפקיד "כי זה כבד וזה שוקל הרבה" ואתה שמת רק בול אחד של שקל, אומר לו הכפרי "תגיד הכל בסדר? ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מה אתה אומר? החבילה כבידה? נו, אם נוסף בולים יהיה יותר כבד!...

אומר הקב"ה, אתה רוצה שהכסף יגיע? תדביק בולים! תן לעניים! כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך! ומה אומר האדם? עכשיו קשה, עכשיו החבילה כבידה ואם אני יתן כסף לצדקה הרי החבילה תהיה יותר כבידה! בא לא נהיה כאותו כפרי נבער...

מוסר וחסידות. דבריו עצרו מעט את סערת הרוחות ובלמו את יצר הנוגדנות. אט אט חזרה הקבוצה לדין מתון יותר. עתה כבר לא עסקו ב"סילוק", עתה עסקו ב"התפנות" מרצון, והמשימה הוטלה על ר' גרשון - אחד המתדיינים. תחילה מיאן, ולאחר שהסכים הצהיר, כי הוא יורד

לשוחח עם המשפחה. אומר ועושה. מיד ירד במדרגות היורדות לגינה, סובב את בית המדרש והגיע לפתח המרתף. הדלת הייתה פתוחה, ואבי המשפחה נתגלה יושב על אחד הספסלים, ומפניו נבטו העייפות והתלאה. הילדים שהתרוצצו מסביב - צבאו על הפתח, לראות מה בפי הזר הזה.

השיחה התנהלה בשלווה, ללא הרמת קול וללא איומים. האיש הודה, כי הוא לא ידע מה טיב הבית הזה, וכי כניסתו לכאן הייתה מקרית בלבד, אך הוא עמד על כך כי אין בדעתו לפנות את המקום. הוא מתכוון להישאר כאן עד שתפיסק המלחמה, יירגעו הרוחות והוא יוכל לשוב לביתו. כל טיעון שר' גרשון השמיע נדחה - בתוקף. אט אט, במהלך השיחה, אור האיש אומץ ודבריו נעשו תקיפים ואף חצופים. משפט כמו "תגידו תודה, שלא נכנסתי לתוך הבית עצמו" - הושמע יותר מפעם אחת אך ר' גרשון כחסיד הוסיאטין, לא מצא לנכון להרים את קולו, אף לא השמיע באוזניו דברים בוטים. כל אשר רצה, שהאיש ומשפחתו ימהרו להתפנות מן המרתף, ועל כך הוא נענה, כאמור, בסירוב מוחלט.

כאשר ר' גרשון חזר לבית המדרש, וסיפר לנוכחים על כשלונה של השיחה - נתלהטו הרוחות, ואחדים הציעו לעשות מיד מעשה: להזמין סבל, שיהיה גברתן, בעל גוף וכוה, ולשלם לו סכום הגון, שיפנה את הפולשים. אך לאן? לרחוב? לגשם? לקור? הוחלט איפוא להעביר את המשפחה לבית הספר הסמוך, שברחוב טשרניחובסקי המשמש עתה מקלט למפוני השכונות. אחד המקורבים שעמד במרכז הדיון ביקש שיקול דעת נוסף, והציע להיכנס תחילה אל רבינו ולספר לו על האירוע ועל ההחלטה.

שניים המה שנכנסו אל הקודש פנימה. שניים מן המקורבים, שכניסתם אינה אלא טבעית, ואין בה משום הפתעה לרבינו. רבינו עוד עמד בחדר התפילה הגדול, בסלון הבית, שדלתו פתוחה לבית המדרש, ועסק בקיפול רצועות התפילין - דרבינו תם. כששמע את כל הסיפור שאל: "האם האנשים הללו כבר שתו משהו הבוקר? והילדים - האם הם קיבלו משקה חם? ומה הם אכלו? הלא יש להם דין של 'אכסנאי שבא לעיר', ולנו יש דין של 'על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו' - הלא כן? 'לפיכך' - כך המשיך - 'הואילו נא לגשת למטבח הבית ולהכין להם קנקן משקה חם, ולאחר מכן תזמינו את הסבל שבדעתכם להזמין. ובטרם יתחיל הסבל במלאכתו - הכניסו אותו אלי, רצוני לראות אותו!"

שני המקורבים חזרו לבית המדרש, ומסרו לממתניינים הסקרנים את דבר רבינו. אחד מהם אכן ניגש מיד למטבח להכין משקה חם, ור' גרשון - הוא שירד שנית אל המרתף ובידיו המשקה להשקותם.

בינתיים הוזמן סבל גברתן ובעל כוח. הוא הולבש בכיסוי לראשו, חולצתו נמתחה, כפתוריה נרכסו, שרווליה הורדו עד לכפות ידיו, וכך בארשת סבלית מכובדת הוכנס האיש אל הקודש פנימה. המקורבים נתבקשו לצאת ודקות אחדות נותר הוא בגפו מול רבינו. איש לא ידע מה שמע הסבל בחדר זה מפיו הטהור של רבינו אך כשיצא אמר מילה אחת: "לעבודה!" ר' גרשון הורה לו את הדרך אל עבר המרתף וכל המתדיינים צעדו אחריו.

אך מה רואות העיניים? לא יאומן! רבינו בעצמו נתגלה ליד גרם המדרגות. אף הוא, ככל הנראה, מצטרף אל הקבוצה היורדת לגינה. אף הוא משתתף בפניו הפולשים. האמנם - כך חשבו - גם רבינו מוצא בכך עניין?

הסבל ניגש ראשון, וחסם בגופו הגדול את כל חלל הדלת. הוא עמד עם פניו אל פנים המרתף, ואמר משהו למשפחה שבפנים. בחוץ לא שמע איש את אשר אמר. והנה פלא: המשפחה לא מתנגדת. בני המשפחה הגישו לו את צרורות המטלטלים והתארגנו ליציאה בעקבות הסבל. הדבר עורר תימהון, אך איש לא העז עתה לדבר, הן רבינו עומד ברקע ועיניו צופיות על כל המתרחש!

הקבוצה החלה בצעדה: ראשון - הסבל, אחריו - המשפחה, ואחריה - רבינו. כל המשתתפים האחרים הלכו בעקבות רבינו. הקבוצה צעדה לאורך הגינה, פנתה שמאלה לכיוון הרחוב, וכאשר הגיעו סמוך לשער הגינה החיצוני - סטה הסבל ממסלולו, ובמקום לפנות ימינה לעבר שער היציאה - פנה שמאלה לכיוון הבית. הוא עלה על שתי המדרגות הנמוכות והוביל את הקבוצה אל תוך הבית, דרך הכניסה הראשית. הקהל תמה. הייתכן? אך איש לא הגיב. כולם צעדו אל פנים הבית, והסבל התקדם

אל תוך הפרוזדור ימינה, אל עבר המטבח. הוא חצה אותו ויצא אל ההול שמאחוריו, שחלונותיו פונים לגינה אל מעל למרתף. שם הוא הניח את המטלטלין ואמר לבני המשפחה: "הרב ציוה כי כאן תגורו ומן המטבח הזה, שמאחורכם, תאכלו!" הוא חייך חיוך רחב, כיאה לגיבור ראשי בפעולת ההטעיה, הסתובב על עמדו, הפטיר שלום ויצא מן הבית מבלי שדרש כל תשלום על עבודתו, שנעשתה בכישרון מנהיגותי לא מבוטל.

רבינו, שעמד בקצה הפרוזדור וצפה על כל הנעשה, הגיב בפני קבוצת החסידים ובראשם המקורבים: "כך ייעשה לאחינו הפליטים הנמלטים מן האש והמחפשים מקלט בתוכנו. לא ברחוב, לא במרתף ולא בבית ספר. כאן, איננו, עימנו ובביתנו!"

שבועות אחדים שהתה משפחה זו בחדר זה. במשך זמן זה למדו בני המשפחה להשתלב בנעשה כאן, חבשו כיסוי לראשם, הצטרפו לתפילה בציבור ובעיקר - שמרו על השקט ועל הפרטיות של בית רבינו. הם הבינו מה טיב החסד, שרבינו גמל עימם.

כשכוחות הלחימה היהודיים כבשו את יפו והשתרר השקט בגיזרה - שבה המשפחה לביתה כשבפיה השבח והתודה לאכסניה שנודמנה לה. (אמרו צדיק - תולדות הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע)

והיה כי יאמר אליך לא אצא ממעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך (טו, טז)

גגמרא במסכת קידושין נלמד מכאן שאם יש לאדון כרית אחת - מחויב לתת זאת לעבד. נביא כאן **סיפור** ששמענו **מהרב לוינשטיין**:

בתקופת השואה הצליחו להציל קבוצת ילדים יתומים ולהעלותם לארץ ישראל דרך טהרן שבפרס, מסע שבשלו דבק בהם הכינוי: "ילדי טהרן".

מרבית הילדים נלקחו לקיבוצים, שם השכיחו מהם בכח את מנהגי בית אבותיהם, והשחיתו את נפשותיהם הרכות באלימות איומה. כאשר נודע הדבר, הרימו שומרי התורה קול צעקה ודרשו לקבל את הילדים לרשותם. **הקיבוצים** בקשו הוכחות למוצאם של הילדים, והערימו קשיים רבים על הוצאתם. לבסוף, לאחר מאבק גדול, הצליח הרב מפוניבז' לקבל לרשותו קבוצה מאותם ילדים. הוא הביא אותם לבני ברק, אולם, לדאבון לבו, לא היו מזרונים כדי להשכיב אותם עליהם...

משום כך, הכריז הרב מפוניבז' שבאותו יום הוא ידרוש בבית הכנסת הגדול אחרי תפילת ערבית.

דרשותיו של הרב נודעו לשם ולתהילה. כעת, כשהודיע הרב מפוניבז' על הדרשה לא היה אדם אחד שירשה לעצמו לא לבוא. וגם עזרת הנשים הייתה מלאה בנשים.

פתח הרב ואמר:

יש לי קושיה משתי גמרות: הגמרה במסכת בבא מציעה (סב, א) דנה במקרה ששני אנשים צועדים יחד במדבר וברשותו של אחד מהם יש מים בכמות מועטה, אשר יספיק רק עבור אדם אחד עד בואו העירה, ואם יחלקו ביניהם את המים - ימותו שניהם.

להלכה נפסק, שמאחר ונאמר "וחי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו) אדם צריך לדאוג לחיי זולתו רק לאחר שהוא דואג לחייו שלו, ולכן "חייך קודמים".

מצד שני - המשיך הרב מפוניבז' בדרשתו - במסכת קידושין (כ, א) אומרת הגמרא שמי שקנה עבד עברי, כאילו קנה אדון לעצמו, כך שאם ברשותו רק מזון אחד, או כרית אחת, עליו לתת אותם לעבד, ואילו הוא ישן על הארץ.

הלכה זו, של נתינת המזון או הכרית לעבד ולא לאדון - הוסיף הרב מפוניבז' ובאר - נלמדת מן הפסוק "כי טוב לו עמך" (דברים טו, טז).

נשאלת, אפוא, השאלה: מה באה המילה "עמך" ללמדנו? שאתה קודם או שהזולת קודם?

התשובה היא, שהאדם תמיד קודם לזולתו. כאשר ישנה שאלה אודות המים - הוא קודם, ועליו לשתות לפני זולתו, ולהחיות את עצמו, והחידוש הוא שגם כאשר מדובר בעבד עברי, האדון הוא זה שקודם, והחויב לתת לו את המזון שלו, הוא ענין פרקטי.

הא כיצד?

הבה נתבונן באותו עבד ובגורם למכירתו:

מדובר באדם יהודי, שבית דין מוכרים אותו בגניבתו, דהיינו: הוא נתפס בגניבה, ועליו לשלם על מעשהו. לכאורה, אף אחד לא יסכים לשלם מכספו, על מנת להכניס גנב הביתה. אבל במקרה הזה לא מדובר על גנב

מקצועי, אלא על יהודי 'משלנו'. יתכן שאפילו למד אתנו באותה ישיבה... אך, לדאבון הלב, הוא נכשל בגניבה. משום שלא הצליח להחזיק מעמד אל מול המחסור הנורא והדחקות שהייתה בביתו.

והנה, כאליו לא די בעצם הנפילה לגניבה, תפסו אותו ומכרו אותו לעבד... וההשפלה הולכת וגדילה, כשהוא מבחין שמי שקנה אותו לעבד, אינו אלא חבר מהישיבה, שלמד שני שיעורים מתחתיו...

כשהם מגיעים הביתה, אומר האדון: מצטער משה, לא הספקתי להתארגן... הערב תישן על הרצפה ומחר נקנה לך מזון...

האם אותו עבד יצליח לישון באותו לילה? ודאי לא, וכי כיצד יישן? כיצד יתעלם מן החור העמוק שנחרץ בליבו בעקבות אירועי היום?

והאדון החדש – המשיך הרב מפוניבז' – האם הוא כן יצליח לישון? ודאי לא, וכי כיצד ירדם, כשהוא יודע שהיהודי התלוי בו אינו מצליח לישון כיון שמרגיש חור בלב?

אם כן, יוצא ששניהם לא יישנו – לא העבד ולא האדון, לכן קובעת התורה, תן לו את המזון שלך, הוא ירגיש שמתייחסים אליו בכבוד ויצליח להירדם, ואתה, שמרגיש שגמלת טוב עם אותו יהודי, גם אתה תצליח לישון, כי טוב לו עמך...

כלומר, דוקא מפני שאתה קודם, עליך לדאוג לעצמך, וכדי לדאוג שאתה תוכל לישון בשלום, עליך לתת לו את המזון שלך!...

נעת עצר הרב מפוניבז' והתבונן ביושבים מולו:

הבאתי יתומים מהשואה – אמר לבסוף – אין להם לא אבא ולא אבא... אין להם כלום... גם כריות ומזרנים אין לי בשבילם... והלילה, הלילה הם לא יישנו, כי אינני יכול להשכיב אותם על הרצפה...

הם לא יישנו, וכעת, כשאתם יודעים זאת, גם אתם לא תישנו, אם כך, הביאו את המזרנים שלכם ודי!...

ואכן תוך רגעים אחדים התמלא בית הכנסת בכריות, בשמיכות, במזרנים ובכלי מיטה, עד שהיה צריך לומר שיפסיקו לתת...

למען יברכך ה' אלוֹקֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה (יד, כט).

מחד גיסא נאמר בפרשתנו: "למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה", היינו: יש לפעול, לעשות, להשתדל, וברכתך" אבל "תעשה", ומאידך גיסא – ישנה מצות הביטחון. והכל שואלים: כיצד, באמת מתנהגים לנעשה?

התשובה היא, שיש כאן בעולם, תהליך דומה ל"שבור את החבית ושמו יינה". כלומר, אתה צריך לעשות, חייב להשתדל, לעבוד. בענייני בריאות, למשל, אם אינך בריא – עליך ללכת להיוועץ ברופא וברפואות, ואם אין לך כסף לרכוש תרופות – תעבוד לפרנסתך ותקנה תרופות. אך בד בבד עליך לדעת בבירור, כי ההשתדלות שלך אינה שווה כלום! ההשתדלות שוה רק משום שאת ממלא את חובך, אבל הישועה לא באה מחמתה.

נאמר בנוסח נוסף:

בהלכות השתדלות יש לכל אחד שלחן ערוך בפני עצמו... מאי משמע? צדיקים בעלי דרגה גבוהה החשים את הקב"ה בכל לבבם, הם, למשל, פטורים מכל השתדלות, וכלשון הרמב"ן "מה לרופאים בבית יראי ה'" מאכלם ורפואתם ופרנסתם יגיעו להם בדרך פלא ונס. אך רוב האנשים דרגתם פחותה מהם, וממילא אינם פטורים מהשתדלות, לפחות משהו מסוים. כל אחד יעשה השתדלות כפי לבבו. יש אדם שדי לו במעט השתדלות, לפתוח את חנותו שעה ביום, אחרים שאמונתם אינה חזקה כמותו, וזקוקים לשעתיים שלוש, אחרים לחצי יום וכו' – כל יהודי לפי חזקת אמונתו בה', יש המרבה ויש הממעיט – אבל שניהם אין חילוק ביניהם בידיעה כי ה' הוא הזן את העולם מקרני ראמים ועד ביצי כינים – לא אני! היכן, מורי ורבותי, מתבטא ההבדל, הין מי שחושב כי הוא מבריא את עצמו, לבין מי שאמונתו איתנה שהקב"ה הוא המביא את הרפואה ואת הישועה, הרי שניהם עושים השתדלות, זה מעט וזה קצת יותר?

במקרה שאין להם את היכולת לקבל רפואות.

כאשר אדם מנוע מלהשיג תרופה מסויימת או כאשר אין לו חובה לקבל תרופה – אז עליו לדעת כי הישועה, אם היא צריכה לבוא, בא תבוא – עם הרפואות וללא הרפואות, ואף בלא השתדלות, כי עתה אין עליו חובת ההשתדלות, וה' יעשה הטוב בעיניו, אם נגזרה עליו רפואה – היא תגיע בכל דרך שהיא.

כמו כן, כל סוגי ההשתדלות הגובלים באיסור או חשש איסור – אין בהם חובת ההשתדלות, אדרבה, במקרה שחייב להשתדל ואינו משתדל כראוי, יכול להיות שבגין כך לא יקבל מה' את המגיע לו, כעונש על שלא עשה את ההשתדלות המוטלת עליו, אבל כאשר אינו חייב, מחמת חשש איסור וכדומ', הוא פשוט עובד חיים, כי אם נגזר – יהיה לו ואם לא – לא יהיה.

נסעתי פעם במונית עם רבי עזרא ברזל זצ"ל. באמצע הנסיעה פנה הרב לנהג ואמר לו:

"אתם, נהגי המוניות, צריכים להיות הגדולים ביותר במידת הביטחון בה', כי אין לכם עבודה מסודרת. כל מי שרק מגביה את היד לסדר את מגבעתו אתם חושבים כי הגביה יד לעצור מונית... כל כך אתם מצפים ותלויים בחסדי אחרים, ממילא, קל לכם לתלות עיניים למרום ולזכות לביטחון בה'... ומי כמוכם, רואים בסופו של דבר כיצד מגיעה פרנסתכם... (יחי ראובן)

"רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר. לא תאכלנו, על הארץ תשפכנו כמים. לא תאכלנו, למען ייטב לך ולבניך אחריו כי תעשה הישר בעיני ה'" (דברים יב, כג-כה).

וכתב רש"י: לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות: אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזקך באזהרתו, קל וחומר לשאר מצוות –

לא מובן, הרי היא גופא קשיא: אם קל להשמר ממנו, ואין אדם מתאוה לו. ואדרבה, הן אמרו במשנה (מכות כג ע"ב) שנפשו של אדם קצה ממנו. אם כן, מדוע באמת הוצרך לחזקנו באזהרתו: "רק חזק, לבלתי אכל הדם"?!

ונוסיף ונאמר שיש כאן חיזוק אחר חיזוק. שכך השריש בה"כתב והקבלה" (בראשית כ, יא), שבכל מקום תיבת "רק" שרשה להוריק ולרוקן, היינו להוציא מן הכלל ולמקד. כמו: "וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום" (בראשית ו, ה), היינו רע מוחלט בלא קרטיב טוב. "והיה רק זועה" (ישעיה כח, יט), זועה מופלגת שאין דומה לה. "רק אין יראת אלקים במקום הזה" (בראשית כ, יא), פריקת עול מלכות שמים כאן היא מופלגת ומוחלטת. וכן: "רק חזק לבלתי אכל הדם", התמקדות מוחלטת בהתחזקות רבה ועצומה –

למה ומדוע?

כתב ב"שפתי חכמים": לפי שהיצר הרע של אדם מסיתו תמיד להעבירו על דעת קונו, הלכך אפילו מצוות קלות צריכים חיזוק, קל וחומר לשאר מצוות שאדם מתאוה להם.

ובאמת משום כך אמרו (קדושין לא ע"א ובתוספות) שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. לפי שהמצווה ועושה עומד במלחמת היצר המסיתו תדיר לעבור עברות ושלא לקיים המצוות, ועליו לעמוד בקשרי המלחמה הגדולה, מלחמת היצר וחיליו ("חובות הלבבות" ה, ה). ובאמת הגויים שאינם מקיימים אפילו שבע מצוותיהם כי נכנעים להם לעסת יצרם, לפיכך אף כשיקיימו לא יקבלו שכר אלא כאינם מצווים ועושים (בבא קמא לח ע"א).

וידוע בשם החוזה מלובלין זצ"ל, שזה הפרוש בדברי הגמרא (שבת י ע"א), שהתחלת אכילה משיתיר חגורה, ואם התיר חגורתו לסעודה סמוך למנחה לא הטריחוהו לחגור, אלא ישלים סעודתו ואחר כך יתפלל.

ושאלו שתי שאלות. הראשונה: טריחותא למיסר המיניה, וכי איזו טרחה היא לשוב ולחגור האבנט. ותו, שאלה שניה, ליקו הכא וליצליה, יעמוד כך ויתפלל. וענו: משום "הכון לקראת אליך ישראל" (עמוס ד, יב), התנאה לפניו (רש"י), –

ויש לעיין, שזו התשובה לשאלה השניה, מדוע לא יעמוד כך ויתפלל. ולא ענו כלל על השאלה הראשונה, וכי טרחה היא לחגור חגורה.

וענה החוזה מלובלין זצ"ל, שהוא בהא תליא. ודאי, אין זו טרחה לחגור חגורה. אבל ברגע שזו מצוה, מגיס היצר כל כוחותיו למנעה, ואין לך טרחה גדולה ממנה!

ואספר –

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א נוהג להעתר לכל הזמנה לסנדקאות, כמנהג אביו הסטיפלר זצ"ל. פעם הוזמן לסנדקאות בנתניה בהושענא רבה, לא נענה על אתר. כשביקר בקור חג אצל חותנו, הגאון רבי שלום יוסף אלישיב זצ"ל, שאל: מנהגו לשקוד על תלמודו כל ליל הושענא רבה ולהתפלל כותיקין. אם יסעד פת שחרית ויסע מיד לאחר מכן לנתניה, חושש הוא שינמנם ברכב, והלא אסור לישון מחוץ לסוכה אף שנת ארעי, משום ש'אין קבע לשנה' (סכה כו ע"א), שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך (רש"י). ברם, יתכן שהואיל וכל יסוד חיוב השנה בסוכה מ"בסכת תשבו שבעת ימים" (ויקרא כג, מב), "תשבו" כעין "תדורו" (סכה, שם),

כדרך שדר בביתו כל השנה, ובכל השנה מתנמנם אדם ברכב, ולא רק בביתו, אולי מותר לנמנם ברכב גם בסוכות –

והוסיף: אם השוער יתיר לנמנם ברכב, קרוב לודאי שלא אתקף רצון לנמנם. שכן שנינו, שהאיש העתי המוליך את השעיר לעזאזל ביום הכפורים היה חולף בדרכו על פני עשר סוכות, ועל כל סוכה וסוכה אומרים לו: הרי מזון והרי מים. תנא, מעולם לא הוצרך אדם לכך, אלא [מה טעם אמרו לו כן, לפי] שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו [להיות רעב], למי שאין לו פת בסלו (יומא סז ע"א). ובירושלמי (יומא פ"ו ה"ד) אמרו, שהיו אומרים לו כן כדי ליתפח [לחזק] את כחו, למה שאין יצר הרע תאב אלא דבר שהוא אסור לו. וספרו, שרבי מנא בקר ביום הכפורים את רבי חגי, שהיה חולה. אמר לו: צמא אני, אמר לו: שתה. חזר להתפלל, ושב כעבור שעה. שאל: מה בענין הצמאון שלך? אמר לו: משעה שהתרת לי, פג...

וכן אמרו בירושלמי (נדרים פ"ט סוף ה"א) שרבי ירמיה היה מתיר נדרו, ואחר כך מקימו. ולא ידענו האם עשה כן משום שחשש שהנדר לא הותר כהלכתו, או משום שבקש להקטין הנסיון, לפי שאין היצר תאב אלא לדבר האסור לו.

ויש להסביר בכך מה שאמרו (קדושין כא ע"ב) שלא התירה התורה אשת יפת תאר אלא כנגד יצר הרע. והיינו שאם תשאר באיסורה לא יוכל לעמוד כנגד היצר התאב לדבר שהוא אסור לו, לפיכך התירה התורה, כדי שיקל עליו לכבוש את יצרו.

ויתכן שגם זה בכלל מה שאמרו (סכה נב ע"א) שכל הגדול מחברו יצור גדול ממנו. שהוואיל ואין היצר תאב אלא לדבר שאסור לו, ובעיני הגדול מחברו חמור האיסור בהרבה, וממילא תאב לו היצר ביותר. לעומת זה, לפום צערא אגרא (אבות פ"ה מכ"ג), וגדול שכרם לאין שעור.

(והגדת)

"שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך עד עולם, כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך" (דברים יב, כח).

ופרש רש"י: "הטוב" בעיני השמים, "והישר" בעיני אדם. והקשה רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל, איך יכול לפרש "והישר" בעיני אדם, הלא נאמר אחריו: "בעיני ה' אלקיך". ותתן, שהרי שנינו שכל מי שרוח הבריות נוחה הימנו בידוע שרוח המקום נוחה הימנו (אבות פ"ג מ"ז, וברע"ב), [שנאמר (משלי ג, ד): "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם" (תוספות יום טוב בשם רשב"ם)]. ואמרו (קהלת רבה יב, ב) שבשעה שאדם נפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת: ראו מה הבריות אומרות עליו, כשר היה, ירא שמים היה פלוני זה, מיד מטתו פורחת לגן עדן! וזהו שאמרו (שבת קנ"ג ע"א): איזהו בן העולם הבא, "ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו" (ישעיה ל, כא), שבני אדם מספרים בשבחו לאחר פטירתו] ואם כן, "הישר" בעיני אדם ישר הוא גם "בעיני ה' אלקיך"!

להודיענו – כתב ב"מדרש שמואל" (אבות, שם) – שהכלל הוא כלל אמתו לעולם: כי מה שכללותה בריות נוחה הימנו, בודאי הוא צדיק גמור ותוכו כברו, כי קול המון כקול שדי!

אמת, לפעמים טועים באדם, והיו דברים מעולם, אבל בכללות, הצבור יודע. יש לו חוש הריח.

וכבר אמרו (פסחים סו ע"א) שישאל אם אינם נביאים בני נביאים הם [ומשום כך מנהגם של ישראל תורה היא (רשב"א חלין קלו ע"ב)]. ואף בנות ישראל אם אינן נביאות הן (ספר הישר לרבנו תם סימן מח, ח) ופוק חזי מאי עמא דבר, צא וראה כיצד נוהג העם (ברכות מה ע"א, ערובין יד ע"ב, מנחות לה ע"ב, וברש"י). ולפיכך אין ממנים פרנס על הצבור אלא אם כן נמליכם בצבור (ברכות נה ע"א) –

מספרים, שהצאר ניקולאי שלט ביד רמה, דיכא עד עפר. הבולשת האכזרית הטילה חיתתה, הצנזורה הקפדנית פסלה כל ידיעה, והפלא ופלא: היהודים היו מעודכנים, ידעו הכל. כל גזרה שנרקמת, כל מזימה שנוקחת!

הזעיק הצאר את ראש הבולשת: "יש כאן מדליף, מישוהו מגלה כל סוד!" רגז וקצף.

"אחקור בדבר", הבטיח ראש הבולשת בכניעה.

ברר, וחזר: "חקרתי ודרשתי, ואמרו לי שאילו 'מקוה נייעס', הודיע לצאר.

הצאר לא הבין, והסביר שיהודים הולכים לטבול לכבוד שבת, ושם מגלגלים שיחה ויודעים הכל!"

החליט הצאר להווכח בכך בעצמו. לבש בגדי אחד העם והלך למקוה בערב שבת. בטוח היה שיאפוף אותו רעש המולה, יטה אוזן וישמע. לתדהמתו, נתקל בדממה מוחלטת. איש לא השמיע הגה. ראש הבולשת כזב לו.

פנה ושאל את האיש שלצדו: "מה השקט הזה?" "הס", אמר הלה, נפחד. "ספרו שהצאר מגיע!"...

ודאי, זו בדיחה. אבל הכל יודעים שאיני מספר בדיחות!

רציתי להבהיר שכאשר מדברים על כוחו של הצבור, מתכוונים לאלו שהולכים לטבול לכבוד שבת! לצבור היראים, לאלו שיש להם דעה! ואספר –

כשה"סדרי טהרות" מראדזין זצ"ל בקש לחדש את התכלת בישראל פנה אל ה"נפש חיה" מקאליש זצ"ל לשכנעו והכביד עליו ראיות כיד גאונותו וחריפותו. השתמט ה"נפש חיה" מלהכנס עמו בפולמוס, ואמר: "הן רואה כבודו שה'עולם' לא קבל את חדושו!"

מיד קם בעל ה'תכלת' ואמר: "יואיל נא מעלתו לבוא עמי!" מה, לאן, לשם מה? אבל בעל ה'תכלת, כבר פנה לצאת. התלוה אליו הרב דקאליש.

ירדו לרחוב ההומה. עצר בעל ה'תכלת' יהודי עובר אורח ושאל: אמור נא לי, 'אור' הוא לילה או יום?"

"יום, ודאי יום", ענה.

עצר עוד אדם ושאל, וקבל אותה תשובה. שאל שלישי, שסרב להביע דעה. והרב רואה ותוהה.

פנה בעל ה'תכלת' אמר אל הרב, ואמר: "רואה מר –

הגמרא אומרת (פסחים ד, ע"א) 'דקימא לן דלכולי עלמא 'אור' לילה הוא [הינו 'אור לארבעה עשר ובדקין את החמץ'] –

הגמרא מעידה ש'כל העולם' סובר ש'אור' הוא לילה –

והנה שאלנו אדם ושנים ושלושה, ולא סברו כן!

הראיה, ש'העולם' פרושו אני ואתם, תלמידי החכמים..." (והגדת)

"כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות [בשמים] או מופת [בארץ] ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם, לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא, כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים יג, ב-ד).

אפילו יעמיד חמה ולבנה כוכבים ומזלות, ידעו שאין זה אלא נסיון (ספרי, ראה לב. סנהדרין צ ע"א).

ותמה הסבא מקלם זצ"ל: הן סברא היא, קרא למה לי! הכי תעלה על דעתך לעבוד חלילה עבודה זרה, ואפילו יעמיד חמה ברקיע!

אלא מאי, לא זה הנסיון. ודאי שלא יעבדו עבודה זרה. הנסיון הוא "לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם, בכל לבבכם": אם הלב לא יזוע, לא ינוד ברפרוף כל שהוא! כי האוהב, לא יטה כלל אוזן לדבה על אוהבו. לא יתעורר בלבו צל של ספק. אם אך יעלה חשש שמא ואולי יש כאן ממש, כבר אין זו אהבה בכל לב ובכל נפש!

כמה נפלא: התורה תובעת מכל אדם להיות נובהרדוקער!

בסערת המהפכה הבולשביקית, העביר הסבא מנובהרדוק את ישיבתו לעיר הומיל. בעיר נטשה מלחמת כנופיות בין הצבא הלבן לצבא האדום, ושניהם טבחו ביהודים בלא רחם. במוצאי שבת קודש ישב הסבא וכוס ההבדלה בידו, מלאה על גדותיה, והפורעים פרצו לחצר הישיבה תוך קריאות רמות ומטר יריות. והסבא המשיך בהבדלה בניעימה, כדרכו, וטיפה לא נשפכה מהגביע המלא שבידו!

כך חניך גם את ישיבתו.

לכל חודש קבע תרגול בשטח אחר: בחודש חשון, בו הגיעו תלמידים חדשים, שמו דגש על מדת ההטבה וטובת העין, וקבלת כל אדם בסבר פנים יפות. בכסלו, בו קוראים בתורה על מאשי האבות, שאיפה לגדלות, "אימתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" (תנא דבי אליהו רבה, כה). בטבת ושבת עסקו בחישול מדת הבטחון, ובאדר השרישו את מדת האמיצות. מעניני דיומא: "ולא קם ולא זע!" למגר את הפחד והמורא, לקנות אומץ לב מבלי חת, לא להירתע מפני כל!

תרגילים אלו חשלונו לקראת ההתמודדות שצפתה לנו בעתיד, במוראות מלחמת העולם. רבים כל כך נשברו, ובני ישיבת נובהרדוק עמדו כצור חלמיש!

כל בן ישיבה בנובהרדוק חפש לעצמו תרגילים מעשיים באמיצות. היו שהלכו לאספות של הקומוניסטים הכופרים, ועלו לבימה לשאת דברים נלהבים בגנות רעיון התעתועים ולקרא לדבוק בדת האמת. איזו סערה חוללה! היו שעמדו בשוק ועוררו את התגרנים היהודים לבל יבלו ימיהם בהבל, שיחוסו על חייהם ויקבעו עתים לתורה. אם יהיו להם שומעים, מה טוב. ואם לעגו להם טוב לא פחות, התחשלו באמיצות!

איזה חיזוק זה נתן לנו לקראת הנסיונות שהתרגשו עלינו במלחמה!
(והגדת)

נתן תתן לו

תשמעו ספור. רגיל הייתי לנסוע לחוץ לארץ, לאסוף כספים להחזקת מוסדות התורה. וידעתי, אינם אוהבים שבאים לעתים תכופות מדי. היתה שנה, הכבד ושב בביתך עד השנה הבאה.

פעם היתה המצוקה רבה, ולא עלה בידי לשלם משכורות לאברכים בחדשי החורף. איני יודע איך עברו את חג הפסח –

הן ידוע הספור, מצודתו של הרבי מבעלז השר שלום זצ"ל פרושה היתה על קהילות המחוז. בפרוס הימים הנוראים זימן אליו את בעלי התפילות בכל המנינים, לבחון האם יודעים הם לכל הפחות את פרוש המלים.

בא לפניו בעל תפילה, והרי שאלו: "מה פרוש המלים 'אתאנו לחנך כעני בפתח'?"

תמה: דבר כה פשוט אין הרבי יודע?

הסביר: "מה אומר לכם, רבי! העני, בכל ימות השנה עוד מסתדר איכשהו, ער גיט זיך אן עצה. אובער ווען ס'קומט פסח, כשמגיע הפסח הוא אובד עצות!..."

כך באים אנו לפני בוראנו בימים הנוראים, דלים ורשים!..."
"אם זו השגתך, לך נאה להתפלל", אשר הרבי...

על כל פנים, הבטחתי שמיד אחרי הפסח אסע לקנדה, לאסוף כספים לתשלום החוב. אחד מראשי הכוללים הגיע להפרד במעיל צמר חם, כשהוא נוטף פלגי זעה.

תמהתי: "בקץ, מעיל צמר?"

הזכיר: "מבחינת האברכים, אנו בעצמו של החורף". עוד לא שולמה הקצבה עבור חודש שבט...

כאב הלב. נסעתי, ותפילות האברכים מלוות אותי. "תפילה עושה מחצה", ואספתי מחצית הסכום הנדרש...

מה עושים? לא ראיתי מוצא, לא היתה בררה, ובתקופת חנוכה חזרתי לטורונטו. כמה השתאו לבואי: "הו, הרי רק עכשו היית פה!"

רק עכשו? חצי שנה בעיניהם, כיום אתמול כי יעבור!

השבתי בפתגם מהגמרא: "רבי לא שנה, רבי היא מנין לו" (נדה סב ע"א) [לאמר: רבנו הקדוש היה רבו של רבי היא הגדול, וכל תלמודו ממנו. אבל לענינו, פרשתיו כך:] אתם טוענים: "רבי [הרי עוד] לא [עברה] שנה [מאז היית פה] ואני עונה לכם] רבי [יש רבנים ותלמידי חכמים] היא [הזקוקים למחיה] מנין לו", מנין ישיגו פרנסתם!

התפייסו והתרגו. כולם, מלבד אחד. שאמר: אל תקפידו עלי, אין זו פגיעה אישית. אבל סדר, צריך שייהיה!"

השבתי לו: "אין בעיה. רק תספר לי איך אתה מסתדר עם הפסוק: 'נתן תתן לו' (דברים טו, י), אפילו מאה פעמים (רש"י)..."

ענה לי: "אין לי שום בעיה. תבוא בכל שנה, אפילו מאה שנים, ושזכה לתת לך מאה פעמים!"

חכם האיש.

אמרתי לו: "נפלא, כעת תסביר בבקשה את המשך הפסוק: 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלך ידך'."

סוף סוף הצלחתי להביך אותו. נתן בי עיניים תמהות: "מה לא מובן פה?" אמרתי: "מהו שנאמר 'בגלל הדבר הזה', בגלל איזה דבר. ובכל מקום נאמר בקצרה: למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך (דברים יד, כט. כג, כא. כד, יט), ותו לא".

נאות: "אדרבה, נשמע".

אמרתי: "אין פשוט מזה. אמור נא לי, מתי סגרת עסקה לאחרונה?"

ענה: "הבוקר, מדוע?"

שאלתי: "התפללת שתצליח?"

ענה: "ודאי! למה אתה שואל?"

אמרתי: "עוד רגע. ומתי סגרת את העסקה שלפניה?"

אמר: "שלשום, מה העניין?"

"וגם אז התפללת שתצליח?"

ענה: "ודאי. ולפני זה סגרתי בשבוע שעבר, והתפללתי שאצליח. מה החקירה הזו, רצונכם להכנס אתי לשותפות?"

עניתי: "ודאי, לשותפות יששכר וזבולון. אבל, אסביר לך. הרי יודע אתה שמשפטיו של הקדוש ברוך הוא במדה כנגד מדה, ובמדה שהאדם

חשבתי לעצמי, איזה דבר אמיצות אעשה? ועלה בי רעיון נועז, שמעביר צמרמורת: כולם יודעים שלא הולכים בלילה לבית הקברות. הלילה הוא זמן שלטת המזיקין, ואמרו בגמרא שהדורש אל המתים לן בבית הקברות כדי שתדבק בו רוח טומאה (סנהדרין סה ע"ב), ואיזהו שוטה זה ה'לן בבית הקברות (חגיגה ג ע"ב) –

והכל ידעו, שבלילה באים הנפטרים, רוחות המתים, לטבול במקוה הטהרה בו מטבילים את המתים בחדר הטהרה. פחד נורא לטבול שם, וסכנה עצומה. כי הנפטרים עלולים להזיק למי שבא בתחומם ומפריע לטבילתם. ישמרו ה' מכל צרה!

החלטתי ללכת בחצות הלילה לבית הקברות, איזה פחד, ולהכנס לחדר הטהרה האפל, שורץ הרוחות, ולטבול במקוה של המתים!

איזו אמיצות!

"לא קם ולא זע" במיטבו, אומץ מוחלט!

הלכתי.

בית הקברות היה מחוץ לעיר. שררה עלטה, רק המצבות הלבנות בהקו, כעדים דוממים לאמיצותי.

נכנסתי בפתח האפל של חדר הטהרה, וגששתי דרכי.

החושי היה מוחלט. לבי הלם כקורנס. כבר לא ידעתי האם הולך אני לעשות מעשה אומץ או טפשות, להתגרות בנפטרים. נדמה היה לי שאני שומע את המים רוגשים. הרוחות טובלות. אבל אם אומץ, אז עד הסוף.

פשטתי בגדי במהירות, גששתי דרכי אל המים, ואכן רגשו. טבלתי רגלי, היו קרים כקרח. החלטתי: אטבול אחת, ואנוס. ירדתי, ולפתע דרכתי על גולגלת! היא צפה מולי על פני המים, חירות כמת, גם בחשכה ראו.

לבי נתר, אפילו לצרוח לא אצרתי כוח, גרוני נשנק באימה. קפצתי אחור, התלבשתי בחפזה ונמלטתי מהמקום. ידעתי שהיתה זו שטות. לא מתגרים בנשמות הנפטרים. מזלי, שלא הזיקני.

רצתי כל עוד רוחי בי, וחזרתי לעיירה. החלטתי שלא אספר על כך לאדם. ידעתי שהשומעים יתפלגו לשנים: חלק יאמר שהיתה זו שטות מלכתחילה, ואסור היה להסתכן. והחלק השני יביע ביקורת, איפה האמיצות. אם כבר, מדוע נמלטתי. מדוע לא טבלתי. אבל אני ידעתי שהיתה גם היתה אמיצות. והבריחה, חובת השעה. נראה אותם מה היו עושים במקומי, אם היו פוגשים ברוח העולה מתוך המים!

להירדם כבר לא יכלתי. להתרכז בלמוד, גם לא. בקושי, בתפילה. הלכנו לחדר האוכל, ושמתי לב שחברי חיוור ונרעש. שאלתי: "מה קרה, אתה נראה רע!"

אמר לי: "אינך רואה כיצד אתה נראה! אבל אספר לך מה קרה – אנחנו בחודש האמיצות. חשבתי, מה אעשה, במה אתחשל. ועלה בלבי רעיון. כעת אני יודע שהיתה זו שטות –

החלטתי ללכת בחצות הלילה לבית הקברות, ולטבול במקוה שבחדר הטהרה. מספרים שרוחות הנפטרים מתגלות שם וטובלות, פחד פחדים, אין מקום מתאים יותר להפגין בו אמיצות. הלכתי, נכנסתי, פשטתי בגדי וטבלתי. המים היו כקרח. ולפתע, עודני מתחת למים, לא תאמין, אני חש רגל על ראשי! עליתי באחת –

ונפטר מגיח מולי!

אין לך מושג מה ההרגשה –

אין לי מושג! דוקא יש לי, ועוד איך!..."

ויסרתי את עצמי, הוכחתי את עצמי: איי, איי, איזה בעל גאווה אתה, בוש והכלם! מדוע היית בטוח שבמוחק לבדו ציץ הרעיון, שאתה לבדך מסוגל להגותו. מדוע לא הבאת בחשבון שעוד מישוהו חשב כמוך, ועשה כמוך. מדוע חשבת שאתה ואין בלתך!

היה זה שיעור שלא ישכח.

אם לא של אמיצות, הרי של ענוה!

אבל השיעור האמיתי באמיצות, נמסר לנו ממש בפתח הנסיונות הקשים שצפו לנו במראות מלחמת העולם השנייה.

הישיבה בביאליסטוק היתה ממוקמת בסמוך לתחנת הרכב. בראש השנה הפציצו הגרמנים את ביאליסטוק. תחנת הרכבת נמחתה מעל פני האדמה. הצופרים יללו, ועל פי ההוראות השתטחנו כולנו מתחת לספסלים, כאילו היה בכך כדי לגונן. היה זה בחזרת התפילה, במוסף של ראש השנה. המשגיח עבר לפני התיבה ושרר את "היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל". ואני זוכר, כאילו היה זה היום: הצופרים מיללים, ההפצצות מרעידות את הקירות והשמשות, ואנחנו שרועים מתחת לספסלים, והמשגיח משורר בנעימה, ברגש ובתחנה, ואף רעד קל לא מרטיט את קולו!

ממש: "לא קם, ולא זע!"

לא התפעל, כמלא נימה!

ואם כן, אין לנו רשות להמנע ממנה, וטוב עשית'...'

כמה נפלא! והנמשל לעניינו -

אני יודע על מה אתם חושבים שאני חושב, על הדרשות שלי, שלא יתכן שלא יפעלו בי משהו, כלשהו. ועוד דרשה ועוד דרשה - ובכן, טעות בידכם. ומדוע, כי יש לי סיפור -

יום אחד פגשתי ברבי שלום שבדרון המגיד הירושלמי הנודע. פנה אלי ואמר לי: "קומט הערט א מעשה - בלילות שבת אני משמיע שיחה על פרשת השבוע בבית הכנסת "זכרון משה" והמקום מלא וגדוש, ברוך השם. ביום שני אני הולך ברחוב, והרב מבריסק מולי. קדמתי לשלום, ועצר. שאל: "וואס הערט זיך רבי שלום?" מה נשמע אצלך?'

עניתי: ברוך השם יום יום"

שאל: על מה היתה הדרשה בליל שבת?"

עניתי, בענין פלוני ופלוני.

"ומה אמרתם?" חזרתי: רעיון פלוני ופלוני. נהרו פניו,

שאל: והיה ציבור?

אמרתי: "ברוך ה' מלא מפה לפה. כחמש מאות איש כן ירבו"

שאל - "ורבי שלום, גם הוא היה שם?"

"אוי, איז דאס גיעווען א שוים, היתה זו הצלפה!..."

מבינים אתם, לכן אני אומר שהשתיינתי, שהתעליתי באמונה ובטחון מהשיחות שאני משמיע... ווער וויסט, מי יודע האם גם אני הייתי שם...

ממה כן, מהיכן הגעתי לדרגתי הגבוהה?

אה, אני שומע כה הרבה דרשות בנידון, בחובת האמונה ותועלת הבטחון, שלא רק חור וחקק נוצר בלב האבן, אם רק אינו צור חלמיש ודאי התפורר כליל!

הן עול החזקת מוסדות תורה עלי, ואני נודד מארץ לארץ, מעיר לעיר ומבית לבית, לעורר לבבות ולהתריס. ומצוה גוררת מצוה, אני בא להתריס להחזקת תורה ומוצא עצמי גומל חסד עם בעלי הבית. לא בממון, מאין לי, אבל "מפיוסו בדברים" ממש: "תורת חסד".

כפי הנראה, יש בי משהו שגורם לגבירים לפתוח בפני את הלב, לספר כמה קשה להם. איך שהעסקים לא הולכים, הזמנים קשים, זה לא מה שהיה. והם מתחזקים בעצמם ומחזקים אותי בנטפי אמונה ופסוקי בטחון. שהכל בידי שמים, וארון נושא נושאי, הם היו שמחים להיות השלוחים, אבל אם לא הם יהיה משהו אחר, יבוא הנס מכל מקום. לי אינם דואגים, הקב"ה ודאי יעזור לי. והלואי שיעזור גם להם. וכשאתה שומע זאת בבית אחד ובבית שני ובבית השלישי, אתה הולך ומתחזק, מתעלה בהתמדה, בלא ספק!

יום אחד הוגדשה הסאה. פתחתי ואמרתי: הנני אומר לכם דבר תורה: אח, דבר תורה מוכנים הם תמיד לשמוע ולהשמיע! ממש: "טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף". אלפי זהב וכסף אינם מוכנים לתת, אבל דבר תורה - תמיד!

אמרתי: בסיום הבריאה - כולל בריאת האדם - נאמר: "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא). כולל כל כוחות האדם. ושאלו במדרש (תנחומא בראשית ז) שהרי יש יצר הרע, יש באדם כוחות שליליים, מידות רעות. ותרצו: אמר הקב"ה אתה עושה אותו רע. אין מידה שלא נבראה לתועלת, במקומה ובשעתה, במינון הנכון ולצורך הנכון. כיון שכך, נשאל רבי ישראל מסלנט זצ"ל, כשאמרנו (סנהדרין לח ע"א) שאדם הראשון מין היה, נצנצה בו כפירה בחטאו, התעלמות מהבורא והסתמכות על עצמו. הרי שגם זו תכונה מתכונות האדם [ורבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל הוכיח כן מהכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם" זו מינות (ברכות יב, ע"ב), "אשר אתם זונים אחריהם" (במדבר טו לט)], והלא שלילית היא בתכלית. איך נכללת היא בכלל "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"? הלא חובתנו לבטוח בה, ולדעת שהוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים! הלא זה העיקר הראשון משלושה עשר עיקרי היהדות!

נענה רבי ישראל: תכונה זו נבראה בעבור הזולת, לא עבורנו. כלומר, כשבא אליך עני ומבקש עשרה, וכשמבקשים תמיכתך להחזקת תורה ולומדיה, אל תפלפל בעיניך ותצקצק בלשונך ותאמר: ה' יעזור לך, והמקום ימלא חסרונו. "שכון ארץ" ליג אין דער ערד, "ורעה אמונה" פאשעט זיך מיט אמונה, תברך על הרעה, ותקבלה בשמחה -

לא, אלא התעלם כעת מהבורא, ואדרבה, תאמר: 'כחי ועוצם ידי', אם אין אני לו מי לי, ועשה כיכלתך ומעבר לה!

רצונך לתרגל אמונה והסתמכות על הבורא? עשה זאת בעסקיך! אך לא, עולם הפוך רואים אנו.

מודד מודדים לו מן השמים. והקדוש ברוך הוא אומר לאדם: ארבעה שלי [הלוי והגר והיתום והאלמנה] כנגד ארבעה שלך [בן ובתך עבדך ואמתך], אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך (רש"י דברים טו, יא) - לפני חצי שנה עשית עסק, והתפללת לפני הקדוש ברוך הוא שתצליח. אמר: למח לא, הוא נתן, נתן גם לו.

בשבוע שעבר עשית עסק, שלשום עשית עסק, הבוקר עשית עסק, והתפלל שתצליח. והנה הגעתי, ואתה מתפלל: כבר? ער איז שוין וידער דא. עוד לא עברה שנה, סדר צריך שיהיה!

והקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת: תבדקו בבקשה בפנקסים, האם עברה שנה מהפעם הקודמת שבקש הצלחה בעסקיך?...

רק אם "נתון נתון לו", תתן ותחזור ותתן בכל פעם שיתבקש. אזי "בגלל הדבר הזה" שאתה נותן בכל פעם שמבקשים ממך, "יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך", ויעתר בכל פעם שתבקש!

"טוב", השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"...

(והגדת)

"נתון נתון לו"

כמדומני, שאני חד בדרא בענייני אמונה ובטחון.

ואני יכול להעיד, שזה לא בא בקלות, ולא בזמן מועט. ברב עמל ויגיעה, ובמשך שנים, אבל "געת ומצאת, תאמין!"

ואם למדתי תורה הרבה - בתורת האמונה ובטחון - לא אחזיק טובה לעצמי, אלא אספר כיצד הגעתי לכך.

ישוטטו רבים ותרבה הדעת, ואהיה ממזכי הרבים!

ידועים דברי רבי ישראל מסלנט זצ"ל בלקח הסיפור מהמדרש (אבות דרבי נתן ו): מה היתה תחילתו של רבי עקיבא. אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא למד כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: "מי חקק אבן זו?" אמרו לו: "המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. עקיבא, כלום אי אתה קורא (איוב יד, יט): אבנים שחקו מים?" מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי, שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה.

מכאן למד רבי ישראל מסלנט זצ"ל שה"רשמים מצטרפים". עוד דרשה ועוד דרשה, עוד שיחה ועוד שיחה, והלב, לב האבן, נסדק ונבקע ונחנק!

וכבר היה מעשה -

אברך עלה לאוטובוס וספר בידו, לקיים מצות "ובלכתך בדרך" (דברים ו, ז) ישב, והגה בספרו.

התישב לידו בחור חילוני, קווצותיו תלתלים. הסתקן, מה הספר הזה. אותיות מרובעות במרכז העמוד, קטנות ומעוגלות מן הצדדים.

הסביר בנועם שזו הגמרא, התורה שבעל פה שנתנה בסיני עם התורה שבכתב, ועל פיה נפסקו דיני השולחן ערוך.

הלה שמע בענין, וקם לצלצל. היה מעניין, וכאן הוא יורד. ירד, ונעלם מחייו.

החל לב האברך נוקפו: בטול תורה. על מה בלה עשרים דקות בשיחה עם בחור אלמוני, שסביר להניח שלא יראהו עוד. יכול היה לענותו תשובה קצרה ולשוב לתלמודו. עלה אל הסטייפלר זצ"ל, לשאול האם כדן עשה או שעליו לשוב בתשובה.

שמע הסטייפלר, וצדד כדרכו: מצד אחד, ודאי שדבר לא השתנה באחרות חייו של הלה, אף לא בהשקפת עולמו. מילא, אילו היה לכך המשך, אילו היתה זו הראשונה בסדרת שיחות, ואז שיחה ועוד שיחה, יש להם אפקט מצטבר, כמשל טפות המים. אבל אם מבקש אתה לחקוק באבן, וברשותך טיפה אחת בלבד, חבל עליה, לא תפעל מאומה. מסקנה: מוטב היה ללמוד באותם רגעים.

ומאיך גיטא - כמה טיפות נצרכות, כדי לחקוק באבן?

מיליון, נניח.

נפלה על האבן הטיפה הראשונה, ולא פעלה מאומה. אם כן, לכמה טיפות נצרכים עתה? למיליון, אמרנו. כי הראשונה היתה לבטלה.

נפלה הטיפה השנייה, אבל אם הראשונה לא פעלה מאומה נחשבת היא לראשונה, וגם היא לא תפעל דבר. נמצא שהשלישית תהיה הראשונה, וגם היא לא תפעל. אם כן, תחשב הרביעית לראשונה, וכך עד הטיפה המליון.

ועיינינו הוראות שמיליון טיפות חורצות -

על כרחנו, שהראשונה פעלה משהו, כלשהו -

בעסקים, בכל הכוח והמרץ. בכל היכולת, ומעבר לה. ואת הבטחון שומרים עבור הזולת, שהרי גודל המפיס בדברים יותר מהנותן צדקה. ומעלים עין מדברי המאירי (בבא בתרא ט"ב) שזה בתנאי שאין ידו משגת ליתן צדקה...

ולפחות, אם ישתדל ויפעל עבור העני, יסלח לו אם ישתדל ויפעל גם עבור עצמו. וכתוב מפורש הוא, בפרשתנו (דברים טו, י): "נתון נתן לו [לעני] כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך". קודם כל, "נתון נתן לו", ואל תסתפק בהטפות אמונה ובטחון. ואם עשית כן, אזי "כי בגלל הדבר הזה", "דבר" לשון דיבור, אם בנוסף גם חיזקת אותו בדברים, "אתה נוטל שכר האמירה עם שכר המעשה" (רש"י) ובנוסף: "יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך", ככל שתראה השתדלות לא תתבע על השתדלות יתרה, אם משתדל אתה גם עבור העניים. אבל אם עבורך תנקוט בהשתדלות ועבורם תסתפק בבטחון, לא תוכל לצפות לברכת שמים!

יודע הסיפור –

השרף מסטרליסק זצ"ל בא לשבות אצל גיסו ה"אהבת שלום" מקוסוב זצ"ל. המונים נהרו ובאו לשבת המרוממת, ובמוצאי שבת באו להפד מהרבי מקוסוב במעונו, ומהשרף מסטרליסק באכסנית.

הגיע חוכר פונדק וסיפר לרבי מקוסוב שבשבו הבא עליו לשלם לפריץ את דמי החכירה, אך עקב הוצאותיו על מחלת אשתו אין בידו לשלם. הפריץ עלול להשליכו לבור הכלא ולזרוק את משפחתו מן הפונדק. אמר לו הרבי: "לך אל גיסי וספר לו על צרתך, אבל תשוב ותספר לי מה אמר".

כעבור שעה קלה שב וסיפר: "גיסו של הרבי ברכני, שה' יושיעני". "אמן, אך שוב ואמור לו בשמי, שבברכה לא תוכל לשלם חובך. ותחזור ותאמר לי מה אמר".

הלך, ושב כעבור שעה קלה. אמר: "גיסו של הרבי אמר, שיזכרני מחר בבוקר, כשיטבול לפני התפילה".

אמר לו הרבי: "אמור לו בשמי, שגם בטבילה לא תוכל לשלם חובך. ותחזור, ותשיבני דבר".

הלך, ושב: "גיסו של הרבי אמר, שיעשה עבורי מה שלא עשה עבור שום אדם בעולם. את זכות הנחת התפילין מחר, יקדיש לישועתי!". השיבו הרבי: "חזור אליו ואמור לי בשמי, שחוששני שהפריץ לא יקבל זאת כתשלום..."

הלך, ושב כעבור שעה בלית השרף מסטרליסק, שאמר: "גיסו היקר, מה אוכל עוד לעשות מעבר למה שעשיתי: ברכתך, והבטחתי להזכירי בטבילה ובתפילה, אף לזכותו בזכות הנחת התפילין שלי, דבר שמעודי לא עשיתי!".

ענהו הרבי מקוסוב: "הכל טוב ויפה, אבל יהודי זה זקוק לכסף מזומן, בשבוע הקרוב! הקדישו עבורי את הטבילה והתפילה והתפילין, אדרבה. אבל לאחר ארוחת הבוקר נצא שנינו ונחזור על פתחי נדיבים, עד שנאסוף עבורי את הסכום הדרוש!"...

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה

היום ער"ח אלו, נזכיר מש"כ בחתם סופר [דרי"נ דף נא, וכן בדרשות כ"ז אלו] בפרשה על הפסוק 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', אמרו חז"ל ששאלו מלאכי השרת את הקב"ה מדוע אין ישראל אומרים שירה בר"ה ויוה"כ, ואמר הקב"ה כשספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני, יאמרו שירה? וביאר שההוא אמינא לומר שירה בר"ה ויוה"כ הוא ע"ש הנס, שהרי אין אומרים שירה אלא על הנס, איזה נס יש בר"ה ויוה"כ, משום שבטוחים ישראל שהקב"ה יעשה להם נס, כמ"ש בטור שלכן מסתפרין ורוחצין בערב ר"ה, ובגמ' חולין אמרו שמשחיתין את הטבח. כי הכל אוכלים בהם בשר. וא"כ צ"ע איך השיב להם הקב"ה 'כשספרי חיים

וספרי מתים פתוחים לפני יאמרו שירה? הרי אדרבה, כיון שיש סכנת הספרי מתים והקב"ה עושה להם נס, הרי שבוודאי עליהם לומר הלל בימים אלו על גודל הנס?

וביאר החת"ס שכלל ישראל נאמר עליהם בשיר השירים 'חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך', מצד האומה אנו ישנה שבכל האומות, אין אומה זקנה כבני ישראל, כל האומות הראשונות עברו ובטלו מן העולם, וכלל ישראל עברו עליהם שמדות וגזרות, הלכו מגוי אל גוי, ומממלכה אל עם אחר, אעפ"כ אנו חיים וקיימים, ותורת אמת קיימת לעד, וכמ"ש רבי יעקב עמדין בסידור, חי נפשי שהמופת הזה שבני ישראל עדיין חיים וקיימים, עוד שנה ועוד שנה, זה נס יותר מכל הנסים שבעולם, שעשה ה' במצרים ובמדבר, והדבר ניכר כשמתחיל שנה חדשה, כשעובר שנת תשע"ח, וכנס שנת תשע"ט, ואומרים שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לכן היה צריך לומר הלל, נס נפלא שעברה עד שנה, וירדנו עוד עשר מעלות, אבל מ"מ בתקופת השנה אנו יהודים, ישתבח הבורא ית"ש על זה שזה נס יותר מקריעת ים סוף. וא"כ מה הטעם שלא לומר שירה?

אלא שהקב"ה אומר לנו, הן אמת שבני ישראל הם ישנים, הרי הם גם חדשים, שצריכים לעשות תורה ומצוות בהתחדשות בכל יום ויום, כדכתיב 'היום אם בקולו תשמעו', ואמרו חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', והרי בעבודת ההתחדשות 'ראיתי בני עליה והם מועטים', הן אמת שבבחינת ה'ישנים' של ישראל, יש הרבה להודות להשי"ת על הנס כנ"ל, אך בבחי' ה'חדשים' לעבוד את ה' בכל יום בהתחדשות, מעט מזער שזכו לכך, ואמרו חז"ל בגמ' תענית דף ח' ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו', הפה אומר תפילות, והידיים מניחים תפילין, אך לבם לא נכון עמו, והוא רחום יכפר עון, שהוא ית' יודע שזה תוצאה מהגלות הארוך. זה עשה ריעותא בבחי' 'חדשים'.

ובזה ביאר החת"ס 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו', שם כותבים על כל אחד בר"ה אם יזכה לעבוד את ה' בכל יום בחיות והתעוררות והתחדשות, שזה נקרא חיים, או שח"ו יקיים המצוות בתרדמה וקריירות ואדישות, כמו מת. הרי שחיים ומתים שניהם בספרי צדיקים עצמם. ולכן אין אומרים שירה בר"ה ויוה"כ, שאע"פ שהקב"ה יודע שהגלות גרם לנו הקריירות הזאת, אך זהו עיקר הדין בר"ה אם נזכה לקיים מצות בחיות והתעוררות. ולכן אין אומרים הלל בר"ה.

ובזה מפרש החת"ס כפל לשון 'היום' בתחילת הפרשה 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה': את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום. שזה עיקר הברכה שיוזכה אדם לקיים המצוות בהתחדשות וחיות והתלהבות כאילו היום פעם ראשונה שזוכה לקיים מצוה זו. וזהו שאומר הקב"ה, ראה אנכי נותן לפניכם היום קיום המצוות, מתי יהיה בה ברכה, כשתקיים אותה בהתחדשות, והקללה הוא שאף אם ישמור כל המצוות אך הם עליו לעול ולמשא ולא בהתחדשות כאילו קיבלה היום, וזהו המשך הפסוק 'ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם', כיון שמקיים המצוות בתרדמה וקריירות, סופו ח"ו שיעבוד עבודה זרה, כמ"ש בתוכחה 'תחת אשר עבדת את ה' א"א בשמחה ובטוב לבב'. כמובן שאין הכונה כפשוטו, אלא שהעבודה זרה היא לו. כמצות אנשים מלומדה. וזהו 'ללכת אחרי אלהים אחרים', שכל העסקים אחרים הם אלהים אחרים, וראה זאת שבני אדם הולכים אחר מלאכתם בשמחה והתחדשות, ותמיד מחדש את העסק עם פרסומות חדשות, ובעבודת ה' הוא מתייעץ ומתעייף. והרי העסק היחיד האמיתי והנצחי הוא התורה והמצוות. אדם שכבר מניח תפילין חמישים שנה, אם רואה שהתיישנו תפיליו בנפשו, עליו לחדש את הפרסומת על התפילין, ללמוד פנימיות וספרי חסידות על מהות התפילין, כמו שבעסק הוא מבין שצריך לחדש את הפרסומות, בתורה ומצות על אחת כמה וכמה. כך דרש החת"ס לקראת הימים הנוראים, לשוב בתשובה, ולהתחדש להכניס חיות והתחדשות בתורה ומצוות.

(הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדיוש

ונתצתם את מזבחותם וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם וגו'.
איתא בספרי בפסוק ונתצתם את מזבחותם וגו' לא תעשון כן לה' וגו'. וכי סלקא דעתך שישאל נותצים המזבחות אלא זה אזהרה למוחק את השם עד כאן. והנה לכאורה אכתי הקושיא במקומה עומדת וכי סלקא דעתך שישאל מוחקים את השם. ויש לפרש דהנה ידוע דליכא שום איסור דאין כנגדו היתר כמו דאיתא במסכת חולין. והטעם הוא משום דאמרין אל

יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר רק אפשרי אבל התורה אסרתה לך עשה הקב"ה לכל דבר איסור נגדו דבר היתר כדי שנדע טעמו של האיסור ואף על פי כן יפרשו ממנו. אבל אם לא היו יודעים כלל טעמו של האיסור לא היה רבותא כלום רק כאדם שקצה עליו דבר מאוס כי מעולם לא נסה בזה.

דאסור לנתון המזבח הא לא מצינן כנגדו היתר בשום מקום. לכן משני דהוא איסור לאו למוחק את השם. ולאסור זה שוב מצינן היתר כנגדו דהיינו בסוטה שהיו מוחקים את השם: (חנוכת התורה)

והשתא יש לומר דכן הוא הפירוש בדברי הספרי הנזכר לעיל היאך אפשר שיהיה זה איסור לאו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כה מנחם אב תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 6:48 תל-אביב: 7:03 חיפה 6:55 מוצאי שבת: ירושלים: 8:01 תל-אביב: 8:04 חיפה: 8:04 ר"ת: 8:39

פרשת ראה

שמירת ממון חברו

מופץ השבוע
"בריאות ורפואה" – 122

חיוב שמירה על בול שנשלח...

סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל: "בהיותי רב ברוסיה קיבלתי מכתב מאחד הרבנים ובתוכו בול לתשובה. לא היה אז בדעתי להשיב על המכתב וברבות הימים נאבד ממני הבול.

"לאחר שנים רבות פגשתי את הרב ששלח את המכתב ושאלתי אותו: איך הדין אם ראובן הכניס פרה לחצר שמעון, בלי ידיעתו ובלי רשותו והלך לו, האם יש על שמעון דין שומר? השיב הרב: "וודאי שלא!" או-אז אמרתי לרב "אם כן, הרי פסקת בזה שאין לי שוב חיוב של שמירה על הבול ששלחתם לי במכתבכם לפני עשרות שנים ברוסיה..."

פניני רבינו יחזקאל

"שמירה מעולה" כיצד?

המעשה שלפנינו אירע לפני שנים. לראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א נודע מפי אחד הבחורים שלומדים בישיבה כי קיבל לידו סכום כסף גדול מאוד. הבחור חשש להסתובב עם כזה סכום גדול למשך זמן בלתי מוגבל, סכום כה גדול צריך שמירה מעולה, ההורים גרים הרחק, ומקום לשמור אין.

הציע רבי גרשון בפשטות: "אשמור לך אני על הכסף". אך הבחור נרתע לאחוריו: "להטריח את ראש הישיבה?" שיכנע רבי גרשון את הבחור שאין זו טרחה כלל וכלל, והבחור העביר את הכסף לשמירתו של רבי גרשון ובכך הסתיים העניין.

לאחר תקופה ארוכה למדי, נזקק הבחור לכסף. החליט לגשת אל ביתו של רבי גרשון. מקום וודאי בטוח ששם מונח הכסף למשמרת. פנה הבחור לרבי גרשון: "רציתי לבקש את הכסף שמסרתי זה מכבר למשמרת"

"כן בוודאי" - השיב רבי גרשון. ולתדהמתו הרבה של הבחור, מכניס רבי גרשון את ידו אל כיס הפראק, משם הוא שלף מעטפה סגורה ומסרה בפשטות לבחור. "הא לך כספק". הפטיר רבי גרשון.

הבחור מתבונן במעטפה הסגורה הנושאת את שמו, כלא מאמין. למבטו המשתאה של הבחור הוסיף רבי גרשון: "סכום כזה צריך שמירה מעולה" וצרת הכסף בידך, הכסף לא היה שמור בבית אלא אצלי. לכל מקום שהלכתי לקחתי איתי את המעטפה. וגם כדי שאם תגיע אלי לבקש את הכסף אוכל מיד לתתו לך... רק אנא, ספור את הכסף לוודא שקיבלת את כל הסכום שהיה..."

הלמות עמלים - ח"ב

לשמור ממון חברו המופקד אצלו, בשמירה מעולה!

נלמד מהפסוק: "וצרת הכסף בידך" (פרק יד-כה)

למדו מכאן חז"ל להלכה, המפקיד מעות אצל חברו, והנפקד צריך והפשילן לאחריו ואחר כך נגנבו, חייב הנפקד, דאמר קרא "וצרת הכסף בידך" - אף על פי שצורו, יהיו בידך [שהיא שמירה מעולה יותר] [בבא מציעא מב.].

הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל מבאר (בספרו קהילות יעקב ב"מ סימן לח) שלשומר שכר ישנם ב' חיובים: א) לשמור את הפקדון שהופקד אצלו. ב) אם לא שמר כראוי חייב לשלם דמיו. וחייב זה הוא מדין מזיק, דמכיון שלא שמר כראוי, בא ההיזק. ואף שלכאורה זהו גרמא, וגרמא בניזקין פטור מדיני אדם, מכל מקום בשומרין חייבה התורה על גרמא כזו שהתרשל בשמירתו ועי"כ הופסד הפקדון.

וראיה לכך ששומר שלא שמר כראוי והופסד הפקדון משלם מדין מזיק, מביא הסטייפלער ממה שאמרו בגמרא (ב"ק י:.) על שומר שכר "דבגופא קמזיק". ופירש רש"י: "שומר שכר שפשע ונטרפה ע"י זאב כנזקי גופו חשיב ליה שהרי היה עליו לשומרו", ומוכיח מזה שדין תשלומי השומר הוא מתורת מזיק.

וכן משמע מגמרא (שם ד:) שמבארת מדוע לא נכללו ד' השומרים עם אבות נזיקין המנויים במשנה, משום שהמשנה מונה (ולדעת שמואל) רק אלו שהם נזקי ממונו (כמו נזקי בהמה) אבל לא נזקי גופו. ופירש רש"י: דארבעה שומרים נזקי גופו חשיב, שהן עצמן הזיקו, הואיל ולא שמרו כראוי.

נשאל הגרי"ש אלישיב זצ"ל על אדם שהופקד אצלו פקדון והיה עליו שומר חנינם, אלא שנגנב ממנו בליל הסדר משום שלא נעל את הדלת - כדעת המהרי"ל (והובא במג"א סי' תפא סק"ב) שבליל הסדר אין צריך לנעול [שהוא משומר מהמזיקים] האם נחשב שפשע וחייב לשלם?

והשיב: דברי המהרי"ל אמורים לכל אדם שינהג כך בביתו במה ששייך לו, אבל לא לענין פקדון של הזולת שאז צריך לקבל הסכמתו לנהוג כדברי המהרי"ל, וכל עוד לא הסכים ונגנב, חייב לשלם.

"איש לרעהו" פרשת ראה הוקדש לעילוי נשמת אמו"ר

ר' אהרן צבי בן ר' שמחה הלוי ז"ל פלק

שיום היאהרצייט חל ביום כו' מנחם אב

ה. ת. צ. ב. ה.

מצוה ליתן צדקה לעניים כפי מחסורם!

נלמד מהפסוק: "לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון כי פתח תפתח את ירך לו..." די מחסורו... נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' (פרק טו-ז, י)

וכתב הרמב"ם: מצות עשה ליתן צדקה לעניים, כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת, שנאמר "פתח תפתח את ירך לו" (פ"ז ממתנות עניים הל"א). לפי מה שחזר העני אתה מצווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קונים לו וכו' ומצווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצווה לעשרו (שם - הלכה ג).

ידועים דברי חז"ל (גיטין ז, א): "הרואה שמזונותיו מצומצמין יעשה מהן צדקה" והדברים טעונים ביאור: הרי מצד ההגיון היה צריך להיות להפך, שאם יש לו מזונות בהרחבה יעשה מהן צדקה וכשמזונותיו בצימצום מן הדין לפטרו, ומדוע דוקא במצב כזה דחוק, מיעצים לו להפריש מהמעט שיש לו לצדקה?

אלא הביאור הוא שלענין צדקה ישנו כלל חדש ושונה מטבעו של עולם, שאם אמנם בשאר דברים כל מה שיפריש מהם, מגרע. הרי בממון לא כן אלא ככל שיפריש ממנו (ובמדה המסויימת שקבעו חז"ל) כן יתרבה ויתברך. וכדברי חז"ל (כתובות סו:) "מלח ממון-חסר". ופירש רש"י: הרוצה למלוח? ממון, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסיר ממנו לצדקה תמיד, כי חסרונו זהו קיומו.

נמצא, שנתנית הצדקה היא כמו מלח שמטעימה את המאכל ומקיימת אותו. ובספר **עוללות אפרים (לרבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל)** רמז בפסוק "על כל קרבנדך תקריב מלח" שאותו "מלח ממון" שהיא נתנית הצדקה, היא מ"על הקרבן", כפי שאמרו חז"ל (סוכה מט) גדולה צדקה יותר מכל הקרבנות עיי"ש.

וזה המובן במעשהו של מונבז המלך (כפי שמסופר בגמרא ב"ב יא.) שבזבז אוצרותיו לעניים בשנות בצורת ושאלו אותו: אבותיך גזנו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם? אמר להם: אבותי גזנו לאחרים ואני גונז לעצמי! שנאמר "ולך תיהיה צדקה". והיינו, כל מה שאדם מפרש ממנו לאחרים, זה בעצם לעצמו, כי בכך ממנו נשמר ומתברך כאמור.

בדרך זו ניתן לבאר, כפי שביאר **רבינו יוסף חיים זצ"ל** (בספרו **בן יהודה** ב"מ מב.), את אמרת חז"ל בענין שמירת הממון: "לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו" שנאמר

למען הצלת הזולת...

אברך צעיר בעל משפחה, נכנס אל הגה"צ **רבי חיים מצאנז** זצ"ל (בעל הדברי חיים) ותינה צרתו כי עליו להתייצב לצבא הנכרי וישנה אפשרות להנצל מהסכנה שיש בזה על ידי תשלום גבוה מאוד סך שמונה מאות זהובים, אך אין באפשרותו להשיג אף מעט מסכום זה כי לרש אין כל.

השיב לו ה"דברי חיים": כעת אין בביתי אף לא זהוב אחד. אך המתן אצלי, בקרוב יבואו ימי הפורים ואז בוודאי יהא בידי לתת לך.

המנהג היה להכניס ל"טיש" של הדברי חיים ביום הפורים, סיר מרק ובו עשרה קרעפלך, כמנהג ישראל לאכול בפורים. אכל שנים מהם, ופנה אל הציבור ושאל: מי רוצה לרכוש "קרעפל" תמורת מאה זהובים במזומן. כשהוא מוסיף: דעו לכם, "קרעפל" בגימטריה "פרנסה"...

העשירים שנוכחו שם, פתחו לבם וכיסם וקנו את שמונת הקרעפלך בכסף מזומן. נתן ה"דברי חיים" את כל הסכום לאברך המאושר שניצל מסכנת השרות בצבא.

אחד הגבירים טען בפני רבי חיים שהגימטריה שאמר אינה מדויקת שכן חסר מאה למספר. השיב רבי חיים: זו היתה אכן בקשתי שהתשלום מאה זהובים עבור הקרעפל יעלה החשבון למדויק ולנכון.

אוצר פניני החסידות.

"וכי לא מגיע לו מיד?"

מדת הפיזור לצדקה של **כ"ק האדמו"ר מלעלוב** זצ"ל היתה לשם דבר. סכומים עצומים חלפו תחת ידו לעניים מהוגנים שדחקה להם השעה. סכומים שביישו אף את ארגוני הצדקה הגדולים בעולם. הרב כשלעצמו הסתפק במועט אך כשנגע הענין לזולת, היה לבו פתוח כאולם.

פעם בזמן מגוריו של הרבי בארה"ב, נותר לו חוב גדול של מיסים על דירתו, לרשויות בארה"ב. קבעו לו תשלום של אלף דולר בכל חודש. פעם אמרה הרבנית לחתנה כי לחודש הנוכחי כבר מוכן התשלום, ואין צריך לדאוג לזה.

לאחר כמה ימים סיפרה הרבנית לחתנה כי הגיע אדם עני מרוד שהיה זקוק בדחיפות לסכום גדול והעניק לו הרבי את האלף דולר, וכששאלה את הרבי, מה יהיה החודש השיב בפשטות: "היהודי הזה נצרך לסכום זה כאן ועכשיו בדחיפות, ואילו אני אינני זקוק לכך אלא בסוף החודש, וכי לא מגיע לו תיכף ומיד?"

מתוך מאמר

משכיל אל דל...

כל ימיו ניהל **כ"ק האדמו"ר מזוועהיל** בעל "אור אברהם" זצ"ל את ביתו בפשטות ובצניעות. הוא הסתפק ברהיטים ישנים ושבורים בחלקם, אך במה שנוגע לזולת פיזר ממנו ללא גבול.

סיפר יהודי: "פעם נאלץ בני הפעוט לעבור טיפול רפואי מסויים ולא היה באפשרותי לממן זאת. בצר לי נכסתי אל הרבי ושטחתי בפניו את בעייתי לקבל עצה וברכה, אך מה הופתעתי כשהרבי מסר לי סכום גדול של דולרים טבין ותקילין בטבעיות גמורה. ספרתי את השטרות בידים רועדות וגיליתי כי בידי סכום נכבד מאוד! הרבי האיץ בי להתפנות אל בני ולא אבה לקבל ממני את איחולי התודה שלי!"

שוב מעשה בבחור מתלמידי הישיבה שבמשפחתו לא היתה הפרטה מצויה. יום אחד נשברו משקפיו והבחור היה שבור ורצוף. הוא זקוק נואשות למשקפיים ובלעדיהם קשה לו לקרוא ולתפקד. אך מניין ישיג ממון למשקפיים חדשות כאשר לאביו יש בקושי לקניית לחם וחלב.

תינה הבחור את צערו בפני הרבי, אשר על אתר מסר לבחור את כל הסכום הנחוץ. מני אז - מספר הבחור - בכל פעם שהייתי זקוק לכסף, לא היתה לי כתובת אחרת מבלעדי הרבי. בכל פעם שילם לי כל צרכי בפשטות כאילו מובן מאילוי שעליו לשאת בנטל הוצאותי."

מתוך מאמר

"שובה רבבות אלפי..."

המעשה הבא אירע באחד מבתי הכנסת הגדולים בשבת פרשת "בהעלותך": הגבאים הכריזו על מגבית מיוחדת לצדקה, שתבוצע ע"י העליות לתורה ו"מי שברך" לעולים. נענה הקהל בעין יפה ותרם ברוח נדיבה, ואולם עשירים מסויימים השתמטו ויצאו החוצה לפני קריאת התורה כדי שלא יעלו ולא ינדבו.

לאחר קריאת התורה, כשחזרו הגבירים הקמצנים לבית הכנסת. עלה הרב ודרש בפרשת השבוע בדרך צחות וכך אמר: "זכינו וראינו היום בעינינו בהתגשמות הפסוקים שקראנו בפרשה. כאשר פתחנו את ארון הקודש ואמרנו "ויהי בנסוע... ויפוצו אויבך..." קמו אנשים ונפוצו וברחו מבית הכנסת כאויבי ה'. ועכשיו, משגמרו את קריאת התורה, מקיימים אלו את הפסוק "ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי..." שובם של בעלי האלפים והרבבות שממונם חביב עליהם כגופם ואינם תורמים לצדקה..." נרמזו העשירים והעלו תרומותיהם...

אמרי חן

"והחזקת בו וחי עמך"...

סיפר הגאון **רבי איסר זלמן מלצר** זצ"ל: נסעתי פעם עם בעל **החפץ חיים** ברכבת לירושא. באחת התחנות אמרתי לח"ח שעלי לקנות דבר-מה. אמר לי הח"ח: "תמתין עם הקניה עד שנגיע לתחנה הבאה ומה שאתה רוצה תוכל לקנות שם מיהודי".

הוסיף הח"ח ואמר: תאר לך שלוקחים אריג ממשי שראוי לתפור ממנו בגד מלכות ותופרים ממנו שק, האם לא עוברים בכך על בל תשחית? יש בידך כסף שאתה יכול לקיים בו את הדרגה היותר גבוהה, שאין למעלה ממנה מתוך שמונה המעלות שבצדקה: נתינת פרנסה ליהודי, כשעושים איתו עסק או שנותנים לו לעשות מלאכה, כדי לתמוכו שיתפרנס בכבוד, ותקיים באופן זה: "והחזקת בו וחי עמך" שלא יפול ויצטרך לבריות, אבל אם תקנה מזה שאינו יהודי תאבד את כספך, כי תפסיד את המצוה הגדולה של והחזקת בו.

הלמות עמלים

"כל עוד הנר דולק..."

כאשר הרבנית אשת **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל, שכבה על ערש דוי ממש, יצא הרב שטיינמן לכיוון בית החולים. בהגיעו לביה"ח ביקש מהמקורבים שהיו נוכחים שם להקנות לרבנית כסף במתנה ולתת אותו לצדקה. ונימק הרב שטיינמן את בקשתו בהסבר הבא:

"כל רגע, גם ברגעים האחרונים של אדם בעולם הזה, הוא יכול עדין לקיים מצוות ובמיוחד מצוות הצדקה בכל פרוטה פרוטה. אבל רגע אחרי שהוא עולה לעולם שכולו טוב, הוא לא יכול לקיים מצוות יותר. והוא זקוק לנו בעולם הזה שנלמד או נתפלל לעילוי נשמתו. כל עוד שהרבנית כאן, היא עדיין יכולה לקיים. אנא הקנו לה פרוטות ותנו לצדקה"

הלמות עמלים

"לב אלמנה [ויתומים] ארנין"...

כידוע, היה הגאון **רבי חיים קרייזוויט** זצ"ל מפור מן הרבה ליתומים ולאלמנות. סיפר אחד העסקנים שהתלווה לרבי חיים: "נסענו לאלמנה שבעלה נפטר ימים אחדים קודם. במשך הנסיעה לא יכל לעצור ברוחו. הוא תפס בי ורקד עמי בתוך הרכב "לב אלמנה ארנין. לב אלמנה ארנין"...

"הגענו לבית האלמנה. זו התייפחה בבכי מר, הצביעה על ילדיה שסבבו אותה במעגל: "איך אחתן את כולם? איך אצליה לפרנסה?" הכאב צרב ודממה מעיקה השתררה. לפתע הלם רבי חיים באגרופו על השלחן והכריז: "אני אתחן את כולם! עלי ועל צווארי" בו במקום הניח סכום נכבד ומאז במשך כל השנים לא זנח את דאגתו לכל אחד מן היתומים שהגיעו לפירקם.

"מעשה זה חזר על עצמו אצל מאות אלמנות ויתומים. לא אחת מסר מאה דולר לילד יתום "זה בשביל ממתקים" - חייך בעליצות והמתיק את צערו של היתום הקטן".

חזון חיים

"וצרת הכסף בידך" וקשה: מהו פירוש הלשון "מצוי בידו" היה לו לומר "מצוי אצלו" שהרי אין אדם שומר כספו "בידו" אלא בתיבתו (בכספת) או בכיסו!?

וביאר הבן יהוידע עפ"י מה שאמר מונבז המלך (שם) "אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו, ואני גנזתי במקום שאין היד [של אחרים] שולטת בו..." וזהו שאמרו חז"ל "יהא כספו של אדם מצוי "בידו". כלומר שיעשה בכספו צדקה ומצוות, וממילא יהיה אז כספו מצוי "בידו" ולא ביד אחרים.

בדרך זו, נוכל להוסיף על דבריו ולבאר באופן מעט שונה את האמרה "יהא כספו של אדם מצוי "בידו" וכו', והיינו על משקל הכתוב "ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון, כי פתוח תפתח את ידך לו..." נתון תתן לו..." וזו כוונת חז"ל בעצתם, שיהא כספו של אדם מצוי "בידו" היינו בפתיחת היד לעניים, ובכך ישמר כספו. וזהו פשר כפל הלשון "נתון תתן" שהנתינה לעני היא בעצם נתינה גם לעצמו.

נמצא לפי"ז שאכן "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית!" [כפי שלמדו זאת חז"ל (במד"ר רות פר' ה-ט) ממה שאמרה רות לנעמי "שם האיש אשר עשיתי עמו היום" ולא אמרה "אשר עשה עמי" עיי"ש]. והטעם לכך פשוט מאוד: הבעה"ב הרי מפריש לעני רק מעט מממונו, ואילו העני גורם לבעה"ב שכל ממונו ישמר ויתברך, אמור מעתה: העני שקיבל את הצדקה עושה עם בעה"ב יותר ממה שבעה"ב בנתינתו עושה עם העני.

לפי"ז יאירו דברי חז"ל על דוד המלך שנכנסו חכמי ישראל אצלו ואמרו: אדונינו המלך, עמד ישראל צריכין פרנסה. אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה... מה פשר עצתו זו להתפרנס זה מזה? כיצד ניתן לממש זאת? אלא הביאור בזה שהעשיר יפרנס את העני בנתינת הצדקה, ואילו באותה מדה ואף יותר יפרנס העני את העשיר בכך, שע"ז ישמר כספו של העשיר ואף יתרבה, כאמור.

ניתן לרמוז ענין זה גם בפסוק "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (שמות כב-כג). כלומר: מה שאתה נותן לעני - "עמך", נתינה זו תשאר "עמך" כי תשמור ותקיים את ממונך. וכך נרמז גם בפסוק "ויקחו לי תרומה" (שם כה-ב) לא נאמר "ויתנו" אלא "ויקחו" כי בנתינתם הם בעצם לוקחים לעצמם אף יותר ממה שנותנים, כי בכך ממונם נשמר ומתרבה, כאמור.

מדת הרחמים

להיות חומל ומרחם על הבריות!

נלמד מהפסוק: "ונתן לך רחמים ורחמן והרבך" (פרק יג-יח)

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה ישראלית, רחמים, ביישנים וגומלי חסדים. רחמים דכתיב: "ונתן לך רחמים ורחמן" (יבמות עט.). כיוצא בזה אמרו: כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו. וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו (ביצה לב). עוד למדו חז"ל מהפסוק: "ונתן לך רחמים..." כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא.). והיינו מדה כנגד מדה, כמו שאמרו חז"ל: במדה שאדם מודד מודדים לו (סוטה ט).

כתב הרמח"ל ז"ל (במס"י-יט): "זוה פשוט כי הקב"ה מודד מדה כנגד מדה ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמוהו, וימחלו לו עוונותיו בחסד. שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מדה כנגד מדתו.

על הפסוק "ונתן לך רחמים - ורחמן", כתב **האור החיים הק'**: "שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי, כך יתנהג ה' עמו, שאין ה' מרחם אלא לרחמן. וממילא, רק אחרי "שנתן לך רחמים" ותהיה רחמן, אז "ורחמן" - מדה כנגד מדה וכדברי חז"ל (שבת קנא). כל המרחם על הבריות מרחמין עליו וכו'.

והוסיף הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - מאמר ק) בביאור הענין, שאין זה עונש על מדת האכזריות, שהרי כאן אנוס הוא במדת האכזריות שנשתרשה בו, שמוכרח לקיים את מצות הריגת אנשי עיר הנידחת ונעשה אכזר, וא"כ למה יענש שלא ירחם ה' עליו? אלא כך המציאות, שהקב"ה מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה, וכשאין אדם רחמן אין מרחמין עליו, ולכן הבטחת הקב"ה להורגי עיר הנידחת. שיתן להם רחמים כדי שאז יהיה ניתן לרחם עליהם מן השמים, מדה כנגד מדה.

אל ימנע מלרחם...

סיפר אחד מתושבי חו"ל: ביום מן הימים התקשר אלי **כ"ק האדמו"ר מבאבוב מוהרנ"צ הלבשרשטאם** זצ"ל והודיע לי שברצונו לסור לביתי להתרימני עבור מטרת צדקה מסויימת. הסכמתי, אך הצעתי שאינו צריך לבוא לביתי אלא אני אטרח לבוא אליו. אך הרבי טען שבין כה לא יוכל לסור לביתו מחמת מספר בעלי חובות הממתנינים לו שם ואין בידו עתה להשיב להם החוב.

לאחר שסיים דבריו אודות העני הנזקק - שעבורו התרים ונתתי חלקי, שאלתי בפליאה: "הלא מדברי הרבי, הבנתי שהוא עצמו בעל חוב גדול וא"כ מה לו להתעסק במטרות צדקה עבור נצרכים אחרים בעוד הוא עצמו זקוק לסכומי עתק לפרוע חובותיו!?"

נענה הרבי ואמר: "אמרו חז"ל (ברכות י.) "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים" וכך אני מפרש: "אפילו חרב חדה" - אף שאדם שקוע בצרותיו שלו עד למעלה ראש, לא הותר לו להמנע מלרחם על רעהו ולסייע לו להחלץ מצרותיו".

מתוך מאמר

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'המלאך הלבן'

השנייה התחננה אליה: "אם לא תשתי לא אוכל לעמוד בניסיון ואני אגמור הכול בלי שאת תיהני!" החולה הוסיפה והבהירה שאת המחשבה הזו היא לא מסוגלת לשאת!

'טילה' נכנעה. היא נטלה את הבקבוק. הניחה אותו על שפתותיה החתומות ונתנה לחולה השנייה להרגיש שהיא כביכול שותה.

וכל זאת כשהיא עצמה קודחת מחוס של מחלת הטיפוס בתוככי גיהנום אושוויץ!

* * *

אחת מניצולות המחנה סיפרה שהיא לא תשכח לעולם את פגישתה הראשונה עימה. היה זה ביום שישי אחד בו הגיע למקום טרנספורט חדש של יהודים. "עמדנו" סיפרה "בפני ההמצאה של מלאך המוות: ה"סאונא". הוותיקות במחנה ידעו ש"סאונא" מתקשרת עם סלקציה. פירושו של דבר שאותה חיה על שתיים, מנגלה ימ"ש, יעמוד שם ויקבע בזרת המבחילה שלו - מי לחיים ומי..."

הנערה הגיעה למחנה. בלי לדעת מהיכן מגיע הקול, שמעה כיצד 'טילה' לוחשת לה: "עמדי, עמדי בצד ימין". בעצם ההתקרבות לשורות של האסירות החדשות, היה משום נטילת סיכון עצום. אך היא סיכנה עצמה כדי להציל יהודייה נוספת.

בלילות, כשהאסירות ניסו להירדם על דרגשיהן העלובים, התעוררה 'טילה' לחיים. היא הסתובבה בין הבלוקים מתוך הקרבה עצמית. לאחת הביאה חתיכת לחם, עבור השנייה השיגה מים. אפילו נייר - מוצר יקר המציאות במחנה - הצליחה להשיג. היא שימשה בתפקיד רב האחריות כמוזכרת המרפאה במחנה. היו חולות שפחדו להתאשפז בצריף החולים, ולכן השיגה תרופות אותן גנבה מתוך סיכון עצמי גבוה.

* * *

"כמה עולה מסרק?" תלוי איזה. ובעיקר תלוי היכן: באושוויץ היה מסרק שווה כמספר הכינים ששרצו שם - כלומר מיליונים! שכן הכלי הקטן הזה הקל מאוד על הסבל שהסבו הכינים לגוף. 'טילה' השיגה מסרק אך לא שמרה אותו לעצמה. היא נתנה לכולן רשות להשתמש בו, למרות שבעקבות כך נשבר מידי פעם למסרק שן יקרה.

דבר אחד היא הרוויחה מכך: כל משתמשת ברכה בליבה את בעלת הכלי הנדיר הלזה.

ואולי בזכות אלפי הברכות הללו היא שרדה את אושוויץ!

כרטיסי המוות נחו על השולחן בסדר גרמני אופייני. בכל כרטיס רשום היה שמה של "נשפטת" אחרת, שגזר דינה נחתם למוות. 'המלאך הלבן' ניגש אל הערימה בלאט, הושיט את ידו הימנית וחפן עשרה כרטיסים.

היה זה בשעת ליל מאוחרת.

הגרמנים לא הבחינו ב'מלאך'.

כאשר הפציע הבוקר ניצלו עשר נפשות יהודיות לחיים!

כיצד חדר 'המלאך' לאזור הסטרילי? היאך הוא לא נתפס? איננו יודעים. אך זאת ידוע: המלאך לא פחד להיתפס. ובל תחשבו שהוא היה רואה-ואינו-נראה! "אפילו אם אמות על זה - אהיה מאושרת" אמרה הנערה טילה יגן "עדיף לי למות זֶהָ - מאשר לחיות פְּבוֹגָה..."

* * *

"המלאך הלבן" כך כונתה מי שבנערותה שהתה במחנה 'אושוויץ' ופעלה במסירות נפש בלתי נתפשת - גבוהה הרבה מבינת אנוש. היא נולדה בשנת תרפ"ב בפולין והתחנכה ב'בית יעקב'. בהמשך עברה ל'טופולציאנו' אשר בצ'כיה במגמה לעלות לארץ ישראל, אך המלחמה הדביקה אותה שם. בשנת תש"ב הועברה למחנה אושוויץ שם התגלתה כמלאך מושיע לאסירות ששהו במקום. מתוך סיכון עצמי הצילה נפשות רבות ודאגה לחסרונן. בשנת תש"ז עלתה ארצה והקימה את ביתה עם הגאון רבי אברהם יגל זצ"ל.

* * *

החום טיפס עד מעל ארבעים מעלות. אם היה מדובר בטמפרטורה חיצונית, נחא. אבל מדובר היה בחום הגוף של 'טילה' וחולה נוספת. בשהותן באושוויץ חלו במחלת הטיפוס, וכך שכבו לא טיפת שתייה וללא תרופות.

לפתע פתאום ניגשה אליהן אסירה יהודייה בשם **עדיט אנגלמן**, אשר עבדה בשרותי הרפואה של המחנה, והושיטה לחולה השנייה בקבוק "אורנג'דה" (מיץ תפוזים). לאחר המלחמה העידה החולה שבאותה שעה הבקבוק זרח מולה "בצבע זוהר כשמש שהתבלט מאִפְרוֹרִייתָה של אושוויץ".

'עדיט' פתחה את הבקבוק והניחה אותו על שפתותיה היבשות של החולה. היא שתתה וכעבור זמן ניתקה את עצמה בכוח על-טבעי מן המשקה, על מנת שגם יישאר משהו לחולה השנייה, ל'טילה'.

"אני לא צריכה. אני לא צמאה" טענה 'טילה'. החולה

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

{ אז נדברו }

פרשת ראה תש"פ | עלון מספר: 477 | מהדורת בין הזמנים

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם

מחזקת את ידינו...

הלכות "אבידה" ו"מציאה"...

כן... התקשיתי להאמין לשמועות... לא האמנתי עד שלא פגשתי אותם ככה מכלי ראשון... לאחר תשעה באב פתאום הם הופיעו... כל מיני פנים מוכרות של בחורי ישיבה... שאוהו... שלום עליכם... הרבה זמן לא ראיתי אותך... כן... הייתי בקפסולה... כמה זמן? חודש וחצי... חודשיים... חודשיים וחצי... ו... וגם יותר!!! לא האמנתי... ואני מוכרח להודות... עד עכשיו אני די מתקשה להאמין... כל בחור כזה שחזר לאחר חודשיים תמימים שהוא היה בישיבה בלי לצאת אני קורא לו לצד... לא לא... אני לא מאמין... תסביר לי... תסביר לי בדיוק מה היה... מה... אתה רוצה להגיד לי שנכנסת לישיבה בערב ר"ח סיון... ו... וזהו?? נשאר שם רצוף עד ז' באב... איך? איך עשית את זה?? אני לא מבין איך!!! לא... לא מבין...

אבל העיניים הטהורות מסגירות אותו!!! הפנים המאירות והנחישות מאמתות את העובדה הזו... כן... יש כאלו עשרות אלפי בחורי ישיבות... צר לי... גדול עלי!!! אני מוכרח להשפיל פנים ולהודות: אם אני הייתי בחור ישיבה בתקופה הזו... אני לא הייתי עומד בזה... אם היו דורשים ממני להשאר בישיבה חודשיים... היו עוברים על מלאכת צד!!! הייתי מרגיש כמו "צבי שנכנס לבית"... בשלב מסוים הייתי פשוט משתלשל מהחלון של הפנימיה עם סנפלינג ובורח... אז זהו!! שאלפי אלפי בחורי ישיבות בני עליה הטמינו את עצמם בישיבת שם ועבר במשך חודשיים תמימים ויותר... ולא נותר לנו אלא להצדיע להם...

גם המבוגרים שבינינו שיודעים לספר שפעם... פעם היינו נשאים בישיבה כל זמן קיץ בלי לצאת אפילו פעם אחת... אבל לא!!! אי אפשר להשוות לרגע!!! סו"ס מדובר בבחורים של הדור שלנו... על כל המשתמע מכך ואין צורך להרחיב בגודל ההבדל התהומי... ובקיצור: לא הייתי מאמין!!! לא!!! לא הייתי מאמין שבחור ישיבה בדור שלנו מסוגל להיות טמון בבית המדרש במשך חודשיים תמימים... אני חושב שלא רק אני מופתע... יש עוד מישור שכביכול מופתע... בורא עולם בכבודו ובעצמו!!!! אבא שבשמים ששם דבר בעולם לא מפתיע אותנו... אין כל חדש תחת השמש... אבל מעל השמש יש חדש!!! בחור ישיבה שמסוגל להתגבר על הטבע הכ"כ נורמלי שלו... ומסוגל להטמין את עצמו באהלה של תורה בנתונים כ"כ קשים הוא היחיד שיכול להפתיע את הרבש"ע בכבודו ובעצמו... "ואף הקב"ה תמה איתם..."

זו הפתעה שלראשונה פגשתי אותה בבין הזמנים!!! כי במשך זמן קיץ עצמו... אדרבה... אז בעיקר פגשתי את הבחורים האבודים... את אלו שמכל מיני סיבות נפלטו מהקפסולות... אלו שמכל מיני סיבות שלא תלויות בהם נאלצו לחפש את עצמם מחוץ לקפסולה... ולהם היה את הקשיים שלהם... וחלקם הרגישו אבודים... אותם בעיקר פגשתי במשך הזמן!!! אבל כשהתחיל בין הזמנים התברר לי שהגעתי להלכות אבידה ו---מציאה!!!!

כן... יש ברמב"ם הלכות אבידה ו---מציאה!!! האבידה והמציאה הולכים ביחד...

עד לפני שבועיים פגשתי בעיקר את האבידות... אבל עכשיו גיליתי את המציאות!!! יש בחורים שהקב"ה מצא את לבבם נאמן לפניו דווקא בתקופה הלא פשוטה הזו... ישנם בחורים שדווקא תקופת הניסיון הזו היתה להם נס להתנוסס והם גילו ומצאו בתוככי נפשם כוחות נעלים שהם לא היו מודעים להם עד היום... כן... חשוב שנדע... הקורונה לא הביאה לנו רק אבידות... היא גם הביאה לנו מציאות!!! הלכות אבידה ומציאה!!!

כאן חשוב לציין שבשקט בשקט... איפה שאף אחד לא רואה ישנם כל מיני מציאות שאף אחד לא יודע על קיומם... ישנם בחורים שדווקא נפלטו מהקפסולה... ומידענו דווקא הסתובב אבוד... אבל דווקא ברגעי ההתמודדות הקשים ביותר כשהוא היה לבד לבד... בכסה... אף אחד לא עמד לצידו ומי רואה... דווקא שם הוא פתאום הפגין לקב"ה נאמנות... זו גם אבידה שכשהקב"ה מצא אותה... זו מציאה מאוד גדולה!!! זו מציאה שרק הקב"ה יודע עליה... זו היתה אבידה שאין לה סימנים... בשביל זה לקב"ה יש את הטביעות עין שלו... את הקריצה האישית שרק אתה והוא יתברך מבינים אותה... צר לי שאני לא יכול לטפח לך על השכם...

עכ"פ בחורי ישיבות הקדושים והטהורים עוברים כעת תקופות לא קלות!!! וב"ה הם עושים את זה ובגדול... ו... ועל פניו... הם שוב הולכים להיכנס לקפסולות האלו... ואני שוב פעם מתחיל להרגיש פרפורי בטן כשאני רק חושב על זה... (כנראה שיש לי משהו עם מקומות סגורים...) לא נותר לנו אלא להתייגע במחשבות איך אנחנו יכולים להקל עליהם כמה שאפשר... לכה"פ להנעים להם את השעות שם... כן... כשהיו מבצעים בעזה או מלחמה בלבנון כולנו מכירים את כל התמונות המוכרות והמשפטים המוכרים ש"מחבקים את החיילים" ומפנקים אותם ודואגים להם וכו' וכו'... כן... עם כל הכבוד לחיילים האלו שחירפו את נפשם והאימהות שלהם שלא נרדמו בלילה... עדיין!!! עם כל הכבוד להם... שישאר בינינו... להיות בחור ישיבה ולשבת וללמוד תורה בלי אותות הצטיינות וכלי להחזיק בנשק ארטילרי... לשבת מול גמ' ולהבין שהנשק שלנו בפנינו... להבין את זה... ולחיות את זה במשך חודשיים... זה... זה... זה "לא פחות" קשה!!! שישאר בינינו... לא פופולרי להגיד את זה... אבל בשביל זה יש לנו בעלי תשובה שהיו קשים כארזים בצבא... וכשהם הגיעו לדרך גמ' ונדרש היה מהם לעדן את עצמם כתולעת מול סוגיה בגמ' על כל דקויותיה... כאן הם העידו בפה מלא שהקרב הזה עקוב מדם לא פחות (בלשון המעטה) מאשר כל קרב אחר... כן... וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידי לבני ישראל עם קרובו... אומר הזהו"ק אלא תקרי קרובו אלא קרובו!! יבא יום ויתגלה שאותם קרובים שישבו ועסקו בתורה בבית המדרש... הם למעשה החיילים הקרובים ביותר שהיו לקב"ה אי פעם... לא נותר לנו אלא לחבק את החיילים הקרובים האלו ולהתייגע במחשבות איך... איך מקילים עליהם... איך מנעימים עליהם את חודש אלול במתווה הקפסולות... אין ברירה... צריך להתאמן... לחשוב מחשבות... להפעיל יצירתיות... לא לחכות לבעלי אינטרסים למיניהם שאולי יגיעו למסקנה שאפשר לעשות על זה קמפיין... אל תחכו להם... כי... בחורי ישיבות תמיד ישארו בתחתית הרשימה בנושאים האלו... תמיכה ועידוד בתורה תמיד ישאר התחום הכי פחות פופולרי ש... שמי "שעושה לביתו" לא משקיע במישורים האלו... לא נותר לנו-היחידים... כל אחד מאיתנו להפעיל חשיבה אישית... לפנות באופן פרטני לאיגוד בני הישיבות המקומי... להושיט יד... ולעשות מה שאנחנו רק יכולים לעשות בשביל להאזיב עוד יותר את התורה שכבר אהובה על בניה... עוגת גבינה ביום ששי תמיד תהיה במקום... שתיה מוגזת בשבת אף פעם לא מותרת... אני מדבר גם על הפיצ'פקס האלו... אצלך זה פיצ'פקס... אבל אצלו זה התייחסות!!! הייחם פה הוא הנקודה פה הרבה מעבר למה שתתן. חזקו ואמצו גבורי החיל!!! ה' עמכם!!!

“

אביסלע גמילות חסדים... לא רק צדקה...

יש לי שאלה תיאורטית בהלכות צדקה. נניח שאני ליטאי... אבל לא סתם אלא גם מרובע!!! ופונים אלי גבאי צדקה שנאמנים עלי ומתרימים אותי... יש פה חתן אומלל... יתום מאבא ואמא, אין לו כלום... בא תתרום כמה שקלים בשביל החתונה... אה... מעורר את הלב? יש פה מצות "פתוח תפתח"?? בטח!!! יש פה מצות צדקה לכל הדעות?? בטח!

אבל רגע רגע... אני הרי ליטאי... ואני רוצה לברר: החתן הזה קנה שטריימל לחתונה שלו?? כן!!! וכמה עולה שטריימל?? 8000 שקל!!!

סליחה... מצטער... אני בעצמי לא הולך עם שטריימל... אני חושב ששטריימל זה... זה... זה דבר מיותר לחלוטין... צר לי... אני לא מחויב לתת צדקה לבן אדם שמכלה את ממונו על שטריימל ועל עוד רשימה ארוכה של ערכים ומושגים שאני הליטאי לא מכיר בהם כדבר שצריך לעשות אותו... אה... מה אתה אומר?? האם אני צודק או לא???

כמובן שאותה שאלה בדיוק מהכיוון השני... מגיע יהודי מקרית ספר ומתרים את כלל ישראל על אברך ש שלו ממושכן והגיע הוצאה לפועל וכו'. מגיע חסיד ושואל: רגע... הוא נתן דירה לבת שלו?? אני לא אוהז מזה... (כבר דובר על זה שבוע שעבר) אצלנו עובדים עם שכל ישר והורים לא מתחייבים מה שהם לא יכולים לתת... אני אשם שהבן אדם הזה נפל על הראש ונתן לילדים שלו דירות ועכשיו הוא שקוע בחובות??

נו... מה אתה אומר?? האם אני צודק שאני לא מוכן לתת צדקה למי שקונה שטריימל או לא?? אז תתפלל לשמוע!! בניגוד למה שמקובל לומר ולטעון... אני צודק!!! מעיקר עיקר הדין... משורת הדין אני צודק!!!

ומסיבה פשוטה: תסכים איתי שאם אני מכיר יהודי שברגע שאני נותן לו צדקה, הוא לוקח את כל הכסף ומבזבז אותו על סתם הימורים... אתה מסכים איתי שאני יותר לא מחויב לתת לו צדקה...?? אז תעשה משהו... אני כזה ליטאי מרובע... שמצידי שטריימל זה עוד יותר גרוע מהימורים... (הימורים אפשר עוד להרוויח... אבל שטריימל... מה העניין... מה העניין... אני לא "מבין" מה העניין...) עקרונית משורת הדין ממש אני יכול לפטור את עצמי מחיוב צדקה ולו בגלל השטריימל הזה... ואתה מבין לבד שהדוגמא מהשטריימל היא הדוגמא החיורית... כי כל אדם בעולם... איזה שיהיה... גם אם הוא מהמגזר שלי ומהאופי שלי ומהשטיבל שלי ומהשטריימל שלי... אם תתן לי לעבור את המסמכים של ה"עובר ושב" שלו בחצי שנה האחרונה... תמיד אני אמצא שההתנהלות שלו בחשבון בנק שלו היא לקויה מבחינתי... והוא מוציא כספים מיותרים על ידי ראשונה כשאצלי הכל יד שניה... וכן הלאה וכן הלאה... ואם ככה אני לא צריך לעזור ולתמוך בבן אדם שמבזבז כספים על דברים שאני עכ"פ אוהז שאין להם טעם. **אז זהו!!! שעל זה!!!** בדיוק על זה נאמר כלל ברזל שלא כולם יודעים אותו: **אין צדקה משתלמת אלא לפי גמילות חסדים שבה!!!**

גמילות חסדים פירושו להיכנס לנעליים של השני ולהיות איתו... במקום שלו... בראש שלו... ואפילו בשגעונות שלו... גמילות חסדים זה אומר שאני לא הולך כעת לשנות אותך... אני לא הולך לברא אותך מחדש... אני מקבל אותך כמות שאתה!!! ואני כעת רוצה לעזור לך **פה!!!** במקום הזה!!! **איפה שאתה נמצא!!!** זו ההגדרה של **גמילות חסדים!!!**

והיות ויש לך שגעון שאתה צריך חמישים איש רצים לפניה... אז אני פה בשביל לספק לך את החסר הזה... אני לא הולך כעת לשנות אותך... לא הולך לחנך אותך... ולהסביר לך שיש לך ג'וקים בראש... כי אני כעת איתך... בראש שלך... זה השפה והשפראך של גמילות חסדים!!!

אבל מצד צדקה נטו?? זכותי המלאה להטיל ווטו ולטעון שאין **הצדקה!!!**

כן... צדקה זה מלשון **צדק!!!** ובשביל להיות מחויב לך צדקה... צריך שהצורך שלך יהיה **מוצדק**... ואם ההתנהלות שלך היא לא תקינה... ויש לך כל מיני שגעונות בראש... ואתה מכלה את ממונו על כל מיני דברים שמבחינתי זה מחדל אחד מתמשך... אז מצידי אין **הצדקה** לתת לך צדקה... אני אפילו יכול לטעון בתקיפות שאסור לתת לך צדקה!

דא עקא: שבקצב הזה תשעים ותשע **פסיק תשע** אחוזים מהעניים שאנחנו מחויבים לתת להם צדקה... אם רק תתן לי לעבור על העובר ושב שלהם בחצי שנה האחרונה... אני אוכיח לך שאין שום הצדקה לתת להם צדקה!!! אם אני אצמד לצדק ולצדקה ולהצדקה אני כמעט אבטל את מצות הצדקה מן העולם... אז הנה... בדיוק בשביל זה יש לנו את הכלל: **אין צדקה משתלמת אלא לפי גמילות חסדים שבה...** ההגדרה של מצות צדקה תלויה באופן מכריע במידת גמילות חסדים שיש לך בלב!!! ככל שאתה מסוגל להיכנס לנעליים של השני ולראש הכ"כ שונה שלו ולקבל את השוני שלו... ככה יש לך יותר ויותר שטח נרחב לצדקה... כי מי שלא מסוגל לקבל את השוני של חבר שלו... המגרש של צדקה שלו מצומצם וצר עד כדי שכמעט ואין לו קיום!!! כי... כי כמעט כל צ'אלמר שמגיע לאסוף צדקה... יש לי ביקורת למה אתה צריך צדקה. בגלל שאתה גר בירושלים... תמכור את הדירה שלך ותקנה דירה במעלה עמוס... הנה... תחכנו על כל הצ'אלמרים... וכן הלאה וכן הלאה... כל אחד שיצטרך צדקה אני אסביר לו איך אני הייתי מסדר לו את החיים בצורה אחרת ואני גם אהיה צודק... (ממילא איפה נשאר לי לקיים מצות צדקה?? רק אצל אנשים מאוד מסוימים שבאמת באמת החשבון של ההוצאות וההוצאות הוא בדיוק בראש שלי... ורק להם אני מבין שיש טעם לתת צדקה... ויש!! יש כאלו אנשים שמסוגלים לתת צדקה רק לאנשים שלגמרי לגמרי בראש שלהם!!! אין בעיה... יש פה צדקה... אבל לפעמים הגמילות חסדים היא מהם והלאה...) ואגב: כידוע זה אחד מהדברים הבולטים ביותר שהיו אצל ר' יואל מסאטמאר זצ"ל שכה הוא חניך את קהל עדתו... לעשות הפרדה הרמטית בין הקנאות וההשקפה הצרופה לבין מצוות צדקה... כידוע ר' יוליש היה תומך ועוזר ונותן צדקה גם ליהודים הכי רחוקים שהיו מראשי הציונות שהוא כ"כ קידש מלחמה נגדם... ולמה?? כי צדקה תלויה בגמילות חסדים!!! וגמילות חסדים זה להכיל את האחר... להכיל גם את היהודי הטועה שברקע שלו נכון לעכשיו הוא תינוק שנשבה וממילא צריך לעזור לו במקום שבו הוא נמצא!!! אז שלא תבין לא נכון: בקונטרס "על הגאולה ועל התמורה" ר' יואל זיע"א ייצא

נגדו בחרב וחנית ויקח פטיש גדול וישבור את כל הפסילים של תרח... אבל כשזה גיע לצדקה... כאן ר' יוליש יתיישב בפתח האוהל כחום היום והוא מוכן לרוץ לפתח האוהל ולהאכיל גם אנשים שמשתחוים לעפר שברגליהם...

כלומר: היסוד הוא כך: כשיהודי צריך צדקה!!! זה לא הזמן לשנות אותו... זה לא הזמן לברא אותו מחדש... כעת זה המבחן שלי עד כמה אני **גומל חסדים**... עד כמה אני מוכן להיכנס לנעליים שלו... לקשיים שלו... ולקבל אותו עם כל המחדלים שלו... ולעזור לו במקום הזה!!!

אחת הדוגמאות הבולטות איפה פוגשים את הדבר הזה בתקופה האחרונה... בייחס לקורונה!!! נניח שאצלי כבר אין קורונה... אני סיימתי את שירותי בצבא הקורונה... אני מיציתי את הסיפור איתה... נניח שאני כזה!! (אני במקרה לא... אבל יש כאלו שכן...) עכשיו... אני מגיע לבית הכנסת ואני פוגש יהודי שהוא כן!!! כן עושה עדיין עסק מהקורונה... הוא כן עדיין מפחד מזה... הוא כן חושש מזה... הוא כן הולך להיבדק... ואם הוא יקבל תשובה חיובית... הוא יכניס עשרות אנשים לבידוד... ואשתו תשאר עם הילדים לבד... בלי עבודה... וכן הלאה וכן הלאה... (אגב: אני מציג את זה כאילו הוא המודר... אבל למעשה רוב ניכר מחכמי התורה ופוסקי ההלכה סבורים שפחות או יותר כך צריך לנהוג... כך שמי שחושש הוא בסה"כ נוהג ע"פ הוראת רבותיו) כל המעגלים והמעגלי מעגלים שהולכים לסבול מכל הסיפור הזה שמי שידוע... זה... זה סבל גדול גדול גדול!!! ואילו אני???

אני מצידי לצורך העניין מסתכל מהצד צוחק... עזוב אותך קורונה... אני סבור שלא צריך לפחד מהקורונה... זה כלום... אתם סתם מענישים את עצמכם... אז נכון... יתכן שאתה ככה חושב!!! ונניח גם שאתה צודק... ואנחנו כעת לא הולכים לפתוח את הנושא מי צודק ומי לא...

אני רוצה שתסכים איתי בדבר אחד ויחיד: ש-**הוא!!!!!!** הוא הרי לא חושב ככה!! נכון?? אתה מסכים איתי שהוא חושב אחרת ממך???

והיות והוא חושב אחרת ממך... הרי אם הוא ידבק בקורונה הוא הולך להכניס את כל המשפחה והסביבה שלו למעגל של טרסור ובלגן... שכרוך בנזק צער ריפוי שבת בושת... אם ככה: אז למען ה': מה זה משנה אם הוא צודק או לא?? מה זה קשור לגופו של עניין מי צודק???

תפעיל אביסלע גמילות חסדים!!! תכנס לראש שלו! תכנס לנעליים שלו!!!

תהיה רגע איתו... בראש שלו... ותבין שאם אתה מזלזל במה שכעת מלחיץ אותו... **הוא הולך לסבול מזה סבל רב!!!** אתה יהודי או לא יהודי?? יהודים הם בעיקר **גומלי חסדים**... יותר ממה שיהודי עושה צדקה... הוא בעיקר עושה גמילות חסדים!!! צדקה זה ראש בראש!!! אם צריך אז נותנים... אם צריך נזהרים... ואם לא אז... אז לא...

אבל גמילות חסדים זה מנגנון אחר... זה לא ראש בראש... גמילות חסדים זה עניין של התחשבות... להיכנס לראש של השני ולנעליים שלו... ואם אצל

לא הולך לזלזל ביהודי זקן... כי סו"ס הוא זקן והתורה לא מרשה לדחוף זקנים... נקודה... אבל כשה מגיע לשטח האפור הזה... למעמדות ושררות שנובעות בעיקר מתפיסת עולם... אם זה מנהיג קהילה או פרנס על הציבור או ראש ישיבה או אדמו"ר... **כאן מתחילה תאונת דרכים הכי קטלנית!!!!** כי אצל יהודי אחד הדמות הזו היא כל העולם הרוחני שלו... ואילו לחבר שלו אין ששששום מחויבות מינימלית לדמות הזו... ומכאן ועד הפליטת פה המזלזלת והמבטלת... והכדור שלג שמתגלגל אחריה... הדרך קצרה... כיודע ליודעי ח"ן...

נו... אז באמת איך מגדירים את השטח האפור הזה???

חשבתי על זה הרבה הרבה... והגעתי למסקנה מפתיעה מאוד:

אני מחויב לראש ישיבה של חבר שלי... לא פחות ולא יותר מדין **כבוד הבריות!!!!** מה פירוש?? היות וחבר שלי הוא בן אדם!!! ובשבילו הדמות הזו היא הההכלל... כל העולם הרוחני נזקק לדמות הזו! אז גם אם לי יש דמות אחרת שאותו אני מעריץ ומכבד... אני מחויב לתת מקום של הכלה וכבוד לחבר שלי ולהכיר גם בדמות שהוא מעריץ. (אנחנו כמובן לא מדברים כשיש טענות נקודתיות... אלא באופן כללי כשאתה לא יודע במי מדובר ובס"כ לא מרגיש מחויבות...) ואם יש עוד כמה אלפי יהודים כמוהו שזוקפים לדמות מסוימת את כל הרוחניות שלהם. אני מחויב לזה ממקום של **כבוד הבריות!!** מי ששייך לחסידות פלונית והוא מדבר על האדמו"ר מהחסידות השנייה... על מה הוא עובר בראש ובראשונה?? על ביזוי **כבוד הבריות!!!!** שלא תבין לא נכון: ברור שאתה!!! אתה במקרה מכיר מקרוב ויודע שהרבי שליט"א שלך הוא צדיק וקדוש וטהור ותלמיד חכם מופלג... אבל סו"ס חבר שלך מהמגזר השני לא יודע את כל זה... הוא יודע דבר אחד: שהמעמד של הרבי שלך מתבטא בזה שהוא נקרא רבי וממלא מקום אבותיו!!!! והיות וזה לא הרבי שלו... אז בתור מה הוא מחויב לדבר עליו בכבוד?? ממקום של **כבוד הבריות!!!!** כי הרי את הדמות הרוחנית הזו כך וכך אנשים מעריכים... אז דבר ראשון תכבד **אותם!!!!** אז מה ואתה מכבד דמות אחרת... תכנס לנעלים של השני... ואם חבר שלך נולד במחוז אחר באירופה והוא מכבד דמות רוחנית אחרת... מותר לו... וצריך לכבד אותו!!!! אז דבר ראשון: תכבד את המנהיג הרוחני של חבר שלך ממקום של כבוד הבריות!!!! ואח"כ תעשה את השיקול האישי שלך אם אתה מעוניין להתחקות מקרוב ואז לגלות שמדובר בדמות באמת מרוממת שצריך לכבד אותה מעוד אלף ואחד סיבות... אבל כל זמן שהחלטת לעמוד מהצד זה לא מתיר לך להקל בכבוד של דמות שהרבה יהודים מדברים בכבודו!!! זה לא גרע מכבוד מלכות שמש רבינו היה מחויב לנהוג כבוד בפרעה עד הרגע האחרון... ק"ו בן בנו של ק"ו כשמדובר במלכות וממשלה שניתנה לדמות רוחנית... איזו שתהיה...

אל תמהר לסתור את דברי... תחשוב על זה טוב טוב... זה עמוק ואמיתי.

ואתה מבין... שאין מה לחשוש... אז גם כשאתה תצחק לקב"ה בהיסטריה על כל מיני קשיים מלחיצים שיש לך... הקב"ה גם יודע לצחוק... כי הקב"ה באמת באמת יודע ובאמת באמת מבין שלמעשה אין מה לחשוש... כי בין כך ובין כך העוה"ז הוא כחלום יעוף... אז גם הוא יתברך לא יתרגש מההיסטריה שלך... רק מה??? אתה רוצה שהקב"ה יהיה איתך! ירד אליך!!!

רבש"ע: אני יודע שאתה יתברך לא מבוהל כמוני... אתה יודע שהכל בשליטה... אבל היות ואני כעת לא אוהז במדרגה הזו... אז תהיה איתי ותקשיב לבקשה שלי ואנא תעשה מה שאני מבקש... ככה? אתה רוצה שהבורא יתברך יהיה רחום וחונן ורב חסד - ויהיה איתך בראש שלך???

אם ככה... **תעשה לפניו כסדר הזה!!!!** תעשה גם אתה ככה בייחס לחברים שלך! תהיה גם אתה גומל חסדים ותתחשב בראש של חבר שלך... תהיה איתו בראש שלו... ובפאניקה שלו... ותבין ללבנו... ואז גם אבא שבשמים יהיה איתך בראש שלך...

מעניין לעניין באותו עניין: את הנקודה הזו אנחנו פוגשים גם בייחס לעוד נושא מאוד רגיש ועדין בציבור שלנו... **לצורך העניין אני אתן הקדמה קצרה:** ביהדות יש שררות ומעמדות רשמיות! כמו תלמיד חכם שאנחנו מחויבים לכבד אותו **מדן תורה**... יש לנו כהן שאנו מחויבים לכבדו **מדן וקדשות** יש כיבוד אב ואם שאנו מחויבים **לכבוד ע"פ ציווי התורה** ואפילו סתם יהודי זקן אנו חייבים להדר אותו וזה אחד מתרי"ג מצוות.

אבל למרבה האבסורד דווקא השררות המשמעותיות ביותר ביהדות (ע"פ בדורות האחרונים...) דווקא הם די מטושטשות ולא מוגדרות... כמו פרנס על הציבור... או אדמו"ר שממשיך דרכו של אביו שכאן דווקא ההגדרה התורנית הם די מעורפלת... אני במקרה מאוד מכבד את האדמו"ר שלי... כי הוא אצלי הדמות הרוחנית שאומרת לי הההכלל... אבל האדמו"ר שלך... מהמגזר השני??? לכאורה זה לא אומר לי כלום!!! באיזשהו מקום אני מחויב לכבד את המו"ץ השכונתי שיושב לידי בבית הכנסת... יותר מראש ישיבה מפורסם שיש לו אלפי תלמידים... למה?? כי המו"ץ הזה סו"ס יש לו הגדרה רשמית של תלמיד חכם!!!! וע"פ תורה אני מחויב להדר ולכבד אותו... ואילו הראש ישיבה הגדול... כל זמן שהוא לא הראש ישיבה שלי... ועד כמה שהמעמד התורני הרשמי שלו מסתכם בזה שהוא תופס ישיבה רוב עסקו מסתכם ב"נשים נזיקין..." אזי המחויבות התורנית שלי כלפיו היא לא כ"כ מוגדרת... (זה כבר תלוי בגמ' שבת ק"ד וכו')... אותו דבר בייחס לאדמו"ר... בשלמא כשמדובר באדמו"ר שלי... זה נישט שייך. אני במקרה יודע עד כמה הוא "עיר וקדיש" וכל היידישקייט שלי נזקפת אליו... אבל האדמו"ר שלך... מהמגזר השני... לכאורה אין לי כמעט שום מחויבות תורנית מוגדרת שאני מחויב לכבד אותו...

חו שאלה!!!! שאלה שאלתית!!!! הכי קל לטייח את השאלה הזו... ולא לפתוח את הנושא הזה... אבל זה לא נכון! כי כמדומני שחלק מכריע מהזלזול והשנאת חינוך שלנו בייחס לצדיק ולמנהיג של המגזר השני... מתחיל ונגמר מהשטח האפור הזה... אף אחד לא הולך לזלזל במו"ץ שכונתי... כי הוא תלמיד חכם - נקודה!! יורה יורה ידין ידין!!! מה יש פה להתווכח... כמו כן אף אחד

השני יש פה משהו שהוא חרד ממנו... בפאניקה ממנו וזה עלול לשבש אותו לגמרי... אז אני מתחשב בתפיסה שלו... בראש שלו...

אני אגלה לך סוד: בעוד פחות בשבועיים... בערב ראש חודש אלול... ביום הגדול הזה הקב"ה התגלה לעיניו מקדם... והודיעו כי הוא קל רחום וחונן ארך אפיים ורב חסד ואמת... והקב"ה התעטף בטלית כשליח ציבור ונשבע למשה רבינו: שאם בני **יעשו לפני כסדר הזה** אני מוחל להם על כל עוונותיהם!!! כלומר: יהודי **שיהיה בעצמו** רחום וחונן ורב חסד - ויעשה לפניו יתברך כסדר הזה!!! אז גם הקב"ה יהיה איתו רחום וחונן... **רוצה שאני אסביר לך מה הקב"ה אמר למשה רבינו???** אני אסביר לך את זה ברחל בתך הקטנה:

כפי שאני מכיר אותך... יש לך בלע"ר הרבה הרבה שגעונות... אתה מתעקש לחשוב שאתה הולך לחיות עד גיל 240... ולכן אתה מאוד שקוע בענייני העוה"ז... אתה רוצה לשפץ את הבית... מפריע לך כל מיני דברים בתדמית האישית שלך... כל השטויות האלו לא באמת מעניינים את הרבש"ע... ולמה לא?? כי הקב"ה יודע את האמת... הוא יודע שאתה עפר ואפר רימה ותולעה... הוא יודע שאתה אורח כאן בעוה"ז וחבל לתת לך פה בעולם הזה כל מיני דברים שרק יגרמו לשקוע עוד יותר בעוה"ז... ולכן הקב"ה בתור אבא אוהב... מעדיף לא למלאות משאלות לבך!!! אדרבה... הכי טוב לך שתשאר תמיד עני... ותמיד תרגיש דפוק... וככה יהיה לך פחות ניסיון העושר... ומהסיבה הזו לכאורה זה הולך להיות הגורל שלך בחיים... גם אם תתפלל לא יעזור לך כלום... הקב"ה אוהב אותך והוא לא יתן לך לבזבז את הזמן על ענייני העולם הזה... ככה היה אמור להיות לפי כל הפרמטרים!!!!

אלא ש--יום אחד הקב"ה התגלה למשה רבינו וגילה לו את היסוד העצום והנורא שנקרא **י"ג מידות של רחמים**... שמה זה אומר???

שה' איתי!!!! בראש שלי!!! ואם אני פדנט כזה שמחפש כבר חצי שעה שקית של גל פז שתתאים לצבע של העניבה שלי... אז ה' יתברך **איתי!!!** כואב לו שאני כעת לא מצליח למצא את השקית הזו... ואם אני מתפלל על זה הקב"ה מאזין לי ברוב קשב והוא לגמרי לגמרי איתי בראש הקטן שלי... ובעז"ש הוא יענה לתפילתי... וגם אתה... אם תתפלל ותזעק לקב"ה על כל מיני שגעונות שיש לך ולכולנו... הקב"ה לא מזלזל!!! כי הוא רחום וחונן!! הוא איתך... בראש הקטן שלך... ובהתמודדות שלך... זו התגלית העצומה והנוראה שהקב"ה גילה לעיניו מקדם ועל זה כולנו נשענים וכל מה שיש לנו מגיע משם... **אבל!!!! זה מותנה!!!!**

אבא שבשמים התנה תנאי כפול עם משה רבינו...

אם אתה רוצה שאני אהיה איתך בראש שלך ואכנס לנעלים שלך!!! זה רק בתנאי שאתה גם ככה תנהג עם זולתך!!! אם אתה תכנס לנעליים של חבר שלך... ותהיה איתו בראש הקטן שלו... ולא תזלזל בהיסטריה המוטעית שלו... אז גם אני לא אזלזל בראש הקטן שלך ובהיסטריה המוטעית שלך... אבל אם כשיהודי מפחד מקורונה... אתה מהלך לידו וצוחק לו בפרצוף כי... כי... הרי אתה יודע...

נשות ישראל הצדקניות... היכנו למסכת עירובין...

נמצאים אנו במסלול דף היומי בסיום מסכת שבת ובתחילת מסכת עירובין... ושוב... זה לא סוד ש"עברנו משהו" בתקופה האחרונה... וכמו שכל ממסד התערה וכל מוסכמה התרופפה... גם ההתחלה וההתחדשות שהייתה לנו לפני חצי שנה צריכה החייה מחדש... ובפרט בפרט כשמדובר בתחילת מסכת עירובין!!! שהיא מסכת שדורשת השקעה... כאן אולי אפילו צריך כמה מכות חשמל בשביל להגיע את העסק קדימה... התייעצתי עם כמה מגידי שיעורים ותיקים... והוחלט שהפעם אין מנוס!!! המפלט האחרון שיכול לתת לנו את הכח להמשיך זה... זה... זה לא פחות ולא יותר: נשות ישראל הצדקניות!!! כן כן... אתן... בדיק אתן... אולי אתם לא יודעות מה גודל ההשפעה שלכם... במקרה הטוב אתן יודעות שנדרש ממכם **לא להפריע** לבעל ללכת ללמוד... אבל לא!!! לא להפריע זה חיוור... זה קלוש... הייתי אומר אפילו מכוער...

אשה שלא מפריעה לבעלה להמשיך ללמוד... זה... זה כמו אמא שלא מפריעה לתינוק להמשיך לבכות... תינוק שבוכה צריך לקום ולעזור לו... לקום ולתת לו את מה שהוא צריך... **להבדיל על אותו משקל**: בעל שיושב ולומד תורה... לא מספיק שאשתו לא מפריעה לו... מספיק בקושי... צריך פה **אותן!!!** צריך פה את המנוע שלך... את האשת חילו! צריך את אהבת תורה שלך!! את הפידבק שלך!! וכעת המפתחות בידיים שלך... מתחילים כעת בדף היומי מסכת עירובין לאחר מסכת שבת ממושכת ורבת תהפוכות... והאם בעלך יתחיל עם כל המרץ ויכנס לשוננו של עירובין או לא? **זה תלוי בך!!! ולא בשום אחד אחר!!!**

ואני רוצה רגע אחד להעביר ולהסביר: למי שזוכר... כבר לפני יותר מחצי שנה כתבתי את המסר הזה פה בעלון... שהתחיל בבית... הכל תלוי בדחיפה של האשת חילו... ואני בעצמי לא ידעתי עד כמה שזה נכון... בשעתו היו כאלו שאפילו חלקו עלי בתוקף... הם טענו שאדברה... הכל תלוי בחבורה... הכל תלוי במצב שהמגיד שיעור עושה ובשבת התאחדות של חברי השיעור וכדו... והנה הגיעה הקורונה וריתקה את כולנו לבית... והנה... טול לך את אשר הבאת... כל ההמוניות וכל החגיגות וכל האירועים האדירים של עשרת אלפים איש ויותר... כל זה נהפך להיסטוריה... ואפילו השיעור הקבוע והמסודר של השלושים איש מידי ערב... גם זה נכנס לשיטת... ו... ומה הדבר היחיד שנשארה? **הקו המשפחתי!!!** אותה נוות בית שתמיד עומדת לצידו של בעלה ובסופו של דבר הכל מתחיל אצלה וגמר אצלה... מיותר לציין שהקורונה היא בסה"כ דוגמא טובה כי כולנו חוינו אותה... אבל יש עוד המון המון צמתים בחיים... שכל המצב עם הקהילה ועם החבורה כבודם במקומם מונח... סו"ס החיים חזקים מהכל וישנם כל מיני התמודדויות בחיים שמקומם בין כתלי הבית... שמי שיקבע את הסדר היום ומי שיתן את הטון ויחליט מהו סולם הערכים ומה סדרי העדיפויות זה רק האשה!!! ממילא אשה שלא מפריעה לבעלה ללמוד... בהחלט כל הכבוד לה... אבל לא... זה לא מספיק... אנחנו צריכים אותה בתוך התמונה... לא שלא תפריע... אלא שתהיה חלק מעניין... ותדבר ותשלח את בעלה ללמוד תורה עם כל הלב ועם כל הנשמה... תרגיע אותו ש... שזה בסדר... אני אסתדר... אני אספיק... אני אשזכר במה שצריך... העיקר תהיה פנוי ללימוד התורה...

אנא נשות ישראל הצדקניות... תפנימו את זה!! אתם בתמונה!!!

ובפרט במסכת עירובין הזו... אתם תחרצו את השטייגן במסכת זו...

---כעת כמה פרטים קצרים על מסכת עירובין... לא... אל דאגה... אני לא הולך עכשיו ללמד את נשות ישראל את מסכת עירובין אבל לתת רקע קצר... מה הסיפור של מסכת עירובין??? למה היא מסכת שצריך לנשום נשימה עמוקה לפני שמתחילים אותה? ובכן: העניין הוא ככה: מסכת עירובין זה **אתר בניה!!!** כשמתחילים מסכת עירובין לובשים קסדה של פועל בנין ומתחילים לבנות בית!!! כן... את **הבית היהודי!!!**

כמובן ש-יחי ההבדל הקטן... אנחנו לא מדברים פה על פועל בנין שבונה עם בטון ומנופים ופיגומים... בשביל זה יש לנו מספיק ערבים ובני מיעוטים ש"עמדו זרים ורעו צאנכם..." אנחנו מדברים על בית הרבה יותר רוחני עמוק ופנימי... מה שנקרא **"הבית היהודי!!!"** רשות היחיד שבה מתייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה... היחוד הזה אמנם מגיע לשיאו בשבת קודש... שזה תפקידה של מסכת עירובין לחתור לאורך כל הדרך להגדרה של רשות היחיד בשבת קודש... אבל במשך כל השבוע אנחנו בונים את רשות היחיד הזו ומתכוננים אליה וניזונים ממנה...

כן... במשך כל השבוע אנחנו מתכוננים לשבת קודש... אנחנו מסתובבים ברשות הרבים... מעבירים ד' אמות... האין האהר... מכניסים... מוציאים... במשך השבוע אנחנו מאבזרים את רשות היחיד ומכנינים אותה לקראת שבת קודש... ואז כנניסת שבת אנחנו פותחים את הדלת... בואי כלה... שבת קודש נכנסת ואז סוגרים את הדלת וכעת יש יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה... אסור להוציא... אסור להכניס... אסור לטלטל ד' אמות ברה"ר... כי יתה המקום שלנו זה רק רשות היחיד שבו מתייחדים קוב"ה ושכנתיה

וכעת!!!!!!! במסכת עירובין הזו... אנחנו פשוט בונים את רשות היחיד הזו... אנחנו יושבים מול המפות ומשרטטים איך צריך להיראות רשות היחיד ע"פ תורה... **וזו עבודה!!! וזו השקעה!!!** כן... תשאלו אדריכלית שעובדת שעות נוספות... זו עבודה... זה לא משהו חובבני...

ואנחנו הגברים- כעת יוצאים לדרך!!! אנו לובשים כעת את הקסדה... מצטיידים בשרטוטים ובמפות ומתחילים להנדס את הבית לשכינה הקדושה!! את הבית המשותף של איש ואישה זכו שכינה ביניהם!!! כעת... בתחילת המסכת אנחנו הולכים ללמוד מה ההגדרות של מחיצה ורשות ע"פ תורה... מדובר בסוגיות שלא הייתי מגדיר אותם שהם קשות... קשות לא... אבל כן **דורשות השקעה**... ומי יתן כח לבעל להשקיע בזה??? מי יתן דחיפה לבעל לצאת מידי ערב בשביל ללמוד איך בונים רשות היחיד לשכינה הקדושה??? מי אם לא עקרת **הבית!!!** מי אם לא עיקרו של בית!!! כן... למי שידוע... בפנימיות התורה האשה מייצגת את השכינה הקדושה... (אלו משפטים עמוקים... שלמרה האבסורד דווקא הגברים מתקשים להבין אותם... אבל נשים מכינות את זה מצוין... גברים טובים בלהבין את ה"נופי" תורה של מסכת עירובין... אבל את הרובד הפנימי והעמוק שמסתתר מעבר להגדרות התורניות של מחיצה ורשות הפתח... את זה דווקא נשותיהם מכינות יותר...) אנחנו כעת הולכים לבנות בית... למי? לך!!! לאשה שתפקידה לייצג את השכינה!!! כדי שאותה אשה תוכל לעמוד בערב שבת מהמשבצת שלה בתור עיקרו של **בית** ולהדליק נרות

בבית המקדש הפרטי שלנו בשבת קודש... בשביל שיהיה פה הגדרה של בית... בשביל זה אנחנו כעת לובשים בגדי פועל בנין ומתחילים מסכת עירובין... ומעתה!!!! בבניה יש כלל שאומר: **שכל העוסק בבנין מ מ ס כ כ ו!!!** לבנות בנין זה מתייש... זה שוחק... זה ממסכן... למה?? כי בנין זה דבר אחד גדול שמורכב מהרבה הרבה חלקים... עוד נדבר ועוד נדבר... ובשביל שיהיה לאדם עצבים להזיע ולהתיגע כעת מול השורה החמישית הוא צריך את המעוף ולראות מול העיניים שלו את התוצאה הסופית... שהנה... כל יום נוסף אנחנו מתקדמים לקראת השלמת הבית הגדול!!!! ותכל'ס... ביום יום קשה לפגוש את זה... ביום יום יושב לו הפועל מול המלט והבוץ והלבנים והחום והוא רואה רק את שורת הלבנים הכבדה והמייגעת... ולכן כל העוסק בבנין מתמסכן!!! נו... מי יעזור לו שלא להתמסכן??? מי יתן לו רוח גבית... וידחוף אותו להמשיך הלאה והלאה??

כאן צריך מישהו שרואה מול העיניים שלו את הבנין הגדול שהנה הולך ונבנה פה... והנה!!! זה המקום שלך- אשתו של בעלך... כמובן שחיו להגיד על מסכת עירובין שעליה נאמר "כל העוסק בבנין" חלילה וחס!!! זה לא נכון... (עוד מעט אני גם אסביר למה לא... אבל תכל'ס) להגיע כל ערב לבית מדרש במשך קרוב לארבעה חודשים וללמוד שוב על מחיצות ועל לחי ועל קורה ועל צורת הפתח... ו... ומדובר בסוגיות שדורשות השקעה... אם בעלך לא יקבל את הפידבק המתאים... ולא תעמיד לו מול העיניים את הבנין הגדול והפנימי שהוא כעת הולך ובונה פה נדבר ע"ג נדבר... אז הוא עלול להתעייף... ממילא זה תלוי בך!

הריגוש הזה תלוי באידישה מאמא!!! פחות בבעל... הוא כן טוב בשביל ההגדרות של פירצה פחות מעשר אמות ופס ארבעה ומשהו... אבל את הרובד הפנימי שמתרם כאן והרשות היחיד הקדושה שנבנית כאן... זה תפקיד של האשה!!! זה כבר עומק של אהבת תורה... שבה האישה חזקה יותר... **עכשיו שלא תבינו לא נכון**: מסכת עירובין היא מסכת מתוקה שיש בה המון המון גישמאק... אבל היות והיא דורשת השקעה!! אז נהיה מצב קיצוני... מי שמגיע עם נכונות להשקיע... ולהיות עקבי... ומתאמץ להיות מחובר לעניין... אז הוא משתגע ומתלהט אחריה וזה גיוואלדיג... אבל!!! מי שלא משקיע... אז מה שקורה זה ההיפך הגמור... זה נהיה מעייף ושוחק ומתיש...

זה לא כמו מסכת שבת שמת' שתגיע... אתה תמיד יכול להשתלב... וזה יראה לכל הפחות כמו וורט לפרשת שבוע ש... שיצאת עם משהו... בעירובין זה קצת שונה!!! כי בגגדול... מסכת עירובין זה נושא!!! שאם אתה בפנים... אתה לגמרי בפנים... ואם אתה מבחוץ... אז עוד איזה מחיצה... ועוד קרש... ועוד לחי... זה נהיה מחסן של קרשים בראש... אם נרצה להגיד את זה במושגים נשיים... ההבדל בין מסכת שבת לעירובין... זה כמו ההבדל בין שיעור גאוגרפיה לבין שיעור מתמטיקה...

שיעור גאוגרפיה... מתי שתחליט להקשיב... אתה מיד יכול להיכנס לעניין... אז אמנם בשיעור הקודם... כשדברנו על יבשת אפריקה בחרת להמריא לאלסקה... בסדר... אז עכשיו אנחנו אווזים במזרח אירופה... אתה תמיד יכול להצטרף להפלגה... לעומת זאת במתמטיקה... אי אפשר לעשות חצי מהתרגילים או להגיע לחצי מהשיעורים... אם אתה בעניין... אז אתה לגמרי לגמרי בפנים ואתה מבין הכל (ובמתמטיקה בדרך כלל לא שייך ציון 4 או 6)... כי מי שבעניין אז הוא לגמרי בעניין...

בער על אותו משקל... (אני מדגיש בער) ההבדל בין מסכת שבת לעירובין... מסכת שבת זה המון המון נושאים מגוונים... מתי שמגיעים תמיד יש סוגיה או שהיא כעת נגמרת או שבעת מתחילה... אבל בעירובין אנחנו כעת בהנדסת בנין של רשות היחיד... זה מערכת חוקים שאם אתה בפנים זה אאאש!!!! שש... שקט... אל תפריעו לי... אני באמצע לחשב... אבל אם אתה בחוץ... אז כל פעם מחדש צריך לרענן את הרקע מחדש וזה כבר עלול להיות שוחק... (אגב: זה לא מופקע... תמיד אפשר להצטרף... בסה"כ צריך כמה משפטי רקע... אבל גם אז... צריך נכונות להיכנס לעניין... ולא כל יום לאסוף עוד איזה נתון של לחי וקורה)... וכאן אנחנו צריכים אתכם!!! שתינו לנו את הרוח הגבית... את אהבת התורה ואת הכוונות... כן... מסכת עירובין נוגעת אליי... בעלי כעת בונה את הקן ואת הרשות היחיד שמאחדת אותנו עם קודשא בריך הוא ואני פה בתמונה... לגמרי בתמונה...

---אז אנחנו מאחלים לך שיום אחד הוא יחזור עצבני הבייתה... כן... אורייתא קא מרתחא ליה... אבל אל דאגה... זה עצבני מסוג אחר!!! לא מהסוג המעצבן... אלא מהסוג הנחוש להבין... מהסוג המרומם... אז תביני אות... הוא חזר כעת מהעבודה... אז היום היה יום קשה... אז תכנין לו איזה עוגת גבינה טובה או מילק שייק... מה אפשר לעשות אנחנו כעת בונים!!! וכמובן שיום אחד הוא יחזור הבייתה מפהק... כן... העבודה לפעמים שוחקת... לא! את לא תתני לו מוסר!!! חס ושולום! גם אם הוא החליט להפסיק מאיזו סיבה שתהיה להפסיק להגיע לדף היומי... זה לא ענייניך! ואת לא המשגיח שלו ולא הדמות הרוחנית שלו... אבל בשביל זה אשה יש לה רגישות לזהות... ואם תזהי שהוא רוצה... אלא הוא רק צריך קצת עידוד וכח... אז הנה!!! זו המשבצת שלך... בשביל זה את פה... להציע לו את הסוף שבוע בצימר כדי לקבל כוחות להמשיך הלאה... ואז הוא ישאל מאיפה יש לנו כסף?? ואז תגיד לו: בשביל התורה אני אקח עוד שעתיים של מילוי מקום... העיקר לתת לך את כל הכח... **כעת לא לשים לב!!! יש פה גבול דק ומסוכן!!!** לתת כח... דרבוני עידוד... זה הההההבר... זה התפקיד של אשה... אבל לתת לו מוסר ולהזכיר לו שהוא צריך ללמוד ולהוכיח אותו שהוא לא מספיק שקוע בלימוד... **זה הדבר האחרון!!!** בשביל זה "חכמת נשים בנתה ביתה ואילוות בידה תהרסנה..." וכמדומי שהמאמר הזה רק יועיל ולא יזיק... כי ממה נפשך: מי שהיא איוולת... אז היא תהיה איוולת גם בלי המאמר הזה... ומי שהיא חכמה... אז אדרבה תן לחכם ויחכם עוד... המאמר הזה רק יתן לך כלים איך לבנות... איך להיות עזר תומך משמעותי לבעלה לבנות רשות היחיד לקוב"ה ושכינתיה... **זהירות כאן בונים!!!!!! תאריך משוער לסיום:**

אמצע חודש כסליו... חנוכת הבית- בתוכה!!!!!!

זכרון עולם

האשה החשובה ודפנת צדקה וחסד

מרת ורדה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות

הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת עירובין ז' - י"ג ♦ כלאים ט', ב' - ט', ח'

בס"ד, כ"ו אב תש"פ

גליון מס' 1108

השבוע בגליון

♦ טלטול ברחבת הכותל המערבי

♦ דינם של מרכזי קניות

♦ התקנת מזוזה ב"צורת הפתח"

♦ כך עושים פרסומות

♦ פאי 3.1415926535897932384

♦ מהו שיעור היחס בין קוטר המעגל להיקפו?

♦ חשש לבזיון המזוזה ולגניבתה

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

ארוחת הצהרים של הט"ז

כל יהודי המצטרף לשיעורי הדף היומי וקובע עיתים לתורה, יודע כי בכך הוא קונה זכויות רבות. התורה, תשתיית חיינו, היא שמקיימת את העולם כנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת".

בכל בית יהודי המכבד את עצמו בארון עם ספרי קודש, נמצאים פירושיהם של רבי יואל סירקיש, מגדולי הפוסקים לאחר הרמ"א, שחיבר את חיבורו המפורסם הלא הוא "בית חדש" על הטור, וכיהן כרב בקהילות רבות וחשובות בפולין, ביניהן בלז, בריסק וקראקא, וכן פירושו של חתנו-תלמידו, רבי דוד בן שמואל הלוי שחיבר את פירושו "טורי זהב" על השולחן ערוך.

מעשה מופלא שאירע בשני גדולי הדור הללו, יכול להעניק לנו מימד נוסף על גודל קדושתם ועל חשיבותו של כל רגע של לימוד תורה:

בשעה טובה ומוצלחת סיכמו הורי החתן והכלה על השידוך המפואר, ורבי דוד בן שמואל הלוי שחיבר לימים את פירושו "טורי זהב" על השולחן ערוך, הפך לחתנו של גדול הדור רבי יואל סירקיש, הידוע בחיבורו המפורסם "בית חדש" על הטור. כפי שנהוג היה באותם ימים, התחייב אבי הכלה לזון ולפרנס את הזוג הצעיר למשך תקופה מסויימת ולהאכיל את חתנו בכל יום מנת בשר.

דף ז/א ופלטיא מכאן ופלטיא מכאן

טלטול ברחבת הכותל המערבי

שוב הוגים לומדי הדף היומי את המונח "פלטיא", אשר כבר נלמד במסכת שבת. ההסבר הרווח בפירושי הראשונים לתלמוד הוא, כי ה"פלטיא" הוא כינוי לשטח רחב ששימש כרשות הרבים, כהגדרת רש"י (שבת ו/א ד"ה "פלטיא"): "רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה". רבינו הגאון רבי צבי הירש אשכנזי, הלא הוא בעל ה"חכם צבי" כותב בהתפעמות (שו"ת "חכם צבי" סי' ל"ז): "ראה, מצאתי להרשב"א בספר עבודת הקודש חידוש גדול לא נמצא בשום פוסק זולתו, לא קדמון ולא אחרון, שכתב דבפלטיא אפילו דלתות המדינה ננעלות בלילה תורת רשות הרבים עליה. כנראה דעתו דדווקא במבואות המפולשין שהם מיוחדות לאנשי המבוי ההוא ואין יד כל אדם שוה בו הוא דמהני נעילת דלתות בלילה ולא בפלטיא שיד כל אדם שוה בו, דאפילו נעילת דלת לא מהני בו". ה"חכם צבי" מוסיף, כי מדברי גמרתנו מדוייק כדעת הרשב"א, שכן, לגבי מבוי, גמרתנו מציינת, כי אם העיר מוקפת בעירוב, מותר לטלטל בה. מדוע הגמרא אינה מציינת גם, כי הגדרת ה"פלטיא" כרשות הרבים מותנית בכך שהעיר אינה מגודרת? נמצאנו למדים, כי כל גידור לא יועיל לפלטיא, כדעת הרשב"א. בתקופתנו הודפסו חידושי המאירי (שבת ו/א) והתגלה, כי גם הוא סובר כשיטת הרשב"א. ראוי לציין, כי בדברי הגאון מוילנא זצ"ל, בפתיחתו לביאור המשניות במסכת שבת "שנות אליהו" מבואר, כי נקט כדעת הרשב"א.

לדעת הרשב"א והמאירי, איפוא, ל"פלטיא", הלא הוא שוק רחב המיועד לכלל הציבור, אין תקנה! אפילו יתקינו שערים וינעלום, לא יועיל הדבר.

דינם של מרכזי קניות: האם ניתן להסיק מכך, כי לפי שיטתם, למרכזי קניות עצומים הומי אדם אין כל פתרון? ובכן, מאחר שבימינו מרכזי הקניות מקורים, ואינם מתנהלים תחת כיפת השמים כבימים עברו, הרי הם נחשבים רשות היחיד, מפני שרשות הרבים פוסקת מלהיות רשות הרבים עם קירווה. גם רחובות ענק בהם ממוקמות חנויות גדולות, אינם נחשבים "פלטיא", מפני שהחנויות עצמן מקורות (שש"כ פרק י"ז הערה י"ז).

בעקבות דברי הרשב"א דן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לגבי רחבת הכותל המערבי, הפתוחה לאויר השמים ואין עליה תקרה, האם לדעת הרשב"א עירוב ירושלים ואפילו מחיצות גמורות לא יועילו לה, ויהיה אסור לטלטל בה עקב היותה "פלטיא" [הרשב"א סובר, כי אין צורך בשישים ריבוא להגדרת רשות הרבים. עם זאת, גם לדעות הסוברות שיש צורך בשישים ריבוא, יתכן שבמקום

זעילוי נשמת

שרה אדלר ע"ה

מרת

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע א' באלול תשנ"ו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **שמואל אדלר** הי"ו ומשפ' שיחי - גבעתיים

זעילוי נשמת

אהרן משה גולדשלגר ז"ל

הר"ר

ב"ר ברש ז"ל נלב"ע כ"ח באב תשס"ז

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחי

לעילוי נשמת

מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל

נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י המשפחה שיחי

המוגדר כשייך לכלל הציבור, כגון, הכותל המערבי, אין צורך בשישים ריבוא - ראה בגליון הקודם בסוף מאמר "לא כל רחוב הוא רשות הרבים".

הגרש"ז חיוה דעתו, כי אין להחשיב את רחבת הכותל כפלטיא, מאחר שאינה עשויה לסחורה אלא לתפילה בלבד (שש"כ שם).

כל נידונונו על מקומות כדוגמת כרחבת הכותל המערבי מבוסס על ההנחה, כי לדעת הרשב"א פלטיא לעולם אינה יכולה להפוך לרשות היחיד, הן כאשר העיר בה מצוייה הפלטיא מוקפת במחיצות, והן כאשר הפלטיא עצמה מוקפת מחיצות. ברם, לדעת ה"חיי אדם" ("נשמת אדם" כלל מ"ט ס"ק ב'), גם הרשב"א מודה, כי כאשר הפלטיא עצמה מוקפת מחיצות, בטל מעמדה כרשות הרבים. העולה מן הדברים, כי במצבה הנוכחי של רחבת הכותל המערבי, בהיותה מוקפת מחיצות מכל עבריה, שערים ודלתות, אין להגדירה כפלטיא כלל, אף ללא נימוקו של הגרש"ז, שרחבת הכותל משמשת לתפילה בלבד.

דף י/ב אשכחן צורת הפתח דמהניא

התקנת מזוזה ב"צורת הפתח"

"צורת הפתח".

מושג הנהגה ונשנה רבות במסכת עירובין. "צורת הפתח" כשמה כן היא. צורה של פתח, בעצם לשון מקום, אין היא מוצבת בפתחו של בית, אלא בפתחו של שטח אותו מבקשים להגדיר כרשות היחיד. שתי מזוזות ומשקוף מעליהן המוצבים בפתח השטח, מכונים "צורת הפתח". "צורת הפתח" אף אינה מזוזות עבות ומשקוף כרסנני מעליהן, אלא די בשני קנים דקיקים שביניהם נמתח חוט כדי ליצור "צורת הפתח".

דיון מעניין התעורר בין הפוסקים, אם "צורת הפתח" חייבת במזוזה, שהרי שערי עיירות, ערים ויישובים חייבים במזוזה (יומא יא; שולחן ערוך, י"ד סימן רפ"ו). אם אכן כן, ייאלצו פרנסי הקהילות לשנס מתניים, מפני שאלפי אלפים של "צורות הפתח" שכאלו פזורות ברחבי העולם, והתקנת מזוזות בפתחן היא משימה כבירה ועצומה.

ובכן, בעל חוות דעת כותב בספרו מקור חיים, כי חיוב מצוות מזוזה תקף בפתח של ממש, אך צורת הפתח שאינה עשויה לכניסה וכפתח, אלא כדי לשמש כמחיצה, אינה מחייבת במזוזה (תיקון עירובין, ד"ה עוד נראה דמותר). צא וראה, כותב בעל מקור חיים, את אלפי העיירות היהודיות שהתקינו צורת הפתח, ומזוזה אין בה. ואילו פוסקים אחרים חולקים וסוברים, כי צורת הפתח אינה מחיצה בלבד, אלא היא אכן פתח למקום המוקף, וממילא, גם צורת הפתח חייבת במזוזה (עיין שו"ת מנחת יצחק, ח"ז סימן י"ב, ועיין בחידושים המיוחסים לגר"ח מברסקי זצ"ל על הש"ס, אות י"ז).

חשש לבזיון המזוזה ולגניבתה: כיצד, אם כן, מתיישבת דעה זו, אשר ננקטה להלכה על ידי פוסקים רבים, עם המציאות שהוכחה לעין כל משך דורות רבים, שלא התקינו מזוזה על צורת הפתח שלהם. החזון איש זצ"ל (י"ד, סימן קע"ב, אות ג') כותב, כי מאחר שהמזוזה עלולה להגנב ולבוא לידי בזיון, לא התקינו מזוזות על צורות הפתח הנמצאות ברחוב ואינן ברות שמירה (עיין ש"ך, י"ד רפ"ו, ס"ק ז').

החזו"א מוסיף, כי פעמים שהמקום בו מוקמה צורת הפתח שייך לנכרי וליהודי בשותפות, ומקום כזה פטור ממזוזה (עיין שולחן ערוך שם).

הגאון רבי יצחק וויס זצ"ל (שו"ת מנחת יצחק, שם) נקט בעקבות כך, כי לפי שיטת החזו"א, בימינו כאשר יש צורות הפתח הממוקמות בתוככי שכונות שומרי תורה ומצוות ואפשר לשמור על המזוזה, אכן יש להתקין מזוזות על צורות הפתח [ועיין שו"ת שבט הלוי ח"ז סימן ק"ע, שצידד כדעת החוות דעת, שצורת הפתח אינה חייבת במזוזה].

דף יא/א ואם יש לו אמלתרא

עוד סיבה לקשט את הסוכה - אמלתרא

חג הסוכות ממשמש ובא, והכל יודעים את אחת ההלכות בבניית סוכה, כי "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה" (סוכה ב/א).

בשלש הלכות שונות הוגבלנו לגובה עשרים אמה. א. סוכה. ב. נר חנוכה. ג. קורת המבוי. לדעת רבה (סוכה שם), הטעם שאין לבנות סוכה גבוהה למעלה מעשרים אמה הוא, מפני שהיושב בסוכה לא יבחין בסכך הגבוה, והרי אמרה תורה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל", הוי אומר, בעת שאתה יושב בסוכה עליך לחוש זאת.

אין למקם חנוכיה בגובה מעל עשרים אמה, שהרי היא נועדה לפרסומא ניסא, ועין העוברים והשבים אינה שולטת בגובה זה. גם את קורת המבוי אין למקם בגובה העולה על עשרים אמה. קורת המבוי ניתנת בגבול שבין המבוי לבין רשות הרבים, על פי תקנת חכמים, "משום היכרא", היינו: להבדיל בין המבוי לבין רשות הרבים, כדי שלא יטלטלו מן המבוי לרשות הרבים ולהיפך

חלפו מספר חדשים ומועד החתונה הלך וקרב. העיר כולה עטתה חג לקראת המאורע המרגש שנחוג ברוב פאר והדר.

כדרכו של עולם, לאחר שבועות מספר שככה המולת השמחה. נשות העיר הספיקו לכבס את ציפיות הכריות שבהן ארוזו את הקטניות לקראת שבת ה"אופורף", הבעלים החזירו לביתם את הספסלים והשולחנות שרוכזו ברחבת בית הכנסת הגדול, והעיר שבה לשגרת חייה.

באופן מפתיע, לאחר תקופת מה, שוב הפכו הנישואים הטריים לשיחת היום בכל מקומות הכינוס, אלא שהפעם היו הכל תמהים ומבולבלים. בכל מקום נראו אנשים הלוחשים רעיונות וסודות שרק הם יודעים, לאוזניהם הכרויות של מעגל האנשים שהלך וגדל סביבם ועמו התרחבה חרושת השמועות הבלתי פוסקות.

הסערה הגדולה שקמה בעיר נגרמה בעקבות דין תורה שקבע בית הדין בין החתן וחותנו. החתן הטרי רבי דוד בעל ה"ט"ז **תבע לדין תורה** את חותנו הגדול בעל הב"ח רבי יואל סירקיש! לעובדה מוזרה זו נתווספה הידיעה כי דין התורה נסוב על אודות ארוחת צהרים, לא פחות ולא יותר. החתן הצעיר תובע את חותנו שאינו עומד בדיבורו להאכילו מנת בשר בכל יום, שכן לאחרונה מוגשים לו ריאות בקר לארוחת הצהרים וריאות אינן בשר.

ותהום העיר ותאמר: זהו רבי דוד!! והיו הכל משתוממים על מה ולמה ראה התלמיד החכם הצעיר שעדיו לגדולות, לצאת נגד חמיו בצורה שכזו, ועוד על ארוחת צהרים.

לא היה איש אחד בעיר ששכח לברר מתי בדיוק יחול הדין. ביום המיועד התייצבו בבית הדין כל תלמידי החכמים שהתעניינו בטענותיהם ההלכתיות של הצדדים. גם בעלי המלאכה והרוכלים סגרו את עסקיהם, לא בכל יום מזדמן להם לראות ויכוח פומבי בין בני משפחה ועוד משפחת אצולה. לפני שהחל הדין עוד הספיק שמערל לדווח לסובביו, שאפילו אתמול, יום לפני תחילת הדין, נצפה החתן הצעיר אוכל בשלווה את הריאות בבית חמיו ומשוחח איתו אחר כך בניחותא בסוגיות שונות, כאילו אינם עומדים להתנצח מחר בבית הדין קבל עם ועולם על ארוחת צהרים.

סקרנות הנאספים הרקיעה שחקים כאשר בית הדין ביקש מהתובע לפרט את טענתו, שחמיו אינו עומד בדיבורו. תלמידי החכמים עשו אזניהם כאפרכסת להאזין היטב לדברי הגאון הצעיר הסובר שישינו חילוק בין בשר לריאות ואין להם דין הלכתי זהה, וניסו לדלות מזכרונם את כל הסוגיות הנוגעות לבזיון זה שבו העמיקו לחקור ולדון מאז נודע לראשונה שנושא זה הוא העומד בין ה"ט"ז לב"ח.

הט"ז קם ממקומו ובמילים קצרות תיאר ביבושת בפני בית הדין את הבטחתו של חמיו להאכילו בשר בכל יום, ושלדעתו הבטחה זו מופרת מאז שהוא מקבל ריאות במקום בשר "שהרי ריאות אינן בשר". בסיום דבריו התיישב ה"ט"ז על מקומו ובכך סימן שתמו דבריו.

סערה גדולה קמה באולם. טובי הלומדים ששהו במקום יצאו מגדרם, וכי כך טוענים? והין ללחוש בקול תלמיד חכם בעל מזג סוער. אך לא נותר להם זמן רב לדון ביניהם, שכן עתה הגיע תורו של הב"ח לשטוח את טיעונו מדוע לדעתו ריאות הן כן בשר.

שעה ארוכה התענגו תלמידי החכמים על סברותיו ועל ראיותיו של הב"ח אשר הפליא להוכיח מסוגיות רבות שהצדק איתו. מידי פעם נשמעו רחשים קלים מכיוון קבוצת הלומדים שהתלחשו על אודות סברא מפולפלת שנוזקה לחלל זה עתה, ומיד עצרו את דיבורם והאזינו בקשב רב לראיה הבאה שהחל הב"ח לפרוש בגאונות רבה. **טענות** הצדדים הסתיימו, וכפוף, פסק בית הדין כי הצדק עם הב"ח שהוכיח לעין כל שריאות הן בשר, והוא רשאי להמשיך במנהגו להאכיל את חתנו ריאות.

מושב בית הדין הסתיים. האולם התרוקן מיושביו, והמסתורין שעטפו את דין התורה המזור, הלכו והתעבה. הפעם לא נמצא אפילו ידען אחד שידע

[הטעם "משום הכירא" נפסק להלכה]. מאחר שאין עין אדם מבחינה בחפצים הממוקמים בגובה שמעל עשרים אמה, תקנו חכמים שאין למקם את הקורה בגובה זה.

במסכת עירובין אנו לומדים, כי אם מעניקים לאנשים סיבה הגונה להרים את ראשם מעלה לכיוון הקורה, אין מניעה למקמה בגובה העולה על עשרים אמה, וכגון, ניתן לקשט את קורת המבוי בעיטורים מרהיבים שיגרמו לכל עובר ושב להביט כלפי מעלה ולראות את הקורה.

הדעת נותנת, כי גם האדם אשר יקשט את סוכתו בציורים שובי לב, שיובילו את עין הצופה מעלה מעלה, אל הסכך המסכך את הסוכה בגובה רב, מכשיר בכך את סוכתו. אולם, האדמו"ר מגור, בעל "שפת אמת" זצ"ל (סוכה ב/א), עומד על כך, כי עצה זו של "אמלתרא" לא נזכרה במסכת סוכה כלל. מדוע?

קיר המגיע עד הסכך ועד החנוכיה: בעצם, הראשונים מקשים קושיה זהה אך הפוכה. הגמרא במסכת סוכה אומרת, כי לדעת רבה, אם הדפנות מתמשכות עד לגובה הסכך, אין כל מניעה לכך שהסכך יהא גבוה מעשרים אמה. כלומר, הלכה זו, שאין להציב סכך מעל עשרים אמה, מתייחסת לסוכה שקיים רווח בין דפנותיה לבין הסכך. אולם, אם הדפנות נושקות לסכך, סוכה זו כשרה, מפני שעין היושב בסוכה נמשכת אחר הדפנות, עד שלבסוף רואה הוא את הסכך. מדוע, שואלים הראשונים, היתר זה לא נאמר גם במבוי ובנר חנוכה?

בעלי התוספות (שם, ע"ב ד"ה "וכיון") מתרצים, כי הנר והקורה קטנים, והעין אינה קולטת אותם למרות המחיצות המגיעות עדיהם. ואילו הרשב"א והריטב"א מבארים, כי אך ורק מחיצות הסוכה, המקיפות מכל עבר, לוכדות את העין ומובילות את הצופה כלפי מעלה [הערוך לנר כותב, כי מחלוקת ראשונים זו מניבה השלכה מעשית לדעת רבה, אם כדי להכשיר סכך בגובה מעל עשרים אמה, יש צורך שכל דפנות הסוכה יגיעו עד הסכך].

מכל מקום, שאלתו של ה"שפת אמת" נותרת בעינה, מדוע "אמלתרא" אינה מועילה בסוכה. ה"שפת אמת" מסביר, כי יש צורך לשבת בסוכה שממנה עצמה ניכר כי היא סוכה, אם הסוכה ניכרת כסוכה באמצעות אמצעים אחרים, אין בכך די. הוא מדייק כן מלשונו של רש"י האומר (ד"ה "למען ידעו"), "עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך". שונה היא קורת המבוי, שעיקר תפקידה להוות חייץ והבדל בין המבוי לבין רשות הרבים, ואין לנו אלא להביא לידי כך שהיא תבלוט ותראה לעין כל [ראוי לציין כי משא ומתן זה הינו לפי טעמו של רבה, אך להלכה לא נפסק כדבריו, ובכל אופן סכך למעלה מעשרים אמה פסול כטעמו של רבא שם. עיין "שולחן ערוך" או"ח סי' תרל"ג סעי' א'].

הבנו, איפוא, מדוע "אמלתרא" אינה מועילה בסוכה, עדיין עלינו לדעת, מדוע "אמלתרא" אינה מועילה בנר חנוכה. על מדוכה זו עומד הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ("הליכות שלמה" מועדים, הל' חנוכה פרק י"ד סעי' ז' ובדבר הלכה שם), הכותב, כי לפני שאנו שואלים מדוע, עלינו להתבונן במרכיבי השאלה. מה מבקשים אנו - להבליט את החנוכיה באמצעות עיטורים וחפצים שובי עין. כלום נרות החנוכה עצמם אינם מושכים את העין? ובכל זאת החליטו חכמים כי אין די בכך, ואין למקמם בגובה מעל עשרים אמה. מה תועיל "אמלתרא" במקרה זה...

כך עושים פרסומת: ובכל אופן, מדוע אכן "אמלתרא" אינה מועילה בנרות חנוכה. סברה נאה נאמרה בדבר בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל; יש להבדיל בין הבחנה לבין פרסום. לאמר, את קורת המבוי צריך לראות. אם ראוה, נוצר ההיכר הנדרש ודי בכך. נרות החנוכה נועדו לפרסום הנס. פרסומת מציבים במקום הנח ביותר לצפייה של אנשים רבים ככל הניתן ("שבות יצחק" הל' חנוכה פ"א אות ד').

דף יד/א כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רחב טפח

פאי 3.1415926535897932384

האות היוונית "פאי", מוכרת היטב לכל העוסקים במתמטיקה ובפיזיקה. אות זו מייצגת את היחס הקבוע בין היקף המעגל לקוטרו. קוטר המעגל, שהוא

המרחק שבין קצוות המעגל, עומד ביחס קבוע להיקפו של המעגל. למשל, אם נניח שהיחס הקבוע בין היקף המעגל לקוטרו עומד על $\frac{1}{3}$, היינו: לעולם שיעור היקף המעגל הוא כפול 3 מקוטרו, הרי שכאשר נדע כי קוטרו של מעגל מסויים עומד על 4 מטר, נסיק מכך כי היקפו 12 מטר.

מהו שיעור היחס בין קוטר המעגל להיקפו: גמרתנו דנה באריכות, מהו שיעור היחס בין קוטר המעגל להיקפו, כדי לברר הלכה בדיני עירובין: על הקורה אותה מניחים בפתח המבוי, להיות בעובי טפח. כאשר מניחים קורה עגולה, יש לחשב אם יש בה עובי טפח, והדרך הקלה ביותר לעשות זאת היא באמצעות מדידת היקף הקורה.

ים של שלמה: הגמרא לומדת את שיעור ה"פאי" מן הנביא (מלכים א' ז/כג) המתאר את בית המקדש שבנה המלך שלמה: "ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב, וחמש

להסביר את פשר התנהגותו של החתן. אפילו לומדי חברת המשניות ידעו לצטט: "מעיקרא מאי קסבר?" ולפלפל באגודלם, הן אם הוא חושב שראוי לקיים על נושא כזה דיון בבית הדין, שיבוא מוכן עם טענות וראיות כפי שהוא ודאי יודע, ואם אין לו סברות וראיות שלא יתבע אותו ויבזה את עצמו.

לאחר שהעיר הפכה כמרחקה, חשש אחד ממקורבי הט"ז לחילול ה' שעלול להיגרם עקב הדיון, לפי שפשוטי העם חשבו שאמנם כל עניינו של הט"ז הוא בטיב ארוחת הצהרים המוגשת לו, ועל כן פנה בדחילו ורחימו אל הט"ז שיואיל להסביר לו את פשר הדברים.

נתגלה לי משמים, אמר הט"ז, שמוטל קיטרוג על חותני הגדול, שאינו מאכילני בבשר, משום שבדרגה הגבוהה בה אני לומד וממצה את כל כוחותי וחושני ללימוד התורה, התעוררה בשמים טענה על הב"ח שאם הייתי אוכל בשר יכול הייתי להוסיף עוד מאמץ וכוחות בעמל התורה. כדי למנוע את הקיטרוג על חמי הגדול, רציתי שבית דין של מטה יפסוק שאין כל הבדל בין ראות לבשר וחמי מקיים את הבטחתו. זו היתה הסיבה שבגינה תבעתיו לדין תורה!

מעשה זה של הט"ז והב"ח סיפר מרן החזו"א זצ"ל לתלמידיו כשרצה לחזק ולתת מושג מה היו

◀◀

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן ז"ל**
ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י בני ידידו
הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **מלכה קרופניק ע"ה**
ב"ר משה ז"ל נלב"ע א' באלול תשי"ט
תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידו
הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **אפרים אהרונוף ז"ל**
בן מרת מיכל ע"ה נלב"ע ל' באב תשי"ב
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **בנימין וסלי ז"ל**
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אלתר רוזנבוים ז"ל**
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע א' באלול תשס"ט
מרת **שרה יהודית רוזנבוים ע"ה**
ב"ר חיים שמעון זומר ז"ל נלב"ע ב' באלול תשכ"ח
מרת **חיה רחל הבר ע"ה**
ב"ר דוד צבי ז"ל נלב"ע ג' בתשרי
תנצב"ה

הונצחו ע"י משפחות **הבר ורוזנבוים** שיחיו

באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב". שלמה יצר גיגית גדולה מנחושת לצורך טהרת הכהנים, אשר כונתה "ים" [קרקעיתה היתה נקובה הישר למעין עין איתם, ולכן מימיה לא היו "מים שאובים"]. קוטר הים עשר אמות, והקיפו שלושים אמות. מכאן, ששיעור ה"פאי" 3 בדיוק. הגמרא מסכמת זאת במשפט הרווח בתלמוד: "כל שיש בהיקפו שלשה טפחים - יש בו רוחב טפח".

רבתינו הראשונים (עיין תוס' ד"ה "והאיכא" ועוד) מתמקדים בגמרתנו כדי לבאר את הקושיות העולות עם לימוד הגמרא.

מדוע יש צורך במקור? השאלה הראשונה המתבקשת מאליה היא, מדוע יש צורך במקור לכלל חשבונאי, ימדדו ויבדקו ויידעו את התשובה. זאת ועוד, כל העוסקים בתחום יודעים, כי היחס הקבוע בין הקוטר לבין ההיקף אינו 3 בדיוק, כי אם 3.1415926535897932384.

בין גדולי הדורות העוסקים בשאלה זו נמנה התשב"ץ (שו"ת ח"א סי' קס"ה), אשר כתב תשובה ארוכה מאד בעניין והביא מדברי הראשונים, כלהלן, אשר תכליתכם אחת: "שלא נעלם מהם האמת, כי הם אנשי אמת, מקבלי האמת מאלוקי האמת", ואילו חכמינו זכרונם לברכה הורו "כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח" כדי להורות, כי אין צורך לדייק ביותר במדידות, ויש לחשב את ההיקף פי שלש מהקוטר.

הספק שעדיין יש לברר הוא, אם חכמינו באו להורות לנו כי כך יש לנהוג הן לחומרא והן לקולא, או שמא לחומרא בלבד. ובכן, התשב"ץ מסתפק בדבר, ולהלן נעיין בדברי הראשונים, אם ניתן להסיק מדבריהם מה דעתם בנידון זה.

אין צורך לדייק בחישוב: הרא"ש (תוס' הרא"ש) מסביר, כי אכן שיטת החישוב המדויקת של היחס בין ההיקף לבין הקוטר היתה ידועה לחכמינו, אך הם ביקשו להורות לנו שאין צורך לדייק עד כדי כך ולשם כך הביאו את הפסוק העוסק ב"ים של שלמה" ממנו מוכח, כי רושמי דברי הנביאים לא דייקו בעת כתיבת הנתונים לדורות והסתפקו בחישוב של 4/3. מדברי הרא"ש מוכח בעליל, כי כוונת גמרתנו הן לקולא והן לחומרא. הלכה היא שנלמדה מן הפסוק, כיצד יש לחשב את היחס בין ההיקף לבין הקוטר.

לעומת זאת מדברי הרמב"ם (בפי' המשנה) לא ניתן להסיק מסקנה נחרצת: "צריך אתה לדעת, שיחס קוטר העיגול להיקפו בלתי ידוע ואי אפשר לדבר עליו לעולם בדיוק. ואין זה חסרון ידיעה מצידנו כפי שחושבים הסכלים, אלא שדבר זה מצד טבעו בלתי נודע ואין במציאותו שידוע...". כלומר, היחס בין ההיקף לבין הקוטר הוא מספר אי רציונאלי, לעולם לא ימצא המעגל שבו היחס הוא מספר שלם, אלא כפי שכבר הובא לעיל ה"פאי" הוא 3.1415926535897932384. ואלו הן רק 20 הספרות הראשונות... מפני כך "תפסו הם בחשבון גדול ואמרו, כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, והסתפקו בזה בכל המדידות שהוצרכו להן בכל התורה".

האם התכוון הרמב"ם לכך שגם להלכה ולמעשה אין צורך לחשב בדיוק, גם לקולא, או שמא אין כוונתו אלא לכך שלשון המשנה קוצר כדי לא להאריך, אך למעשה יש צורך לחשב בדיוק את היחס שבין הקוטר לבין ההיקף. התשב"ץ נוטה לומר, כי "למעשה יש לדקדק על פי דקדוק האמת". אולם, ה"ערוך השולחן" (יו"ד סי' ל' סעי' י"ג, ובאו"ח סי' ס"ג סעי' כ"ג) נוקט, כי ניתן לסמוך על חשבון זה גם לקולא, וכן מצדד ה"משנה ברורה" (בשער הציון סי' שע"ב ס"ק י"ח), המסיים את הנידון, כי בדינים ובהלכות מדרבנן, בוודאי ניתן לסמוך על שיטת החישוב המקילה [ראה עוד ב"מאורות הדף היומי", בכורות דף יז/ב, אי אפשר לצמצם - עד כמה יש לדייק בעשיית ריבוע התפילין].

בספר "ארץ חיים" (בראש הספר בקונטרס "כיבוד אב") מביא אפשרות מעניינת ומחודשת לפתרון העניין, בשם אביו, רבי מנשה מטהוב סטלון, אשר עלה לארץ ישראל מחלב לפני כמאה וארבעים שנה ושימש כאב בית הדין בצפת.

עגול - משושה: רבי מנשה אומר, כי שיעור של פי 3 הוא מדויק להפליא בצורת משושה. היקף המשושה הוא פי 3 בדיוק מקוטרו. בזמני קדם, הוא כותב, נמנעו על פי רוב מיצירת עיגולים מדויקים ובדרך כלל ייצרו צורת משושה [עיי"ש בטעם הדבר]. גם הקורה ה"עגולה" שבסוגייתנו, אינה אלא משושה... לדעתו, גם הים שעשה שלמה היה משושה, ודברי הנביא, כמו גם דברי גמרתנו, מדויקים להפליא.

ברם, חידוש זה אינו הולם את דברי רבתינו הראשונים, אשר נוכחנו לדעת כי הם מפרשים את גמרתנו כי היא עוסקת בקורה עגולה ממש.

הדרגות של לימוד התורה של הדורות הקודמים. כדי לסבר את האוזן על מעלת לימודו של ה"ט", נוסף ונביא מעשה שאירע עמו לאחר שנים כפי שהעיד הגאון רבי חיים וואלאזין בספרו נפש החיים:

אשה מסכנה התגוררה במקום מגוריו של ה"ט". ילדה הקטן חלה במחלה אנושה שדירדרה את מצב בריאותו והביאה אותו לערש דווי. מה לא ניסתה. כל הון שבעולם היתה מוכנה ללוות ולהוציא עבור רפואת בנה היקר, אך הרופאים כולם הרימו ידיים בייאוש, דמעות רבות ורותחות זלגו מעיניה לפני שהינה לגשת אל ה"ט" ולבקש ממנו רחמים על ילדה הקט. בקול בוכים תינתה בפניו את צרתה וביקשה בכל ליבה ומאודה שיאות לברך את בנה שירפא ממחלתו האנושה. "התחת אלוקים אני?" תמה ה"ט". אך האם האומללה לא הרפתה וענתה: לא אליכם באתי רבי, באתי לבקש בזכות תורתכם! מששמע זאת רבי דוד נענה ואמר: אם כן, הריני מקדיש לרפואת בנך מחצית השעה מלימודי - את השיעור שעומד אני למסור כעת בפני תלמידי. ואכן, "חלצתו חמה" ונרפא אותו נער מחוליו לשמחתה הרבה של אמו בזכות תורתו הקדושה של ה"ט".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

שלמות

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על למדיה

ראשונה: מוצא מעקד מפוסק נתן חשק ללימוד

להזמנות: 02-804-3333

לעילוי נשמת

הר"ר משה חיים זילבר ז"ל ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע ר"ח אלול תשמ"ט תנצב"ה

הונצח ע"י ידידו משפחת הלר - גבעת שמואל שיחיו

נר ה' נשמת אדם

גליק 426
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

העושר האמיתי הוא לימוד
תורה לשם שמים

מעשה כרבי יוחנן שהיה לו תלמיד אחד שבא אליו ואמר לו רצוני שתלמדני תורה אבל בתנאי שתעשה אותי לעשיר, קיבלו רבי יוחנן ולימד אותו ואמר לתלמידיו שיקראו לו בעל העושר, ולפי שהיה עוסק בתורה בדחוק רב הצליח ונעשה חכם, יום אחד אמר לר' יוחנן כולם מכנים אותי עשיר ואני לא ראיתי עדיין עושר, והרי התנאי שלי עמך היה שתעשני עשיר ממש ולא רק בפרסום, יום אחד הופיע בבית המדרש של ר' יוחנן עשיר גדול אחד שירש שאביו סכום גדול של זהב ופז ואבנים טובות ומרגליות, אבל לא היה יודע תורה, אמר לו לר' יוחנן מאחר שאני יודע ללמוד תורה אין לי כל תועלת בעושר, ואני רוצה ליתן אותו לאחד התלמידים, נטל ר' יוחנן ומסרו לאותו תלמיד, ומאז היו קוראים לו רבי יוסי בן פזי שהיה לו הרבה זהב ופז, וכך ישב אותו רבי יוסי ועסק בתורה מתוך שמחה, לאחר זמן כשלן בעומקה של הלכה, אמר בלבו אוי לזה המניח שכרו בעולם הבא בגלל הכסף שהוא מקבל בעולם הזה, וכיצד עשה שטות גדולה כזאת ובא לפני רבי יוחנן והתלונן לפניו ואמר לו, למה עשית לי דבר כזה, כי בוודאי חיוב עסק התורה הוא להכיר את גדולת ה' ולקיים מצותיו ולא לאיסוף כסף וזהב, באותו יום הביא את כל הכסף והזהב וחילקם לעניים כי ידע מעלת התורה וידע באמת שהעושר האמיתי הוא לימוד תורה לשם שמים.

(ילקוט מעם לועז בשם צרור המור-וירא)

פרשת השבוע

בעצמו השו"ב, אך מפני שהיה לבוש במלבושים לא נאים התבייש לומר שהוא השוחט, כי הכיר ברבי נחום שהוא אדם חשוב, ולכן הראה לו דרך ארוכה להגיע בה לבית השו"ב, והוא הלך מהרה בדרך קצרה, כדי שיספיק להחליף את מלבושיו עד שהאורח יגיע. כשבא רבי נחום לביתו, קרא אליו את השו"ב, ואמר לו דרך פיוס והתנצלות, שדרכו לראות בכל מקום בואו את הסכין של שחיטה של השו"ב, ולכן הוא מבקש ממנו שאחרי התפילה יראה לו אף הוא את סכינו. רבי נחום עמד להתפלל, והשו"ב הוציא את סכינו, בדקו ומצאו יפה, אולם בכל זאת חשב בליבו, בשביל להראותו לצדיק טוב אעשה אם אתקנו עוד מעט ואשחיו יותר יפה. אך בינתיים התחרט ומחשבה אחרת נצנצה בליבו, הרי אילו בא יהודי כלשהוא לשחוט עכשיו, בוודאי הייתי שוחט בסכין מתוקן זה, והיתכן שכלפי הקב"ה הסכין כשר, ולפני בשר ודם צריך לתקנו וליפותו יותר, והחליט לא לתקנו יותר, אלא להראותו כמות שהוא. אחר התפילה הושיט השו"ב את הסכין לרבי נחום לבדקו, אמר לו רבי נחום: אם לפני הקב"ה הסכין שלך טוב, לפני לא כל שכן, קחחו ושחט בו, איני צריך לבדקו.

כי תאווה נפשך לאכול (י"ב - כ')

מסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, שהיה שרוי פעם בתענית משבת לשבת. בסוף השבוע כשהלך בדרך, הרגיש צימאון נורא. וכשעבר על יד מעיין נובע מים חיים צחים וזכים, גירו בו המים את הצימאון יותר ויותר, עד שכמעט החליט לבטל את התענית ולשתות, אבל לאחר שעמד מעט וחשב ושקל בדעתו מה לעשות, התגבר על חולשתו, כבש את צימאונו ופנה לדרכו מבלי לטעום מהמים. כשעבר מרחק רב מהמקום, נתעוררה בקרבו שמחה עצומה על שעלה בידו לכבוש את היצר, אולם תיכף התבונן ואמר לעצמו, שמחה זו אינה באה מהיצר הטוב, אלא להיפך, מהיצר הרע שרוצה להכשילני בגבהות וגאווה. וכדי להכניע את יצר הגאווה שב על עקבו, קרב אל המעיין ושתה מן המים לרוויה.

זבחנת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך וגו' (י"ב - כ"א)

מסופר על הרה"ק רבי נחום בעל ה"מאור עיניים" מטשערנוביל זיע"א שנסע פעם כדרכו, לאסוף מעות לצרכי פדיון שבויים. כשהגיע למבואו של כפר אחד, שאל יהודי שפגש: היכן מתגורר השוחט, ואותו היהודי היה

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 8:01 ת"א: 8:04 ר"ת: 8:37

פרשת ראה

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:48 ת"א: 7:03

היהודי שוויתר על כל רכושו כדי שיוכל ללמוד ולהבין את התורה הקדושה

סיפור זה קרה כאשר הבעל שם טוב הקדוש זיע"א היה נסתר וטרם נתגלה בכל הדר תפארתו, והיה נודד ממקום למקום, מעיירה לכפר, כדי להביא קורטוב של אור – אורה של תורה ליהודים העניים והפשוטים שנאנחו תחת עולה הכבד של הגלות.

בעיירה קטנה אי שם במרחבי רוסיה חי ילד יהודי קטן שנתייתם מאביו ומאמו והוא רק כבן ארבע, את שמו של הילד אין אנו יודעים בבירור, ועל כן נקרא לו כאן יעקב. אחרי שהוריו של יעקב נפטרו לעולמם הוא נאסף לביתו של אחד הדוידים ששלח אותו לחדר ללמוד אצל המלמד. ליעקב הקטן היה רצון חזק ללמוד, אולם לרוע המזל הוא לא נמנה על התלמידים הטובים, ראשו הקטן פשוט לא תפס את צורת האותיות, ובעוד הילדים אחרים קראו בשטף והתחילו ללמוד חומש, נאבק יעקב עם מסתרי האלף בית, האותיות התבלבלו והתערבו אצלו, ואילו לימוד הנקודות השונות שמתחת לאותיות היה אצלו בבחינת קריעת ים סוף. אחרי נסיון שנמשך זמן רב נכח דודו לדעת כי אין יעקב הקטן מתקדם בלימודו כלל, בקושי הצליח ללמוד לקרוא עברי, וכן לברך את הברכות השונות, אולם יותר מזה פשוט לא היה מסוגל.

בגיל שלש עשרה מסר אותו דודו לידי פחח מומחה, כדי שילמד לפחות מקצוע המפרנס את בעליו, פחח זה לא היה למדן גדול, אך בכל זאת ידע הרבה יותר מיעקב, הוא רצה לעזור לו והשיגה שלא יערבב את הברכות השונות, ויברך תמיד את הברכה הרצויה, ביעקב המסכן בער הרצון לדעת, והוא חזר על הברכות אפילו תוך כדי עבודה כדי שיהיו שגורות על פיו, אולם כאן הזכירו הפחח כי אסור לברך ברכה לבטלה, וצריך לברך רק כשאוכלים או שותים משהו, מאז ואילך הפסיק יעקב לחזור על הברכות, והיה חוזר על האלף בית בחרוזים ובמנגינה עממית, אותה למד בשחר ילדותו.

בניגוד לאי הצלחתו בלימודי הקודש, הצליח יעקב בלימוד המקצוע והוא נהיה לפחח טוב ואמן במקצועו. לא עבר זמן רב והוא נהיה עצמאי ופתח בעצמו בית מלאכה לפחחות. כשהגיע לפרקו הוא נשא אישה ועבר לגור לעיירה בה גרו הורי אשתו, הוא פתח שם בית מלאכה, עבד בחריצות והפך לאדם אמיד ביחס לשאר תושבי העיירה, שכניו אהבו אותו בהיותו חביב ונכון לעזרה. כך היה יעקב אדם מאושר, כשרק היותו בור ועם הארץ מעיב על שמחתו, הוא רצה בכל לבו להיות מסוגל ללמוד תורה.

בעיירתו של יעקב חיו מספר משפחות יהודיות וביניהן שוחט, מלמד תינוקות ויהודי תלמיד חכם, שהתפללו כולם בבית הכנסת הקטן. יום אחד שפך יעקב את מר לבו בפני התלמיד חכם, בספרו לו את עגמת נפשו על כי לא ניתן לו הכישרון ללמוד תורה כפי שהיה רוצה. ההוא שמע את יעקב בתשומת לב, אחר כך אמר לו, כי כל יהודי יכול להיות תלמיד חכם, אולם מי שלא ניתן לו מבוקשו בשטח זה, יכול למלא את מקום הלימוד על ידי תמיכה במוסדות תורה, ישיבות, תלמודי תורה וכו', גם אתה יעקב יכול לעשות כך, וזה ייחשב לך כאילו למדת בעצמך, אמר לו. יעקב בלית ברירה הסכים עמו ומעתה הרבה במתן צדקה למוסדות תורה.

בעיירה בה גר יעקב, היה מנהג לפיו היו מגרילים את עוברי האורח בין בעלי הבתים. פעם נפל הגורל על יעקב, ויהודי שמראהו היה עלוב ביותר התארח אצלו, הוא היה חולה וחלוש, ולשאלת יעקב ענה, כי הוא סיגף את עצמו, צם הרבה ימים וסבל כל מיני עינויים כדי לעלות בדרך זו בסולם התורה והיראה, אחרי שהאורח הלך לדרכו החליט גם יעקב לנסות דרך זו, אסגף את עצמו, אצום כמה ימים, אולי אתקרב קצת ואוכל ללמוד קצת תורה, חשב יעקב בלבו. הוא התפלל שהשם יתברך ישלח לו כל מיני כאבים ומחלות, אולם בראותו כי תפילתו זו אינה מוצאת אוזן קשבת, החל לצום ולהתענות מספר ימים בשבוע, הוא הלך ליערות, שכב ליד קיני נמלים כדי שהנמלים יעלו עליו ויעקצוהו, הוא התפלל ובכה בדמעות שלישי, באומרו את פרקי התהילים המעטים אותם הוא ידע בעל פה, הוא ביקש את השם יתברך לתת לו ראש חדש שיהיה מסוגל ללמוד ולקלוט תורה.

יום אחד ביושבו ביער בוכה ומתפלל, הופיע לפני יעקב יהודי הדור פנים, בידו מקל, על כתפו תרמיל, היהודי נראה כמו מרבית הנודדים העוברים ממקום למקום, אולם בכל זאת היה שונה מהם, יעקב ידע או יותר נכון הרגיש את השינוי, אולם לא יכול היה להסביר לעצמו במה הוא מתבטא. היהודי עמד מלכת ושאל את יעקב על סיבת בכיו. יעקב סיפר לו סיפורו וכן על מאמציו להגיע לידי שינוי במצבו על ידי צומות וסיגופים. יש לי דרך טובה יותר כדי לעזור לך, אמר הזר ליעקב, אם אתה מוכן לתת לי כל מה שיש לך, אני מוכן לעזור לך שתוכל ללמוד תורה, אני יכול לעזור לך. אני מוכן לעשות כדברך בחפץ לב השיב יעקב.

לאט לך ידידי אמר הזר בנועם, הלא יש לך אשה ואתה חייב לשמוע מה דעתה על כך, כמו כן עליך לשמוע מה בפי חותנך, אם כולכם מסכימים תבוא ותפגוש אותי כאן בעוד שבוע. בכלותו את דבריו נעלם הזר, בהשאירו את יעקב שקוע במחשבות, אולם הוא התאושש עד מהרה, הלך הביתה וסיפר לאשתו אודות היהודי הדור הפנים שפגש ביער. אמרה לו אשתו, מה תועלת מביא לך כל רכושך, אני הלא יודעת כמה אתה סובל ואינך נהנה משום דבר בעולם, אני יודעת שכל רצונך להיות תלמיד חכם וללמוד תורה יחד עם כל היהודים. לדעתי כדאי איפוא שתוותר על כל רכושך, בתנאי שהיהודי ההוא יקיים את הבטחתו ויעשה אותך לתלמיד חכם כפי שהוא אומר, זה יגרם לך אושר אמיתי, ואני שמחה להתחלק אתך באושר זה, מוטב בעל עני אך מאושר מבעל עשיר שאינו מוצא שלווה נפש. אולם הוסיפה האישה תנאי אחד, אמור לאיש ההוא כי לפני שאנו נותנים לו הכל, ברצוננו שיתארח אצלנו פעם אחת, מי יודע מתי יעלה שוב בידנו את מצוות הכנסת אורחים.

יעקב היה מאושר מאד, הנה אשתו מסכימה לדעתו, והוא הלך אל חותנו כדי לספר לו את הבשורה הטובה, אולם חותנו בשומעו את הסיפור היה נראה מודאג במקצת, נכון מאד אמר שהתורה שווה יותר מכל כסף וזהב, אולם אחרי הכל, הרי יש לך אישה וילדים ויש לך חובות מסויימים כלפיהם, אינני משוכנע שאתה עושה טוב אם אתה מקבל על עצמך מרצונך הטוב חיים של עוני ודחקות, ישנם יהודים רבים שאינם יודעים ללמוד תורה, אולם הם תומכים בתלמידי חכמים עניים, ובצורה כזו יש להם חלק ונחלה בתורה, חשוב לרגע כמה מצוות ומעשים טובים אתה מסוגל לעשות עם כספך. יעקב חזר הביתה אכול ספקות ומרידות הוא סיפר לאשתו את דברי חותנו אולם אשתו לא התרשמה מכך במיוחד, היא אמרה לו כי היא בעד ועתה עליו יהיה להחליט סופית.

ברוך אתה ה'

למה לו לאדם לומר "ברוך אתה ד'" הרי כשהוא אומר "ברוך" ודאי כוונתו להקב"ה, כי במחשבה הוא גם כן חושב עליו ית' קודם שאומר "ברוך", ומכל שכן כשאומר "ברוך" אף שלא אמר עדיין "אתה" ודאי כוונתו אליו ית', ויש להסביר זאת על פי משל למלך שיש לו שרים רבים ונכבדים זה למעלה מזה, ומה גדולתם? חשיבותם היא גדולתם, ומה חשיבותם, זה שמקורב יותר למלך הוא החשוב, ומיהו המקורב יותר למלך? זה שהמלך אוהב אותו יותר מכל האחרים, ולמה אוהבו המלך יותר מכל האחרים מפני שהוא חכם יותר מכולם, ומהי חכמתו שמכיר יותר מכולם גדולת המלך, ומפני שמכיר יותר גדולת המלך לכן הוא אוהב את המלך וירא מהמלך ובוש מפניו לעבור על רצונו, כי הוא מכיר ביותר חשיבות המלך שמלא כל הארץ כבודו, ובלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו והוא מחיה את כולם ומלכותו בכל משלה, לכן רוצה השר הזה להגדיל ולרומם בעיני הכל גדולת המלך שיכירו גם הם גדלו וטובו אשר מלא עולם, ולכן המלך החכם היודע לבו ומחשבתו הטובה ורצונו הזך של השר, מקרבו עוד יותר ואוהב אותו אהבה נאמנה, ולכן כשבא לפעמים אדם אחד לשאול איזה דבר מן המלך, הדרך הישרה היא לספר תחילה שבחו ואחר כך לשאול את צרכיו.

והנמשל מובן מאליו כשאדם חכם בא לפני המלך ופותח בשבח, הוא משבח את המלך בראש דברי השבח ואומר יתעלה ויתגדל ויתרומם שמו של המלך, והחכמים הפקחים העומדים בהיכלי המלך הפנימיים המקורבים למלך, הם ודאי מבינים היטב גם קודם שמזכיר שם המלך, שבוודאי הוא משבח את המלך, כי מי הוא כסיל אשר בחושך ילך לשבח אדם אחר בפני המלך, הלא דמו בראשו, ברם אלה הרחוקים מן המלך העומדים בבתי אבראי או העבדים הרחוקים מהמלך, מי שמאמין באמונה שלימה אפילו מחשבה זרה כרוכה בתפילתו, מכל מקום לא יהין להפסיק אלא יתקשר עוד יותר עם המלך, אבל עקרב היינו מי שאינו מאמין כמו שמבואר בתיקונים שעקרב היינו עקר ביתא דשכינתא ואז ניטלה ממנו היראה כלל אז בוודאי פוסק.

(הרה"ק ה"דגל מחנה אפרים" מסידליקוב זיע"א)

בימים הבאים צם יעקב והתענה והתפלל בכוונה גדולה, אולם היום השמיני הגיע והוא עדיין לא החליט, שוב ושוב הוא חוזר באזני אשתו על דברי חותנו ואמר בנימה של יאוש עמוק, כי אין הוא יודע מה לעשות. עד שאשתו אמרה לו שאם אתה מפקפק עדיין מה עליך לעשות, סימן הוא כי דמעותיך וחשקך העז ללמוד תורה אינם כנים ביותר, אם באמת היית רוצה ללמוד היית כבר יודע מה לעשות. דברים אלה השפיעו עליו, הוא רץ ליער, פגש את היהודי והודיע לו כי הוא החליט לקבל את התנאים. באומרו זאת נמלטה מפיו אנחה כבדה, והיהודי שאלו אם הוא רוצה אולי ברגע האחרון לשנות את דעתו, לא, לא, אמר יעקב.

לאחר מכן הוא סיפר ליהודי את דברי חותנו ואת השפעתם עליו, יש הרבה אמת בדברי חותנך אמר לו היהודי, סוף סוף למדו זה לא הכל, כבר אמרו חכמינו שמעשה עדיף על התלמוד. אולם אני כבר החלטתי חזר יעקב ועמד על דעתו, אני מוכן לנוע ולנווד עמך במשך שלוש שנים כפי שהצעת, לאחר מכן סיפר יעקב ליהודי את התנאים ש התנתה אשתו, והלו הסכים. הם הלכו שניהם לביתו של יעקב. כאשר הגיעו מצאו השניים סעודה חגיגית עם כל פרטיה ודקדוקיות, השלחן היה מכוסה במפה צהורה, נרות דלקו בפמוטים גדולים, והשלחן היה מלא מעדנים ומטעמים כיד המלך. מה פירוש החגיגות הזו? שאל האורח, אני בעצמי איני יודע השיב יעקב. הבה ונשאל את אשתי, שני טעמים וטעמים חשובים לדבר ענתה האשה בארשת רצינית. ראשית זוהי מצות הכנסת אורחים, ומה גם שלא כל יום מזדמן לנו אורח כה חשוב. שנית אנו מודים להשם יתברך על חסדיו, הלא כל כך הרבה דרכים לפני יתברך בהן הוא יכול לקחת את כספו של איש, ואם הוא לוקח מאתנו בדרך נאותה כזו ונותן בתמורה נכס יקר כמו לימוד התורה, אינו דין שנחוג זאת בצורה מתאימה.

אחרי הארוחה אספו יעקב ואשתו את כל הכסף והזהב שהיה מצוי איתם בבית, כל דברי הערך נארוזו בחבילה גדולה, ויעקב התיישב כדי לנסח כתב מסירה בו הוא מוסר את כל רכושו, ביתו, שדותיו וכרמיו, נכסי דניידי ונכסי דלא נייד, הכל, בכל, מכל, כל. שני שכנים נקראו לשמש עדים ולחתום על המסמך. למחרת בבוקר התכונן יעקב לצאת לדרך נודדו בלוויית הזר, לפני צאתם אמר היהודי לאשת יעקב עתה שהבית שייך לי, אני מרשה לך להתגורר בו עם ילדיך בלי לשלם שכר דירה, כמו כן אני מרשה להשתמש בגינה לזרוע בה כל מיני ירקות, כדי שלא תסבלו כל מחסור.

כעבור שלוש שנים חזר יעקב לביתו ולמשפחתו, שלוש שנות נדודיך היו מאחוריו, והוא עתה תלמיד חכם הבקי במכמני תורה. הוא היה מאושר בתכלית אם כי לא הראה זאת כלפי חוץ. מהיהודי אשר בחברתו נדד כל הזמן, למד יעקב דרכים ומנהגים, ומידתו העיקרית נהייתה מידת הענווה. כפי שוודאי ניחשתם היהודי היה לא אחר מאשר הבעש"ט הקדוש זיע"א. יעקב וכל משפחתו עברו למקום אחר, שם הם חיו שנים רבות באושר ועושר. יעקב הקדיש כל חייו ללימודי הקודש, עשה הרבה מעשי צדקה וחסד ולא שכח אף לרגע כי הוא חייב את אושרו הרב לאשתו שהסכימה לנדודיו בחברת הבעש"ט.

להפסיק תענית עבור יהודי אחר

הרה"ק רבי נחום לעוי משאדיק, היה שרוי רוב ימיו בתעניות ובסיגופים. מסופר: פעם אחת הזדמן לעיר אורח, והלה סיפר שביקר אצל הרב ואכלו ושתו יחדיו. אמר לו יהודי מתושבי העיר, איני מאמין לך, שכן ידע בביור שחרב צם משבת לשבת. הלך מיד אל הרב ושאלו אם נכון הדבר? רבי נחום ענה בחיוב ואמר: חז"ל אמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, ולכן הפסקתי את התענית לכבוד האורח. אמר על כך הרה"ק ה"חידושי הרי"ם" זיע"א: הרוצה ללמוד את המידה של הכנסת אורחים, ילך אחר ר' נחום משאדיק שיושב בתעניות משבת לשבת, אך כיון שמזדמן אורח לביתו הוא מיסב עמו אוכל ושותה איתו כדי שתנעם לו.

לשון הרע ורכילות – שקרים

מסופר על הרה"ק בעל "דברי יואל" מסאטמר זיע"א (יומא דהילולא כ"ו מנ"א), שביקש להמחיש כמה שקר יש בדיבור לשון הרע ורכילות, על פי מעשה בעשרה בריונים שהתחבאו בעומק היער, וחילקו את תפקידם, חמשה מהם ישארו במערה וידאגו להכנת האוכל, והחמשה האחרים יצאו יום יום לצוד ציד ולשדוד, יום אחד החליטו הנשארם במערה, שאינו נכון הדבר שאין נותנים להם לצאת ולשדוד, ולכן שמו רעל בתוך האוכל שהכינו כדי להרוג את חבריהם, אולם באותו עת גם

היוצאים לשדוד החליטו, שאינם צריכים את החמשה הנשארים ומיותר לחלק עמהם את שללם, ונמנו וגמרו להורגם מיד בחוררתם, וכן עשו, אחר שהרגו אותם ישבו לאכול מהמוכן שם, והיות שהיה רעל באוכל מתו גם הם. והיה הרבי שואל משומעי לקחו, מה לא נכון בסיפור זה? איהו מוסיף ואיהו מפרק: שאם כולם מתו איך יתכן שאני יודע מה אירע שם? והמשיך ואמר: שבכל זאת כשסיפרתי את הסיפור היתה נשמעת כאמיתית, וכן הוא לגבי כל מיני לשון הרע למיניהם, דאף שנשמעים כאמיתיים הם כולם שקרים.

לא על חשבון השני

כך היה הרה"ק רבי שמואל סלנט זיע"א (יומא דהילולא כ"א מנ"א) רגיל לומר: יש לפעמים שמתוך זריזות יתירה לקיים מצוה שבין אדם למקום, נכשלים ועוברים על ידי זה על מצוה חמורה שבין אדם לחברו, כמו למשל בהשכמה של ימי הסליחות, אם אחד משכים לקום לאמירת סליחות בבית הכנסת, ומתוך כך הוא גורם צער למשרתת שבביתו, שעל פי רוב היא יתומה עניה המשכירה את עצמה לשרת בבית זרים, והיא מוכרחה גם כן להשכים קום כדי להכין לו כוס חמים לשתיה, ואז העבירה של עינוי יתום מכריעה את כל המצוה של אמירת הסליחות.

שבת קודש כ"ה מנ"א

הרה"ק רבי ישכר דב בער מזלאטשוב ב"ר יהודה לייב (בת עיני – תקנ"ה)
הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק ב"ר נפתלי מראפשיץ (תקצ"א)
הגה"ק רבי יעקב אורנשטיין ב"ר מרדכי זאב (ישועות יעקב – תקצ"ט)
יום ראשון כ"ו מנ"א
הרה"ק רבי נח נפתלי מקאברין ב"ר ישראל יעקב (תרמ"ט)
הרה"ק רבי יואל מסאטמר ב"ר חנניא יו"ט ליפא (תשל"ט)
יום שני כ"ז מנ"א
הגה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא ב"ר יוסף (מגיני שלמה ת"ח)
הרה"ק רבי צבי הירש (ר' הערשלה) מספינקא ב"ר אברהם אביש (תשנ"ז)
יום רביעי כ"ט מנ"א
הגה"ק רבי שמואל סלנט ב"ר צבי הירש (רבה של ירושלים – תרס"ט)
הרה"ק רבי יוסף מאיר ממחננובא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא (תרע"ז)
הרה"ק רבי אברהם דב מראחמיסטריווקא ב"ר מנחם נחום (תש"ה)
הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען ב"ר ישראל אברהם (תשמ"ב)
יום חמישי ל' מנ"א
הרה"ק רבי ישראל מבאיאן-לייפציץ ב"ר יצחק (פחד יצחק) (תשי"א)
יום שישי א' אלול
הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק ב"ר שמואל (תרמ"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיהל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" רפורם יוסף הדרס" על המעשים

נעילת וקשירת הנעליים (ד')

(א) גם קטנים ושאנים מניחים תפילין, יקשרו נעל של שמאל תחילה. (שו"ת אבני ישפה – ח"א סימן א').
(ב) איטר יד, שאינו איטר רגל, ואיטר רגל ניתן לבחון על ידי הרגל שעוקר ראשונה בתחילת ההילוך, או בתחילת עלייה במדרגות. קושר מנעל של שמאל תחילה, כמו שאר בני אדם. (בכור שור על מסכת שבת, דף ס"א ע"א).
(ג) איטר רגל, אפילו אינו איטר יד, וכל שכן איטר רגל, שהוא גם איטר יד יקדים מנעל ימין גם להקשרה, ואחר כך יקשר של שמאל. (שם).

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ראה

א	יברך ה' אלוקיך - יבין שכל אשר לו מתנת שמים הוא.....
ג	כרחם אב על בנים - אם כן דאגה מניין.....
ה	כל ישראל יש להם חלק - עבודת השי"ת שייכת לכל אדם בכל עת.....
ו	ויגבה ליבו - גאווה דקדושה וגאווה פסולה.....
ז	כי ברך יברך ה' - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה.....
י	מתנות עניים - הקב"ה שולח את העני 'כמתנה' לבעל הבית.....
יא	נדבות פי רצה - מצוות הצדקה באמרי פיו.....
יב	גדול כבוד הבריות - יזהר בכבודם ויברח מלבזותם.....
יד	חיל ורעדה יאחזון - שבת מברכין אלול וגדולת יום ר"ח אלול.....

פרשת ראה

הדברים אמורים גם להיפך, וכגון, כשחברו מזיקן ח"ו, אך לטיפש ייחשב הניזוק אם יקום בחברו להשיב לו כגמולו, או עכ"פ אם יהיה נוטר לו טינה בלבד, מתוך מחשבה שרעהו הוא אשר הביא עליו את הרעה הגדולה הזאת. אין לו אלא להבין ולהשכיל שרעהו אינו כי אם 'יד' המכה, שנשלחה אליו ממרום...². וזה דבר הכתוב איש כמתנת ידו כשם שמתנת ידו של האדם אינה מתנת ה'יד' אלא של האדם ה'נותן', כן הוא בברכת ה' אלוקך כאשר האדם מקבל יבין שמאת ה' הייתה זאת³, והוא יתב"ש אשר נתן לך⁴. אף לעניין פרנסתו - לא מעשי ידיו מביאים לו הפרנסה, כי אף מעשי 'ידיו' בידי שמים הם⁵. וכבר אמרה בן התורה בפרשתו, דכתיב (יד כט) 'למען יברכך ה'

יברכך ה' אלוקך - יבין שכל אשר לו מתנת שמים הוא בפרשתו (טז יז), 'איש כמתנת ידו, בברכת ה' אלוקך אשר נתן לך', ביאור נחמד מצינו (הרה"ק מוהרי"א כהנא זי"ע הי"ד), על דרך משל לראובן שקיבל מידיו של שמעון סכום אדיר של מעות, הרי פשיטא שלא יודה ראובן 'לידו' של שמעון, אלא לשמעון עצמו, כי יודע שלא היד נתנה לו את המעות, אלא 'בעל היד' - חברו שמעון. כיו"ב, לא ייחל ולא יקווה למתן שברו של ה'בוס' או (לאידך) למתת ידו של ה'נותן צדקה', כי הללו אינם אלא כ'ידו' של הנותן זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הטוב ומיטיב לכל⁶, הון ומפרנס לכל, ולא הם ה'נותנים' (אף שבוודאי נצטוונו ב'הכרת הטוב', מ"מ היטב יש לנו לדעת מיהו ה'נותן')...

א. והעיקר להתחזק באמונתו בבורא עולם בכל עת ושעה, הן כשמאיר לו הקב"ה פנים, הן כשההנהגה ב'הסתור פנים', שמעתי רמז נורא מ'בעל אמונה' נפלא, כי קושיא עצומה הוקשה לו בלשון הכתוב (תהלים צב ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', מדוע פתח בל' יחיד וסיים בל' רבים, היה לו לומר להגיד בבוקר חסדך, או לסיים ואמונתך בלילה... והיא קושיא עצומה.

אלא, כי אכן אין כל חידוש שיהא האדם מאמין בעת האורה - דוגמת הבוקר, גם בעת החשיכה מצינו רבים המתחזקים באמונה כי תחת החושך טמון אורה טובה וברכה, שהלא אנחנו מאמינים בני מאמינים בה' שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים, אבל פעמים שבא על האדם 'גל שני', וכגון, עד שכבר נתרפא מה'מחלה' מבשרים אותו הרופאים על שובה של המחלה, או שבקושי גמר את ה'חובות' ושוב בוקה ומבולקה, נפל עמוק יותר בבור... כדרך שנאמר 'ואנכי הסתר אסתיר', הסתר שאחר הסתר... אז יען האדם ויאמר אוי, אוי, אין לי יותר כח לסבול שוב... ומתייאש לגמרי ממצבו.

לזה אמר ואמונתך - היכן היא תוקף וחוזק האמונה, בלילות - לשון רבים, כשהקושי שב וחוזר על עצמו בשנית אז הוא מתחזק ביתר שאת ועוז, זוהי אמונה אמיתית ואיתנה.

ב. כבר אמרו להמשיל זאת לכלב אשר בעליו מכהו במטה, והכלב קם בחמתו ונושך את המטה, והנה, לא די שאינו נוקם ומעניש בזה את בעליו אשר הכהו - אלא אף פוצע הוא את פיו בעקירת שיניו עד זוב דם, וזאת מפני שאין לו דעת להבין שה'מכה' אותו הוא האדם המחזיק במטה, ולא המטה שאינו אלא 'אמצעי' לבעליו להכות על ידו. ולכן אמרו חז"ל (סוטה מט:): שבעיקבתא דמשיחא 'פני הדור כפני הכלב', כי כן הוא 'פני הדור' אשר כל אחד חושב ומדמה בנפשו שחברו עשה לו עוול ע"כ משיב לו כגמולו בראשו. ומדוע לא ישים אל לבו שחברו אשר עולל לו כך וכך אינו כי אם 'מקל' בעלמא אשר הקב"ה הכהו במקל זה - בכדי לעוררו ולקרב את לבו אליו, והוא ב'חכמתו' במקום אשר יבוא להתעורר ולשמוע את דבר ה' אליו הריהו מגלגל 'מחלוקת' בעולם...

ג. הרה"ק הייטב לב' זי"ע רמז בפסוק (יא כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', דהנה 'טעמי המקרא' שעל תיבת ראה הוא 'רביעי', שסימנו נכתב ממעל לתיבה, ובתיבת אנכי הטעם הוא 'תביר' שמקומו מתחת לתיבה, ולרמז לנו, שבאם בכל הקורות אותו יראה האדם ויתבונן אל הטעם שלמעלה - שהכל מאתו בא, והוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, אזי האנכי האנוכיות והגאוה שלו תביר (שבירה - בלשון ארמי), גאוותו תשבר לגמרי וישאר זך ונקי (הובא במושען של ישראל ח"ב ע' 361).

ד. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל משלו (משלי הח"ח לר"ד זאריצקי תלמידו), פעם איקלע 'בן כפר' לתחנת הרכבת, והנה רואה הוא אדם העומד לצד הרכבת וחצוצרה בפיו, וראה זה פלא - כשאדם זה מצפצף פעם אחת ממהרים כל

אלוקיך בכל מעשה ירך אשר תעשה, וכלומר, שכל השפע הבא על האדם אף אם עבד ונתייגע עליה - בכל מעשה ירך אשר תעשה, מ"מ ה'ברכה' מבח 'ברכך ה' אלוך' היא באה.

ובן כתב ה'מסילת ישרים' (פכ"א ד"ה אמנם מה) וז"ל. וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל והגזרה (היינו מה שנקצב עבורו מן השמים) היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם - 'בזעת אפך תאכל לחם'.

הקהל לעלות על הרכבת, אחר כמה רגעים יוסיף הלה לצפצף בשנית ואז אף ה'נמושות' ימהרו כל עוד נשמתם באפם לעלות על הרכבת, לאחר מכן יצפצף הלה בשלישית ותחל הרכבת במסעה. נתפעל הכפרי מכוחו של זה האיש, ועד מהרה ניגש אליו ואומר לו בחנופה, לכבוד גדול הוא לי להכיר את מנהיג ומנהל הרכבות, איש אשר על פיו יישק כל דבר. מילא האיש שחוק פיו, באמרו, טעות גדולה טעית בני, אינני אלא 'פועל' קטן, הממלא אחר כל הוראותיו של המנהל היושב כאן למעלה במקום מהודר ולבוש מחלצות, הוא הבעה"ב אשר מרוויח הון רב מכל נסיעה ברכבת, על פיו יישק כל דבר, והוא הקובע את כל החוקים ומועדי הנסיעות. אני אינני אלא שליח פשוט. אף אנו נתבונן במה נשתנינו מאותו 'בן כפר' טיפש, בשעה שהננו משקיעים ב'קשרים' עם עסקן פלוני ועם נדיב אלמוני, וכי הללו מנהיגים את העולם, וכי הללו יכולים לגרום לאדם להיות 'שמח וטוב לב מרוב כל'... עד שאפשר לומר כי יש בזה 'כפירה נסתרת'... הרי הכל תלוי ברצון השי"ת ולא ברצון אדם יהיה מי שיהיה, וכמו שנאמר (תהלים קמו ג-ה) 'אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה... אשרי שק-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוך'.

וכן ביאר בסידור 'בית אברהם', בנוסח התפילה 'יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם', אם יכירו בניך וידעו שכל אשר יארע להם מאתך היא, ולא נעשה דבר 'בידי' אדם, אלא בדבר ה', הרי ידיעה זו גופא היא מנוחתם, שהרי בזה תשלחו נפש האדם כי אי אפשר לבריה שבעולם לא להרוויח ולהגדיל רכושו - א"כ מה לו לרדוף ולהחניף לעשיר פלוני או לעסקן אלמוני, ולבעל השפעה ידוע... לאידך, מה לו לדאוג מפחדו של פלוני, ומדוע יחשוש מאיומיו של אלמוני אחרי שאינו אלא כידא אריכתא כביכול של בורא עולם, ובלא שליחות וציווי ממעל אין בידו עשות מאומה...

ה. פעם נכנס הרה"ק רבי צבי מליסקא זי"ע יחד עם בנו לעיר אחת באישון ליל, באין להם מקום ללון נכנסו לבית המדרש ועסקו שם בתורתם ובעבודתם, אך רעבונם גבר והטרידם מעסק התורה והתפילה, באותה שעה הייתה אשה אחת 'מקשה לילד' בעיר, ובאה אמו של הרה"ק מליסקא לאמה של המקשה לילד בחלום, ואמרה לה, אם ברצונך שתחיה בתך לכי נא ותני 'צענעריל' (מטבע שהיה נקרא כן, ושווי עשרה זהובים) לבני השוהה עתה בבי מדרשא, ובזכות זה תלד הבת מיד בניקל. מיהרה האם לבית המדרש, ועשתה כפי שנצטוותה, ואכן מיד נולד בן לבתה למזל טוב. אחר הדברים האלה פנה הרה"ק אל בנו באמרו, אם כבר ירדה אימי ממנוחתה בגן עדן לעולם השפל הזה, ונגלתה אל אותה אשה בחלום הלילה, וכי לא היה ביכולתה לצוות עליה לתת 'צוואנציגער' (מטבע השווה עשרים זהובים), ומדוע אמרה לה רק 'צענעריל' ותו לא, אלא כשהשי"ת רוצה צענעריל יהיה רק צענעריל, כי כל מזונותיו של אדם קצובין לו, ואי אפשר להוסיף עליהם ולא לפחות מזה, וככל היוצא מפיו של הבורא יעשה.

ו. כעין זה פירש הרה"ק ה'מי השילוח' מאיז'ביצא זי"ע בלישנא דקרא בריש פרשתו 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', כי מדרך האדם בעת אשר תבוא עליו קללה ח"ו לזעוק לה' על צרתו, אולם בעת 'הברכה' וכשזורחת עליו השמש טחים עיניו מראות כי מאת ה' היתה זאת ועלול הוא לומר כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, על כן נאמר ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, אני הוא שנותן את הברכה ואני הוא שנותן את הקללה, ומבלעדי אין אלוקים...

ז. ודע, שהמרבה בהשתדלות מראה שהוא סומך על מעשי ידי, שמהם תבוא פרנסתו, 'הגע בעצמך' אם היה האדם מאמין בכל לבבו שבורא עולם הוא הזן ומפרנס, וכל הנקצב לו יגיע ויבוא אליו מבלי להתייחס לגודל השתדלותו,

מלאכה משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו, ולא להצטער על שום דבר עולמית, עכ"ל.

(תהלים לא ז) 'שנאתי השומרים הבלי שוא ואני אל ה' בטחת'.

ובבר כתב בספר 'המספיק לעובדי השם' לרבינו אברהם בן הרמב"ם (פ"ח 'הבטחון'), שהבוטח ב'השתדלותו' שהיא תביא לו הפרנסה הרי זו 'כפירה נסתרת', והיינו שבפיו אומר שמאמין בה' שהוא המפרנס והמרושש, הממית והמחיה, המוחץ והמרפא, אבל בסתר ליבו בוטח הוא שפרנסתו תלויה לפי ריבוי או מיעוט השתדלותו, ורפואתו תלויה בתרופות הרופאים, ומכיון שסובר כך, הרי זו 'כפירה', ודוד המלך אמר על כך

כרחם אב על בנים – אם כן דאגה מניין

בפרשתן (יד א-ב), 'בנים אתם לה' אלוקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך וגו', וכתב ה'אבן עזרא' (ד"ה ולא תשימו) וז"ל. אחר שתדעו שאתם בנים לה', והוא אוהב אתכם יותר מאהבת אב לבן, לבן אל תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל אשר יעשה לכם לטוב הוא,

וכי היה יגע לריק ומשוטט יומם ולילה בשווקים וברחובות בחיזור אחר פרנסתו... ואף אם ההשתדלות 'מצווה' היא כדכתיב 'וברכתיך בכל אשר תעשה' (טו יח, ועי' תנכ"א רבה יד ב) מ"מ לא יוסיף בה יותר מידי כדי שלא יעבור על 'בל תוסיף' (כהנוטל 'חמשה' מינים בלולב או 'חמשה' ציציות בטליתו)...

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל אמר כי לפי דברי ה'מסילת ישרים' שההשתדלות היא כמס שפועל כל המין האנושי, א"כ נמצא שהמרבח ב'השתדלות יתירה' דומה לסוחר ששילם את חובו לממונים מטעם השלטון על המס, והנה הוא רודף אחריהם שברצונו לשלם להם עוד ועוד מיסים, היש לך שוטה גדול מזה...

ח. כיו"ב אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע בשם הרה"ק הר"ר א"א מליז'ענסק זי"ע (הובא ב'תורת הס"ק מקאזמיר' בספר דברי ישראל), שהאדם יכול לפרנס את עצמו, אפילו אם לא יהיה לו למכור רק קסמין דקין ולהעשיר מזה עושר רב, וכל זה בתנאי שלא יהיו נמאס בעיניו... ומבאר עפ"י את הכתוב בפרשתן (טז טו) כי 'ברוך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשי ידך – ומתי תתקיים ברכה זו – כשיקיים והיית אך שמח.

עוד מפרש 'והיה ה' מבטחו' (ירמיה יז ז) כמו שאמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', והיינו שהשמחה משמשת סימן ואות אם יש לאדם בטחון בבוראו, כי הבוטח בה' אינו דואג על פרנסתו וצרכיו, שהרי סמוך ובטוח שה' לא יעזבנו, ממילא נחה נפשו ושרוי בשמחה.

עוד הובא (שם, בהערה ג) וכן אמר א"א זצוק"ל מקאזמיר, שמחה היא עצה לפרנסה, כמו שנאמר (דברים לג יח) שמח זבולון בצאתך, ופירש"י הצלח בצאתך לסחורה. ומה ענין 'שמח' ל'הצלח', אלא שע"י השמחה יצליח האדם בכל דרכיו. וכן בפרשתן על הפסוק (טז טו) והיית אך שמח תרגם יונתן ברוך חזון באצלחותא – כי ע"י השמחה יצליח בכל אשר יפנה.

וכך רמז הרה"ק האדמו"ר הזקן מאלכסנדר זי"ע (מאורן של ישראל אות ב) בלשון הכתוב 'והיית אך שמח' – שראשי התיבות של תיבות אלו הוא שו"א, לרמז בזה שפעמים על האדם להיות שמח בפנים צוהלות אפילו אם אין השמחה אמיתית אלא שווא, וכלשון קדשו, כלומר עס איז בעסער איין פאלשע שמחה פון איין ערליכע מרה שחורה – טוב יותר שמחת שוא ממרה שחורה אמיתית.

אמנם לא לחינם נרמז הדבר רק ב'ראשי תיבות', כי הר"ת וההתחלה היא ב'שוא', אך לבסוף נעשה השמייכעל (השחוק והחיוך) לאמת. וכמו שתינוק קטן מרבה שמחה אצל הוריו בשחוק אשר הוא שוחק (מחייך), אף שהם יודעים בבירור שאין זה שחוק של אמת, כך גם שמחתנו – אף שאינה אמיתית תביא בסוף לשמחה אמיתית.

וכן מתאמרא בשם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שהמידה היחידה שמותר להקדים בה את החיצוניות קודם הפנימיות, היא במידת השמחה, כי בשאר עניני העבודה נאסרה החיצוניות לגמרי, מכל מקום בענין השמחה – יהיה צהלתו בפניו על אף שאבלו בלבו, כי בסופו של דבר יבוא לידי שמחה וצהלה אמיתית ופנימית.

וזה לשון הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (סוכות, קב), וצריך האדם לייגע עצמו על שמחה יותר מעל כל המידות טובות. הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע היה אומר ש'שמייכל' ר"ת כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו, ועל אף שאין זה על פי סדר התיבה, כי זוהי חכמת האדם לשחוק (שמייכלען) אף כשאין הכל 'מסודר' על פי חשבונותיו.

באר הפרשה - פרשת ראה

ואם לא תבינוהו (תדעו, שהוא) כמו שלא יבינו הבנים הקטנים את מעשה אביהם רק יסמכו עליו, בן אתם תסמכו על ה', וזהו שאמר 'כי עם קדוש אתה לה' אלוֹקֵיךְ, שבכם בחר ה' להיות לו לעם, לכן תאמינו בכל לב ונפש כי הכל בחשבון ממעל לטובתכם ולהנאתכם, עכ"ל.^ט

והרי שמקרא זה נאמר כנגד כל אותם 'בעלי דאגה', אם בפרנסה, אם בבריאות גוף ונפש, אם בספיקות

אודות הבנים זש"ק, נחת דקדושה וכו' וכו', והיא כעול ברזל על צווארם (ירושלמי שבת פ"ד ה"ג) להכביד ולשבר גופם ונפשם - הסירו דאגה מליבכם, כי הנני שוקד על טובתכם תמיד כרחם אב על בנים. ואכן זה הזוכר תמיד שהוא 'בן' לאביו שבשמים - הן ומפרנס לכל וממלא כל מחסורו, ממלא לא ידאג על עתידו. גם יקבל באהבה ושמחה את כל הקורות אותו, ולא יעמיד עצמו לומר אוי לי שכך עלה בגורלי... כי סומך

ט. כע"ז כתב ב'דעת זקנים לבעה"ת' (ד"ה בנים), וז"ל. בנים אתם לה' אלוֹקֵיכם - ולכן אם מת אביכם ה'בשר ודם' לא תתגודדו, שהרי אינכם יתומים בכך - כי יש לכם אב שהוא חי וקיים יתברך ויתעלה שמו, אבל הנכרי כשמת אביו יש לו להתגודד - שהרי אין לו עוד אב כי אם עצו ואבנו שאין בהם מועיל, כדכתיב (ירמיה ב כז) 'אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתנו'.

וז"ל ה'ספורנו' (ד"ה בנים), שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על המת הקרוב אליו, כי עדיין נשאר לו קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקוות טוב (יותר מהקרוב שמת לו עתה), והוא אבינו שבשמים, שהרי אתם בנים לה' שאביכם קיים לעד, ואין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת, והיינו, דמה לו לאדם לבכות אחר שקרוב הוא אל אביו שבשמים, קל חי וקיים, הממלא כל מחסורו ומשפיע לו כל טובו כאב לבנו, הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך. ידוע מה שאמר המשגיח 'רבי ירוחם' זצוק"ל אחר פטירת ה'חפץ חיים' זי"ע כשהכל הרגישו כי 'חשכות' באה לעולם, ויען ויאמר, אכן, ה'חפץ חיים' נסתלק מאתנו, אבל הרי מי שעשה את ה'חפץ חיים' עדיין חי וקיים... (משיחותיו, דעת חכמה ומוסר ח"ב עמ' פח).

י. אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו... אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו כלפיך אינו אלא כ'זקנך שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמורך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן. יא. ומן העניין להביא דברים מתוקים וערבים מספר 'גאון יעקב' (הנדפס בעין יעקב) על הא דאיתא בגמ' (תענית כב.), רב ברוקא חוזאה פגש את אליהו הנביא 'בשוקא דבי לפט', ושאלו אם יש כאן אחד שהוא בן עולם הבא, לבסוף הראה לו אליהו על שני אנשים שהם בני עוה"ב, שאלם רב חוזאה למעשיהם שבגין כך זכו להיות בני עוה"ב, השיבו לו 'אינשי בדוחי אגן מבדחינן עציבי, אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדיהו טרחינן ועבדינן להו שלמא' - אנשים שמחים ומשמחים בני אדם ומשכינים שלום בין הניצים. ומקשה במתק לשונו לאיזה צורך היה לו לרב חוזאה לדעת מיהו בן עוה"ב, וכי ביקש לבוא עימם בקשרי שידוכין... וביותר מקשה, היאך באמת השיב לו אליהו על אנשים אשר המה חיים עלי אדמות שהם בני עוה"ב, והרי מקרא מפורש כתיב (איוב טו טו) 'הן בקדושו לא יאמין', שכל זמן שלא פסק ממנו יצר הרע מי יודע מה יהיה באחריתו, ואפילו לגבי אבות העולם מצינו (תנחומא תולדות ז) שאין הקב"ה מייחד שמו על החיים.

ומבאר, כי כוונת רב חוזאה בשאלתו מי הוא בן עוה"ב היתה, האם יש מי שזוכה להשיג בעודו בעוה"ז מעין תענוגי עוה"ב, למען יוכל ללמוד מדרכיו ולהשיג אף הוא אותה הנאה, והיינו כי אין שום דבר מתענוגי עוה"ז שלא יתערב בו עצב, 'כי אם יאכל וישבע מכל תענוגים, אז מלבד שיולידו לו חלאים רעים מריבוי המאכל, אף יתעצב מהעדר אוהביו והפסד ממון, עוד איזה קטטה ומריבה ימצא', אכן תענוג עוה"ב הוא בשלמות אשר אין בו שום עצבות כלל, והוא התענוג האמיתי.

והרוצה להנות בעודו עלי אדמות כעין תענוג עוה"ב 'יהיה שמח וטוב לב בכל ענייניו, לקבל כל ענייני הנהגותיו בשמחה, ולא יתעצב בשום דבר מהמקרים אשר יזדמן, כי יאמר הלא מאת אלוֹקים הוא ולמה זה אתעצב. גם אם יראה אחרים מתעצבים או מתקוטטים גם כן ירבה שלום ביניהם וינחם את ליבם', ואכן זהו דוגמת עוה"ב 'אשר אין שם עצב ורוגז והכל בתכלית התענוג והשלום'. ומוסיף לבאר עוד שזהו עומק הברכה הנזכרת בגמ' (ברכות יז). 'עולמך תראה בחייך' - שגם בעודו בחיי העוה"ז יזכה להשיג מתענוגי עוה"ב מתוך מנוחה ושלווה ושון ושמחה.

על כן אמר 'אנכי נותן לפניכם' לשון הווה, שבכל יום ויום אפילו ביומו האחרון עדיין בידו לשוב ולבחור בדרך הטובה, תתחדש מהיום ואילך, וייטב לך בזה ובבא...

ואם יאמר האדם וכי איזו תקנה יש לי אחרי שכבר עברתי כל כך הרבה עבירות, והיאך אתקן את כל עוונותי. לזה אמר הכתוב היום, כי הבעל תשובה 'כתינוק שנולד' היום^ד - בתנאי שמעתה יעזוב את דרכו הנלווה, ויתחיל להלך בדרך טובים. ואם יוסיף האדם לומר אין בכוחי להתגבר על היצר האורב לי יומם ולילה להכשילני, על כגון דא אמרה תורה אנכי, כלומר הקב"ה אומר לו אנכי אהיה בעורך^{טו}, כמאמרם (סוכה נב.) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו'.

ואם עדיין יבוא האדם בטענה אולי אין בזה טובה אמיתית, כי בזה שמרצים אותי בכל מיני ריצוים נראה הדבר כאילו סחורה גרועה מוכרים לי, לכך אמר לפניכם שהקב"ה מניח לפניכם את הדרך הטובה ואינו

הוא על 'אביו' שהכל בחשבון לטוב לו כל הימים^ב, וכמו שאמרו (ירושלמי הוריות ג ד) לטובתי נשברה רגל פרתי^ג. ובוה ישמח ויעזו במתת גורלו, וממילא תרום ותגביה קרנו, יומתקו כל הדינים והכל יתהפך לטובה וברכה ב'נגלה' ממש. סוף דבר, על האדם להאמין בבוראו באמונה שלימה בכל עת, ולקבל כל הקורות עמו באהבה, ובידיעה שיש 'טעם עליון' לכל אשר בא עליו, בין לטוב ובין למוטב.

כל ישראל יש להם חלק - עבודת השי"ת שייכת לכל אדם בכל עת

ביאור יקר מצינו בתורתו של הגר"א מווילנא זי"ע (דברי אליהו בפרשתן ד"ה ראה) עה"פ בריש פרשתן 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', נקט הכתוב לשון הווה נותן ולא אמר נתתי בלשון עבר, לבל יעלה האדם בדעתו כי הבחירה בטוב ניתנה בידו רק בתחילת דרכו בעבודת ה', אבל אם כבר החל להלך בדרך שאינה טובה שוב אין לו תקנה אף אם ירצה להשתנות לטובה,

יב. איתא בגמ' (ברכות כט:) לגבי המתפלל תפלה קצרה, 'מאי פרשת העיבור, אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשר עוברה יהיו כל צרכיהם לפניך'. וכבר הקשו המפרשים מה הוצרך לדמות זאת ל'אשה עוברה', ומבאר הבן יהוידע וז"ל, נ"ל בס"ד נקיט הדמיון כאשר עוברה שצער העיבור והלידה סופו טוב כי תלד בן ותשמח בו, כן הַעֲבֶרָה הזאת שתהיה על ישראל סופה טוב דכל מה דעבדי משמיא לטב עבדי. עכ"ל. ובוודאי אנו מתפללים שיהיו כל צרכיהם לפניך, ויגולו רחמך על מידותיך, אך גם ה'כעס' הוא לטובה.

יג. ומפורש אמרו בגמרא (נדה לא.), וז"ל. דרש רב יוסף מאי דכתיב (ישעי' יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי, ישוב אפך ותנחמני' במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן (ואיחר בזה את הספינה) התחיל מחרף ומגדף (מרוב צערו על שהפסיד 'עסק' טוב), לימים שמע שטבעה ספינתו של חברו בים התחיל מודה ומשבח (שחיי ניצלו) לכך נאמר 'ישוב אפך ותנחמני'.

מעשה באחד שהוצרך לנסוע מעיר לעיר בעסקי פרנסתו ואיחר את האוטובוס ונאלץ להזמין טעקסי (מונית) שהנסיעה בה יקרה פי כמה וכמה, גם הוכרח להמתין עליו זמן רב, והיה כולו סר וזועף, אמר לו ידידו, אילו היית שומע כי ל"ע אירעה תאונה נוראה והאוטובוס שבו רצית לנסוע נתהפך על פניו וכל נוסעיו נהרגו או נפצעו כמה היית מודה לה' הטוב על שסיבב לך לאחר להציל נפשך, ועתה עמוד והודה על האמת, וכי בשביל הרגשתך הטובה צריך הקב"ה להביא רעה על נוסעי האוטובוס... שמח בה' והודה לו על כל חסדיו המרובים בכל צעד ושעל גם אם לא ראית בעיניך את הטובה הנצמחת מאותה 'רעה'...

יד. בדרך זה ביאר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (בפרשתן ד"ה א"י ראה) במאמר חז"ל (תמיד לב.) 'איזהו חכם הרואה את הנולד', כי העושה תשובה הרי הוא כקטן שנולד דמי, ו'חכמת החיים' של יהודי להתחדש תמיד ולראות עצמו כנולד היום. **טו.** ומן העניין להזכיר מה שכתב ה'טור' (או"ח קטו) בביאור נוסח התפילה 'השיבנו אבינו לתורתך', אחרי שבני ישראל בניו של מקום הם ככתוב (בפרשתן יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם', ו'האב חייב ללמד את בנו תורה' (קידושין ל.) על כן מבקשים אנו 'השיבנו אבינו לתורתך'.

אגב גרר ב'בעל הטורים' כתב עה"כ בפרשתן (יא כז) 'את הברכה אשר תשמעו' שהוא סופי תיבות 'תורה', שבזכות התורה יבואו הברכות. וב'משנה ברורה' (תקפ"ה סק"ג) הביא, שלכן תוקעין בשופר אצל ה'בימה', כי שם קוראים בתורה, כדי שזכות התורה יגן עלינו לעלות זכרוננו לפניו לטובה.

באר הפרשה - פרשת ראה

המלכים הקב"ה ויתבייש להתפלל בהתלהבות ולדבק עצמו בה' - לא יוכל להתקרב עצמו לעבודת ה' וימנע עצמו מעבודת התפילה, על כן בגשתו להתפלל צריך לאמץ את לבבו, והחלש יאמר גיבור אני לבוא בחיבל המלך". עכ"ל.

ועפ"ז יתבאר אומרו 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', כי כך אמר להם ראה, אנכי - מידת האנוכיות והגאווה, נותנת לפניכם ברכה וקללה, 'שבאם צריך להחזיק עצמו לברך לממ"ה הקב"ה, ועל ידי זה מזכיר להתחזק להיות לאיש שלא יתבייש להידבר בו ית' או יבורך בברכה', אבל אם מנשא את עצמו שלא לצורך תהיה לו אותה גאווה לקללה.

ביסוד הדברים איתא בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע (בעש"ט עה"ת, וכן איתא בספר אבן ישראל ד' כג בשם הרה"ק ר' שלום יוסף בן הרה"ק מרוז'ין) על הכתוב (בראשית ד ויד) 'הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חמאת רובץ... נע ונד תהיה בארץ', דהנה 'אם תיטיב' פירוש, אם יעבוד האדם את בוראו כדבעי ויחשיב את מעשיו, אזי איכא למיחש שיבוא לידי 'שאת' זה מדת הגאווה וההתנשאות, אולם 'ואם לא תיטיב' ויתעמק תמיד לחשוב שבאמת אין עבודתו שווה מאומה, אזי 'לפתח חמאת רובץ' כי על ידי יאוש ועצבות ח"ו יהיה

מכריח אתכם לבחור בטוב אלא 'הבוחר יבחר' ט". ואם יאמר אדם שקבלת הברכה תלויה רק אם יהיו בעולם עוד צדיקים, אבל אם רק אני אבחר בטוב לא אוכה לכל רב טוב הצפון לצדיקים, לזה נכתב ראה בלשון יחיד, ללמדנו שגם היחיד יכול לזכות בברכה ולא ישגיח במעשי עולם אם מקבלים עליהם עול תורה ומצוות אם לאו.

ויגבה ליבו - גאווה דקדושה וגאווה פסולה

בפרשתן (יא כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', ודקדק הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (ראה, עוד בפסוק) בטעם שנקט הכתוב לשון 'אנכי', ולא אמר 'ראה אשר אני נותן' או 'הנני נותן'. ומבאר על פי מה ששמע מהרה"ק ר' מיכל מזלוטשוב זי"ע לפרש בלשון הכתוב (ה ה) 'אנכי עומד בין ה' וביניכם', כי ההתפארות וההתנשאות שמחזיק האדם בקרבו שהגיע לאיזה מעלה בתורה ובעבודת ה' היא עושה מסך המבדיל בינו לבין הקב"ה, ומרחיקה את האדם מקונו, וזהו שאמר הכתוב אנכי - ה'אנוכיות' והיישות שמחשב עצמו כ'יש' היא העומדת כמחיצה בין ה' וביניכם. אמנם ממשך ה'מאור ושמש' בזה"ל, לא כל העיתים שוות, כי כשהאדם עומד לשפוך שיחו לפני ה', אז אם יעלה על לבבו לאמר מי אנכי לגשת לפני מלך מלכי

טז. ה'כלי יקר' מבאר עניין הכתוב 'ראה אנכי נותן לפניכם היום' שהוא מוסב על עניין ה'בחירה', ובא לרמז בתיבת היום אל הגלגל היומי (היינו השמש שעל פי הילוכה נקבע היום והלילה), והסמך תיבת היום אל 'הברכה והקללה', לומר לך שכמו השמש שהוא עצמו אחד הוא ופועל שני הפכים, מתיך השעווה ולאידיך מקפיא הביצה, כמו כן היא משחרת פני הכובס ומצד שני מלבנת הבגד, וכל השינויים הללו אינן באים מצד השמש כי אם מצד המקבלים, כך הברכות והקללות הבאים מאתו יתברך, אינם מחמת שיש ח"ו שינוי בו יתברך, פעמים ברכה ופעמים להיפך, שהרי נאמר (מלאכי ג ו) 'אני ה' לא שנית', אלא השינוי בא מצד המקבלים, ונמצאנו למדים מדבריו, שזאת הברכה - ברכת אלוקים ממעל, קבועה ומצויה לו לכל אחד ואחד, והוא עצמו מחליט האם להתנהג בתומת ישרים וליהנות מלא חפניים מברכת הטוב, או ח"ו להיפך.

יז. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע נסע יחד עם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לכנסיה הגדולה בווינא בשנת תרפ"ג, בדרך שאל ה'חפץ חיים' את הרבי מגור, הנה בתורה כתוב (בפרשתן יג ח) 'אחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקו', ולכאורה צריך ביאור שהרי אמרו חז"ל (בר"ר מד ה, ועוד) 'כל מקום שנאמר 'אחר' סמוך 'אחרי' מופלג', ומדוע אמר 'אחרי' ה' תלכו שנראה לכאורה שצריך להתרחק מה', ותיירץ ה'חפץ חיים' שהכתוב בא לומר שאף כשאדם מרגיש בנפשו שהינו מרוחק ו'מופלג' מהבורא יתברך מרחק רב, גם אז 'אחרי ה' אלוקיכם תלכו', בלא להתיימשק מקרבת ה'. נענה ה'אמרי אמת' ואמר, לכבודכם אענה תירוץ על פי דרך החסידות, שהכתוב בא לומר במידה שהאדם מרגיש בנפשו שהינו מרוחק ו'מופלג' מה', במידה זו הרי הוא זוכה ל'ובו תדבקו' על ידי זה דבוק האדם לבוראו בדביקות וקירבה גדולה, (בשיחתו של עבדי אבות' לגאב"ד ראדומישלא זצוק"ל הביא נוסח, שאם האדם מדמה בעצמו שהוא קרוב אזי הוא רחוק, ואם חושב שהוא רחוק הרי הוא קרוב).

רובין לפתח חטאת י", ואלא מאי תקנתיה 'נע ונר תהיה בארין' - ש'ינוע' ממדה אחת לחברתה כפי הצורך, שלפעמים יתגאה בגאוה וקדושה ולפעמים ישפיל עצמו בענווה כפי הצורך, אבל לא יעמוד במדה אחת כי אז עלול הוא להיכשל ברשתו של היצר רח"ל.

כי בך יברך ה' - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה בפרשתן (טו י), 'נתון נתן לו' ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוךך בכל מעשך ובכל משלח ידך², כתב ה'חינוך' (תפ) וז"ל. 'וכל מבין דרכי התורה ומשיג לדעת אפילו מעט בחין

יח. וכבר אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין שמה שאין האברכים מתעלים היום, הוא מחמת 'שאינם מחשיבים עובדא', כי הדרך הישרה - שמכל פעולה קטנה בעבודת השי"ת יתמלא שמחה רוחנית ובזה תתאוה נפשו להתעלות יותר ויותר, כי תחילת נפילת האדם באה כאשר אינו שמח בחלקו.

וזה כלל גדול שאמרו צדיקי הדורות (שפת אמת אבות, תפארת שלמה כי תבוא ד"ה ושמחת, וכן במנוחה וקדושה לתלמיד הגר"ח מוואלאזין שער התורה ח"ב כ"ג בשם הגר"א) שמה שאמרו חכמים (אבות ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו' קאי גם על רוחניות, שאף בזה יהא האדם שש ושמח בחלקו ולא יתאונן על כל הבא עליו, ואף שוודאי צריך להתחזק להוסיף פעלים לה' ולתורתו, אבל ח"ו מלהתעצב על מצבו הרוחני.

וכן כתב מפורש הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע (מכתב כ"ב) תשובה כללית לידידי נפשי, בעסק התורה והעבודה אשר רבים צועקים על המחשבות זרות, והתהוות הסיבה הוא שאינם שמחים בעבודתם... כי הנה כלל גדול בתורה להיות שמח בחלקו גם בעסק התורה ועבודה אם מעט ואם הרבה ויהנה ממנו... וודאי מהראוי לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי ואפ"ה יהיה שמח מאוד בעסק עבודתו של עכשיו...

וכך כתב הגר"א (אורות הגר"א ערך שמחה אות ו - ע' רמא) עצבון הוא מום וכו', וכל אשר מום בו לא יקרב למקדש, לכן הנכנס למקדש צריך שמחה, עכ"ל. ואין הדברים אמורים דייקא לגבי הנכנס ל'בית המקדש' אלא לכל ענייני הקדושה שאי אפשר להתקרב אל הקודש ולהתחיל בעבודת ה' בלא שמחה, ואשר מום בו לא יקרב... ומכאן נלמד גם לעניינים שהזמן גרמא, שאי אפשר 'להיכנס' לאלול הבעל"ט מתוך עצבות, אלא רק מתוך שמחה. בא וראה כמה פעמים נכתב עניין ה'שמחה' בפרשתן הרומזת על חודש אלול, וכמו שאמרו צדיקים (ראה להלן בהרחבה) כי 'ראה' ר"ת ראש אלול היום, ללמדך על חובת השמחה הנוהגת ביותר בימי אלול הבעל"ט.

יט. החיד"א זי"ע מביא בספרו 'פני דוד' (ד"ה ובכפל הכתוב) בשם האלשיך (בפרשתן, ד"ה נתן נתן א"י השני, ועיי' פר' משפטים אם כסף) שכראות אדם שהקב"ה השפיע לו שפע רב, ידע שאינו אלא 'אפטרופוס' על המעות, וכמו שאמרו (ב"ב קלא:): הכותב כל נכסיו לבן אחד בין הבנים הרי הוא נעשה אפטרופוס על הממון, כי אומדים דעתו של אב שלא כיוון לתת רק לאחד ולהניח את שאר בניו - אלא שמינה אותו לאפטרופוס, ועל דרך זה כל ישראל בניו לה', ואם נתן נכסים לעשיר - הדעת נותנת דחלקו של עני מונח אצל העשיר, ואין העשיר אלא אפטרופוס עליהם. וז"ש נתון נתן לו, פירוש. ראה אנכי נותן לך, כדי שתתן לו, ולא ירע לבבך - שהרי נמצא שהנך נותן לו משלו, ואין זו מצוה כי מעותיו של העני מופקדים בידך, ושלו הוא נוטל, ואף שלכאורה אין זה מצווה כלל, עכ"ז - בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוךך.

כה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע במשל 'למחלק' (מלצר) הממונה לחלק את המנות למסובים בשמחת הנישואין, ובבואו לפני אחד השולחנות בו ישבו כעשרה סועדים הניח את המגש הגדול בסמוך לאחד המסובים כשבדעתו לקחת ממנו ולחלק לכל המסובים, והנה אך התחיל לחלק לאיש איש מנתו פתח היחיד שהמגש הונח לידו - איי, אדון נכבד, מנין לך העוז והחוצפה לקחת משלי ולחלקה לאחרים, שחק ממנו ה'מחלק' וכי תעלה על דעתך שנתתי לך לבדך עשרה מנות בשר בסעודה אחת, אלא שהייתי מוכרח להניחו באיזה מקום לכן בחרתי בך להניחו בסמוך לך, אבל ע"מ לחלקה לאחרים הנחתיו כאן... והנמשל מובן... כי זה האיש אשר 'הניחו' אצלו מן השמים ממון הרבה אל יחשוב ש'הכל שלו' ובשבילו... אלא הממון נועד עבור כל הרבים הנמצאים בזה העולם.

כ. ה'מגיד מדובנא' זי"ע (אהל יעקב ראה, ד"ה כי בגלל) המשיל את הדבר לאדם שאיבד שטר של מאה זהובים, ובדרך חיפושו מצא מאתים זהובים אחרים, ברם, יש לו מקום לחשוב שאם לא היה מאבד את המאה הראשונים היה לו עתה ג' מאות זהובים, אך ההולך בשדהו ושק של זרעים בידו ונקרע השק ונפלו ממנו זרעים, ולאחר זמן עבר האיש בשדהו ונשתומם לראות שצמחו ירקות לרוב, וכי יש לו מקום לומר - אם לא היה נקרע שקי היה לי כעת לבד משדה מלאה בזרעים גם שק 'גרעיני זרע', והרי לשוטה ייחשב האומר כן, מכיוון שכל הצמיחה באה

באר הפרשה - פרשת ראה

ערכה, ידע בבירור כי המפור ממונו לצריכים - נוסף עוד (היינו שלא די שלא יחסר ממונו מהצדקה, אלא אף יתרבה) כי ה' ידן את האדם לפי מעשיו ויעניקוהו מברכתו כפי התקרבו אליה (היינו כפי אשר יתקרב האדם אל הברכה המצויה ביד ה'), ומידת הכילות (הקמצנות) היא מחיצה של ברזל

בינו ובין הברכה והנדיבות הוא חלק מחלקי הברכה, ונמצא המתנהג בה (בנדיבות הלב) שהוא בתוכה (בתוך הברכה). וכבר אמרו חז"ל (תנחומא יח, תענית ט.) על הפסוק שבפרשתן (יד כב) 'עשר תעשר' - עשר בשבילכא שתתעשר^{כב}.

לו רק על ידי שהשק נקרע ונפלו ממנו גרעיני הזרע. כמו כן על האדם לדעת, שבכדי שיזכה לישועות והשפעות מן השמים עליו לזרוע את גרעיני הצדקה, וכהא דאמרינן 'זורע צדקות - מצמיח ישועות' שהצדקה היא אשר מצמיחה את הישועות וזה פירוש הכתוב 'ולא ירע לבבך בתתך לו' שלא תחשוב שממונך מתחסר על ידי הצדקה, כי אדרבה 'בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך' כי הצדקה היא אשר הצמיחה את כל הברכה והשפע.

כא. הקשה הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (סיון מאמר ה אות יד) שהרי אסור לשמש את הרב על מנת לקבל פרס (אבות א ג) אלא צריך לקיים את המצוות רק לשם שמים, מעתה יקשה, כיצד היאך התירה התורה לעשר בשביל להתעשר. ומבאר הבני יששכר, כי כבר אמרו חז"ל (עירובין מא:): שדקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ונמצא שבקשת העשירות היא בקשה על יראת שמים, שהאדם מבקש במר נפשו שאינו רוצה בדוחק העניות המעבירה אותו מעל דעת קונו רח"ל, אלא חשקה נפשו בעשירות בכדי שיוכל לעשות רצונו ית' מתוך הרחבת הדעת, וממילא כשמעשר בשביל שיתעשר אין זה בשביל לקבל פרס בעולם הזה, אלא הוא בכדי שיוכל לעבוד את השי"ת, והרי זה משאלת לב שכולה רוחנית. ובה מבאר הבני יששכר בלישנא דקרא 'עשר תעשר וגו' למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים', שעשר תעשר ר"ל בשביל שתתעשר, והרי זו עשייה לשם שמים, כי על ידי ריבוי הפרנסה תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים [ועיי"ש עוד במה שמאריך בזה].

ובכלל דבריו, הוא על כל קשיי החיים והצרות והייסורים העוברים על האדם רח"ל, שניתן לבקש ולהתחנן שיסור ממנו כל מחלה וצרה למען ילמד ליראה - בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל ולעבדו בלבב שלם מתוך מנוחה ושלווה, כי כל אותם הייסורים מעבירים אותו על דעת קונו ומונעים ממנו להיות ירא שמים, והבקשה על רוחניות ודאי נענית מיד.

כה היה מעשה אצל הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שאחד מחסידיו שלא נפקד בבנים הפציר בו רבות שיברכנו ב'ברכת הבנים', עד שאמר לו הרה"ק, גוזרני עליך שלא תדרוך כף רגליך על מפתן ביתי עד שתיושע, יצא משם בפחי נפש ושב לביתו, אבל וחפוי ראש, אבל - על שלא זכה לברכה, וחפוי ראש על שאיבד את רבו, וננעלו כל השערים בעדו... כעבור שנתיים ימים כבר לא היה יכול אותו חסיד להתאפק, וברוב געגועיו נסע אל הרבי ונכנס בלא רשות, כראות החידושי הרי"ם אותו חסיד נאנח ואמר, אוי מה עשית, ברצוני היה שתזעק אל הקב"ה ותתחנן בפניו שיתן לך פרי בטן כדי שתוכל לחזור ולראות פני הרבי, ואז בוודאי היית נושע, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, כלומר, בכל דבר שמבקשים עליו 'בידי שמים' לענות אם לאו, חוץ מיראת שמים - שהבקשה על יראת שמים מתקבלת מיד, והיו מוכרחים להושיע אותך בכדי שתוכל לנסוע ויתווסף לך ירא"ש, ועתה הפסדת...

כב. עוד נאמר על מצוות מעשר 'בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים' (מלאכי ג י), וביאר המגיד מדובנא (כתבי המגיד מדובנא ח"ב על מלאכי) בדרך משל, לסוחר שהגיע ממדינת הים וברשותו ספינה מלאה בבדים משובחים מעשי אורג, השמועה פשוטה במהרה ברחבי העיר כי ניתן כעת להשיג בדי יקרים במחיר זול, ואכן, תוך זמן קצר עמדו לפניו כל סוחרי העיר. הסוחר הודיע לכל שאורכה של כל חתיכת בד היא שישים אמה, וכל אחד מהם רצה שהמוכר ימדוד לעיניו את כל הגלילים שהוא קונה מאתו, מה עשה הסוחר שאצה לו הדרך אמר להם אין עתותי בידי, אבקשכם, קחו את הגליל הנראה כדק ביותר, עתה אמדוד אותו לעיניכם ומכיוון שתראו כי אורכו שישים אמה תדרשו ק"ו לשאר הגלילים העבים יותר שבוודאי יש בהם שישים אמה...

והנמשל, כי הנה הקב"ה חמל עלינו ונתן לנו את תורתו עם תרי"ג מצוותיה. ותכלית כולם להיטיב עמנו ולהשפיע עלינו שפע רב - מצווה מצווה ועניינה המיוחד לה והם הם מקור הברכה. עתה בא אדם הקרוץ מחומר, ואומר לראיה והוכחה אני צריך, מניין אדע שהמצוות מקור הברכה הם - ולא אפסיד בעבור שמירתם (כגון הממהר לעבודתו ונראה לו שבקיצור תפילתו יצא מן המניין מוקדם יותר וירויח יותר ממון, וכיו"ב בשאר מצוות), ואכן, חסד עשה עמנו הבורא, אחרי שקשה לנסות שש מאות ושלוש עשרה מצוות - קחו מצווה אחת הנראית כמי שקרובה להפסד יותר משאר

האדם אינו שלו אלא הקב"ה נתן לו רק כמו 'הלואה', והתכלית היא 'להוצאה ניתנה' - שיוציאם לענייני צדקה. וכתב עוד וז"ל, וכמו שיש ללמוד לבניו אחריו את דרך האמונה, כך ילמדם דרך הצדקה^כ, כענין שנאמר באברהם 'למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה' (בראשית יח יט).

ולא רק לפתיחת שערי ברכה ורווחה כנגד מעשיו זוכה האיש, אלא גם יוסיפו לו מן השמים 'מתנת חנם'. כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (שמות לג יט, ד"ה וחנותי) וז"ל. שהבורא יתברך נותן לו מדת חנינה ורחמנות - שיתנהג האדם עצמו במדת רחמים וחסד^כ, ועל ידי

בספר 'החיים' (לאחי המהר"ל, 'פרנסה וכלכלה' פ"ה) ביאר דבר נחמד בטעם שמצינו בלשון חז"ל 'שה'ממון' נקרא בשם 'דמים', שכשם שהדם הוא הנפש כך הממון הוא חיותו של אדם 'ומעמידו על רגליו', אך כשם שלפעמים צריך להקזיז מהדם בכדי שלא יפסד ולצורך בריאות הגוף, 'כך צריך גם לנכות מעותיו ולמעטם על ידי צדקה כדי שלא יקבל הממון הפסד', ועי"ז מקיים הוא ה'דמים' שהם המעות^כ. ובוזו פירש בלישנא דקרא (ויקרא יט ט) 'לא תכלה פאת שדך' - כי אם אינו מניח את המתנות עניים שהם לקט שכחה ופאה הרי הוא מכלה ומאבד את כל שדהו. והוסיף לרמוז זאת בלשון הגמ' (קידושין מז). 'מלווה להוצאה ניתנה', כי הממון שביד

המצוות, שהרי הנותן מעשר מפחית מרווחיו, 'ובחנוני נא בזאת' עשר בשביל שתתעשר, וממנה תקיש לכל המצוות שרווח גדול טמון לנו בהם, ואין השומע לי ומפסיד.

כג. הגאון רבי שמעון הכהן שקאפ זי"ע (בהקדמה לספרו שערי יושר) מבאר את מאמר חז"ל (תענית ט.) 'עשר בשביל שתתעשר', מדוע העשירות אינה תלויה במעשי האדם, אלא רק בנתינת מעשר, עד שאפשר שתלמיד חכם וצדיק פלוני לא יהא נשפע בעשירות ממעל מאחר שאינו נותן מעשר, ולאידך גיסא ימצא עם הארץ שיתעשר עושר רב בזכות מצוות מעשר. וההסבר בדבר הוא, שכמו הממונה מטעם השלטון על אוצר קטן, אם ישמור תפקידו כראוי יתמנה לאחר זמן לשמור על אוצר גדול יותר, וכך יעלה ממדרגה למדרגה אף אם אינו ידוע כמצליח גדול בשאר תפקידים - מכיוון שבענייני האוצר הרי הוא ממלא שליחותו ותפקידו כראוי. כמו כן בענין עשירות הממון הכל תלוי אך ורק אם משתמש כראוי בממונו, שאם נותן 'מעשר' הרי הוא מראה בזה כי יודע הוא כיצד להשתמש עם ממון, על כן יקבל את שכרו משלם בעשירות ורווחה, ואם לאו - לאו.

כד. ידוע דבר המעשה שהובא בגמ' (שבת קנו:) על בתו של רבי עקיבא, שלאחר שנולדה אמרו החוזים בכוכבים לרבי עקיבא שביום שבו תיכנס לחופה - ישכנה נחש ותמות, באותו היום, לאחר סעודת הנישואין, נטלה 'הכלה' את התכשיט שבראשה ונעצה אותו בקיר, ובבוקר כשמשכה אותו החוצה ראתה שהוא ננעץ בתוך עין נחש, ונמשך הנחש עם התכשיט. סיפרה זאת לאביה, שאלה רב עקיבא מה מעשה עשית שבזכותו ניצלת מן הנחש שבא להכישך, השיבה לו, שאמש בסעודת הנישואין הגיע עני והקיש בדלת וביקש צדקה, והיו כולם עסוקים בשמחה ולא שמעו אותו, וקמתי ונטלתי את המנה שהכינו לי ונתתי אותה לעני. ומסיימת הגמ', 'אמר לה, מצוה עבדת, נפק רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממות (משלי י ב) ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה' [כלומר, שכח הצדקה מצילה מעצם המיתה, ולא רק להקל עליו את הדין שלא ימות במיתה משונה אלא במיתה כאחד האדם, והרי לך בתו של ר"ע שנשארה בחיים].

הקשה ה'בן יהודע', מה הוסיף ר"ע בדבריו 'מצוה עבדת', הרי פשיטא שקיימה מצוות צדקה, ומתרץ 'ונ"ל בס"ד דרוצה לומר, גם עתה בסיפור זה שסיפרת לי עבדת מצוה, כי על ידי כך אדרוש דבר זה ברבים וידעו הכל כוחה של צדקה שתציל ממות ממעשה רב זה'.

ומכאן למדנו על התועלת הגדולה בסיפורי מעשיות כאלו וכיוצא בהן, שאפילו רבי עקיבא עצמו נצרך לעורר הרבים על ידי 'מעשה'... והדברים אמורים ביותר כלפי הילדים הרכים בשנים הנמשכים ביותר אחר דברי אגדה, שמחובת ההורים והמחנכים למשוך ליבם במעשיות ועובדות ובסיפורי צדיקים, להשריש בקרבם מעלת הצדקה, עד שגם כי יזקינו לא יסורו ממנה.

כה. סיפר הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל שפעם בלכתו בדרכו, עצרו יהודי בא בימים שנסע בעגלה, והפציר בו נואשות שיגמול עמו חסד ויעלה לעגלתו, כדי שיוכל להסיעו למחוז חפצו, אבל רבי משה לא אבה, ורק לאחר שהלה לא הרפה מעמו עלה על העגלה, ומשעלה שאל את היהודי, מה בער בכם כל כך שאעלה על העגלה, ענהו

זה נותן לו מאוצר מתנת חנם (שהוא אוצר גדול), וכמו שדרשו (שבת קנא:) על הפסוק (בפרשת יג יח) 'ונתן לך רחמים - ועל ידי זה ורחמך, עכ"ל.

אותם שמא מבית עלי אתם, שנאמר בהם (שמואל א' ב לג) 'מרבית ביתך ימותו אנשים' אמרו לו, רבי, התפלל עלינו, אמר להם רבי מאיר 'לכו וטפלו בצדקה ואתם זוכים לזקנה' ודרש זאת מהכתוב (משלי טו לא) 'עמרת תפארת שיבה - בדרך צדקה תמצא'. ומכאן, דככל שמוסיף אדם להעניק מדיליה לאחרים הרי הוא זוכה לעצמו יותר ויותר.

עוד דרשו חז"ל (ויקרא רבה לד ח) על הכתוב (רות ב יט) שאמרה רות לנעמי על בועז (שגמל עמה חסד ונתן לה לאכול) 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז, אשר עשה עמי לא נאמר אלא אשר עשיתי עמו - דיותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית'.

יש שביארו דברי המדרש, דהרי 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו' (ביצה טז.), ופעמים שנגזר על האדם להפסיד ממעותיו - כך וכך מעות, נמצא שהעני מזכה את 'בעל הבית' שיקיים הנגזר עליו (להחסיר מכספו) על ידי דבר מצוה, דממילא בוא יבוא ההפסד עליו, ומי פתי אשר יעדיף לקיים את הנגזר עליו באופן של 'הפסד ממון', בשעה שאפשר לו להחסיר את הממון על ידי קיום 'מצוות צדקה'¹², שאז ירוויח בכפליים - הן קיום

מתנות עניים - הקב"ה שולח את העני 'כמתנה' לבעל הבית בפרשתן (טו יא), 'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על בן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ידיך', הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה והנה המדרש) מבאר בלשון הכתוב 'על בן', שהקב"ה אומר לאדם, 'לא יחדל אביון' - אנכי לא אשאיר את האביון להיות נחלל מן העולם ולמות ח"ו ברעבוננו, אלא לעולם ימצא כל צרכו. אך מכיון שהנני יודע שעתידים לבא עליך כל מיני פורענויות וברצוני להצילך מהם, על בן אנכי מצוך לאמר 'פתח תפתח את ידך' ובוה תנצל מכל רע, וזהו פי' אומרו 'פתח תפתח את ידך לו' - כאילו אתה פתחת ידך לבקש טובה וחסד מעמו, ולא הוא ביקש טובה ממך. וכמתנה שלחתיו אליך דייקא, בבדי שנתון תיתן לו, ותינצל מכל מרעין בישין¹³.

איתא במדרש (בר"ר נט א) רבי מאיר הלך ל'ממלא' (שם עיר) ומצא שם 'שחורי ראש' - פי' שכולם מתו בצעירותם, בטרם ילבינו שערות ראשם, שאל אותו יהודי בהצביעו על אוזניו ואמר לו, הנה אוזניים אלו שמעו מפיו הקדוש של הקאברין'ער זי"ע, אז א טאג וואס מטוה"ט נישט א טובה א איד'ן איז א טויטע טאג (שיום שאינו פועל בו טובה ליהודי אחר, אינו נחשב לו בשמים כיום בחייו אלא כיום מת), וביום זה עדיין לא הדזמן לי לגמול חסד עם הזולת.

כז. עובדא נוראה סיפר אחד מיקירי קרתא דשופריא, שבהיותו אברך צעיר לימים, נחלה ל"ע במחלה הנוראה, בצר לו עלה אל בית המדרש 'חיי עולם' בכיכר השבת (שם ישבו רבים וטובים מגדולי עיר הקודש), וניגש אל הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זי"ע (שעדיין לא הוכתר לרבי), ונתן לו פדיון גדול ונתברך ממנו ברפואה וישועה, ואכן לא עברו ימים מועטים ואותו אברך נרפא כליל בדרך נס. ויהי מקץ שלוש שנה חלה אותו אברך שוב במחלה הנוראה, ומיד שם פעמיו אל הרה"ק מזוועהיל, שכעת כבר הוכתר לרבי, ומשתיינה לפניו את צערו, ענהו הרה"ק ואמר לו, לך נא והזכיר את עצמך אצל עני ואביון ותן לו 'פדיון' והוא יברכך ויפעל בעבורך רפואה שלימה, שאלו היהודי מדוע לפני כשלושים שנה לקח הרבי ממני את הפדיון ונושעתי מיד ברפואה שלימה ואילו עתה משלחני הרבי שאפנה לאחרים, ענה לו הרבי, באותה שעה עני מרוד הייתי, ומשהבאת לי את סכום הפדיון חייתה נפשי בגללך, ובזכות ברכת התורה 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך' נושעת ונרפאת ברפואה שלימה, אבל עתה משנתמנתי לרבי, וכבר מצויה ההרחבה בביתי אם כן מה לך כי באת אלי, ורק כאשר תהנה מנכסך וממונך עני הגון ובן טובים, מובטחני שתיושע בזכות הצדקה.

כז. מעשה נפלא שמעתי מבעל המעשה, איש חסיד וצדיק שתחת רשותו 'רשת חנויות' (Chain Stores) בכמה וכמה ערים בארץ הקודש, ובס"ד הצלחתו עולה למעלה למעלה, ויהי היום, החליטו שלטונות המס לבדוק אותו הדק היטב היטב הדק, שלחו 'מרגלים' ומצאו שאחד המוכרים באחד הסניפים שכח בטעות ל'רשום' הכנסה אחת, ומשם הייתה דרכם קצרה לפסול את 'ספרי' (ספרי דו"ח, הנהלת חשבונות המוגשת לשלטונות המס) וגם שלחו מכתב בו הודיעו ל'יועץ המס' שהם מטילים על בעל החנויות קנס של 500,000 שקלים, לעומתם ענה יועץ המס שאין ממה לדבר,

מצווה, והן שינצל מכל רע, שכן 'צדקה תציל ממות' (משלי י ב), ואכן, יותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עמו.

לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות, וזהו כוונת הכתוב, שאם העני מתבייש לקחת צדקה, 'אנכי מצוך לאמור', שתאמר להמתבייש דברי פיוס ותחנונים ותגיד לו שיקח עכשיו לפי צרכיו וכשיעזרו ה' אז פתח תפתח את ירך לאחריך והוא יהיה הנותן.

נדבות פי רצה – מצוות הצדקה באמרי פי

בעין זה פירש ב'חידושי רבינו יוסף נחמיה' (להגרי"ג קארניצער זצ"ל) במה שנאמר 'כי בגלל הדבר הזה', הדבר היינו דיבורי צדקה וחסד להרגיע העני מצרתו, להכנס לתוככי הרגשתו ולפייסו כפי הבנתו.

בפרשתו (טו י"א) 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך וגו' על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ירך לאחריך', ביאר בה הרה"ק מרוזין זי"ע (הובא בעירין קדישין השלם) דלכן הוסיפה תורה תיבת 'לאמר', ע"ד דאיתא בגמרא (ב"ב דף טו:) שזהנותן פרוטה

כי בעל החנויות רק יפשוט את הרגל, ואת המעות לא יוכל לשלם, ולשאלתם עד איזה סכום עליהם 'למחול' וליותר, ענה היועץ עד עשרים אלף, חמת זעמם עלתה למעלה ראש וזרקו את היועץ מלשכתם... מתוך איומים שיוסיפו לבדוק את כל ה'ספרים' (הנהלת חשבונות) של שבע שנים אחורנית... ומי יודע אלו 'עבירות' ימצאו שם, ואז יגדל הקנס פי כמה וכמה, ל"ע.

מקץ חודש ימים קיבל היועץ הזמנה בשנית, אבל הוא התעקש שאינו מחליף עמיהם אפילו חצי מילה, רק עם הממונים עליהם, ובס"ד, אחרי דין ודברים שארכו כמה חדשים סיכמו ביניהם בערב פורים תשע"ט שהם 'מסתפקים' בקנס של 150,000, אחרי ששני הצדדים יחתמו על טופס כתב וחתום.

וכאן בא עיקר תורף המעשה, בעצם יום הפורים חילק בעל החנויות סך 100,000 לצדקה, וראה זה פלא, מיד אחר הפורים הגיע ה'הסכם' משלטונות המס, בו נכתב שסוכם ביניהם על 50,000 שקלים ותו לא מידי, וגם זאת לא יושלם בפועל אלא ינוכה לו ממעות אחרות שהם חייבים לו... וראה 'עין בעין' שאת הסכום שנתן לצדקה חסכו לו משמיא מלהצטרך לתיתם לשלטונות... חושבנא דדין כחושבנא דדין.

כח. בספר 'אגן הסהר' (מתולדותיו ותורת מידותיו של הגאון הנודע רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל) מובא מעשה, להגאון ר"א גניחובסקי זצ"ל נודע על אחד מגדולי הדור שליט"א מידידיו שחלה, והוא הגיע לבקרו. כאשר רבי אברהם הגיע לביקור חולים התברר לו שהגאון שליט"א כבר הבריא, ב"ה. הם נפגשו ושמחו לראות זה את זה. ורבי אברהם אמר לו, אני נזכר בספור שהיה עם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהרבנית היתה טוענת כנגדו מדוע אין הרבי שומר על הבריאות, הרי הוא ממעט עד מאד במאכל וכמעט שאינו נותן תנומה לעפעפיו, כיצד יתקיים הגוף הלאה, ענה לה החידושי הרי"ם, מדוע אביך בחר בי לחתן, כי מה שאחר מספיק ללמוד ביום אני מספיק בשעתיים, כמו כן מה שאחר צריך לישון לילה שלם, לי מספיק שעה אחת... אמר רבי אברהם זצ"ל לאותו גאון שליט"א: מה שלאחרים היה לוקח להבריא במשך שבועיים ימים, הרי הרב עשה זאת בתוך יומיים... אותו גדול שליט"א השיב בדבריו וסיפר גם 'מעשה', וכה אמר, הרבנית של הגאון השואל ומשיב זצוק"ל היתה פקחית מאד, והיתה סוחרת באריגים, פעם סיפרה ל'שואל ומשיב', שרימו אותה בהרבה כסף והצטערה מאד על מה שהפסידה, הגאון הקשיב לדבריה אך אחרי כמה דקות ראתה שהוא כבר יושב ועמל בתורה כאילו לא קרה דבר, פנתה אליו אשתו בטרונא: כיצד כלל לא אכפת לך מההפסד הגדול שהפסדת, איך זה שאתה ממשיך בלמודך כאילו לא אירע דבר, השיב לה בעלה הגדול, מדוע אביך בחר בי לחתן משום שמה שאדם אחד מספיק ללמוד בשבועיים אני מספיק בזמן מועט, כמו כן מה שאחר מצטער על ההפסד הגדול זמן רב, לי לוקח כמה דקות ואחריהם אני מתאושש...

בצאת ר' אברהם גניחובסקי מהבית, נענה ואמר, הסיפור שסיפר לי הגאון, עדיף מהסיפור הראשון שלי עם החידושי הרי"ם - במוסר השכל הטמון בו. וביאר, כי הנה באמת הרי ה'שואל ומשיב' שכולו היה שקוע בעמלה של תורה יומם ולילה בלי הפסק כל ימי חייו, ולא היה לו שום שייכות עם הנאות עולם הזה, הרי היה יכול היה להשיב לה לפי שפתו והשגתו, מה יש לנו מכסף, כיצד ומה יש להצטער על עולם חולף, ומה יש לך ולי לעשות עסק מכר, הרי טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. מדוע באמת השיב לה תשובה אחרת, משום שהבין שגם אם הוא עצמו מרגיש כזאת, הרי הרבנית אינה לומדת תורה ואין הרגשותיה כהרגשותיו, וכיוון שכך, מצא את הדרך הנכונה, להשיב לה תשובה ולפייסה ולרצות את דעתה, שגם היא תבין, ולכן השיב לה כנ"ל.

בשאר צרכיו או אפילו בדברים טובים, דברים נחומים, בכלל מצות הצדקה היא ושכרו הרבה מאד. עכ"ל.

ומעתה יש לומר בדברים הללו אף לגבי 'עשר תעשר', שבכלל מצווה זו שיפריש חלק ניכר ויתן לחברו 'מדיבוריו', הן בדברים טובים שבין אדם לחבירו, דברים המעודדים ומשיבים את הנפש, והן בדברי תורה, שילמד כל אחד עם חברו ויעניק לו משלול. וכך פסק הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל (אגרו"מ ח"ו, אבהע"ז ד, סימן כו), וז"ל, אך הוריתי שכל תלמיד חכם אף שצריך (ללמוד) לעצמו וחוא גדול מאוד, מחויב ללמד מקצת הזמן גם עם אחרים אף שמתבטל מתורת עצמו, וראה לדבר מהא דרב פרידא למד עם תלמידו ד' מאות פעמים אף שבוודאי היה אפשר לו ללמוד לעצמו בזמן זה, ולהתעלות יותר בתורה, ואכן קיבל על זה שכר שארכו ימי חייו עד ד' מאות שנה, ומסיים שם, ומסתבר לי שהוא גם שיעור 'מעשר' - עשירית הזמן שיש לו ללמוד תורה, ואולי יכול להוסיף עד חומש, וצ"ע לענין השיעור.

גדול כבוד הבריות – יזהר בכבודם ויברח מלכזותם

בפרשתן (טו ז), 'כי יהיה בך אביון מאחד אחיך' וגו', וכתב הגה"ק החיד"א זי"ע (חומת אנך) לבאר

ובזה ביאר ה'כלי יקר' (יד כב) המעם שכפל הכתוב בלשונו בכל המקומות שנזכר בפרשתן חיוב נתינת צדקה, וכמו שנאמר (יד כב) 'עשר תעשר', וכן כתיב (טו ח) 'פתוח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו', וכן נאמר (שם י) 'נתון תתן', ולא עוד אלא שגם מתן שכרה כפול, וכדכתיב (שם ד) 'כי ברך יברכך ה' אלוךך' וגו', 'ע"כ נראה שכל ענייני הצדקה בפולים, הנתינה ביד והפיוס בפה, ע"י שלא ירע לבבו ויתן לו בסבר פנים יפות ובלב שלם', וזהו 'פתוח תפתח' - פתיחת היר ופתיחת הלב, וכן על דרך זה בכל ענייני הצדקה, 'ועל כל אחד מאלה הקב"ה קובע לו שכר בפני עצמו לבך נאמר כי ברך יברכך'.

ובך כתב החינוך (מצוה תעט) על האמור בפרשתן (יד כב) 'עשר תעשר', וז"ל, לעשות צדקה עם הצריך אליה בשמחה ובטוב לבב. כלומר שנתן מממונו למי שיחסר לו ולחזק העני בכל מה שצריך למחיתו בכל יכלתנו, ועל זה נאמר (טו ח) פתוח תפתח את ידך לו וכו'. ואתה בני, אל תחשוב שענין מצות הצדקה לא יהיה רק בעני אשר אין לו לחם ושמלה וכו', כי התורה תבחר לעולם בגמילות חסדים, ותצוה אותנו להשלים רצון הנבראים בני ברית באשר תשיג ידינו. וכלל הענין, שכל המהנה את חברו בין בממון בין במאכל או

אמר רבי אברהם זצ"ל: מכאן יש ללמוד כי אם פלוני שומע אדם עם מצוקה ח"ו אין להשיב לו מה שהוא היה משיב לעצמו במצב כזה, נו, זה כלום, ממה אתה עושה עסק, וכדומה, כי לפעמים אף אם אצל עצמו לא נחשב הענין לצרה, אבל אצל חברו נחשב דבר זה לצרה גדולה הגורמת לו ליגון ואנחה קשים, לכן יש להתאמץ, למצוא את התשובה המתאימה לחברו, כפי מה ש'דעתו' משגת, מה שיפייס את דעתו.

הוסיף הגאון רבי אברהם זצ"ל: באמת ידוע, שגם הטיפש הכי גדול, במה שנוגע לצרכו וענינו מוצא את הדרך החכמה הטובה ביותר כדי להשיג את מבוקשו, כמו כן אם ירגיש אדם באמת את דאגת חברו גם יידע להשיב לו בדיוק מה שצריך לשמוע ורוצה לשמוע...

כט. וכך כתב ב'מעיל צדקה' (תתש"מ), יש נדיבות אחר – קל במעשה וגדול בשכר, והוא – נדיבות הדיבור, שיגביר לשונו לפייס לעניים ולשמח למי שהוא דואג ולהשים שלום. שכל זה תלוי ברוב דברים. ומוסיף על זה, 'ובדידי הוה עובדא באדם דאוג מתוך דחקו – שהייתה כוונתו לאבד עצמו לדעת, ויקר מקרה שדיבר עמי מצערו והרביתי עליו בדברי פיוסים ונחמות, ואחר ימים גילה לי את לבו שאילולי שפגע בי וניחמתיהו בדברים היה בדעתו לאבד עצמו, לכן יהי אדם וותן בדיבורו במצוא כל אדם עני או דאוג – אל יקפיד דברו, וירבה עמו בדברי פיוסים. ואף אם הוא גם כן דאוג אל ימנע עצמו מלהרבות בדברים לפייס עניים ולנחם למי שהוא דאוג ולב נדכאים, עכ"ל.

ל. סיפר אחד מחשובי ירושלים שלאחר שנות הזעם למד בישיבה בלאנדאן, אך הוא היה אז צעיר יותר משאר הבחורים, והוצרך לעזרת הבחורים בלימודים כי לא התאים עדיין ללימוד הישיבה שם, ורק שני בחורים הסכימו ללמוד עמו, לאחד קראו טוביה, ולאידך משה, ואכן ברבות הימים ראו שאף שרבים מתלמידי הישיבה נעשו לתלמידי חכמים, מכל מקום רק אותם הב' נהיו למנהיגים וגדולי הדור, הלא המה הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס שליט"א גאב"ד ירושלים, והגה"צ רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד ירושלים.

צורר היהודים (עי' שם יד.), אשר ביטל את עבודת בית המקדש, וכתב דת לאבד את כל בני ישראל בשמחה גדולה, ואף על פי כן הבינה אסתר המלכה שחטאה בלשונה כמה שבינתה אותו בשם 'כלב', עד שסברה שמא מחמת כן נסתלקה הימנה שכינה, ומעתה קל וחומר אלף פעמים עד כמה חמור הפגם של המכנה שם לאחד מישראל. וכלשונו, מה נעשה אנחנו בעוונה"ר שיחה בפי הבריות אחד לחברו, יאמר עשיר לעני והנכבד בנקלה מה אכפת לי בכלב הזה וכו', אוי לנו כי חטאנו לה' בדבר שפתיים אך למחסור על עם קודש בני קל חי, אשר נשמתם ממחצב קל ונשמת ש-ד-י בקרבנו ואב אחד לכולנו, וכינה אותו כלב, וחז"ל אמרו (ב"מ נח:) המכנה שם לחברו וכו', וזהו רגיל אצלנו שותא דבריות בהרגל מבלי שם על לב שום חטא ועון בזה. עב"ל לא.

המעם שנקט הכתוב לשון 'אביון' דייקא, וז"ל, שלא לבזותו כי עני הוא, קראו אביון מלשון אב. ומכאן יש ללמוד עד כמה חס הקב"ה על כבוד הבריות, שעל כן נכתב שמו בדרך כבוד - 'אביון' מלשון אב, ולא נזכר שהוא עני.

צא ולמד עד היכן הדברים מגיעים מתוכחת מוסר של הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ג) דברים מבהילים ונוראים, שהנה איתא בגמ' (מגילה טו:) שבשעה שנכנסה אסתר לבית אחשוורוש נסתלקה הימנה שכינה, 'אמרה, קלי קלי למה עזבתני, שמא אתה דן על שונג כמוזר ועל אונס ברצון, או שמא על שקראתיו כלב שנאמר (תהילים כב כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, חזרה וקראתו אריה שנאמר (שם כב) הושיעני מפי אריה, ועתה בואו חשבון, שהלא אין הדברים אמורים אלא כלפי אחשוורוש הרשע

לא. אמנם לאידך גיסא, זה שביישו וחירפו אותו עליו לדעת כי בזינות אלו 'מתנה' גדולה הם עבורו, ומשמים נשלחו עבורו להמתיק מעליו דינים קשים ורעים ויכול לצאת בהם ידי חובה של ייסורים הרבה אם יקבל את הבזיונות באהבה וישתוק מבלי להשיב לזה שביישו.

שמעו נא ג' מעשיות שאירעו זה עתה ממש, וכפי ששמעתי מבעלי המעשה. א. סיפר איש יקר רוח אשר ל"ע ב"ב חלתה במחלה הנוראה רח"ל, ובמשך שנה וחצי עברה 'סדרת טיפולים' קשים ומרים עד אשר הצליחו הרופאים בס"ד למגר את ה'מחלה', ובישרו לו כי לכאורה המקום 'נקי', אלא שבד בבד גילו במקום אחר 'סימנים' חשודים, וערכו לה 'ביופסיה' (biopsy) ושלחו לבדיקה מעמיקה... והרגיש שחרב עליו עולמו, ביום ראשון פר' עקב לפנות הבוקר (כי ממילא נדדה שנתו בלילות) הלך לשפוף שיחו בפני בוחן וכליות ולב על ציונו של ה'חזון איש' זי"ע השוכן כבוד בביה"ח בבני ברק, ומצא שם אברך ממכריו אשר עבר אמש - בשב"ק פר' ואתחנן בזיונות כאלו שאי אפשר לתארם (מן הנראה שגם שנתו נדדה מחמת זה), ניגש אליו ואמר לו כי ברצונו לגלות לו דבר שאינו ידוע לאיש, וסיפר לו על מחלת ב"ב ועל כל הסבל אשר עבר עליה, ועתה הכל חוזר על עצמו... הוציא מכיסו ארבע מאות שקל ונתן לו באמרו שברצונו 'לקנות' חלק מאותם בזיונות... נענה לו 'המתבייש' ואמר, שבחפץ לב נותן לו חנם אין כסף את כל אותם הבזיונות למען יעמדו לו לזכות, ואכן לא יאומן כי יסופר, כעבור יום הגיעה התשובה, שכל הבדיקות מראות שאין זכר למחלה, והיא בריאה כאחד האדם לאורך ימים ושנים טובות.

ב. סיפר לי איש צדיק אשר היה צריך לעבור טיפול רפואי, וניגש ל'עסקן' להתייעץ עימו בדרכי הטיפול ואודות הרופא שיטפל בו, משום מה אותו עסקן שטף אותו בדברים חריפים ונוראיים רח"ל, משם המשיך האיש לבית החולים, שם נתברר שאינו צריך כלל את הטיפול, והכל חלף ועבר כלא היה, כי ה'בזיונות' היו עבורו ה'טיפול' הטוב ביותר...

ג. עוד שמעתי מאחד אשר נתקיים בב"ב כלשון הכתוב 'ותקש בלדתה' וכבר לפני הזמן הפחידוהו הרופאים בכל מיני הפחדות, ובשבת שלפני הלידה נכנס לבית הכנסת שבעירו להתפלל וכמה 'עסקנים' 'זרקוהו' משם בבושת פנים (בסיבות שונות שאין צורך לפרט), בצאתו חוצה פגע בו יהודי בא בימים ו'חיזקו' - הידעת שע"י בזיונות אפשר לפעול רבות, האברך שידע ממצב בני ביתו שמע ושתק... ואכן, כעבור כמה ימים ילדה האשה בשעה טובה ומוצלחת, ללא כל פגע ומחלה, כשורה ובנקל.

ונוסיף עוד מעשה שהיה לפני כשלוש שנים, וכמו שסח 'מרא דעובדא', שבאמצע אמירת קדיש ניגש אליו איש מבוגר לשוחח עמו, החווה לו באצבעו כי לא עת דברים עתה, שהרי אסור לדבר באמצע 'קדיש', ויגש אליו לאחר התפילה, ואכן בסיום התפילה חזר האיש ושאלו מדוע קיימת בי 'התעלמות' ולא ענית לי של שאלתי, הלה ניסה להסביר לו שאסור לדבר ב'קדיש', אך הוא לעומתו החל לצעוק עליו לעיני קהל ועדה, עד שהרגישו בכך הסובבים...

באר הפרשה - פרשת ראה

ואדרבה עלינו ללמוד מדרכי המקום ב"ה, איש את רעהו יבבד ל^ב, וכנודע מה דאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבא כח) אמר להם הקב"ה לישראל בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מבבדין זה את זה.

חיל ורעדה יאחזון - שבת מברכין אלול וגדולת יום ר"ח אלול בשבת זו מברכין מקהלות בני ישראל את חודש אלול הבעל"ט ל^ג, הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר על דברי הפסוק שאמר לבן הארמי ליעקב אבינו (בראשית לא כט) 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע, ואלוקי

שתק ולא השיב לו, וניגשו אליו המתפללים לשאול מה זה ועל מה זה, אך הלה מילא פיו מים, וניגש לקרן זוית, ופנה לאבינו שבשמים בבקשה מעומקא דליבא שיהיו בזיונות אלו לזכות בן אחיו אשר הינו כבר בן כ"ח שנים ועדיין לא זכה לסיים את פרק 'האיש מקדש'... כמה ימים לאחר מכן הציעו 'שידוך' לאותו בחור, ובתוך שבועיים ימים נגמר הדבר ב'כי טוב' ובשבירת צלחת...

כלל הדברים הוא כמו שכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (שערי קדושה א ו) 'ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך'.

לב. בפרשתן (טו ח), 'כי פתוח תפתח את ירך לו... די מחסורו אשר יחסר לו', ואמרו חז"ל (כתובות סז:): אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין. והקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, דבשלמא מה שנתן לו סוס לרכב עליו ניחא, אך מה שרץ לפניו בעצמו צריך ביאור, כי הלל הזקן נשיא בישראל היה, ואסור לו לבזות עצמו - לרוץ לפני אותו עני בכדי למלא אחר שיגיונותיו שהתרגל שעבד ירוץ לפנות לו הדרך.

אלא מוכח מכאן, שיש להתייחס להרגשותיו של הזולת בגדר של 'פיקוח נפש', ואף הלל התייחס אל אותו עני כנכנס לגדר סכנת נפשות באם יחסר לו רגילותו ב'עבד שירוצ' לפניו, ואף ש'נשיא' היה, מכל מקום 'פיקוח נפש' דוחה את כל התורה כולה, ומותר הוא - ואף מחויב, לרוץ לפניו להצילו מאבדון.

פעם נכנס אל הרה"ק מסאטמאר זי"ע יהודי מר נפש, ובכה לפניו על רוב צרותיו וחובותיו, כי טפלי תלויים בו, ואף זקוק הוא למעות עבור נישואי צאצאיו וכו', שאלו הרבי, ר' יהודי, לכמה מעות נצרך מע"כ בזו העת, ויען האיש ויאמר 'שלושים אלפי דאלער' טבין ותקילין, פתח הרבי את הארון, והוציא משם סך עשרים ותשעה אלפי דאלער, ויאורו עיני היהודי, ונהפך לאיש אחר... בצאת היהודי שאלו הגבאים את הרבי, אם כבר נתן הרבי סכום אדיר כזה, מדוע לא מילא מבוקשו בשלימות - לתת לו שלושים אלפי דאלער, ויען הרבי, אם הייתי נותן לו שלושים אלפים, היה הלה מהלך בהרגשה. אי, אי, אילו בקשתי יותר הייתי מקבל יותר, ולא הייתה שמחתו שלימה, כמו עכשיו, שקיבל כמעט את כל הסכום שביקש, ומעתה לא יטרידוהו המחשבות אם הייתי מבקש הייתי מקבל יותר...

כעניין הזה מסופר על הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע הי"ד, אשר היה 'מבין' ומחשיב חפצים עתיקים (עתיקות) וירושות אבותיו וכו'ב, ובכל פעם היה מתווכח עם המוכר להוריד במעט את מחירו אשר הוא מבקש, אמנם בבואו לשלם בפועל היה משלם כבקשתו הראשונה, פעם ביאר את מנהגו המשוונה הלזה, שהוא עושה כן כדי שלא יצטער המוכר בחשבו אויה לי שלא ביקשתי מחיר יקר יותר - כידוע שאין מחיר מדויק לחפצים אלו, וכראות המוכר שהקונה משלם ככל אשר יושת עליו מבלי כל עוררין יש לו מקום להצטער, אח, חבל שלא ביקשתי יותר...

לג. ידועים דבריו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע (במכתב לבנו, הובא בבית אהרן קמ"ט:), שהיות ואין מברכים את חודש תשרי בשבת שלפני תחילת החודש, על כן יש לכוון בברכת החודש של חודש אלול גם על חודש תשרי. ולפי זה חיל ורעדה יאחזון בכל לב, ביודעם כי הנה עתה מברכין כבר גם על ראש חודש תשרי - ראש השנה שהוא המשפיע לכל השנה הבאה, ונמצא שבברכת חודש זו נכלל כל שנת תשפ"א וכל אשר יתרחש בה.

ומספרים על אדמור"י בית בעלזא שהיו תדיר משבחים את מנהג בני אונגרין שהיו מנגנים את הניגון של הימים נוראים בעת ברכת חודש אלול, והיו מזמרי ברטט את ה'ראש חודש אלול יהיה ביום ה... ולמחרתו ביום ה... הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה', להזכיר לעם שהנה ימים המבורכים באים.

כעין זה היה נוהג כ"ק אאדמור"ר זי"ע, שמשבת מברכים אלול ועד שבת בראשית היה מנגן את הזמר 'מנוחה ושמחה' (בליל שב"ק) בניגונו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע על סדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים לפני ולפנים

(שנאמר בתפילת מוסף).

אביכם אמש אמר אלי לאמר, השמר לך מדבר עם יעקב משוב ועד רע, כי הנה ארמי אובר אבי הוא 'המקטרג' הרוצה לאבד ולהזיק לעם בני ישראל, וזה אשר אמר הכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע בכוחי להרע לכם על ידי קטרוגים נוראים, אך מה אעשה ואלוקי אביכם אמ"ש - ר"ת ש'בת מ'ברכין א'לול, זאת משם המהרי"ד).

אמר אלי, היות ובני כה מתעוררים לתשובה ולתיקון דרכיהם בשבת זו"ל - בשמעם כי הנה מתקרבם ובאים ימי הרחמים והסליחות - וימי הדין לה, אי לכך מעתה השמר לך מדבר עם יעקב משוב ועד רע, ויותר אין בכוחי להזיק לעם בנ"י (הרה"ק המקור ברוך זי"ע היה אומר זאת משם המהרי"ד).

ואולי אפשר להסביר את השבח שיש בזה, על פי מה שעניינו הרואות שאף אם האדם עוצר את רכבו באופן הרגיל אמצע נסיעתו, מ"מ הגלגלים ממשיכים עדיין להסתובב וליסע, אך באם עוצר את רכבו בבלימה חזקה, נעצר כל הרכב לגמרי ואינו ממשיך ליסע כלל. וכמו כן בעת שמגיע חודש אלול אם האדם נעצר רק מעט עדיין הוא ממשיך בהרגליו הקודמים, משא"כ בעת שנוסח הימים הנוראים מהדהד כבר באזניו, וחיל ורעדה יאחזו, בזה נעצר האדם לגמרי, ואינו ממשיך בכל מעשיו שעשה עד השתא.

מתאמרי משמיה דהרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שהסביר לאחד ממקורביו, מדוע מאחר ט"ו אב מתמלא כל כולו ברעד עד שצריך לכסותו בשמיכות עבות יותר מאשר בכל השנה, באמרו, הנה בילדותי אמרה לי אחותי שמשבת מברכין אלול אפילו הדגים שבים זוחלים ורועדים מאימת בא יום הדין, וחשבתי לעצמי אם הדגים שאינם 'מבינים' בענייני הדין והמשפט רועדים מפחד, אנחנו שיודעים שכבר מכינים את הכסאות בבית דין של מעלה על אחת כמה וכמה שנתמלא פחד וחלחלה.

אף אנן נעני ונאמר, שאף כי אין אנו במדרגה כזו לרעוד מקור, אך על כל פנים מוטל עלינו החובה שלא להצטנן... ושלא להסתובב בימים אלו ב'קרירות'... אלא לבעור באש קודש לגודל הימים הללו.

ונזכיר כאן מנהג טוב שנהגו רבים וטובים, אשר בכל אחד מחמש שבתות אלו, משבת מברכים ועד השבת האחרונה של השנה, אומרים 'ספר' אחד שבתהילים, וכגון בשבת מברכים קוראים את ספר ראשון, וכן על זה הדרך, ובכך מצטרף הכל לאמירת כל התהילים.

לד. ידועים דברי הגה"ק רבי ישראל סלנטער זצ"ל (אור ישראל אגרת יד) מלפנים כאשר ידעתי - כל איש אחזו פלצות, מקול הקורא קדוש אלול. וכן מסופר על החפץ חיים זי"ע (תולדות החפץ חיים עמוד קח) 'סח לנו רב גדול אחד פעם נזדמן לו להתפלל עם רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל בבית הכנסת בשבת מברכים ר"ח אלול וכשהתחיל החזן לומר המילים 'ר"ח אלול יהיה ביום ה' הזדעזע רבינו ונרתע כל גופו, ופרץ בבכי גדול עד שאימה וחרדה נפל על כל קהל המתפללים'.

וכן שמעתי מפי אחד מגדולי הדור, שהיה נוכח בהלוויתו של הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצ"ל במוצאי שבת סליחות, והספידו הגה"צ רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, ובתוך הספדו אמר שבימים מקדם כה רעדו ופחדו בימים הללו עד שבעת שהיה החזן מכריז בשבת מברכין אלול 'ראש חודש אלול יהיה...' הגיעו בעזרת נשים עד כדי עילפון, והיו צועקים 'מים' 'מים'. ולדידן ייאמר, שלכל הפחות נחל מלצעוק 'גלידה' (ice cream) ולרדוף אחר תענוגים ושאר הנאות.

הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע היה מרגלא בפומיה לספר על הפחד והיראה אשר אפפו את זקנו הרה"ק רבי דוד'ל זי"ע, עד שמשרתות הבית היו נופלות זו על זו בבקשת סליחה ומחילה בעש"ק מברכין אלול, וכמנהג ישראל קדושים בערב יום הכיפורים...

לה. הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע רמז בפרשתן 'ראה' שהוא ראשי תיבות ר'אש א'לול ה'יום, כי קריאת זאת הפרשה תהיה תדיר בפתחה של חודש הרחמים והסליחות (בשבת מברכין אלול, או בר"ח אלול), והודיענו הכתוב בזו העת - ל' יום קודם ראש השנה, 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום' - 'היום' זה ראש השנה (כמבואר בזוה"ק ח"ב לב): ובו 'ביום' הנני נותן ברכה וקללה, - כי בראש השנה נקבע כל המאורעות העתידיים להיות במשך כל השנה הבאה, על כן זכור מ'עתה' את היום הגדול הבעל"ט, וניתן לכם חודש זה כמתנה לקנות לעצמכם 'שנה טובה ומתוקה', התעוררו כבר מעכשיו לקראת יום הגדול של 'ראש השנה' הבא עלינו לטובה, ותזכו בדין לשנת גאולה וישועה.

מעשה באשה שבאתה לפני ה'רב', יסדר נא רבינו עבורי 'גט' פיטורין מבעלי שנשאתי לו אך לפני שבועיים ימים, מה אירע- שאל הרב, ענתה האשה היום מיד אחר אכילתו סעודת בשר ביקש ממני שאגיש לו 'קאווע' (קפה) עם

לקראת ראש חודש אלול נביא מילין יקירין ממשנתו של הגר"א (בביאורו למגילת אסתר, ע"ד הרמז) על הפסוק (אסתר א ג-ד) 'בשנת שלוש למלכו עשה משתה... ימים רבים שמונים ומאת יום', וכתב הגר"א, וז"ל. אמרו חז"ל (על הפסוק ויקרא טו כה 'ואשה כי יזוב... ימים רבים') ימים - שנים, רבים - שלשה, למה נקרא רבים שהם של צער. (עזה"ד יבואר כאן) כי ידוע שהשנה הוא שם"ה ימים ורביע - והרי 'מקצת היום ככולו', נמצא שהשנה נחשבת בשם"ו ימים. והנה, אין דנים את בני"א אלא על מחצה מהם, כלומר על הימים ולא על הלילות, כמו שאמרו (שבת פט:) 'דל פלגא דליליא', כלומר שאין להענישם על הלילות כי בזה הזמן הם ישינים... נמצא שכביכול רק קפ"ג ימים בידו של היצה"ר הם, וכנגד ימים הללו הייתה סעודת אחשוורוש - היצר 'שמונים ומאת יום',

חלב, הזדעזעתי לגמרי, שאלתיו שמא שכח בעלי הצדיק שזה עתה אכל בשר, לא שכחתי, אולי כוונתך ל'חלב סויה', לא, כוונתי לחלב 'אמיתי', שמוצאו מפרה, ולא ממשקה הדומה חלב... ובזה נוכחתי לדעת שאין בו יראת שמים ל"ע, כיצד אדור עמו בכפיפה אחת, הנני מתחננת ומבקשת מהרב שיעשה כל מה שבידו לפרק את החבילה ויפה שעה אחת קודם,

אמר לה הרב, אי אפשר לו לעשות דבר וחצי דבר מבלי לשמוע תחילה את הצד השני, ומיד הלך אל ה'כולל' בו למד האברך דנן, וקרא לו והחל לשוחח עמו לדעת מ'כלי ראשון' גופא דעובדא היכי הוי, אולם הבעל 'הודה' בכל פרטי המעשה, כי אכן ביקש ממנה כוס קפה עם חלב לאחר אכילת בשר, נדהם הרב ושאלו, וכי ירדת מדעתך, ומה לאברך חשוב כמותך ולאיסור אכילת בשר בחלב, השיב לו הבעל, כי בימים הספורים והבודדים שהספיק לחיות עימה למד להכיר בטבעה, כי כל מה שהוא מבקש ממנה נעשה רק כעבור שש שעות... וממילא אין כאן שום חשש של עבירה, כי עד שהיא תכין את הקפה כבר יעברו 'שש שעות', ומותר לי לכתחילה לשתות את החלב... ולעניינו ייאמר, טבעו של אדם משעה שהוא 'נזכר' להתעורר ועד שיצא הדבר למעשה נמשך הדבר זמן הרבה, על כן הבה נתחיל מעתה להתעורר ול'התחמם' לקראת ראש השנה, ובזה נקווה שבסייעתא דשמיא נכנס כבר בעובי הקורה ונשלים את העבודה בהגיע הימים הנוראים, כי אילו נמתין ח"ו עד אז, הרי אנו מסוכנים שנזכה להתעורר רק לקראת חנוכה...

עוד נביא כאן משל נאה ששמעתי מכ"ק אדמו"ר מזוטשקא-ירושלים שליט"א על אחד שהוצרך לילך לעיר אחרת, והגיע לשם עייף ורעב וכמעט שלא יצאה נשמתו... ושמע על 'מסעדה' העומדת במקום פלוני שם ניתן לקיים 'והחי יתן אל ליבו'... ובשארית כוחותיו הגיע לשם, מיד שאלו הפקיד האם חשקה נפשך במאכלי חלב או בתבשילי בשר, השיב הלה, רצוני בסעודת בשר, אמר לו הפקיד אם כן איפוא זאת עשה ותחי נפשך, עלה לקומה הרביעית ותיכנס לחדר מס' 26, טיפס האיש עד שם וביקש 'בשר', אמר לו המשרת היושב באותו חדר, דע לך כי כאן הכל מתנהל באופן מסודר, דבר דבור על אופנו, ואין בידי ליתן לך בשר סתם, אלא הגד נא האם ברצונך בבשר בקר, או בבשר עוף, כמו כן תודיע איזה מין תבשיל הינך רוצה ולפי זה אומר לך אנה לפנות, השיב הלה מה שהשיב, ושלחו המשרת לעלות עוד כמה קומות ולדפוק על דלת מס' 56, כשהגיע לשם וביקש בחולשתו את מנת הבשר - שוב לא קיבל, אלא שאל אותו הממונה שם, האם ברצונך בבשר בלבד או שמא עם 'תוספות', אורז וירקות וכיו"ב, לאחר שענה מה שענה שלח אותו לקומה התחתונה בשביל הימני, אותו אורח כבר יצא לו הטעם מכל אותם עליות וירידות, אך תקוותו למעט אוכל להשיב את נפשו הכריעה את הכף... בהגיעו לשם אחר טלטולים ועינויים מצא שלט גדול למול עיניו המבשרו בברכת 'צאתכם לשלום'... והלך משם בחרי אף לעבר חדר המנהל, וזעק עליו בחמה שפוכה, וכי מכניסי אורחים אתם או שמא אין ברצונכם אלא להוציא אנשים מדעתם... ניסו להרגיעו והצטדקו בפניו כי עדיין לא בישלו את האוכל... ובתוך כדי דיבור שאלו אותו, מ"מ, האם ראית מימך מקום הנותן 'שרות' מתוך סדר נפלא כסדר השורר כאן...

כיוצא בדבר נדמה מי ש'מסתובב' כאן ושם בימי אלול הבעל"ט, 'עולה' לשמוע שיחת התעוררות כאן, והולך למקום אחר להתחזק בדברי חיזוק... 'סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח' (כלשה"כ קהלת א ו) אך לכלל 'מעשה' לא בא... ובזה יבואר מה שאמרו חז"ל (תענית לא.) על חמשה עשר באב 'דמוסיף יוסיף', כי אם לא יתפוס עצמו להוסיף למעשה ממש, הרי מה ישאר בידו מכל אותם רגעי ההתעוררות... ובאיזה 'רכוש' יצא מכל הימים הנוראים הבעל"ט...

אלקותו ומלכותו לנשמת ישראל, וכי הוא מנהיג את כל העולמות בחדו הגדול, וישראל עם קדושו ממליכים עול מלכותו עליהם. וזה 'הנותן בים דרך זה ראש חודש אלול'... שבר"ח אלול מגלה השי"ת לנשמת ישראל כי הוא מנהיג העולם.

וג' ימים הנותרים (מק"פ עד קפ"ג) הם ר"ח אלול ור"ה ויוז"ב, הנקראים 'ימים רבים' (סה"כ ג' ימים) שהן ימי צער ליצה"ר, וכלומר שבימים הללו שבים בני ישראל בתשובה שלימה ל', ומודה ועוזב ירוחם, על כן הן ימי צער ליצה"ר ל'.
 כתב ב'קדושת לוי' (דברים ראש השנה), הנותן בים דרך (ישעיה מג טז) זה ראש חודש אלול (עי' ב"ר ו).
 הכלל הוא, כי בראש חודש אלול השם יתברך מגלה

יה"ר שנוכה לברכות שמים ממעל, אבינו שבשמים יחוס עלינו כרחם אב על בנים, ובקרוב יבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות.

הכלל הוא, כי בראש חודש אלול השם יתברך מגלה

לו. מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע שפעם נחלש מאוד ויעצוהו הרופאים לנסוע למקום נופש הידוע במזגו הטוב ובסגולותיו הרפואיים, ברם לצורך כך נזקק למעות הרבה, ואנשי שלומו טרחו ועמלו לאסוף את הכסף הדרוש ולהכין לו שם כל מחסורו, ואף העמידו מניין אנשים שיסעו עימו בכדי שיוכל תמיד להתפלל בציבור, כמוכן שכל 'הכנות' אלו נמשכו זמן רב, עד שסוף סוף הגיע הרה"ק אל המנוחה ואל הנחלה שני ימים קודם ראש חודש אלול, כעבור יומיים בלבד פנה אל מקורביו ואמר להם שברצונו לשוב לביתו כי ר"ח אלול היום, התפלאו מאוד ואמרו וכי כל הטורח הגדול הלזה ויגיעות גוף ונפש היו רק בשביל שני ימים בלבד... השיב להם אדרבה זה גופא רצוני ומאוויי, שיהא זאת לשיחה בפני הבריות שלאחר כל הטרחות עזבנו את הכל, ויאמרו זה לזה מה ראה על ככה, אין זה רק מפני שהגיע ר"ח אלול, ויכנס ללב הרהור תשובה, וכדאי הרהורי תשובה אלו כנגד כל העמל והטירחה...

לז. ומן הראוי לכל אחד ואחד אשר יקבל על עצמו קבלה טובה למשך ארבעים יום אלו, מר"ח אלול ועד יו"כ, וכגון שלא ידבר כלל מתחילת התפילה ועד סופה, וקבלה טובה זו היא שתעמוד לו לזכות לקראת השנה החדשה, ותשובה תפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה.

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

344

פרשת ראה

תש"פ

מאוצרות אמונים פניני אמן ותפלה בפרשה

רמז להנהגות של רבי אלעזר למד 'בעל הטורים' (פא) מקד שבכל התנ"ך מצינו רק שלוש פעמים שזכרנו מזכרת כפילות לשון פתיחה: שמים לענן צדקה - כאן, ולחלן פס' יא: "פתח תפתח את דרך לאחריך"; ופעם נוספת בנביא (נחום ג י'): "פתח נפתחו שערי ארצך". מכאן רמז שהמקום את הצווי 'פתח תפתח' קודם התפלה, וזכה ש'פתחו' ש'ערי' שמים לקבל תפלתו. הוסיף וכתב 'בעל הטורים' שמי שחלילה אינו פותח את דו לאחיו האביון, ימים בו הכתוב (משלי כא א): "אטם אָנוּ מַעֲשֶׂת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא וְלֹא יַעֲנֶה".

את טעמו של מנהג זה בארו המפרשים בכמה אפנים: א. המהרש"א באר שכפי שהבא לבקש דבר מה ממלך בשר ודם מקדים ושלוח לו דורון כדי לרצותו, כך ראוי שיעשה בבואו לעמד לפני מלכו של עולם. ואין לה דורון טוב מן הצדקה.

ב. ב'פלי יקר' פרש: אפן התפלה הראוי הוא ש'יבקש' האדם מבוארו ורומים כמתנת חנם, ולא כשכר על מעשיו (ראה פתח חסדו ואתחנן א). כאשר נותן האדם מתנת חנם לעני לפני התפלה, ונהגו בו מן השמים 'במידה כנגד מדה' וימקלו את בקשותיו כמתנת חנם.

ג. באפן אחר פרש ה'בני יששכר': הכתוב אומר (תהלים קיב ט): "פאר נתן לאֲבוֹנִים צְדָקָתוֹ עֲמֵדַת לֵעַד". ופרש המהר"א הקדוש (לקוטי תורה דאה) שכאשר האדם מקים מצוה אחת נרשמת במצחו 'אות' שקים מצוה זו, וכאשר הוא מקים מצוה נוספת נבלעת האות הקודמת ותחתיה נרשמת האות של המצוה שקים עתה.

קלל זה נאמר בכלל המצוות, אולם האות של מצות הצדקה אינה נבלעת כתוצאה מקיום מצוה אחרת. בכך נוכל לפרש, שלכן אמרו לסיים דוקא את מצות הצדקה קודם התפלה, לפי שהאות שהיא רושמת לא תמחה כתוצאה מקיום מצות התפלה, וכך היא תותר למשך כל זמן התפלה ותסייע בעדה להתקבל.

מנחם ש"א ח"א ב"ב יא: 'עלילות אפרים' ח"ד מאמר תקב; אנרא דפרקא' אות קנד

צדקה מידו המלאה והפתוחה

"כי לא יחדל אביו מן מקרב הארץ" (טו יא)

אם גזרת הכתוב היא: "כי לא יחדל אביו", כיצד אנו מבקשים בברכת המזון על שהולך במלים - ונא אל תצרכנו... ליד מתנת בשר ודם?"

פרש רבי יעקב קאפל חסיד, אביו של ה'אהבת שלום' מקוסוב:

אכן, איננו מבקשים שלא נצטרך כלל לידי מתנת בשר ודם, אלא אנו מבקשים שאם נגזר עלינו להזדקק לכך, יהיה זה באפן שהנותן והמקבל יכירו כאחד שאין זו 'מתנת בשר ודם', 'כי אם' שליחות היא מידו 'המלאה והפתוחה' של הקדוש ברוך הוא.

'אהבת שלום'

מי הם המברכים?

"ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (יא טו)
 "ותתן ית מברכא [את המברכים]... וית מלטטא [את המקללים]" (אונקלוס).
 הלא אמרו חכמים (סוטה לב א) שאת הברכות ואת הקללות אמרו הכהנים והלוויים שעמדו בין שני ההרים, אלא שבברכות הטו פניהם לכיוון הר גרזים, ובקללות - לכיוון הר עיבל; מדוע אפוא תרגם אונקלוס שהמברכים יעמדו על הר גרזים והמקללים על הר עיבל?

תרג' רבי יוסף דוד רבה של שאלוניקי:
 אכן, הלוויים שעמדו בתחתית ההרים הם שאמרו את הברכות והקללות. אולם פיו ש'בני השבטים' שעמדו על ההרים ענו 'אמן' אחריהם, נחשב שהמברכים והמקללים עצמם עמדו על ההרים, שהרי: "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נג ב).

ובאמת הדברים מדויקים אף מלשון הכתוב (דברים כו א): "אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן" - אף שכאמור הלוויים המברכים עמדו בתחתית ההר; פיו שששת השבטים שענו אמן על הברכות עמדו על הר גרזים, נחשב הדבר שעמדו המברכים על הר גרזים.

'צמח דוד'

רבי סלימאן אוחנה מגורי האר"י, דרש פסוק זה כרמז לסדר עבודת הבקר של היהודי:

"אחרי ה' אלקים תלכו" - השכימו בבקר ללכת לבית הכנסת, ואתו תיראו" - הקפידו על כבוד בית הכנסת ומוראו כפי שהצטיינו (ויקרא יט ל): "ומקדשי תיראו". ואת מצותיו תשמרו" - הניחו טלית ותפילין. "ובקולו תשמעו" - שמעו בקול חכמים שתקנו לומר קודם התפלה את פרשת הקרבנות ופסוקי דזמרה [ראה ספרי פ"ה פה שדרש: "ובקולו תשמעו" - בקול נביאי]. "ואתו תעבדו" - הקפידו על תפלת שמונה עשרה הנקראת 'עבודה שלב' כהלכתה. אם תעשו כל זאת אזי תזכו להגיע לדרגת "ובו תדבקו".

'צעלי ברית אברהם'

'אני בצדק אחזה פניך'

"כי פתח תפתח את ידך" (טו ח)

חכמים (ב"ב יא, ע"י רש"י שם) מספרים על רבי אלעזר שהיה נוהג לתת פרוטה לעני לפני התפלה, ואת מנהגו הסמיך לפסוק בתהלים (טו ח): "אני בצדק אחזה פניך", כלומר: בכת הצדקה אצק לעמד לפניך ה' בתפלתך.

'המקדש בטובו בכל יום תמיד'

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (יא כו)

באר ה'שפת אמת':

מצד הדין, לאחר שחטא האדם פעם אחת, הוא אבד את כל הברכה בטוב, משום שחטאיו מושכים אותו להמשיך ולחזור ברע. וכפי שאמרו חכמים (ב"ר סו ח): "הרשעים ברשות לבם". אלא שהקדוש ברוך הוא מחדש ברחמינו בכל יום את האפשרות לבחור בטוב, ולכן נקט הכתוב: "ראה אנכי נתן לפניכם היום" - בכל יום יום, 'ברכה וקללה'.

הוסיף והביא ה'שפת אמת' בשם סבו הגדול ה'חידושי הרי"מ', כי על כך אנו מודים בכל יום בברכות השחר בברכת: "הנותן לשכני בנה להבחין בין יום ובין לילה" - שבכל יום מחדש לנו הקדוש ברוך הוא את האפשרות לבחור בין הטוב הנמשל ל'יום' לבין הרע הנמשל ל'לילה'.

שפת אמת' תרל"ג

'והשב את העבודה' - על פי הדבור

"כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקים מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה" (יב ה)

דרש האדמו"ר רבי שלמה מרדומסק:

בית המקדש השלישי כבר עומד בפרומים, מוכן וזמין לקראת הגאולה. עלינו רק 'לבקש' אותו, כלומר: להשתוקק לבנינו ולהתפלל על כך, שכן הגאולה תלויה בבקשת עם ישראל עליה. כפי שרמז הכתוב שלפנינו: "לשכנו תדרשו" - אם תדרשו את משכן ה' בכל מאדכם, אזי תזכו לראות בבנינו - "ובאת שמה".

סבה זו עומדת מאחורי העבדה שבית המקדש מכנה בברכת 'רצה': "דביר ביתך" - 'דביר' מלשון דבור. ככל שנרבה לדבר ולהתפלל על כך, כך תמהר השכינה לשוב ולשכן בבית המקדש.

תפארת שלמה' מסעי

תפלה במקום אשר יבחר ה'

"השומר לה פן תעלה עלתך בכל מקום אשר תראה" (יב יג)

דרש רבי יצחק אבן חצירה בן זקוניו של האביר יעקב:

"השומר לה פן תעלה" - ראשי תבות 'תפלה'; רמז לנו הכתוב, כי כפי שאת 'עלתך' - הקרבנות, לא נתן להקריב בכל מקום, כך גם את התפלה אי אפשר לשאת בצורה אקראית בכל מקום מזדמן, אלא על המתפלל לקבע לו מקום לתפלתו. כפי שאמרו חכמים (ברכות ו ב): "כל הקובע מקום לתפלתו - אלקי אברהם בעזרו".

'מולדות יצחק' - לב טהור ה

כיצד זוכים להדבק בה?

"אחרי ה' אלקים תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו" (יג ה)

"את הברכה אשר תשמעו"

יהודי יקר!

בנדיא אתה מהדר להכניס לפיה אכל כשר למנהדרין בלבד. מדוע שלא תקפיד שהברכות היוצאות מפיה יהיו מהדרות?

האחר הקדוש (עקב רעא א) כותב: "כל ברכה שענו עליה אמן, זו היא ברכה בשלמותה כראוי להיות".

נקפיד לברך את ברכותינו באזני מי שיענה אחריהן אמן, וכן נזכה שברכותינו תהיינה מהדרות.

מאה ברכות עם אמן - למנהדריו מן המנהדרין.

תענה אמונים

פנינים ובאורים בסדר התפלה

למוד פסוקי ברפת כהנים (ב)

השקפה פרטית ויתרה.

השלוש - מפתח הברכות

את המסכת האחרונה בששה סדרי משנה, מסכת עקצין, בחרו חכמים לסיים בדברי המשנה: "אמר רבי שמעון בן חלפתא: לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברוך לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים טו): 'ה' יעל לעמו יתן ה' ברוך את עמו בשלום'". אף את התפלה ואת ברכת המזון אנו סומכים בבקשת השלום: "עשה שלום במומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל". וכך אף ברכת הכהנים מסתימת בברכת: "וישם לך שלום" - עושים הקדוש ברוך הוא שלום על ישראל בכל מקום ובכל מצב, וכפי שדרשו חכמים (במדרש שם): "שלום בנסיסתה, שלום ביציאתה, שלום עם כל אדם".

ברפת כהנים בשם המפרש

מהפסוק (שמות טו): "זה שמי לעלם וזה זכרי לזר ד", למדו חכמים (פסחים ג א) שצריך להזכיר בפיה את שם ה' כפי שהוא נכתב בתורה באותיות הנה"ך, אלא בכנוי א-דני".

בפסוק המסיים את פרשת "ברפת הכהנים" - "ושמו את שמי על בני ישראל", מורה התורה שבשעה שהכהנים נושאים את פניהם עליהם להזכיר את השם המפורש. ואולם חכמים למדו מהפסוק שחובה זו נוגתת רק בבית המקדש, ואילו מחוץ למקדש אין להכהנים מברכים בשם המפורש (סוטה לח א).

מעת פטירת שמעון הצדיק, נמנעו הכהנים מלהזכיר בברכתם את השם המפורש אף בבית המקדש. זאת לפי שהתורה הזכירה השם המפורש בברכת כהנים מתנה בכך שיהיו נקיים, ומאז פטירת שמעון הצדיק לא נכו לגלגלי שכינה בבית המקדש (ויקרא טו ב; תוספות סוטה לח א ד"ה הרי").

הברכה - בידי הקדוש ברוך הוא

פרשת ברפת כהנים מסתימת בפסוקים: "ואני אברכם", ומכאן אנו למדים שאין להכניס כת משלהם לברכה. שכן רק בידי הקדוש ברוך הוא להבטיח לאדם ברכה. אלא שבברכתם משמשים הכהנים כעין "צנור" להעברת הברכה אל המון העם, ומכאן נגזר שיהיו נקיים. וזהו שכתב הרמב"ם (תפלה טו ז): "ואל תתמה ותאמר: ומה תועיל הברכה הדין זה? שאין קבול הברכה תלוי בפניהם, אלא בהקדוש ברוך הוא שנאמר: (במדבר ו כו): 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם', הכהנים עושים מותן שנצטוו בה והקדוש ברוך הוא ברחמי מברך את ישראל כחפצו".

וכך דרשו חכמים (שהש"ר ב ב) את הכתוב בשיר השירים (טו ט-כ): "הנה זה עומד אחר פתלני משיג מן החלונות מצוץ מן התרפים; ענה דוד...". "אמר פתלני" - אחר פתלי בית כנסיות ובתי מדרשות, משיג מן החלונות - מבין כתפיהם של כהנים, מצוץ מן התרפים - מן אצבעותיהם של כהנים, ענה דוד ויגמר לוי: מה אמר לוי? "ברכה ה' וישמרו..."

וידבר ה' אל משה לאמר - לאהרן ובניו ולישראל. **דבר אל אהרן ואל בניו לאמר** - שיאמרו זאת לכהנים בכל הדורות (אור החיים). **במדבר ו כג**. **ואני אברכם** - שיהיו נקיים. **וישמרו** - שיתקיימו הנכסים בדיבור. **הנה זה עומד אחר פתלני משיג מן החלונות** - יבשר פסוק ממה אף אם אינה ראוי לברכה. **וישם לך שלום** - בכל מקום ובכל מצב.

ושמו הכהנים את שמי על בני ישראל לברכם בשם המפורש [בבית המקדש] **ואני אברכם** אף אני אסכים לברכתם ואברך את ישראל.

מכתבי אמונים

למסרכת הבטאון העולמי לחאק עגית אמן וכל מאמינים!

למקרא סימיה של מסכת שבת (קנב א) דורשת הגמרא את הפסוק (קהלת יב ה): "כי הלך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים" - שכל צדיק יודעין נותנים לו מדור לפי כבודו, שהרי כתוב "עולמו" לכל אדם עולם המתאם לו.

יש לציין שהמורה"נ (יעי"י ח ב) מפרש כי לפיכך אמר ריש לקיש (שם): "כל העולם הוא בכל כחו, פותחין לו כבודו" - כלשון רבים, כי בעוד שכלל צדיק נותנים מדור המתאם לו לפי דרגתו, הרוחנית, למקפיד על עגית אמן נפתחים שערי כל המדורים, אפילו כאלו שמיעדים לאלו שהגיעו לדרגה רוחנית גבוהה יותר ממנו. יסוד זה אף נרמז בפסוק, שכן ראשי תבות של המילים: "הלך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק" הם גממ'ט'ה' אמן'.

בהדקת כבוד, ש.מ. ע"ה צפת ת"ו.

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

'פי לא ידח ממונו נדח'

במלחמה האוימה שגדעה את מסלול חייו, מלחמה שבה אבד את כל משפחתו, ובעקבות כך אף את אמונתו. גם לאחר המלחמה לא נראה מיס טובים רבים... עתה הוא שב מבקור אצל בתו המתגוררת בלוס אנג'לס הרחוקה, לאחר שלבו לא עמד בפני געגועיו.

נראה היה כי השיחה הקוללת היטיבה עמו. משום שלאחרונה הוא התישב בתשיבות על המסוק שהציע לו רבי יוסף ואמר לו: "אתה אדם טוב, אדם נחמד ומתעניין, אינך כשאר האנשים שאני מכיר... אכפת לך ממנו".

ר' יוסף נצל את קרוב הלבבות שנוצר ושאל את האיש: "האם תהיה מוכן לעשות לי טובה קטנה?"

"אתה אדם נחמד, אז כן", השיב האיש, מבלי שהבין להיק' בן שיחו חותר.

"אם אבקש ממך מאה דולר - תתן לי?" שאל רבי יוסף, והאיש השיב בתמהון: "בדאי!"

"ואם אבקש מאתיים?" המשיך רבי יוסף ושאל, "בשבילך כן?" השיב האיש.

"שלוש מאות?"

"כן!"

"ארבע מאות?"

"בשבילך אני מוכן גם את זה", השיב האיש, כשקטנטוב קצר רוח כבר נמלה בקולו.

"בבקשה, שאלה אחוזה", בקש ר' יוסף, והאיש הנהן בראשו, "ואם אבקש חמש מאות?"

"חמש מאות אני מסכים", השיב האיש בעניפות, "אבל זהו, אל תבקש ממני יותר, ספסל קטן ספסל קטן".

"את תתן לי חמש מאות דולר", קטע ר' יוסף את דבריו, "אבננו אותם במהרה ואשכח אותך... אני רוצה לבקש ממך משהו קטן, משהו עולה כסף, אולם אני מבטיח לך שבשכרובותי אני אשפח אותך לעולם. אחר אותך לכל החיים!"

"בבקשה, נתיח תפילין", התחנן רבי יוסף בטרם יספיק בן שיחו לפצות פה. והאמן, בתגובה, החזיר ולא יכול היה לומר יותר ממלה אחת: "ברעננטו!" תביא את התפילין. לרגע זה המתין ר' יוסף, ובטרם היה ספק ביד האמן להחזיר, הוא שלף ממיקו את התפילין והניחן לזמן.

הוא הציע לו עזרה, אך הלה אמר שהוא מסתדר והחל מיד בהנחת התפילין. אחר קרא את פרשת "שמע ישראל" לבדו, במתינות ובקול רועד, מבלי ששונק לעזרה כלל. משפטים הסיר את התפילין מראשו ומאזנו, ומיד התישב בתשיבות, תוף שפרץ בגדי חסר מעצורים לשכל גופו רועד.

פמה מאושי הצות שהביטו במחזה נגשו למקום בבהלה ושאלו את ר' יוסף: "מה עשית לזו?", אלא שהאמן הרגיש בבהל ד ואמר לו: "יוסף הישיתי" - יעצט קען איך אוועק גיין פון ועלטו! - קעת אני כול לעזב את העולם...

לאחר כמה דקות של מנוחה שב האיש למקומו, לא לפני שהותיר בידי ר' יוסף את כתבתו ופרטי. דקות לאחר מכן כבר היה שחוש בשנה רגועה. נכר היה שהושב לו.

היסיקה הסתמיה, והנסיקה מהר לחלץ את עצמותיהם ולזרז מן הפסוק. בתוך המזלזל המהיר לא הספיק ר' יוסף להפריד לשלום מהאמן. הם היו מרחקים זה מזה, אולם מבט חז עבר ביניהם. האמן שער לעברו מבט שהביע תודה, ונדמה לה' ר' יוסף שדמעה שכה בעיניו, נכר ונפרדו דרביהם.

בתקופה שלאחר מכן נסה ר' יוסף כמה פעמים ליצור קשר עם האיש ונגעה מפי בני משפחתו כי הוא אינו כפי בטוב ומתקשה לדבר.

שלושה חדשים לאחר מכן התבשר ר' יוסף כי האיש נפטר לבית עולמו.

"כדאי היה לנסע עד קצה העולם", הפטיר אביו של ר' יוסף, שהוא מנח"י הדעת בירושלים, ששעמ את הספור מפיו של ר' יוסף הנגזר, "כדי לזכות יהודי אחד שלא יגיב את העולם ללא הנחת תפילין ואמירת 'שמע ישראל'".

(אגרת תרמ"ז)

ובאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

פרשת ראה

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א
כ"ה אב תש"פ | גיליון 684

מאמר

ראש הישיבה

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

שלנו. מתי אפשר לסדוק לך את שיריון האמונה ולהחזיר לך בלבולים ללב? רק כאשר אתה לא אוהב את ה' בכל לבבך ובכל נפשך.

יש פתגם עממי שאומר שאויב חיצוני יכול להזיק לך, רק אם יש לך אויב פנימי בתוכך. רק כאשר אתה קרוע בתוך עצמך ולא אוהב את ה' בכל הלב - רק אז אתה יכול להתבלבל.

הפתרון המעשי

ומכילא נבין שהחיסון האמיתי כנגד הבלבולים המתחדשים חדשות לבקרים הוא **לא למצוא תשובות** לבלבולים, אלא פשוט להתחזק לאהוב את ה' בכל הלב, ואז הבלבולים מאבדים גובה, יוצא מהם כל האוויר, ואין להם שום כוח ושום השפעה.

שימו לב. יש כאן פתרון עוצמתי שממש מפורש בתורה, לבעיה שמטרידה את כולנו ושייכת לכולנו, בעיה שהולכת ומתעצמת מיום ליום.

אבל מה זה אומר למעשה? מה הכוונה לאהוב את ה' בכל לבבנו ובכל נפשנו?

התורה בעצמה מבארת את זה בפסוק הבא: "אחרי ה' אלוהיכם תלכו, ואותו תיראו, ואת מצוותיו תשמורו, ובקולו תשמעו, ואותו תעבדו, ובו תדבקו".

לאהוב את ה' זה אומר דבקות מוחלטת במצוות ה', ציות מוחלט לכל אשר יאמר אחרי שה' יתברך נתן לנו את התורה שמגיעה אלינו בצורת ההלכה וההדרכות של הצדיקים - מאז זה רצון ה' הברור ביותר שעליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע ולא יהיה בו שום שינוי בכל מצב. הביטחון היחיד מפני הבלבולים הוא הדבקות ברצון ה' שבקיום מצוות התורה הקדושה מאל"ף ועד תי"ו.

כאשר ההלכה ברורה ליהודי - הוא לא יוכל לסבול שום עיקום, שום סטייה ושום חריגה, ואז שום בלבול לא יוכל להטעות אותו.

מי לנו גדול מרבי נחמן שהדריך והזהיר אותנו: את הספר שלי תוכלו לעקם ולהבין איך שאתם רוצים, אבל אל תעקמו סעיף קטן בהלכה.

תהיה ישר ותמים, לא עם בשר ודם אלא עם רצון ה' שבתורה, תהיה מוכן למסור נפש על קיום של כל הלכה - ואז מובטח לך שאתה מוגן ושומר

עוגן בים סוער

כמובן, מכיוון בלתי צפוי. יש כמה פסוקים בפרשה שלנו שמאוד מעוררים אותי, ואני סבור ובטוח שבהם טמונה התשובה לשאלה.

התורה אומרת לנו שיום יבוא ויקום בקרבנו נביא או חולם חלום שיעשה אות או מוכת שאכן יתקיימו. זאת אומרת שאנחנו נראה ניסים גלויים, אבל אלה ניסים מצד הטומאה. והנביא הזה יתחיל להגיד לנו לעבור על התורה מכוח הניסים שראינו.

כל אחד יכול להבין איזה בלבול עצום דבר כזה יוצר. אתה רואה ניסים עין בעין ובכל זאת ההדרכות של אותו נביא לא עולות בקנה אחד עם התורה הקדושה - מה קורה כאן? מה עושים? במי ובמה להאמין? זה הבלבול הקשה ביותר שיכול להיות.

והתורה מקדימה רפואה למכה ומסבירה היטב שה' יתברך בכבודו ובעצמו יוצר את המציאות הזו. הוא נותן ממשלה לאותו שקרן, ומדוע? **כי הוא רוצה לנסות אותנו, לבדוק אותנו:** "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא, כי מנסה ה' אלוהיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם".

הניסיון הוא לדעת אם אנחנו אוהבים את ה' בכל לבבנו ובכל נפשנו, זה הדבר שה' יתברך רוצה למדוד, כי בו תלוי הכול.

כלומר התורה אומרת לנו מפורשות: אם אתה אוהב את ה' בכל לבבך ובכל נפשך - אתה לא תתבלבל גם בניסיון הקשה ביותר. זה הביטוח היחיד

חבלי משיח

אתם יודעים מהם חבלי הגאולה הקשים ביותר? לא, זה לא המחלות ולא המצב הבטחוני וגם לא הגרעין האירני ואפילו לא היצר הרע. כשאגלה לכם את התשובה, אתם תודו לי שאכן זו הבעיה הקשה ביותר. אז מה אתם אומרים?

הקושי הגדול ביותר הוא הבלבול. לא יודעים היכן האמת. לכל שני אנשים יש עשר דעות. מחלוקות בין ציבורים ובתוך ציבורים, חברה קרועה ושסועה. רעיונות חדשים צצים חדשים לבקרים וסוחפים אחריהם את ההמונים. לא ברור מי נגד מי, מה אסור ומה מותר, מה ראוי ומה בלתי ראוי.

גם כאשר הכול ברוך, עדיין יש קשיים ויש יצר הרע; אבל כאשר הבלבול חוגג - אז היצר הרע כבר מושל בכיפה. אנשים מיטלטלים כמו בכף הקלע. בני נוער חרדים ודתיים נופלים מהדת, ולצערו, זה כבר ממש לא רק בני נוער. בעלי תשובה עולים ונופלים ועוברים משברים קשים ואין להם מושע ומורה דרך שייתן להם יד יוביל אותם בבטחה בדרך המלך.

כולנו היינו רוצים פתרון, כולנו היינו רוצים עיקרון מנחה אחד ברור שעליו אין ספק ואין מחלוקת. עיקרון שיהווה עוגן בתוך הים הסוער הזה, ועיר מקלט רוחנית שבה אפשר לחיות בבטחה.

הביטוח היחיד

ה' האיר את עיני למצוא את הפתרון בתורה,

אתה רואה
ניסים עין בעין
ובכל זאת
ההדרכות של
אותו נביא לא
עולות בקנה
אחד עם התורה
הקדושה - מה
קורה כאן? מה
עושים? במי ובמה
להאמין?
זה הבלבול
הקשה ביותר
שיכול להיות.

כל יהודי

אני אוהב

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

בדיחות הדעת

סוס נכנס לקיוסק ומבקש לשתות פחית.
המוכר נותן לו פחית והסוס מברך: "ברוך
אתה... שהכל נהיה בדברך". המוכר בהלם
אומר: בחיים לא ראיתי סוס מברך על שתיה,
אומר לו סוס: אחרי שלוש חודשים בהפגנות
גם סוס ילמוד לברך...

הדלקת נרות

ר"ת	יציאה	כניסה	
ירושלים	20:00	18:48	20:39
תל אביב	20:03	19:05	20:36
חיפה	20:03	18:58	20:39
באר שבע	20:01	19:05	20:38

שיעור עליו מקודם, אדם זה הוא ממש "חי את ה'
יתברך" והגיע לרמת עבודת ה' גבוהה מאוד וכמו
גם יציעד את משפחתו בדרך הנפלאה הזו.

מה התכלית

כאשר נתחיל במחשבות, תכנונים ופעולות
חינוכיות ב"חינוך לתפילה" עליו להציב את המטרה
האמיתית.

המטרה, אינה להביא את הילד לבית הכנסת
היום, אלא להביאו לכך שיראה בבית הכנסת את
ביתו לאורך שנים רבות. וכן אין מטרתנו לגרום לילד
לקום למחרת מוקדם ולהיות בין עשרה ראשונים
לתפילת שחרית, אלא מטרתנו שיעשה כך גם בעוד
10 שנים.

שהרי "חינוך" הוא בבחינת "גם כי יזקין לא יסור
ממנה" מסיבה זו שיטת העונשים ואפילו שיטת
הפרסים אינם "השיטות היחידות" בחינוך.

ויותר מכך, הם לעולם לא יעבדו לאורך זמן, כי הם
מביאים את הילד לעשות את הפעולה כאן ועכשיו
וכשחבר העונש מסתלקת או כשנפסיק לחלק
פרסים, הילד ח"ו עלול להפסיק להתפלל.

כי שיטת העונש ושיטת הפרסים הם רק גורם
מפעיל אבל לא גורם מוחך, ולכן בשלבים ראשונים
אנו חייבים לעבוד ולהסתפק ב"מנות קטנות" ואם
הילד ילך לבית הכנסת ואחרי 5 דקות הוא ירצה
לצאת לשחק, עליו להיות מרוצים מאוד, כי ב"ה
התחלנו להשיג מטרה חשובה, והמטרה היא
שהילד מגיע לבית הכנסת ומתחיל לראות בו בית.
בנוגע לתפילה גם היא בע"ה בוא תבוא.

סיפור קטן בשביל הסוף

מסופר שהאדמו"ר בעל ה"ברכת אברהם"
מסלונים זיע"א שהיה כידוע עמוד התפילה, ששאלו
אותו פעם: "הרי אתה כ"כ דבוק בתפילה ואתה
בכלל לא שם לב למה שהילדים שלך עושים בזמן
זה, איך תהיה בטוח שהם מתחנכים לתפילה?"

השיב להם הרבי: "אבא שעומד בתפילה ומשגיח
כל הזמן על הילד ומעיר לו הערות, אותו ילד כשיגדל
גם יפוך להיות משגיח שמעיר הערות, מצד שני
הילד שלי שרואה אותי מתפלל כשיגדל גם הוא
יתפלל. בהצלחה!"

שערי תפילה פרק יב'

או צדקניות מן הדור הישן, שישוחחו בינם לבין קונם
על כל פרט קטן וגדול מחייהם הגשמיים והרוחניים,
ושלא יניחו דבר שלא ישטחוהו בתפילה לפני ה'
יתברך. כמו שמספר רבי נתן מברסלב על עצמו,
בשיחות הר"ן (רלג') וכן שמעתי אנכי גם כן מפיו
הקדוש על דבר קטן וכחות מאד שהיה קצת מוכרח
לי. ואמר לי: "תתפלל על זה להשם יתברך".

ועמדותי משתומם. כי היה לי
לדבר פלא בעיני להתפלל להשם
יתברך על דבר פחות כזה. וגם כי
לא היה מוכרח ביותר. ענה ואמר
לי רבינו רבי נחמן (בלשון תמה):
"אין זה כבודך שתתפלל להשם
יתברך על דבר קטן כזה?!"...
והכלל שעל כל הדברים שבעולם
צריך להתפלל להשם יתברך.

ספר ההדרכה "בשדי יער"

לכן מאחר וכדי לחנך את
הילד לשיחה אישית עליו להיות
כאלו, חובה עליו לשמוע דיסקים
וללמוד את הספר הקדוש "בשדי
יער" מדרך לשיחה אישית

ותפילה שכתב מו"ר הרב שלום ארוש שליט"א.

לימודים אלו ידרכו אותנו צעד אחר צעד, לקשר
רוחני עם ה' יתברך, וכאשר נוביל גם את האשה
והילדים לשיחה עם ה' נראה כיצד כל הבית שלנו
הופך לבית מקדש מעט.

ההרגל לשוחח עם ה' יתברך, עושה את האדם כבן
בית אצל אביו שבשמים, וחיוו הופכים חיי השגחה
אמונה ובטחון, ובוודאי כאשר חיים עם ה"ריבון של
עולם" בכל צעד ושעל, חיים חיים אחרים לגמרי.

האדם הרגיל בשיחה עם ה' הוא אדם אחר, אחר
לגמרי מכל האדם אשר על פני האדמה, הוא אינו
זו בלי תפילה ואינו עושה אף מעשה סתם בלי

בשיחות הר"ן (רלח') מסופר שהיה רביה"ק רבי
נחמן זיע"א מדבר עם איש אחד. בתוך כך, שמע
אחד שהיה מתפלל תפלת ערבית ואמר: "ותקנו
בעצה טובה מלפניך", ואמר אותו האיש במהירות
אלו התבות "ותקנו בעצה" וכו'.

וענה רבנו ז"ל ואמר לזה שעמד אצלו: **הראית
שזה חוטף במהירות אלו התיבות "ותקנו בעצה
טובה" וכו'. הלא אלו התיבות
צריכים להתפלל בהתעוררות גדול
ובכוונה גדולה מעומקא דלבא
מאד, כי זאת היא תפלה יקרה
מאד מאד, כי מאד צריכים לבקש
רחמים מהשם יתברך שזוכה
שייתן לנו השם יתברך עצה טובה
שזוכה לידע איך להתנהג וכו'..."**

כמה נכונים הדברים ועד
כמה אנחנו רחוקים לפעמים
מהתפילה, בזמן התפילה בעצמה.

לכן, אימון לשיחה אישית עם
ה' יתברך יקנה בנו את החיבור
עם ה' וגם ירגיל אותנו בדיבורי
תפילה מתוך התבוננות במה
שאנו אומרים, כשנחיה את מה שאנו אומרים נהיה
מחוברים לתפילה.

ובוודאי מה שטוב בשבילנו גם מצוין בשביל הילדים.
רק הבעיה ה"קטנה" היא, שלא תמיד אנחנו מכירים
ומחברים ל"סוד" הזה של ה"תפילה האישית".

הדרכה לשיחה אישית

ה"סוד" של התפילה האישית, הוא סוד. כי אנחנו
לא מורגלים בפרקטיקה של השיחה האישית. וזה
לא שאנחנו לא מאמינים בתועלת שלה, או שאנחנו
לא עורכים תפילות אישיות, שהרי כולנו עושים זאת
מידי פעם ובמיוחד בעת צרה ח"ו, בכותל, בקברי
צדיקים וכדו', אך כמעט ולא נמצא, זולתי בצדיקים

מסר חשוב מהרב שלום ארוש:

הס"ק
רבי נחמן אחר שהספיק על חקיקת אגודת
אגודת ישראל יצא לארץ ישראל ונפטר שם.
יבא נחמן.
כל מי שיקנה ספרים ויבין אותם
יזכה שיהיה לו ולמשפחתו שחרה ושלום
ורבנו יהיה נשמתו אצל עולם הבא ויבין
ואין יקין מאת ה' בזה. רבינו
שיהיה לו ישרה ורגב ושלום.
אמן
ברוך ה' וכו'
שלום ארוש

להזמנות: 052-2240696

סיפורי תודה אמרת תודה ונושעתי

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

ילדון חידודון

בין הפותרים יוגרלו מתנות

איזו מצוה המוזכרת בפרשה זו ופעמיים נוספות
בספר שמות, משתמשת באותן חמש מילים
בדיוק, ולשם מה חוזרת התורה שלוש פעמים על
אותם מילים?

תשובה לפרשת ואתחנן: פסוק שכולל את כל אותיות
הא' ב' בפרשתו הוא דברים פרק ד פסוק לו. הפסוק הנוסף
שכולל את כל האותיות הוא בפרשת בשלח (שמות טז טז).

הזוכה: שלום חזן, חיפה.

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית-

אב | נחמה וישועה

בורא עולם הוא
הבוס הכי טוב שיש.

(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

כשהבן סטה מהדרך

תודה רבה אז מאיר בו אור האמת, והוא זוכה לכל
הישועות, לכל ההשפעות.

וההפך - כאשר אדם הולך עם עצבות, עם
הרגשה שפוגע לו, שהוא לא מרצה, שהוא לא
שלם - ההרגשה הזאת סוגרת לו את הכל. גם
כשהוא מבקש משהו מה', הוא
מבקש בכזה אופן, כאלו שפוגע לו
משהו, וידוע, שפוגע כשאדם רק חושב
שפוגע לו, אז בבית דין של מעלה
עושים לו שפוט מהיר, אם מביע לו
משהו, כי בשמים לא רוצים להיות
חבבים לאף אחד, וכמוכן, כשפותרים
את הפסוקים אז רואים שפוגע להם
ואז הם נפרעים מהאדם... ר"ל.

כי אין שלש אפשריות. או שאדם
חי את האמת לומר תודה רבה לה',
או שהוא נמצא בשקט וכלו תלונות על ה', לכן, גם
שאדם מודה, אלא שזה כן השקט ולחץ, למעשה
הוא אומר, שפוגע לו, הוא רק אומר תודה רבה
בשביל הנימוס. אז טעות! התודה היא לא נימוסים
- התודה היא אמת. 'תודה רבה', פרושו שאדם חי
את האמת ש'ה' לא חייב לו, שלא מביע לו כלום,
שבאמת ה' הטיב איתו עד היום בחסד, ואין לו שום
זכיות.

אמרת תודה ונושעתי

052-2240696

מישהו אמר לי שהבן שלו לא הולך בדרך שרצה
שילך. אמרתי לו, שעד שהוא לא יאמר תודה
מעליך הלב, גם על הענין הזה שיש לו כזה ילד,
הוא לא יכול לפתור את הבעיה איתו. וכן אמרתי לו:
'תשמח בחלקך, תראה את הטוב שיש בזה, תקבל
את זה באהבה. מביע לך כזה ילד, וגם זה בטח
בחסד וברחמים. אם לא התקין הזה
עם הילד, מי יודע מה היו נותנים לך.
עקשו תמיד: 'תודה רבה לך ה'! מביע
לי אתה צדיק על כל הבא עלי. ודאי
שזה התקין שלי'.

וזו שאלה שצריכה לעורר כל אחד:
כיצד יתכן שאדם מאמין בה', והוא
לא מאמין ש'ה' הוא טוב? שהוא לא
מאמין ש'ה' הוא צדיק? ש'ה' הוא
רחמן? איזה אמונה הוא מאמין? ואם
הוא מאמין ש'ה' הוא טוב, וה' הוא רחמן, וה' הוא
צדיק, אז למה הוא לא מרצה מהחיים שלו? הרי
החיים שלו מסורים בידיו של הקדוש ברוך הוא,
הטוב והצדיק והרחמן!

בשביל לצאת מהשבשבו הזה, צריך כל אדם
שתהיה לו שאיפה רק להגיד תודה רבה לה'.
זו צריכה להיות השאיפה הראשונה שלו! לפני
הדברים, לפני התשובה, לפני הבקשה. רבנו מדרב
(ל"מ תנינא, תורה ב) על תורה, תפלה וזמנים, ואומר
שבשביל ללמוד תורה, באמת, ולהתפלל באמת
ולעשות זמנים אמתיים, צריכים לומר תודה. כי
את האמת מקבלים על ידי תודה. ששאדם אומר

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה
בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
למייל: al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252

מתנה ושמה תודה
052-2240696

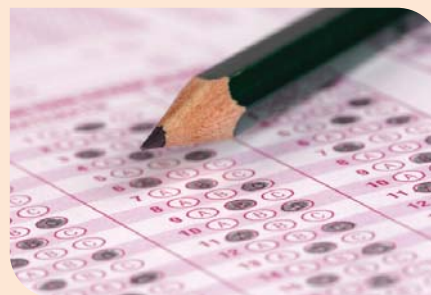
ילדים אומרים תודה סיפורים מהחיים

אמרת תודה וקיבלתי ציון מעולה/ מ. צדיק

מאת הרב ארוש שליט"א. התחלתי לומר
תודה להשם על המבחנים שהצלחתי עד
היום ועל המבחן שעכשיו אני ממלאה ולא
ממש מצליחה.

הגשתי למורה
את המבחן
כשליבי כבד עלי.

עבר שבוע
ויותר, המורה
חילקה מבחנים.
הציון שאכן
צפיתי הוא זה
שהתנוסס על גבי

המבחן 72%!

שוב חזרתי על התודה והודיתי להשם
על כל ההצלחות שהיו לי עד היום, על

יום המבחן הגיע. כמה למדתי חזרתי
ושיננתי אי אפשר לתאר.
המורה חילקה את המבחנים, עברתי
על השאלות פעם ראשונה וליבי כמעט
החסיר פעימה.

כבר מהרגע הראשון
הבנתי שככל הנראה
לא אוכל לענות על
כל השאלות במלואם,
דבר שיגרם להורדה
משמעותית בציון.

התחלתי לענות על
השאלות של המבחן

תוך כדי שאני כמעט מתאכזבת מחוסר
ההצלחה הצפוי.

ואז נזכרתי בעצת התורה שלמדנו בבית

כל המבחנים ועל הכל. הודיתי לו גם על
המבחן הנוכחי והציון שלא ממש משמח
אותי.

אחר כך אזרתי אומץ וניגשתי למורה
בצורה מכובדת. סיפרתי לה עד כמה
שהתאמצתי ולמדתי למבחן, עד כמה
שאני משקיעה ומשתדלת, אך הפעם
היה קשה מתמיד.

המורה נענתה בחיוב ואמרה: "אכן,
התאמצותך, השקעתך נכרת להפליא,
ציוניך תמיד 90 פלוס. הפעם אני מודעת
לך שהמבחן היה קשה במיוחד.

לאור הנ"ל אני מקבלת את דבריך ובציון
לתעודה אתחשב במבחן כממוצע 90%.
שמחתי.

אמרת תודה וקיבלתי ציון מעולה!

חדש! חדש! בקו האמונה
כל מה שאתם צריכים לנסיעה לצדיק

18 בשלוחה
מספר

עדכונים • מסרים שותפים • שיעורים • ציטוטים
סיפורים אישיים • שירים • הקלטת סיפורים

והכל בנושא אחד
אומן ראש השנה
רבי נחמן מברסלב

קו האמונה
02-6444250

הרשמה לנסיעה
במחירים מיוחדים

וציווה לעשות כרוז
כל מי שסר למשמעתו
שיהיה אצלו על
ראש השנה

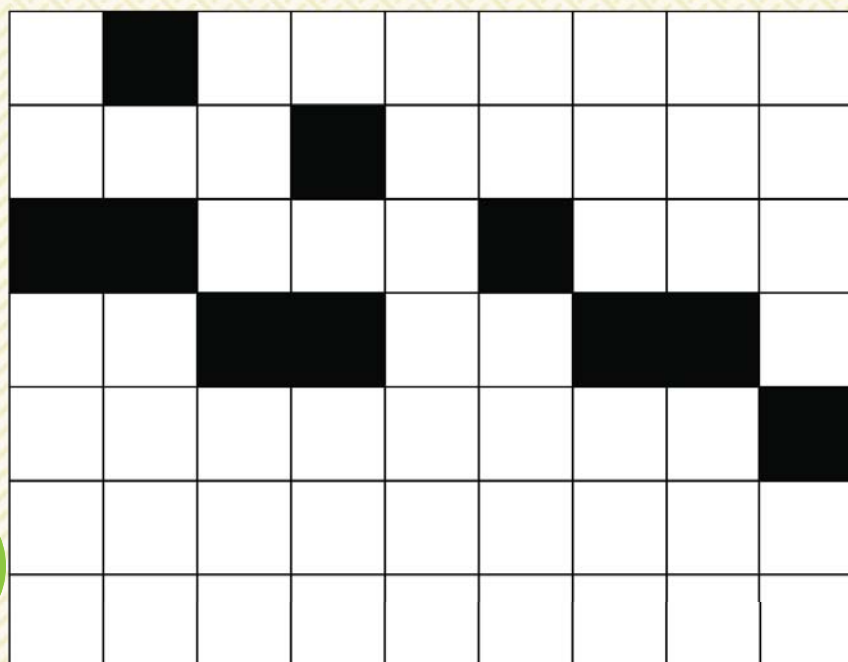

איש בל יעדר!

ראש השנה עושים אצל רבי נחמן

בין הכותרים יוגרל מתנה
al5308000@gmail.com: למייל: פתרונות יש לשלוח
או לפקס: 02-5812252
יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון (פתרונות יפורסמו לאחר לשבועיים)

מדור ילדים
שעשועון מגוון

שבצו את המילים מתוך המאגר במשבצות לפי כמות האותיות

5 אותיות	3 אותיות	2 אותיות
ודרדר	רוו	אפ
	שהו	לה
	פרח	שח
	טור	חל
	ודר	את
7 אותיות		4 אותיות
שובר חרס	ברח	לבוש
	סדר	חרטה
	דחף	שופר
9 אותיות	רעב	חשוב
חודש תשובה	עבד	חושב
שובו אל השם	חלש	

הפצה גוררת ישועה

ועשיתי שש שעות התבודדות שיסורו כל המניעות ואזכה לנסוע לצדיק.

אחר כך התייעצתי עם מכרים, והם ייעצו לי לבקש את רשימת עורכי דין המטפלים בתיק של הבנק ולנסות דרכם להגיע להסכם שיאשר לי לטוס לאומן ראש השנה.

כשקיבלתי את הרשימה לידי נדהמתי לראות את שמו של העורך דין הנ"ל מתנוסס ברשימה.

מיד יצרתי עימו קשר וסיפרתי לו את סיפורי. מששמע שאני מתלמיד הרב ארוש שמוח מאוד לעזור לי. תוך זמן קצר הצליח להקטין את החוב עד לקרן. את יתרת החוב פרס לי לתשלומים, וסידר לי אישור יציאה מהארץ.

זכיתי להגיע להגיע לאומן ראש השנה כשבאמתחתי צרור זכויות של קרוב והפצה, אהבת ישראל אמיתית וקרוב לבבות. וכמובן גם זכיתי לראות את הישועה הפרטית שלי ...

בהפצה בבתי.

באחד הימים נקלעתי לביתו של עורך דין פלוני, כשהלה הבין שבידי יש את ספרי הרב ארוש, הוא קיבלני בברכה, לקח בשמחה והודה לי על פעילותי בשטח. הסברתי לו שאני משליחי הרב ועל מטרת פעילותנו, הוא התפעל יותר ויותר. נסרדנו לשלום

חלפו ימים. ראש השנה קרב ובא ומאוד חפצתי לנסוע לאומן ראש השנה, אך מה אעשה לצערי הרב הוטל עלי צו איסור יציאה מהארץ עקב חוב שנוצר לי לבנק.

דבר ראשון קיימתי את עצת מורנו הרב שליט"א

שוב אנו נפגשים במדור אני אוהב כל יהודי, כשבאמתחתי עוד סיפור מספרי הפעילים והמפיצים של הרב ארוש להרבות אהבת ישראל וקרוב לבבות.

אין הכרתי את הרב ארוש זה סיפור בפני עצמו. אבל מאז שהתחלתי ללמוד את ספריו ולשמוע את עצותיו המבורכות של הרב הנובעות היישר ממעיני השופע של רבי נחמן מברסלב, השתנתי לי החיים והבנתי שהכרת הטובה הגדולה ביותר שיכולה להיות לי היא להפוך להיות מפיץ בעצמי.

התחלתי בפעילות ההפצה כשאני מתמקד

אני אוהב כל יהודי

תמיד איתי, בדרך.

להזמנות: 050-9931931

בית הספר מקנה חוגים להעשרה והרחבת ידיעות ופיתוח חושים. בניהם: חוג גיטרה, כינור, חליל צד ועוד...

התלמידות נהנות מצהרונים וארוחות חמות, סיוע ועזרה בהכנת שיעורי בית לגיל הרך ועוד...

למחוננות- רמת העשרה נוספת.

תוכנית שנתית רב ערכית וחינוכית המלווה את התלמידות, תוכניות מושקעות וברמה, וכמובן פעילויות וטוילים שנתיים ומסיבות מחכימים ומהנים.

סלוגן בית הספר שירת מרים הינו: "אמון ואמונה לצד מקצועיות מוכחת". ואכן כל מילה מוחשית ומורגשת. האמון, האמונה המיוחדים בתלמידות, לצד מקצועיות ואיכות, הן מוכחות בהחלט.

התלמידות נבחרות לאחר אישור ועדת קבלה ועמידה בתקנון של התלמידות וההורים.

"שירת מרים" הוא מוסד שלמעשה הוא בית.

"שירת מרים"

אמון ואמונה

לצד

מקצועיות מוכחת

הבנות מקבלות מעטפת רגשית, רוחנית לימודית.

סל מורחב לתלמידות מתקשות, ומתן עזרה במקום: קלינאיות, ריפוי בעיסוק ותרפיסטיית, טיפול רגשי, פסיכולוגי ועוד...

הפעם מתוך מגוון המוסדות ופעילויות הברוכות של הרב שלום ארוש שליט"א נערוך הכרות עם גני ילדים ובית הספר "שירת מרים" בנשיאותו של הרב ארוש שליט"א אשר הינם לשם דבר.

כבר מגיל הרך ועד גיל הבחורות מיוחדים בבנות ישראל הטהורות חינוך לתורה צניעות ויראת שמים, ערכים ומידות טובות.

בגני שירת מרים ניתן לראות את הצוות היקר והמסור המשקיעות ללא לאות להחדיר בבנות הצעירות תוכן ערכי, לצד למידה מקצועית בכל המישורים תוך שימת לב לצרכיה של כל תלמידה ותלמידה.

יחס חם אישי ואוהב צוות יראות שמים צנועות וצדקניות.

בגנים ובית הספר מענה לימודי ברמה גבוהה לצד החדרת יראת שמים, חינוך להכרת התורה, לימוד וחינוך לאמונה.

הרב ארוש שליט"א מלווה את המוסדות בייעוץ, בברכה ובהכוונה.

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי

הרב שלום ארוש שליט"א

בזכותם אנו חיים

ישנם אנשים שטוענים, שהם אינם רוצים להביא ילדים לעולם מחמת שאין להם מספיק פרנסה בשביל ילד נוסף. אין שקר גדול יותר מזה, כי הקדוש-ברוך הוא נותן פרנסה לכל בריה ובריה, וברגע שנולד ילד, הוא נולד כבר עם הפרנסה שלו.

אדרבה, הרבה אנשים, כל פרנסתם היא בזכות הילדים שלהם, כי להם מצד עצמם לא מגיעה פרנסה, ואילו לנשמה הזאת שהם ילדו מגיעה פרנסה, ונמצא שכל כספם של ההורים שייך לילדם. לכן החשבון שהם עושים הוא מוטעה לחלוטין, כי לא זו בלבד שלא יגרע מפרנסתם מאומה, על ידי שיביאו עוד נשמות לעולם, אלא אדרבה, מי יודע איזו נשמה הם יולידו? אולי הילד הבא זו נשמה שנגזר עליה לחיות בעשירות, ובזכות הילד הזה ההורים יקבלו שפע רב?

האופן היחיד שמתר להימנע מללדת ילדים הוא כאשר ישנה איזו בעיה אמיתית, כגון: בעיה נפשית של ממש, או בעיה של בריאות וכד', וגם זה מותר רק באישור של רב מומחה, שהוא יודע מה הם השיקולים הענייניים וההלכתיים שעל ידם ניתן להתיר זאת. וגם אחרי שישנו היתר של רב צריכים להתנהג בדיוק לפי הוראותיו, שאם הוא התיר זאת לתקופה מוגבלת, אזי תכף ומיד כשנגמרה התקופה

חייבים להתייבץ לפניו ולשאול אותו כיצד להמשיך. ישנו דיסק מיוחד שלי שמדבר בהרחבה בעניין זה, הנקרא: "ילדים זה שמחה".

וזאת יש לדעת, אחד מהתפקידים החשובים ביותר של נשות ישראל הוא גידול הילדים. כי אין דבר גדול יותר מאשר להיות אמה ומחנכת, שבונה את ביתה ואת כל עם ישראל. והנה, גידול הילדים הוא נושא

שנשים רבות מתקשות בו, ואף סובלות בגינו ייסורי נפש. המציאות נותנת, שמחמת שהנשים נמצאות הרבה עם הילדים, הן עוברות איתם ניסיונות בכל מיני תחומים. כגון: הילדים לא שומעים בקולה, שובבים, מזיקים, מלכלכים, בעיות בבית הספר, ילד חולה ל"ע וכו' וכו'. כל זה בודאי לא קל, אבל זה לא בהכרח צריך לגרום לצער ולייסורים, כמו שנלמד בע"ה. בגלל שנושא גידול הילדים הוא נושא רחב מאד, שמצריך ספר

שלם בפני עצמו (ואכן הוצאנו בס"ד שני ספרים בנושא חינוך ילדים), לא נוכל להאריך בו ולהקיא את כולו, אבל בשבועות הקרובים נלמד כמה נקודות עיקריות ויסודיות, שבעזרתן אפשר יהיה להתחיל ללכת בדרך הנכונה. נקודת המוצא של כל נושא גידול הילדים היא הגישה של ההורים לתפקיד בגידול הילדים בשמחה ובאמונה, כאל שליחות נפלאה. אחת מהמציאות הגדולות ביותר שיש בתורה הקדושה היא חינוך ילדים. בהרבה מקומות כתוב

רבי יהודה פתיה
צוק"ל זע"א
כ"ז אב תש"ב

לאורם נלך

הילולא דצדיקא

רבי יהודה בן הצדיק רבי משה ישועה פתיה זע"א נולד בשנת תרי"ט, בילדותו התחנך ב"מדרש בית זילכה", ושם נתגלו כישרונותיו המופלאים. במהרה נודע כבקי מופלג בש"ס, בראשונים ובאחרונים, רבי יהודה התמסר לדעת את כל התורה, מראשיתה עד סופה עוד באותה עת הייתה לו נטייה לפרישות וללימוד חכמת הקבלה. כשנודע הדבר לאביו, רבי משה ישועה פתיה, החל ללמוד עמו אחר וכתבי האריז"ל. רבי יהודה קלט במהרה ושם על לבו את הדברים שלמד עד שידע הכל בעל פה.

בשנת תרל"ו, בגיל 17, זכה רבי יהודה להיסמך כרב וכמורה הוראה על ידי רבי עבדאלה סומך, רבה של בגדאד. כך היה מועשה הסמיכה: פעם אסף רבי עבדאלה סומך מניין בבית מדרשו ורבי יהודה הצעיר נתבקש לעבור לפני התיבה. אחד מהמתפללים התנגד למינוי רווק שעדיין לא נתמלא זקנו להיות שליח ציבור על כך הגיב רבי עבדאלה: "העל חכם יהודה תערערו שאינו יכול חס ושלום להתמנות שליח ציבור, זה תלמידי וגדול בתורה הוא. כלום מה חסר הוא אלא סמיכה". במעמד כולם הניח שתי ידיו על ראשו ואמר: "הני סומכו עתה לחכם ישראל, יורה יורה, ידן ידן, והכל יציינו לדבריו כדין חכם גדול שבישראל". בן 25 שנה היה רבי יהודה כאשר כתב ספרו הראשון בתורת הסוד החיבור נקרא "יין הרקח", פירוש עמוק על אדרא רבא ו"אדרא זוטא". ברם הוא הצניע אותו שנים ולא הוציא אותו לאור עד שארע מעשה: בשנת תרס"ה נסע רבי יהודה לביקור בארץ ישראל. ביום השני בהיותו בירושלים נכנס אליו רבי אברהם עדס, אחד מגדולי חכמי הספרדים, ואמר לו כי דבר חשוב מאוד לו אליו. כבודו כתב פירוש על האדרא רבא וזוטא, גילה רבי אברהם, "למה לא

בשנת תרצ"ה עלה רבי יהודה להשתקע בירושלים. רבי סלמאן, שעלה אתו, נפצע קשה בתאונת דרכים מול שער האריות והרופאים התלבטו אם לקטוע לו את רגלו. לדאגת בני ביתו ומשפחתו הרגיע רבי יהודה את אשתו ואמר כי הכל יעבור בשלום והבטיח שרבי סלמאן עוד יעמוד על רגליו וילך כבתחילה - וכן היה.

רבי יהודה, שכינויו בשם "חכם יהודה", נודע במעלותיו הרוחניות. היה לעזר לנדכאים ולחולים, והצליח להציל נפשות רבות. עקרות רבות נפקדו בזכותו, ונודע בישועות שהביא. בספרו "מנחת יהודה" הוא כותב על עניינים שונים ביניהם: ענייני החלומות "שיכול האדם להכיר ולהבחין את החלום ההוא אם הוא בא על ידי מלאך או על ידי שדן ומזיקין... ובענייני הרוחות הנכנסין בבני אדם וגורמים להם חולי הכפיה רח"ל, וכמה מעשיות כתבתי על זה". ביום ז"ך מנחם אב תש"ב עלתה נשמתו לגנוי מרומים והוא בן שמונים ושלוש שנים. בו ביום נטמן בהר הזיתים, בחלקת הבבלים. זע"א.

קו האמונה
02-6444250

"הטבע של המעשר הוא להשפיע שפע ברכה כמו שאמר, עשר בשביל שתתעשר"

בגן העושר

052-2240696

מבלבולים.

הנביא כמשל

הדוגמה של הנביא היא דוגמה של בלבול קשה מאוד. אבל זה רק משל לכל בלבול שעלול לצוץ במהלך הדורות. בדורות הקודמים היו משיחי שקר וכל מיני "מחדשים" למיניהם, שבזכות אהבת ה' של עם ישראל והדבקות שלהם במצוות, לא שרדו במבחן ההיסטוריה.

גם בדור שלנו יש הרבה שקר, מנהיגים שפועלים מופתים מצד הקליפה ומנהיגי כתות שמסיתים אנשים מהדרך המסורה ועוד בלבולים למיניהם. אבל לא צריך ללכת רחוק יש לנו מספיק בלבולים מהיצר הרע שמושגלל ובפרט בכלי התקשורת, בכלי הטכנולוגיה באינטרנט וברשתות החברתיות.

וזה באמת מבלבל. אבל זה מבלבל רק אם אתה לא חזק בעצמך באהבת ה' מי שאוהב את ה' ולא מוכן להתפטר על קיום התורה קלה כבחמורה, בוודאי לא יוכל שום דבר לא יוכל להסיט אותו מדרך האמת. זו המציאות.

ושמירת מצוות זה כולל את כל התורה כולה, שמירת שבת צניעות וטהרת המשפחה, זמן קריאת שמע ותפילה, אבל זה כולל גם את המצוות שיש להן פחות "מזל" כמו שמירת הלשון, שמירת העיניים, אהבת כל יהודי. אם הרב שלך או המנהיג שלך או הדרך שאתה הולך בה מקרבים אותך לזה - זה אומר שזו דרך אמתית. אבל אם אתה מרגיש זלזול הקל שבקלים - תברח על נפשך, תיזהר ותישמר זה ניסיון מה' לדעת עד כמה אתה אוהב את ה'.

למה אברהם אבינו לא התבלבל כהוא זה? למה יהודים מסרו נפשם בכל הדורות על קיום תורה ומצוות? כי הייתה להם אהבת ה', ואהבת ה' זה אומר שדבר ה' שהוא ההלכה חשוב בעיניך יותר מכל דבר אחר בחיים, לעולם לא תתפשר ולא תוותר ובוודאי שלעולם לא יוכל שום גורם לבלב אותך, ואם אתה לא מצליח לקיים משהו מהתורה, אתה לא נכנע לתאוות ולא מחפש תירוצים, אלא אתה מוסר את נפשך להאריך בתפילה בכל יום עד שאתה מצליח לקיים אותו.

אחים יקרים, תהיו חזקים באהבת ה' ובדבקות בקיום תורה ומצוות בכל מחיר. נכון שלכולם יש יצר הרע ותאוות ולכולנו יש מלחמות קשות. אלה הבלבולים של דורנו זה מבלבל מאוד. אבל יש לנו גם הדרכה מפורשת של התורה, שקובעת **שמי שחזק באהבת ה' לא מתבלבל**.

מי שאוהב את ה' נלחם ומתעקש על קוצו של יו"ד ולא מניח לעצמו ליפול כי הוא שואף לקיים בשלימות ובמסירות כל דיבור שכתוב בתורה הקדושה. ולכן הוא עומד ומרבה בתפילה על כל נקודה ונקודה שיש בה רצון ה' שהוא לא מצליח לקיים אותה. וגם כשהוא נופל חלילה, הוא יודע שהוא טעה והוא עושה תשובה, ומתחיל מחדש, ומפיק לקחים וקובע לעצמו זמן יומיומי להתפלל שלא יחזור יותר על אותה הטעות.

כך נחנך את עצמנו, ונתפלל להעביר את היסוד הזה לילדיו ובעזרת ה' נצמד לבטח בדרך האמת עד ביאת גואל צדק.

ברכת שבת שלום ומבורך

שלמה

עוף 'נקי' ועוף מלוכלך

לתלמידי חכמים עניים מתושבי העיר.

באחד מערבי השבתות, בעת שהמתניו הקהל ל'קבלת שבת' עמד ר' יהושע עם כמה מיידייו בחצר בית הכנסת של רבי שמואל סלנט, וסיפר להם שבחצרו יש עוף מלוכלך מאוד בכינים ובעכר. ספק התעורר בלבו שמה תרגול זה טרפה הוא, והוא פנה לאחד מגדולי ירושלים בשאלה לגבי כשרותו של העוף. אותו גדול עיין בספרי ההלכה ולא מצא סיבה לאסור. לכן אמר לר' יהושע שהתרגול כשר.

בעוד ר' יהושע מספר זאת לחבריו, עבר במקום רבי שמואל סלנט, והפטיר תוך כדי הליכה: "אם לדעתי תשאל, התרגול אינו כשר".

הנוכחים תמהו. הן ידוע שרבי שמואל מחפש תמיד להקל בפסקיו ולא להחמיר, ובפרט כעת כששמע שאחד מגדולי ירושלים פסק להתיי, מה ראה כעת להחמיר ולאסור כנגד דעתו?

רבי שמואל הבין ללבם והבהיר: אמנם אין דין כזה המובא בספרי הפוסקים בקשר לכזה תרגול.

אך תרגול רגיל מסוגל לסובב את

צווארו ולנקות את עצמו מהלכלוך. אם תרגול זה מלוכלך יתר על המידה, הסברה אומרת שמפרקתו שבורה ולכן אינו יכול לסובב את ראשו כדי לנקות את עצמו. ומפרקת שבורה - הרי היא טרפה..."

בני ירושלים שמרו את דברי רבם בהתפעלות, ומיד בצאת השבת חשו לביתו של ר' יהושע לבדוק את התרגול האמור. להפתעתם גילו שאכן מפרקתו שבורה והינו טרף.

כאשר הגיעו הדברים לאוזניו של אותו גדול שפסק להיתר, ושמע כיצד רבי שמואל פסק כנגדו לאסור על סמך הסברה בלבד, נענה בהתפעלות ואמר: "אכן, רבי שמואל סלנט הינו חד בדרא" (יחיד בדורו).

השיעור של הרב ותלמידיו הופסק למראה ילדה קטנה שעמדה בפתח ובידה תרנגולת שחווטה, במצוות אמה הגיעה הנה, לשאול את רבה של ירושלים הגאון הישיש רבי שמואל מסלנט (יום פטירתו כט באב), לכשרותה של התרנגולת, ונוכחה לדעת שהגיעה באמצע השיעור.

אך הרב הנערץ - שכפקחותו הרבה כן היה טוב ליבו - הפסיק את השיעור ופנה אליה ברוך: מה רצונך בתי?

הילדה הקטנה גמגמה במבוכה שאמה שלחה אותה לברר על כשרותו של העוף. הרב סימן לה בידו שתתקרב, ולאחר מספר דקות שבדק את העוף מכל צדדיו, הושיט אותו בחזרה לידיה ואמר לה: לך נא ואמרי לאמך שטעתה והביאה את העוף הלא נכון. בקשי ממנה לשלוח את העוף השני ששחטה...

לאחר מחצית השעה שבה הילדה ובדה עוף אחר, עיין בו רבי שמואל ופסק מה שפסק.

לאחר שיצאה הילדה תמהו תלמידיו על רוח הקודש שהראה רבם, שכן מהיכן ידע ששני עופות נשחטו היום במשפחה זו?

"לא רוח הקודש ולא נבואה יש כאן", חייך רבי שמואל בענווה, "אלא שבתרנגולת הראשונה לא הייתה כל שאלה. שיערתי מיד שמן הסתם נשחטו היום שני עופות למשפחה זו, ובאחד מהם רק הייתה שאלה, אלא שמרוב לחץ ובלבול נשלחה אלי התרנגולת הראשונה, ולכן ביקשתי שיביאו את הנכונה מביניהן..."

...

ומעניין לעניין באותו עניין: בחצר ביתו של ר' יהושע וילנו, יהודי יקר מתושבי ירושלים, גידלו בני הבית תרגולים רבים מהם הייתה פרוסתם. מדי פעם העניק ר' יהושע בסתר ביצים ואפילו עופות בחינם

חוק התורה
חוק מתוק

חוק התורה
חוק מתוק

חוק התורה
חוק מתוק

הפץ מארץ של 100 חוברות
ושמך יועבר לברכה אצל הרב שלום ארזש
להזמנות: 052-2240696

השפעת התפילה על חשבונות שמים

ואינו נפרע ממנו, אבל כנגד תפילה ממהרים ח"ו להיפרע ממנו.

השפעה זו של התפילה קיימת גם לצד השני, שהרי מידה טובה מרובה, לכן לפעמים הגם שיש לאדם זכויות, והוא ראוי לזכות ולקבל טובה בעולם הזה, אך חשבונות וקטרוגים מעכבים את הדבר אבל אם יתפלל לה' ויבקש שיתן לו, אזי הש"ת כביכול ימהר יותר לתת לו. והנה דבר זה שהאדם המתפלל גם אם אינו ראוי מתקבלת תפילתו זה אפשר ללמוד ממה שנוכתב במדרש על הפסוק המובא (תהלים ס"ב לב) והבטח בה', אפילו רשע ובטח בד' חסד יסובבנו (ילקוט תהלים ס"ב תשיט), שבענין שהוא בוסח ושיעורו ד' מצד החסד. וידוע שעיקר ביטוי הביטחון זה ע"י תפילה שהאדם מתפלל ונשען על חסדי ה' אפילו אם רשע ואינו ראוי לכך תפילתו תתקבל, כי הקב"ה שומע תפילת כל פה. וזה מה שמביא מורינו הרב נתן מברסלב (ליקו"ה חו"מ - הל' נחלות ה"ד) שהאמונה צריכה להיות שלמה בכל הבחינות, ומסביר רבי נתן מה הכוונה אמונה שלמה: שכמו שצריך שיהיה לו אמונה שלמה בה' יתברך שהוא בורא הכל ומנהיג מושל ומשגיח בידו לשנות את הטבע כרצונו ולהשפיע כל טוב, כמו כן צריך שיהיה לו אמונה בעצמו להאמין באמונה שלמה שה' יתברך שומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור של כל אחד מישראל אפילו מהגרוע שבגרועים, כי הוא יתברך שומע תפילת כל פה. ויש

בפרשתינו אנו למדים על כח התפילה בצורה חזקה ביותר, התורה אומרת שיש מצוות השמטת כספים, כלומר ברגע שמסתיים שנת השמיטה הרי אדם שהלוח לחבירו כסף אינו מקבל את כספו בחזרה, וזו מצוות עשה מהתורה.

וחשבה התורה על אותו אחד שירצה להימנע ולא לתת לחבירו הלואה כן תבוא השמיטה והוא יפסיד את כספו מזהירה אותו התורה: (דברים טו ט) "הַשְׁקֹר לֶךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לְאִמּוֹר קִרְבָּה שְׁנֵת הַשָּׁבַע שְׁנֵת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינֶךָ בְּאֶחֱיֶיךָ הָאֶבְיּוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֵל ה' וְהָיָה בְּךָ חֲטָא: כִּירֶשׁ רִשׁוֹ: "והיה בך חטא - מכל מקום, אפילו לא יקרא, [שעל כל פנים יש בו עוון שלא הלווה לעני מחשש השמטת כספים], אם כן למה נאמר "וקרא עליך"? - ממהר אני ליפרע על ידי הקורא, יותר ממי שאינו קורא."

הנה אפילו עבר האדם עבירה גדולה בכך שלא עזר לאביון, אף על פי שגרם לו צער גדול, בכל זאת הקב"ה מאריך את אפו ואינו נפרע ממנו. אימתי הקב"ה נפרע מהמציק - בשעה שהעני המצטער עומד כנגדו בתפילה לה'. כנגד אדם שמתפלל אין הקב"ה יכול להאריך אפו, כביכול מחייבת התפילה שהש"ת יעזור למצטער, ויפרע מן המצער ח"ו.

רואים מכאן מהו הכח של תפילה, אפילו אדם שיש בידו עוונות, עדיין הש"ת מרחם ומאריך אפו

ראש השנה כל המקורבין לצדיק האמת צריכין להתאסף יחד במקום אחד על ראש השנה ולהתפלל בהתקשרות לצדיק וע"ז הם מקבלים מן השנה הארה ופלאה ותקוה ותקוה גדולה, מה שאין יכולין לזכות לזה בכל השנה, וכמו שאמר רבנו ז"ל וזכין להאיר עליהם ועל כל העולם כולו אור הצדיק לדורי דורות, לכן צריכין לשבר כל הפניות של פנייה ופנייה ופנייה ופנייה, ולבוא לקבוצ על ר"ה: (סדר היום מורי יצחק בריטער ע"פ דעת רבי נחמן מברסלב - כו)

וזהו בחינת גדל הפעולה של השתתפות על קברי צדיקים, בפירט בערב ראש השנה. שאז צריכין להקשיף בחינת פריאת העולם שהיה בראש השנה, להקשיף בחינת תקוה הפריאה מתקדש לתקן חטא אדם הראשון שהיה אז. (ליקו"ה או"ח - הל' תפלת המנוחה ה"ז)

ועל כן הולכין ונוסעים לבוא על קברי צדיקים בערב ראש השנה, כי נעלם מן השנה. וזהו הוא זה ששכח להקשיף החסד העליון הנפלא הזה בעצם ירידתו, כמו שכתוב, וראה את עפר קרדום קאד, כי אם הצדיקים שוכני עפר שגלו כל זאת וזכו לזה לבחינת תורת ה' ותפלת ה'. (ליקו"ה חו"מ - הל' מנוחה ה"ה)

כח בכל אחד מישראל לפעול בקשתו ברחמים אצלו יתברך אם יתפלל באמת אליו יתברך, כמו שכתוב, קרוב ה' לכל קוראיו וכו'.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030 *

שו"ת של חסד
ע"י בית הוראה-חוט של חסד

שאלות מקו ההלכה

בסוד תוספת שבת אל עולם הבריאה, להמשיך תוספת קדושה של שבת בבריאה כדי שתתקיים כל ששת ימי החול עד השבת הבאה, ולכן ראוי לאומרה בישיבה, אמנם אם יש מישהו המעכבו מלשבת יכול לאומרה בעמידה, כיון שישנם פוסקים הנוקטים שצריך לומר קדושת ובה לציון דווקא בציבור ולא ביחיד. רב עמרם גאון השלם (חלק א' דף קס"ה ע"א) האשכול (חלק א' סימן ט"ו) ועוד. ואף שלהלכה מותר לאומרה ביחיד (חיד"א בקשר גודל סימן א' אות י"א) מכל מקום נראה שעדיף לאומרה בציבור מעומד ולא ביחיד מיושב. ואם יכול להישען על קיר וכדומה, יוצא ידי חובה לכתחילה. (על פי הגמ' בשבועות ל' לגבי רב נחמן שעמד מוסה כי שארי מסאניה).

בתוך סעודת פת הגישו אבטיח למסובים,
האם צריך לברך על האבטיח?

בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת נשא סעיף ח') כתב שהיה מנהג בזמנו לאכול אבטיח יחד עם פת וגבינה, ועל כן אין צריך לברך כשאוכל אחר הסעודה, כפי שנופסק שכל מיני פירות שבאים בתוך הסעודה, אם אוכלם עם הפת אין צריך לברך כלל, כיון שאוכלם עם הפת נחשבים לדבר הטפל לפת ואין מברכים עליהם, אבל אם אוכל את האבטיח בסוף הסעודה בפני עצמו ולא מלפת אותו עם הפת, כיון שאינם מעיקר הסעודה יש לברך עליהם ברכה ראשונה, ומכל מקום יוצאים בברכה אחרונה בברכת המזון ואין צריך לברך בורא נפשות על אכילת הפירות. (שלחן ערוך סימן קע"ז סעי' ב')

דהיינו שלוקח את האורז והעוף וישימו אותם בתוך סיר קטן ויניחו את הסיר הקטן על גבי סיר שנמצא על הפלאטה, יהיה מותר הדבר לכולי עלמא. על פי שלחן ערוך (אורח חיים סימן רנ"ג סעיף ב' ושי"ח סעיף ד' ועוד).

האם מותר לקרוא סיפור על אימי
השואה ביום שבת?

אסור לקרוא דברים הגורמים לאדם צער בשבת, ועל כן צריך להימנע מקריאת ספרים כאלו ביום שבת.

בתפילת ערבית של מוצאי
שבת מישהו מאחורי עדיין לא
סיים להתפלל ואני לא יכול
לשבת בקדושה של ובה לציון
האם אני צריך להמתין עם
אמירתו עד שאוכל לשבת או אפשר לומר
את הקדושה בעמידה?

לכתחילה כדאי לומר את קדושת ובה לציון בהיותו יושב, משום שקדושת ובה לציון רומזת בתפילה לעולם הבריאה. רמ"ק באור החמה (חלק ב' דף ק"ט עמוד ד), ובמוצאי שבת הטעם הוא כמופיע בשער הכוונות (דף ס' ע"ב ב') להמשיך הארת עולם האצילות אשר

סגולה נפלאה לחודש אלול, לבטל מעליו גזירות קשות - לומר בכל יום מזמור לדוד ה' אורי וישעי (פרק כ"ז בתהילים) מראש חודש אלול עד יום שמחת תורה, והיא מסוגלת לבטל כל גזירה רעה שנתונה על האדם, וכל האומר פרק זה מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה אפילו גזרה רעה נתונה על האדם חס ושלום, מן השמים מבטלו, ומעביר מעליו כל המקטרגים, ומבטל מעליו כל גזרות קשות ורעות, ויוצא זכאי בדינו, ומובטח לו שלא יחסרו מזונותיו כל השנה. סגולה זו מיוחסת לרב אברהם חמיו זצ"ל מגדולי החכמים בזמן הרב בן איש חי.

הכנתי עוף ממולא באורז
שיהיה גם להיום וגם לשבת
בבוקר. האם מותר למזוג מהאוכל לסעודת
הערב ולהחזיר לפלטה את מה שנשאר
לאחר סיום הארוחה בתוך סיר ?

לספרדים אין איסור להחזיר על הפלאטה מאכל יבש אם היה מבושל קודם לכן, ולכן מותר להחזיר את האורז או העוף שנשאר לסיר, ולאשכנזים יש איסור להחזיר כל מאכל על גבי פלאטה, ומכל מקום אם מחזיר את הדבר על גבי קדירת חמין,

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכו"ח "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת ראה - מעלת הצדקה

"פֶּתַח תְּפִתָּהּ" (דברים טו, יא)

ותדאג עבורך. אני עושה את זה בשבילך, לא בשביל האביונים, הם כבר יסתדרו. אני אחראי עליהם. "לא יחדל אביון" - האביון לא יאבד בעוניו, אני ה' דואג לו'.

השאלה היא רק- האם אתה תזכה להיות המשקיע הנבון, שנותן מכספו לעני ורוכש בכך זכויות?

כאשר הקדוש ברוך הוא שולח אליך עני הוא לא שולח אליך מישהו שיקח מכספך, אלא אדרבה הוא שולח אליך "השקעת זהב". שים כסף אצל העני, ותן לבורא עולם לשלם את התמורה לכספך בשפע רב!

מפתיע לגלות את הסוד האמיתי: יותר משהעשיר מעניק לעני, העני מעניק לעשיר. הבה ניקח את המסר הזה לתשומת ליבנו.

לפעמים אנחנו עלולים להיתקל בריבוי בקשות, לפעמים דופקים בדלת בשעות מאוחרות, לפעמים טורדים את מנוחתנו, ולפעמים אנחנו יכולים לחשוב: "כמה אני כבר יכול לתת"...

ככל שמזכור שכל נתינת צדקה פותחת לנו שערי טובה ושפע- כך יהיה לנו יותר קל להעניק לעני מכל הלב ולזכות לברכת שמיים.

אחד הדברים המרגשים ביותר שבהם מתייחד העם היהודי, הוא הנתינה ההדדית הנפלאה.

בכל הזדמנות, מדהים לראות את ההתגייסות ההמונית של כל אחינו בני ישראל, בכל מקום שהם, לעזרת אחיהם הנתונים בצרה, כמו גם לטובת שכנים נזקקים ועניים מצויים.

כמה מרגש לעמוד בבוקר של יום בבית הכנסת, ולראות עוד ועוד יהודים עוצרים ליד מקבץ נדבות אלמוני, ומעניקים לו מכספם.

כמה מרגש לראות אנשים שהם בעצמם בקושי 'סוגרים את החודש', ובכל זאת הצצה בחשבון הבנק שלהם תגלה הוראות קבע לגופי צדקה ולארגונים שונים.

הדבר מחייב התבוננות: מה יש בה, בנתינת הצדקה, שגורם לכולנו להתחבר אליה ובעוצמה כה גדולה?

מדוע חז"ל מבטיחים שכוח הצדקה רב ועצום ויש בו כדי לחולל ישועות? מדוע ניתן לראות שנותני הצדקה זוכים לשפע פלאי מהשמיים?

את התשובה לכך נגלה בפרשת השבוע. הרה"ק בעל ה'כתב סופר' מבאר על הפסוק: "לא יחדל אביון מקרב הארץ" (דברים טו, יא).

אבא שבשמיים כביכול אומר לכל יהודי ויהודי: 'ראה נא, אני מפקיד בידך את הזכות להחיות את נפש העני. אני נותן לך במתנה את הזכות הזאת, כדי שתוכל לפתוח לעצמך את שערי השפע ולהינצל מכל רע.

אני מעניק לך את ההזדמנות לעורר על עצמך רחמי שמיים ושזכות הצדקה תעמוד לצידך

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב ימ"ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניצרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניצרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחיהם אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעמה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן אריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלוהי ניצרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שבת שלום

שעה	כנסת לבית	צאת לבית	יציאת חמץ
י"ח	18:48	19:59	20:49
י"ט	19:06	19:57	20:46
כ"א	19:08	19:59	20:49
כ"ב	19:07	19:58	20:47

שואל ומשיב בהלכה - סליחות - חלק א'

מהו העניין של אמירת סליחות? והאם מותר לאכול קודם לכן?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':

חודש אלול הוא חודש התשובה. אנו מתקרבים לקראת סיום השנה, ויש לערוך חשבון נפש. למשמש ולפשפש במעשינו. לראות במה אנו חסרים - ולתקן את מעשינו וכן גם במצוות שאנו מקיימים, יש לבחון, כיצד אנו עושים אותם - והאם יש לבצע בהם 'מקצה שיפורים'.

בראש השנה יושב בורא עולם על כיסא דין וגוזר, איזה שנה תבוא עלינו. וכל התפילות וסדרי התשובה של חודש אלול באים להקדים תרופה למכה. שכן עד שלא נגזרה הגזירה על האדם - עדיין יכול לבטלה בקלות על ידי התשובה. אולם לאחר שנגזרה הגזירה - אזי קשה יותר לבטלה. ועל כן בחודש אלול אנו מתחזקים גם באמונה ובתורה, בתפילה ובמתן צדקה, ומתוך כך אנו באים לפני הקב"ה לדין, ובעז"ה יגזור עלינו שנה טובה ומבורכת.

מנהג הספרדים לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול ועד ליום הכיפורים (למעט ראש חודש אלול, שבת ור"ה). מקורות: שו"ע או"ח תקפ"א, א.

ואילו מנהג האשכנזים, לומר סליחות מיום ראשון שלפני ראש-השנה, בתנאי שישארו לפחות ארבעה ימים של אמירת סליחות לפני ראש-השנה, ואם לא נותרו ארבעה ימים ממוצאי שבת ועד ראש-השנה, אזי מתחילים באמירת סליחות במוצאי שבת לפני כן. אולם, מתחילת חודש אלול תוקעים בשופר לאחר התפילה, מפני שהשופר מעורר לתשובה, ומוסיפים את המזמור: "לְדָוִד ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" (תהילים כז, א).

הזמן הטוב ביותר לאמירת סליחות הוא באשמורת הבוקר, בשעה שהיא עת רצון קודם התפילה עם הנץ החמה.

תיקון חצות קודם לסליחות ולתלמוד תורה. ועל כן, אם לא נותר לאדם זמן גם לתיקון חצות וגם לסליחות, יקדים לומר תיקון חצות, אף אם יפסיד בכך את אמירת הסליחות.

אמירת סליחות צריכה להיות בכוונה, בנחת ובמתינות, ובמיוחד יש לכוון באמירת שלוש עשרה מידות. ולכן אותם הנוהגים לומר סליחות במהירות רבה ובחופזה, לא יפה הם עושים וצריכים לבטל מנהגם. אותם הקמים באשמורת הבוקר קודם עלות השחר לאמירת סליחות, ורוצים לטעום מיני מזונות קודם אמירת הסליחות, מעיקר הדין מותר והמחמיר שלא לטעום דבר מאכל אפילו קודם עלות השחר, כדי לחוש לדברי הזהר הקדוש, תבוא עליו ברכה.

אחרי שעלה השחר, אסור מן הדין לטעום כל דבר מאכל, שהרי אסור לאכול קודם תפילת שחרית. אבל לשתות תה או קפה אפילו עם סוכר - מותר אפילו לאחר שעלה עמוד השחר. וכן מותר לשתות קפה עם מעט חלב, רק שיאמר קודם את ברכות השחר. ואפילו אדם, שלא טועם כלום, וקם לאמירת סליחות, דעת מרן, שיברך את ברכות התורה קודם לכן ואילו לדעת הרמ"א מן הדין מותר לקרוא פסוקי תחנונים בלי ברכות התורה. מכל מקום המנהג הוא להקדים את ברכות התורה לפני הסליחות.

דאגה לזולת

עד כמה רבותינו דאגו לזולת - ודבר זה היה בראש מעייניהם, זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא על הרה"ק רבי יהושע העשיל פרנקל תאומים מקאמרנא זיע"א. הצדיק כל ימיו גמל חסד לנדכאי לב, ואהבת ישראל היתה תקועה בליבו. פעם אחת כשהיה בחצר בית הכנסת, שמע שמשוחחים על אנשים, שקיבלו מכתב, כדי שיתייצבו בוועדה רפואית לצבא.

הללו סיפרו לתומם איך שבני העשירים והחשובים פדו את עצמם, ורק נער אחד עני עומד להישלח לצבא. רבינו התרגש מאוד ושאל: "איך אפשר לתת לאיש ישראל להיטמע בין הנוכרים?". ענו לו: "ראשית, הרי הוא בור ועם הארץ. שנית, אין כסף לפדות אותו כי כולם כבר תרמו מעל יכולתם כדי לפדות את הבחורים היושבים באוהלה של תורה".

הצדיק ניגש אל ארון הקודש והוריד מספר התורה את הכתר שעיטר אותו והיה עשוי מכסף טהור ואמר: "תורתנו הקדושה, את פארן של ישראל ואינך צריכה לפאר של כסף, אקח את הכתר ואמשכן אותו בכדי לפדות בחור יהודי מן הגוים, וכשה' יתברך ירחיב את גבולינו, נחזיר לך את הכתר". וכן עשה, את הכתר משכן ואת הצעיר פדה.

אחר כך כשנוכח לראות שאותו נער באמת בור ועם הארץ גמור, דיבר על ליבו בדברים היוצאים מן הלב: "הביטה נא וראה, למענך הסרתי את כתר התורה ואיך אשא פנים, אם תגדל ללא תורה וללא דרך ארץ?". הדברים נכנסו לליבו ופעלו את פעולתם, ורבי יהושע העשיל התמסר לחינוכו - ואותו אדם הפך לגדול בתורה.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחס שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחס
בטל' 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'
נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל
PnineEH@gmail.com

אם ראשונים כמלאכים – הגאון הרב חנוך העניך דב מאיר מאלסק זצ"ל

הגאון הרב חנוך העניך דב מאיר מאלסק זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"ס (1800) בעיר בעלזא שבאוקראינה. כשהיה כבן שבע שנים לקח אותו אביו ללובלין יחד עם אחיו הגדול ר' מאיר, כשראה ה'חוצה מלובלין' את הילדים, הושיבם על ברכיו, את ר' מאיר הושיב מימין ואת רבינו הושיב משמאל, ולפני שברכם, שיכל את ידיו ואמר: "**בני הם, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו**". לימים ראו, שאכן ברכת הצדיק התקיימה במלואה. עוד בשחר ילדותו בחר בו האדמו"ר ר' שלום רוקח מבעלזא כחתן לבתו. לאחר חתונתו ישב שנים רבות בבעלזא ספון ב-ד' אמות של הלכה. גם לאחר נישואיו בזיווג שני, נשאר בבעלזא, עד שהתמנה לרבנות סטיאנאו, ושם כיהן מספר שנים.

לאחר מכן עבר לכהן באלסק. היה זאת ע"פ פקודת חותנו. כשהגיעו אליו אנשי אלסק, לאחר פטירת רבם הגאון ר' בעריש בשנת ה'תר"י (1850), ושאלו: "מי יעלה לכהן במקומו?", השיב להם: "מה חסר לכם בחתני רבי העניך?", וכך רבינו היה אצלם למנהיג - והתחיל לנהוג נשיאותו ברמה וגדר גדר ועמד בפרץ. **היה בקי בהוראה בש"ס ופוסקים. שימש בתפקיד זה עד יום פטירתו (במשך 34 שנים!)**.

רק בשנת ה'תרס"ו (1854) לאחר פטירת חותנו הגאון, האדמו"ר רבי שלום רוקח מבעלזא, הסכים רבינו להנהיג עדת חסידים משל עצמו ואלפים נהרו אליו לקבלת עצה, ברכה ודרך בעבודת השם. **רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. עבודת קודשו בתפילה הייתה מופלאה ביותר. גאון בנגלה ובנסתר. שקדנותו נודעה בשערים. הושיע מדיבוקים ותיקן נשמות.** נפטר ביום שישי, א' אלול ה'תרמ"ד (1884). ציונו בעיר אלסק. נפטר כבן 84 שנים (כמניין שמו חנוך). בנו, ר' יצחק מילא את מקומו כאב"ד אלסק.

סבא: ר' שמאי מבעלזא (מצד האב). **אביו:** ר' שמואל מבעלזא (נכד ר' מאיר מבעלזא תלמיד הבעל שם טוב הקדוש). **אמו:** מרת רויזא. **נשותיו:** מרת פריידא (בת האדמו"ר רבי שלום רוקח מבעלזא- זיווג ראשון), מרת חנה (בת הגאון ר' משולם זלמן אשכנזי אב"ד יאס - זיווג שני). **מילדיו:** הילד יואל (נפטר בינקותו), ר' יצחק (אב"ד אלסק- ממשיך דרכו של אביו), ר' שלמה מסאסוב. **בנותיו:** מרת רויזא (נישאה לר' חיים אליהו הורביץ ליברמן מז'לוקוב), מרת רחל (נישאה לר' אשר אנשיל אשכנזי), מרת רבקה העניא (נישאה לר' צבי הירש רוקח נכד ה'שר שלום' מבעלזא), מרת לאה (נישאה לר' משה זילברפרב מרובנה נכד ר' פנחס שפירא מקוריץ). **מרבותיו:** האדמו"ר ר' שלום רוקח מבעלזא (חמיו- ה'שר שלום' ממנו למד את רוב תורתו בנגלה ובנסתר), הרה"ק ר' אורי (ה'שרף' מסטרליסק). **מספריו:** **יסידור לב שמח**- עם קונטרס 'דרך תפילה' **ילב שמח**- על התורה **ילב שמח**- על הגדה של פסח, שיר השירים, מגילת אסתר ועוד.

בעיר הגדולה ווין גר יהודי אשכנזי עשיר, שנולד לו בן משותק בגופו רח"ל. הוריו בזבזו סכומים עצומים והלכו לרופאים ומומחים ידועי שם, כדי לרפא את בנם החולה- אך ללא הועיל. אף אחד לא הצליח לרפא אותו. אשתו שמעה, שבאלסק שוכן צדיק פועל ישועות (שמע רבינו הגיע גם לוויין, כי גם אלסק וגם ווין היו במדינת אוסטריה, אף שהמרחק ביניהם היה גדול מאוד), והפצירה בבעלה רבות, שיסע לשם לחלות פניו ולבקש ממנו, שיבקש רחמים על בנם.

אך מכיוון שהיה יהודי אשכנזי ולא חסיד, לא רצה לשמוע לעצתה, מה גם שבאותם ימים לא עמדו עדיין על טיב האדמו"רים והחסידים, והרבה יראים ושלמים אף חששו וחשבו, שאין זה אלא מעשה כישוף רח"ל, אולם אשתו לא נתנה לו מנוח, עד שאיימה עליו, שלא תיתן לו לחזור הביתה, אם לא יסע לאלסק.

בבית ברירה ארז את מטלטליו, נטל איתו את בנו ויצא לדרך הארוכה, והגיע לאלסק ביום חמישי בערב. דרכו של רבינו היתה, שלא לקבל אנשים לברכה בשעות הערב, ולכן, כשהגיע לבית הרבי, ראה את הדלת פתוחה לרווחה וזכה להציץ בפני קודשו. כבר אז הבחין בזוהר פניו הטהורים, והיה בטוח שאין הוא מן המכשפים ח"ו אלא איש קדוש ונורא. אך עדיין לא האמין בו בלב שלם.

למחרת ביום שישי כתב מבוקשו ב'קוויטל', הרבי בירך אותו ואמר: "**שהקב"ה ישלח את הרפואה אל הבית פנימה**". הלה לא התרגש מברכה 'פשוטה' זו. בכל שלוש הסעודות, כשערך הרבי 'טיש' במשך השבת 'העמיד יין' והזכיר את בנו החולה, וכל פעם השיב הרבי באותו מטבע של ברכה, וגם כשהלך במוצאי שבת להיפרד ברכו הרבי שוב בלשון הזו. בדרך חזרה נכנס לאיזה בית מלון כדי ללון שם, הילד החולה ישב בחדר הכניסה על כיסא גלגלים.

לפתע פרץ עוף לתוך החדר, והנה ראה זה פלא, הילד התרגש והתחיל להשתולל ולצעוק, שרוצה לאכול מבשר עוף זה. כששמע האבא את בקשת הילד לא ידע את נפשו מרוב שמחה, שהרי הילד לא רצה לאכול מעולם, וכל שכן שלא ביקש אוכל. הוא שילם לאנשים, שהיו שם לתפוס את העוף - ולאחר שבריר על כשרותו, שחט אותו ונתן את הבשר לבנו. **מאותה שעה שאכל את בשר העוף, התחיל מצבו להשתפר פלאים, ואחרי כמה חודשים התרפא הילד כליל, והלך כבגליו כאחד האדם.**

בפעם הבאה שהלך עם בנו אל הרופא המומחה, שטיפל בו, שאל הרופא את האב: "היכן הילד החולה שלך?", כי לתומו חשב, שבוודאי הביא איתו ילד אחר. ענה לו האב, **שזהו הילד החולה**. הרופא לא האמין למראה עיניו, ומיד רץ לחדר השני והביא משם ספר רפואות, והראה לו שכתוב, שלמחלה, שבה חלה בנו לא תועיל שום רפואה **זולת אכילת עוף מסוים השוכן ביערות או בהרי אפריקה**. ותמה, כיצד התרפא הכן, וכי מישהו הגיע לשם והאכילו בשר זה? או אז הבין האב את דברי הרה"ק מאלסק "**שהקב"ה ישלח את הרפואה אל הבית פנימה**", ואכן כך היה, שהזמין הקב"ה עוף זה לתוך בית המלון ואותו אכל הילד.

פְּגִיעָה וְתוֹצְאוֹתֶיהָ

שליבו חם וער לכל דבר שבקדושה, כששמע הלה בשבח אברכי הכולל, התלהב בקרבו. אז הוסיף ראש הכולל לומר כי בעז"ה יקבעו שלט בהיכל הכולל, שכל זכויות הלימוד- נזקפים הם לזכותו.

הדברים פעלו את פעולתם, והלה הוציא מכיסו פנקס צ'קים וכתב לו צ'ק על סך חמש מאות דולר(!), סכום הגון ונכבד באותם הימים.

כעבור יום אחד בלבד התברר לראש הכולל, כי שמחתו הייתה מוקדמת מדי, והנדבן היה גיסו של אותו ראש הקהל. כאשר הגיעה השמועה לאוזני ראש הקהל, הוא קצף מאוד, וחמתו בערה בו ולא נרגע עד שהתקשר לגיסו וביקש ממנו, שימהר לבטל את הצ'ק.

ואכן הנדבן שמע לדבריו וביטל את הצ'ק. אז קרה דבר נורא - כשהנדבן 'עצר' את הצ'ק, מיד 'נעצרו' חייו של ראש הקהל והוא השיב את נשמתו ליוצרה.

ראש הכולל אמר: "שמו של ראש הקהל היה שלמה. אולי יש שייכות בין הדברים". אמר לו הסטייפלר: "אכן נודע הדבר, כי ימי שני חייך כבר נגמרו מזמן וכל אלו השנים, שאתה חי עכשיו, הם שני חייו של אותו שלמה, שנפסקו באמצע. על כן רשום על מצחך שם זה, כי על שמו אתה חי היום".

כאשר אנחנו קוראים מעשה זה, אנחנו מבינים, עד כמה חמור הדבר בעיני הבורא - ועד כמה עלול להיות חמור העונש, ועל כן עלינו להיזהר מאוד שלא נפגע חלילה באף אדם. ראש הקהל כפי שראינו נענש מיד בכל חומרת הדין והתקצרו ימיו רח"ל.

בנוסף עלינו ללמוד דבר נוסף ממעשה זה. באותה השעה נראה היה לראש הכולל כי חרב עליו עולמו. עד שכבר קיבל נדבה הגונה היא נשמטה תחת ידו.

לבטח הוא שאל את עצמו: מדוע 'הסתבכתי' עם 'ראש הקהל'? מדוע לא כיבדתי אותו מעל ומעבר, ואז הייתי רואה ברכה בעמלי.

איזו רעה נגרמה לי בעקבות מעשה זה! הרי כתוצאה מכך גם הפסדתי את הצ'ק שקיבלתי וגם נמנעו ממני עוד נדבות רבות, שאנשי הקהילה היו תורמים עבור החזקת הכולל.

והאמת, כי לא ידע איזה רווח הרוויח כאן, שהרי אורך ימים ושנות חיים הוסיפו לו רק מכוח מעשה זה, ורק בזכות זה הוא עדיין חי וקיים בעולם... וכמו שאמר לו הסטייפלר זיע"א, שקצבת ימיו ושנותיו בעולם כבר הסתיימו, ועתה הוא חי את ימיו של שלמה, שנלקח מהעולם קודם זמנו.

להלן סיפור המעובד מתוך 'באר הפרשה', שסיפר המשפיע הרב הצדיק אברהם אלימלך בידרמן שליט"א, ממנו ניתן ללמוד, כי לכל מעשה של האדם ישנן השלכות - ולעיתים רבות אינו יודע ואינו יכול לשער, עד כמה מעשה שעשה משפיע עליו ועל הסביבה.

להלן סיפור המעשה מפי הרה"צ רבי אליעזר זוסיא שטרן שליט"א, ששמע זאת מפי האדמו"ר הצדיק הרב ישראל אברהם פורטוגל מסקולען זיע"א ביום חופתו וכך אמר:

סיפר לי ראש כולל חשוב מארה"ק, שפעם הביא את תלמידי הכולל לעמוד בכור המבחן לפני הגה"ק ר' יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל (ה'סטייפלר' זיע"א).

כשהסתיים המבחן, בירך הסטייפלר את התלמידים, הורה להם לצאת ואילו על ראש הכולל ציווה: "אתם תישארו כאן בחדר". משיצאו כולם ונשאר ראש הכולל שאל אותו הסטייפלר: "מה שמך?".

ראש הכולל כתב את שמו והראה אותו לסטייפלר (בסוף ימיו של הסטייפלר כבדו אוזניו, והיו כותבים לו את השאלות והתשובות על גבי הנייר).

הסטייפלר הביט בפתק, חזר ונעץ את עיניו בראש הכולל ושוב שאל אותו: "מה שמך?". ושוב הראה לו את שמו, כפי שכתב בפתק.

אך הסטייפלר עמד על שלו וחזר ושאל לשמו, ולא הבין ראש הכולל לרצונו, עד שאמר לו הסטייפלר: "רואה אני, שכתוב על מצחך השם שלמה. הגידה נא לי מה פשר הדבר?".

הלה לא ידע את נפשו, מה רוצה ממנו הצדיק, עד שנזכר במעשה, שהיה לו עם יהודי בשם שלמה, ושמא לזה מכוון הצדיק. פתח וסיפר:

לפני מספר שנים ראש הכולל נסע לארה"ב כדי להתרים את עם ישראל עבור החזקת הכולל. כשהגיע לקהילה פלונית, נפגש תחילה עם ראש הקהל (הנשיא). מסיבה מסוימת חש ראש הקהל פגיעה מראש הכולל.

הנשיא שנפגע מ'החוצפה הגדולה', אמר לו: "תראה, אני מבטיח לך אישית כי בגלל מעשה זה, אני אדאג שלא תראה מאנשי הקהילה אפילו סנט אחד"...

על אף דברי הנשיא, ראש הכולל ניסה לדבר אל ליבם של אנשי הקהילה על המצווה הגדולה של החזקת תורה, אך ראש הקהל פעל אצל אנשי הקהילה, שלא יתרמו מאומה, והוא יצא משם בפחי נפש.

משם, בלית ברירה, נסע לקהילה אחרת, שם מצא יהודי

לע"נ		תנצב"ה	
הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסטריא טון זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביבה בת איירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	דוד יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	דוד בר חסידה ז"ל	חווה בת יעקב צבי ע"ה
יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותון ע"ה	יצחק בן רחל ע"ה	יצחק יצחק בן רחל ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	ברכה בת מרדכי ע"ה	יעקב בן נעמה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	שרה בת מורברי רחל ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל		
סלים בן פרחתה ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה		
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחתה ז"ל		
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל		
מישא אסתר בת זהרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל		
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה		
ולד יחיא בן יוסף ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל		
שרה בת נרקיס ע"ה	אביגדור בן ג'ולי ז"ל		
מסעוד בן יקוט ז"ל	שני בת אסתר ע"ה		
מסודי בת חביבה ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה		
יוסף בר סעדה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל		
מרים בת שרה ע"ה	אביבה לוי ע"ה		
כל נשמות עם ישראל			